

Processen Czynski.

Bidrag til Bedømmelsen af Hypnosens og Suggestionens retslige Betydning.

Ved Dr. *Christian Geill.*

I December 1894 førtes der ved Landretten i München en Proces, der kom til at frembyde en ikke ringe retsmedicinsk Interesse paa Grund af de sagkyndige Lægers noget besynderlige Standpunkt. Jeg skal kortelig omtale Processen og fremsætte nogle Betragtninger over de Anskuelser, der her kom til Orde.

Processens Indhold var følgende¹⁾: Den 36aarige Ceslav Lubicz-Czynski havde indtil 1890 levet som Timelærer i Fransk i Krakau. Efter at han havde lagt sig efter Magnetisme og Hypnotisme, forlod han sin Hustru og begyndte, ledsaget af en Elskerinde, der tillige tjente ham som Medium, at rejse om og holde Foredrag om Hypnotisme, Okkultisme og beslægtede »Videnskaber« samt at tage Patienter under hypnotisk Behandling. I 1892 rejste han om i Posen, drog derpaa til Preussen, hvorfra han i Marts 1893 blev udvist; han begav sig derpaa til Sachsen og traf i April 1893 i Dresden Processens anden Hovedperson, Baronesse Hedvig von Zedlitz. Denne var en 38aarig, rig,

¹⁾ Der Procesz Czynski: Thatbestand desselben und Gutachten über Willenbeschränkung durch hypnotisch-suggestiven Einfluss abegeben vor dem oberbayerischen Schwurgericht zu München von Prof. Dr. Grashey. Prof. Dr. Hirt, Dr. Freiherr von Schrenck-Notzing, Prof. Dr. Preyer. Stuttgart 1895.

streng religiøs, ugift Dame af absolut pletfri Fortid, som efter Avertissementer i Aviserne henvendte sig til Czynski for at blive tagen under Behandling for Smerter i Hoved og Mave. C. behandlede hende ved at lægge Hænderne paa disse Organer og ordinerede hende desuden forskellige Medikamenter. I Løbet af Oktober og November udviklede der sig et meget intimt Forhold imellem dem, og de bleve forlovede; men Forlovelsen blev efter C.'s Forlangende holdt hemmelig af »politiske Grunde«, idet C. fortalte, at han var den sidste Ætling af en fyrstelig lithauisk Linie, at han blev efterstræbt af en fornem Dame, der vilde hævne sig, naar hun hørte, han var bleven forlovet, etc. Samtidig skilte han sig af med sin Elskerinde, gjorde i Stilhed Skridt for at blive skilt fra sin Hustru og gik i den Anledning over fra den katolske til den protestantiske Tro. I Slutningen af Januar 1894 tog Baronessen Ophold i Waid i Svejts, C. i St. Gallen, hvorfra Forlovelseskortene bleve udsendte. Derpaa rejste C. til Wien, hvor han fik en gammel Bekendt af sig, en Agent Wartalsky, til at spille en protestantisk gejstligs Rolle ved at love ham en god Ansættelse paa sin tilkommende Hustrus Godser. Den 8. Februar traf alle tre sammen i München, Wartalsky blev forestillet Baronessen som Dr. theol. Werthemann, og samme Dag blev Vielsen foretaget i et Værelse i Hotel »Europäischer Hof«, hvor W. optraadte i Præstekjole og benyttede den protestantiske Ritualbog. Som Vidner fungerede en Hofjuveler og Baronessens Selskabsdame. W. udstedte derpaa en Vielsesattest paa en af C. tilvejebragt Blanket fra det erkebiskoppelige Amt Salzburg, hvor der var foretaget saadanne Forandringer, som at »katolsk« var overstreget og erstattet ved »den augsburgske Konfession« o. l. Ved den paafølgende Frokost udbragte W. Skaalen for »Hertugen og Hertuginde«, og C. foreviste Baronessen et Lykønskningstelegram, som han angav var sendt fra den østerrigske Minister, Grev Kalnoky. Imidlertid havde Baronesse Z.'s Fader og Broder faaet Underretning om det

skete, Broderen begav sig til München, og efter at en Sammenkomst mellem denne. Baronessen og Czynski ikke havde ført til noget Resultat, idet Baronessen, til Trods for, at hendes Broder gjorde det klart for hende, at C. var en Bedrager, og at det kun havde drejet sig om et Skinægteskab, fastholdt, at hun elskede C. inderligt, at hun havde troet at finde en god Kerne i ham og at kunne redde hans Sjæl, foranledigede Broderen den 11. Februar C. anholdt. Anklagen mod Czynski gik nu paa: 1) at han ved Hypnotisme og Suggestion havde bragt Baronesse, v. Z. i en Tilstand af Viljesløshed, i hvilken hun uden egen fri Vilje blev undergivet hans Vilje, og at han i denne Tilstand havde misbrugt hende kønsligt, at han 2) ved Løfte om økonomisk Fordel havde bevæget Wartalsky til at foretage en Handling, som kun maatte foretages i Kraft af et offentligt Embede, at han 3) i den Hensigt at forskaffe sig økonomisk Fordel havde overgivet den falske Vielsesattest til Baronessens Broder for at bevise en lovmæssig foretagen Vielse og derved skaffe sig de økonomiske Fordele, som et fortsat Samliv med den meget formuende Baronesse v. Z. stillede i Udsigt. —

Med Forbigaaelse af de to sidste Punkter i Anklageakten, der formentlig ikke have nogen som helst lægevidenskabelig Interesse, skal jeg nu anføre de Punkter af Forhørene, der tjene til Belysning af det første Anklagepunkt. Det blev da konstateret, at C. aldrig havde fremkaldt en hypnotisk Søvn hos Baronesse v. Z.; denne havde under Behandlingen, der væsentlig bestod i lette Strygninger paa Hovedet og Maven (aldrig paa det blottede Underliv), medens hun samtidig holdt det i hypnotisk Søvn hensatte Medium i Haanden, vel været søvnlignende og døsig, men aldrig sovet. Baronessen havde klar Erindring om alt, hvad der var passeret, paastod ogsaa, at hun, da C. første Gang i Oktober 1893 erklærede hende sin Kærlighed, som sædvanlig var i en søvnlignende Tilstand, og at hun i

Begyndelsen egentlig slet ingen Kærlighed følte for ham, men vel havde været rørt af hans Erklæringer om, at hun alene kunde redde hans Sjæl og gøre ham lykkelig; han vilde da lade sig skille fra sin Hustru, der havde været ham utro og gjort ham meget ulykkelig, vilde gaa over til Protestantismen og ægte Baronessen. C. bestormede nu hende, der før Erklæringen aldrig vilde have tænkt paa at ægte ham og indtil da kun havde haft nogen Interesse for hans Virksomhed, med Breve og gentog under den fortsatte Behandling stadig sine Kærlighedserklæringer, og Baronessens »Medlidenhed« steg efterhaanden samtidig med, at C. forstod at omgive deres Forhold med et mystisk Skær og sætte sig selv i interessant Belysning. Medvirkende Aarsag til, at Baronessen gik ind paa at ville ægte ham, var ogsaa det, at Forholdet til sidst blev saa intimt, at der celebreredes Coitus; men selv om dette efter Baronessens Udsagn første Gang var sket efter en af de sædvanlige Seancer, hvorunder hun havde befundet sig i en halvt sovende Tilstand, indrømmede hun dog, at selve Handlingen ikke skete under nogen søvnlignende Tilstand, kun var hun paa en Maade paavirket saaledes, at hun ikke kunde modstaa C. Først efter at Retssagen havde vist, hvorledes C. havde bedraget hende, følte hun Uvilje mod ham.

I øvrigt fremgik det med Sikkerhed af Forhørene. at C. til Trods for sin Paastand om at have studeret Medicin ved Universitetet i Krakau, senere besøgt Charité-Klinikken i Paris, paa Grund af sine Arbejder om Hypnotismen erholdt et Doktordiplom *honoris causa* i Rom og holdt Foredrag om Hypnotisme i det medicinske Selskab i Konstantinopel, var en fuldstændig Charlatan og simpel Bedrager, som ved at gøre sig interessant med stor Behændighed havde forstaaet at udnytte den noget indskrænkede, meget overspændte og paa spiritistiske Fænomener troende Baronesses mystiske Tilbøjeligheder. —

Karakteristisk er nu de sagkyndiges Stilling til Rettens

Spørgsmaal om Baronesse v. Z.'s Paavirkning ved Hypnotisme og Suggestion. Medens Prof. Fuchs (Bonn) allerede efter første Dags Retsforhandling trak sig tilbage fra sin Stilling som sagkyndig efter at have erklæret, at »alle de Hypnoser, som han havde set, kun vare Komediespil«, at de hypnotiserede, som paa en Hypnotisørs Ordre udførte de sædvanlige Kunster, løb paa alle fire og gøede som Hunde, sprang over indbildte Mure o. s. v., kun vare dumme Folk, som ikke vare Genstand for anden Tvang end Driften efter at gøre sig interessante eller af en eller anden Grund tjene Hypnotisøren, og at Hypnosen ikke vilde lykkes hos noget Menneske, der havde Følelsen af sin Ansvarlighed — afgave 3 af de andre 4 sagkyndige efter Forhørenes Slutning Erklæringer, der til Trods for mindre Uoverensstemmelser samstemmede i, at Baronesse v. Z. havde været under Czynskis hypnotiserende og suggestionerende Indflydelse. Prof. Grashey (München) erklærede efter at have udtalt, at den letteste Søvn var den mest modtagelige for Suggestioner, og efter at have givet en længere Udvikling om Forskellen paa den »ægte, normale Kærlighed« og den »abnorme, hypnotiske Kærlighed«, at C. »ad hypnotisk Vej og ved fortsat Suggestion« havde bibragt Baronessen den faste Overbevisning, »jeg kunde næsten være tilbøjelig til at sige Vrangforestilling, at hun var kaldet til at føre hans ædle Sjæl fra Syndens Sump til Himlen«. »Betaget af denne abnorme, kunstigt ved Hypnose fremkaldte Kærlighed var Baronesse v. Z. C.'s viljeløse Værktøj og viljeløse Offer«. Schrenck-Notzing (München) besvarede Spørgsmaalet, om C. havde misbrugt Baronesse v. Z. kønsligt, medens hun befandt sig i en viljeløs Tilstand, med »ja«. »Men den her i Betragtning kommende Viljesløshed stammer til Dels fra Baronessens intellektuelle Fattigdom paa Modstandskraft; den blev først fuldstændig, efter at C. ved systematisk suggestiv og psykisk Dressur havde fjernet Muligheden for moralsk Modstand.« Ligesom Grashey udtalte ogsaa Prof. Preyer (Wiesbaden) sig

for Forekomsten af en »sygelig Kærlighed«. Det blev i Halvsøvne suggereret Baronessen, at hun elskede C. »Der Liebeswahn« blev ligesom den ulmende Ild stadig paa ny »metodisk opflammet ved viljelammende Suggestioner, skriftlige og mundtlige.« »Hun stod Maaneder igennem under en Tvang, hvorfra hun først blev befriet længe efter den anklagedes Arrestation, da hun ikke længere havde Amuletten¹⁾ for Øje og opdagede, at han havde bedraget hende og kun sat et Skinægteskab i Scene.« Det drejede sig om en »suggeret Abulie«. Da Baronesse v. Z. gav sig hen til den anklagede, var hun af ham gjort »sexuel modstandstøs og viljeløs, eftersom hun med Hensyn til ham ikke kunde ville noget, som han ikke vilde.« »Ved sine hypnotiske, suggestive, fascinerende og erotiske Bevægelser og Manipulationer har han indpodet hende sin Vilje. Han har gjort hende immun mod hendes egne sædelige, religiøse og sociale Betænkeligheder.« Men denne Immunisering var kun mulig paa Grund af hendes psykiske »Minderwerthigkeit«. — Mod Grasheys, Schrenck-Notzings og Preyers samstemmende Mening om Baronessens Mangel paa fri Vilje, om den ved Suggestion fremkaldte abnorme, sygelige Kærlighed protesterede nu den 4de sagkyndige, Prof. Hirt (Breslau) bestemt. Han paaviste klart og tydeligt, at det ikke havde drejet sig om nogen ved Hypnose og Suggestion kunstig fremkaldt patologisk Kærlighed, at Baronessen, da hun celebrerede Coitus med C., ikke havde befundet sig i en saadan Tilstand af Viljeløshed, som Straffeloven forudsatte. Vilde man anse Kærlighed, saaledes som den her var opstaaet, for patologisk og strafbar, maatte man anse enhver Handling, der havde til Hensigt at gøre en Kvinde forelsket, for strafbar; vilde man her tale om hypnotisk fremkaldt Kærlighed, maatte man ogsaa sige, at »Grethe var hypnotiseret af Faust«. — Som rimeligt er, fulgte Juryens Kendelse Hirts

¹⁾ En Ring, som C. havde foræret hende.

Erklæring og besvarede Spørgsmaalet, om Czynski ved Hypnotisme og Suggestion havde hensat Baronesse v. Z. i en Tilstand af Viljeløshed, i hvilken hun uden egen fri Vilje var undergivet hans Vilje, og i denne Tilstand havde misbrugt hende kønsligt, benægtende. For de andre to Anklagepunkters Vedkommende blev C. dømt til 3 Aars Fængselsstraf og 5 Aars Ærestab. —

Naar Processen Czynski vakte saa stor Opsigt baade i og uden for Tyskland, skyldes dette ikke alene dens hele celebre Karakter, men ogsaa den Omstændighed, at — som Preyer siger i sin Erklæring — med den er første Gang i Tyskland i en Jury Hypnotismen anerkendt som en Faktor, som der ved Retskendelsen som saadan maa tages Hensyn til. Og man kan roligt sige, at den Slutning, hvortil Majoriteten af de sagkyndige kom, gennemgaaende vakte en ikke ringe Forbavselse mellem Læger og Jurister. Lad være, at Preyers og Schrenck-Notzings yderliggaaende hypnotiske Anskuelser kunde gøre deres Standpunkt forklarlig; men at en Psykiater med Grasheys store videnskabelige Betydning har kunnet drage en saadan Slutning, er — som Strassmann anfører i sin retsmedicinske Haandbog¹⁾ — ret overraskende. Det tør vel nok antages, at de sagkyndige ikke have været ganske klar over de Konsekvenser, som Anerkendelsen af, at det i det foreliggende Tilfælde havde drejet sig om sexuel Misbrug af en viljeløs Person, kunde medføre. At der dog hos de sagkyndige har været en Følelse af, at de bevægede sig paa gyngende Grund, fremgaar ikke alene af de ualmindeligt udførlige, motiverede Erklæringer, de afgave, men ogsaa af, at Preyer samtidig med Offentliggørelsen af Forhandlingerne i Processen Czynski udgav en lille Bog²⁾,

¹⁾ Fritz Strassmann: Lehrbuch der gerichtlichen Medicin. Stuttgart 1895.

²⁾ W. Preyer: Ein merkwürdiger Fall von Fascination. Stuttgart 1895.

hvori han til Støtte for sit Standpunkt i Processen beskriver et lignende Tilfælde af »Viljeløshed«, af »patologisk Kærlighed« hos en Kvinde, fremkaldt ved antagelig suggestiv Indflydelse. Man maa helst læse Bogen selv for at faa en klar Opfattelse af dette Tilfælde af »Wachsuggestion (Fascination)«; her skal kun anføres, at det drejer sig om en ung gift, under lykkelige Forhold levende, men som det synes meget indskrænket Kvinde, hvem en Husven (Pander) dels ved Kærlighedserklæringer, dels ved Trusler om at ville begaa Selvmord, ved idelige Overtalelser og navnlig ved »fascinerende« Blikke og Bevægelser — hvad Benedikt i sin Kritik af Bogen kalder »Abekattestreger« — bringer til at forlade Mand og Hjem.

Medens vi ved Processen Czynski endnu havde — om end ikke særlig fast — Grund under Fødderne, idet der dog kunde være Tale om en patologisk Tilstand fremkaldt ved Hypnose, føres vi ved Tilfældet Pander helt ud i det blaa; thi skal der, hvor det drejer sig om en Mands ved Kærlighedserklæringer og Trusler fremskaffede Indflydelse paa en indskrænket og forskruet Kvinde, tales om en fremkaldt patologisk Tilstand, der kan øve Indflydelse paa Viljens Frihed, saa bliver den retslige Psykopatologi det rene Nonsense. Hvis man vil gøre ved »Wachsuggestion« fremkaldte Følelser og deraf resulterende Handlinger til en sygelig Tilstand, der skal bedømmes af Lægen, ja saa bliver dennes Omraade i Sandhed udvidet; thi alle vore Forestillinger og Følelser ere i Virkeligheden fremkaldte ved »Wachsuggestion«, i alt Fald hvis man accepterer Bernheims Definition af Suggestionen som »en Proces, ved hvilken en Forestilling bliver indført i Hjernen og antagen af den«¹⁾. Og det maa Preyer og de andre Ordførere for den retslige Viljeløsheds Fremkaldelse ved »Wachsuggestion« vel gøre; thi det er Nancyskolens urimelige Overvurderen af Hypnosen

¹⁾ Bernheim: Hypnotisme, suggestion, psychothérapie. Études nouvelles. Paris 1891, p. 24.

og Suggestionen, der har sat sit Præg paa de tyske Lægers besynderlige Opfattelse af disse Momenters retslige Betydning og gjort Processen Czynski til en retspsykiatrisk Begivenhed af Rang.

Der synes da at være al mulig Anledning til at underkaste saavel Hypnosens og Suggestionens i al Almindelighed som den Rolle, man i Processen Czynski har villet tillægge disse Momenter, en nøjere Undersøgelse; og denne Undersøgelse maa være saa meget mere paatrængende, som Nancyskolen og dens tyske Meningsfællers Stilling her i Virkeligheden giver Juristernes altid gærende Paastand om Lægernes Tilbøjelighed til Overgreb i Tilregnelighedsspørgsmaalet ny Næring. Det er utvivlsomt, at »Wachsuggestionen« i alt Fald over for visse Individuer spiller en stor Rolle i Patologien (Suggereren og Bortsuggereren af Lamheder o. l. hos hysteriske), men hvis man ogsaa vil tillægge den Evnen til at fremkalde patologisk Viljesløshed, saa bør Lægens Skøn æskes i ethvert Tilfælde, hvor et Individ ved et andets Trusler eller Overtalelser føres til en Forbrydelse, ja endog blot hvor det forbryderske Individ har haft nærmere eller fjernere Omgang med et andet, da det jo er muligt, at Forbryderen er ført til Forbrydelsen ved »et fascinerende Blik«. Og saa ville Juristerne utvivlsomt have Ret i at beskyldte Lægerne for at strække Haanden ud efter hele Tilregnelighedsspørgsmaalet og søge at sætte sig selv til Doms.

Trods de utallige Afhandlinger om Hypnotismen, der foreligge især fra de senere Aar, kan Spørgsmaalet om Hypnosens og Suggestionens Betydning i Almindelighed og deres retslige Betydning i Særdeleshed vel endnu ikke siges at være endelig løst. Alene Spørgsmaalet om, hvad Hypnose egentlig er, har jo længe været og er endnu Genstand for de forskelligste Besvarelser.

For Salpêtrièreskolen er Hypnosens et ved Suggestion eller Autosuggestion opstaaet, af stærkt fremtrædende og vilkaarligt fremkaldelige Symptomer ledsaget, Led af

Hysterien; den er en Neurose i 3 Stadier: Letargi, Katalepsi, Somnambulisme. For Nancyskolen er den en i flere Grader delt særlig psykisk Tilstand, der kan fremkaldes vilkaarligt hos saa at sige alle (undtagen sindssyge); den karakteriserer sig ved en stærkt forøget Suggestibilitet, ved Evnen til at være under Paavirkning af en eller flere bestemte Forestillinger og til at realisere dem; den hypnotiske Tilstand kan fremkaldes med eller uden Søvn; Søvnen er ikke nødvendig for Suggestionen, men det er heldigt at søge at opnaa den, thi den letter de andre Suggestioner, idet den forøger Suggestibiliteten.

Jeg er selvfølgelig paa ingen Maade kompetent til at dømme Salpêtrièr- og Nancyskolen imellem. Men selv om man vil hævde, at den mægtige Uoverensstemmelse, der er mellem de to Skolers Opfattelse af Hypnosen, for største Delen beror paa, at de have studeret væsentligt forskellige Tilstande, idet Salpêtrièreskolen udelukkende har arbejdet med hysteriske, Nancyskolen overvejende med ikke hysteriske Individuer, saa forekommer det mig tvivlsomt, om der i Virkeligheden er den dybe Kløft mellem den »store« Hypnose (Salpêtrièreskolens) og den »normale« Hypnose (Nancyskolens), som Lehmann — hvis klare og instruktive Fremstilling af de hypnotiske Tilstande¹⁾ er langt mere tiltalende end de talrige store Bøger om Hypnosen, der foreligge i Udlandet — mener, om de, som han i Overensstemmelse med Janet tror, ere hinanden ganske modsatte. Skulde virkelig den angivne Erfaring, at den dybe Hypnose hos det normale Menneske skulde foraarsage en stærk Indskrænkning af Bevidstheden, formedelst Opmærksomhedens ensidige Koncentration, medens den hysteriske Hypnose (o: det somnambule Stadium)

¹⁾ Alfr. Lehmann: Hypnosen og de dermed beslægtede normale Tilstande. København 1890.

— —: Overtro og Trolddom. IV. De magiske Sindstilstande. København 1896.

skulde medføre en stadig voksende Udvidelse af Bevidsthedens Omfang, saa at Suggestibiliteten skulde tiltage med den normale Hypnosens Dybde, aftage med den hysteriskes, dog ikke være en temmelig teoretisk Konstruktion. I alle Tilfælde maa man erindre, at den store Hypnose (Hysterohypnosen), takket være Salpêtrièreskolens ivrige Dyrkningsforsøg paa Hysterikere, ligesom Hysteriens andre Former under Salpêtrièreskolens Hænder er bleven en Art Kunstprodukt. Lad være, at de nationale Ejendommeligheder for en Del ere Skyld i den enorme Forskel, der er paa Hysteriens Fysiognomi herhjemme og i Frankrig, saaledes som den dér beskrives af Charcot, Paul Richer, Gilles de la Tourette o. a.; der er dog ingen Tvivl om, at de bizarre Former, hvorunder Hysterien og Hysterohypnosen dér præsenterer sig, for en stor Del ved Drivhusdyrkning ere blevne til Afarter. Paa den anden Side er der heller ingen Tvivl om, at Nancyskolen (Bernheim, Liébeault, Liégeois etc.) i høj Grad har overdrevet Hypnosens Betydning og med et noget ensidigt Blik baade har undervurderet sine Mediers nervøse Konstitutionsanomali og overvurderet de ved de hypnotiske Forsøg indvundne Erfaringer. At den normale Hypnose ikke forudsætter noget udtalt hysterisk Grundlag for at kunne opstaa, maa for længst siges at være bekræftet af Forskere fra alle Europas Lande (Auguste Voisin, Berillon, Schrenck-Notzing, Moll, Preyer, Forel, Ladame, Wetterstrand etc.); men det synes utvivlsomt, at Hypnosens har en særlig Evne til at sløre Hypnotisørens kolde Fornuft, saa at han dels lader sin Fantasi løbe af med sig, dels bliver et velkomment Offer for samvittighedsløse Mediers Charlataneri. Det er saaledes karakteristisk at se en Videnskabsmand at Krafft-Ebings Rang lade sig føre bag Lyset af et utvivlsomt drevent Medium, der optræder under falsk Navn¹⁾. Og selv om Fuchs er rigelig kate-

¹⁾ Krafft-Ebing: Eine experimentelle Studie auf dem Gebiete des Hypnotismus. Stuttgart 1889.

gorisk, naar han i Processen Czynski erklærer al Hypnose for Komediespil, saa har Hirsch dog maaske Ret, naar han paastaar¹⁾, at det meste af de hypnotiske Fænomener er det.

Ser man ganske nøgternt paa de hypnotiske Fænomener, og bortskærer man alt det af dem, der er Humbug, vil det dog vistnok vise sig, at den »normale« Hypnose som en uafbrudt Kæde strækker sig fra det virkelig normale og over i den store Hypnose, og at der her ikke levnes Plads for nogen dyb Modsætning.

Thi Hypnosen, af hvad Art den end er, beror paa en forøget Suggestibilitet; derom er der fuld Overensstemmelse mellem Salpêtrière- og Nancyskolen. Den førstnævntes store hypnotiske Skuespil have netop kunnet lade sig realisere, fordi »Hysterien kun er en særlig Art sygelig forøget Suggestibilitet« (Möbius²⁾). Og for Nancyskolen er Suggestibiliteten i den Grad det væsentlige ved Hypnosen, at f. Eks. Bernheim ønsker Ordet Hypnotisme afskaffet og erstattet af »état de suggestion«. Spørgsmaalet bliver da først det, hvad er Suggestion, og hvorpaa beror Suggestibiliteten?

Vi have set, at Bernheim definerer Suggestionen som »den Proces, ved hvilken en Forestilling indføres i Hjernen og antages af den«. Hirsch kritiserer nu denne Bernheims Definition med den Henvisning, at Forestillinger overhovedet ikke indføres i Hjernen, men opstaa i den, og at, naar man betegnede Produktionen af Forestillinger som Suggestion og Evnen til at danne Forestillinger som Suggestibilitet, saa maatte en højere Grad af Intelligens ogsaa betinge en højere Grad af Suggestibilitet, da Dannelsen af Forestillinger udgør en af Intelligensens vigtigste Faktorer; men nu anfører Bernheim selv, at »alt, hvad der forringer Fornuftens Virksomhed, alt, hvad

¹⁾ William Hirsch: Was ist Suggestion und Hypnotismus? Berlin 1896.

²⁾ P. I. Möbius: Neurologische Beiträge. I. p. 31. Leipzig 1894.

der undertrykker eller svækker Hjernekontrollen, forøger Suggestibiliteten. Hirsch har naturligvis Ret i. at Bernheims vide Definition modsiger sig selv, og naar Hirsch selv definerer Suggestionen som »Produktionen af Følelser, Stemninger og Forestillinger, som staa i et inadækvat Forhold til deres fysiologiske Fremkalder«, saa giver han ganske vist en videnskabelig langt mere brugbar Definition. Men sædvanligvis bruges dog Betegnelsen Suggestion vistnok i langt videre Betydning uden dog helt at naa det Omfang, som Bernheim vil give den. For Bernheim er i Virkeligheden enhver Forestilling, der ikke straks igen udslettes, men bliver stabil, en Suggestion, i alt Fald for saa vidt som den tenderer med Handling. »Forestillingen bliver snart direkte overført til Hjernen, og dennes første Rolle indskrænker sig til at optage den; saadanne ere Forestillinger, der meddeles ved Tale, Undervisning, Foredrag, Overtalelse, eller der indesluttet i Sanserindtryk; det er den direkte Suggestion. Snart bliver Forestillingen skabt i Hjernen som Resultat af modtagne Indtryk; det er den indirekte Suggestion; her indskydes hver Hjernes individuelle Rolle som Mellemed. Al Opdragelse bliver da Suggestion; hvert Indtryk, der kommer til at virke ind paa Individet ved hans egen Sansning, ved andres Tale, har en suggestionerende Indflydelse. Og hver suggereret og optaget Ide stræber at give sig Udslag i Handling, det vil sige blive Fornemmelse, Billede, Bevægelse. Det er den fysiologiske Lov! Enhver Hjernecelle, der er sat i Virksomhed ved en Forestilling, sætter de Nervetraade, som skulle realisere denne Forestilling, i Virksomhed.« Det er herefter forklarligt, at Suggestionen er det væsentligste og saa at sige eneste for Bernheim. Hypnosen er kun en særlig suggereret Tilstand, hvorunder Suggestibiliteten er forøget; Søvnens er det rent underordnede og er ligestillet med Anæsthesien, Hallucinationerne og de andre suggererede Fænomener. I Kraft af ethvert Individets normale Suggestibilitet gør det ene Menneske sig

til Herre over det andet, snart med Individets Vilje ved med nogle simple Manipulationer at hensætte ham i en Tilstand af forøget Suggestibilitet, Hypnosen, snart mod Individets Vilje og oftest mod hans Vidende ved at suggerere ham Forestillinger gennem Overtalelse, Fortælling, Taler etc. Bernheim kommer til det Resultat, at »Suggestionen er i alt; den leder mange af vore Handlinger; og hvis man vil give dette Ord sin videste og sandeste Definition, kan man sige, at i alle Handlinger, gode og onde, spiller Suggestionen en Rolle.« »Hvor er Tilregneligheden? Naar jeg kommer i Berøring med en Forbryder, spørger jeg mig selv om, hvorledes hans moralske Væsens medfødte Tilstand fra først af har været. Hvilken Del har sit Udspring fra Jordbunden, Organisationen, den nedarvede Suggestibilitet? Hvilken Del har sit Udspring fra Suggestionen gennem Opdragelse, ved Millieuet, ved Læsning, ved Drømme, ved Personer, der have været i Berøring med ham, ved Hændelser i hans Liv? Hvor stor har hans Modstandsevne været? Hvor stor en Del bliver der tilbage til hans frie Bestemmelse? Hvilken er hans Tilregnelighedsgrad?«

Bernheim har utvivlsomt Ret i, at hans Opfattelse af Suggestibiliteten kan føre til de mest vidtsvævende Overvejelser; og det er sikkert ikke overflødigt, at han ender denne sin Udvikling med at sige: »Jeg har ikke til Hensigt at ville afvæbne Samfundet; det har Ret til at forsvare sig?«

Nancyskolens fremmede Tilhængere have aabenbart haft Betænkeligheder ved at følge Bernheim i en Opfattelse af Suggestibiliteten, hvis Konsekvenser ville blive saa vidtrækkende. Forel er saaledes klar over¹⁾, at Begreberne Suggestion og særlig Autosuggestion let ved for vid Udstrækning kunne flyde over i Begreberne Instinkt, Vane, psykisk Refleks, Automatisme, og hævder, at »Begrebet

¹⁾ August Forel: Der Hypnotismus. Stuttgart 1895.

Suggestion bedre kan afgrænses derved, at der hertil hører en aktiv indgribende suggererende Hypnotisør (ved det ene Menneskes Forbindelse med det andet eller »Rapporten«). « I det Forel til Slutning erklærer det for næsten umuligt at afgrænse Begrebet Suggestion, fremhæver han dog bestemt, at »man altid ubetinget maa indskrænke Suggestionen til den intuitive Paavirknings Omraade i Modsætning til Paavirkningen ved Fornuftgrunde.« Imidlertid deler Forel fuldt ud Bernheims Anskuelse om, at alle Mennesker ere mere eller mindre suggestible, og at mange allerede i vaagen Tilstand ere i saa høj Grad suggestible, at Begrebet Hypnose næppe er til at afgrænse, da deres vaagne Normaltilstand ved umærkelige Trin gaar over i den hypnotiske Tilstand.

Mest udtømmende og tiltalende definerer Lehmann Suggestibiliteten, naar han¹⁾ beskriver, hvorledes Opmærksomheden kan fængsles uvilkaarligt (udvendig fra ved Sanserindtryk) og vilkaarligt (indvendig fra ved Bevidsthedens eget Indhold, følelsesbetonede Forestillinger) og anfører, at jo mindre et Menneskes Opmærksomhed er vilkaarligt bestemt, og jo lettere den følgelig holdes fængslet af ydre Paavirkninger, desto større siges Suggestibiliteten at være. Selve Paavirkningen, der griber ind og fængsler Opmærksomheden, kaldes Suggestionen eller Indskydelsen. Suggestionen kan ske gennem Naturindtryk, men sker dog hyppigst gennem Mennesker enten ved Handlinger eller Ord. Stærkt følelsesbetonede Forestillinger have altid Tendens til at fængsle Opmærksomheden, til at virke suggestivt. Kærlighed, Tillid, Respekt og Frygt forøge Modtageligheden for Suggestioner fra dem, lige over for hvilke disse Følelser næres. Autosuggestion er Suggestion, som et Menneske bevidst eller — mest — ubevidst fremkalder hos sig selv; den opstaar derved, at Opmærksomheden rettes indefter — oftest ved Forventning eller Frygt.

¹⁾ Alfred Lehmann: Overtro og Trolddom. IV. p. 252.

Hvorledes man nu end vil definere Suggestion og Suggestibilitet, maa det i alt Fald fastholdes, at det særegne for det suggestive er det, at Forestillingen, der tenderer mod Handling, ikke resulterer af eller er bibragt Individet ved Fornuftgrunde, men er optaget intuitivt, snart indvendig fra ved Indskydelse (Autosuggestion), snart udvendig fra, og da enten direkte eller indirekte ved en paatvungen fejl-agtig Sansning (Illusion, Hallucination).

Det er indlysende, at man da ikke kan betragte Suggestibiliteten i sig som noget sygeligt Fænomen. Vil man retsligt lægge Vægt paa Suggestibiliteten, skal Lægen afgøre Betydningen af en psykisk Proces, der kan fremkaldes hos ethvert normalt Menneske, maa han faktisk sættes til Doms over enhver Forbryder, og Dommeren maa vige sit Sæde til Fordel for Lægen. Thi Suggestionen spiller efter Bernheims Definition af den absolut en Rolle ved enhver Forbrydelse, efter den mest maadeholdne Definition ved de allerfleste. Men den lovordnede Stat maa have Ret til at fordre, at det normale Menneske, der ved Arv og Opdragelse har erhvervet det nødvendige Fond af moralske Følelser, kan frigøre sig for den Indflydelse, som Suggestionen til Forbrydelse kan øve paa ham, og »Wach-suggestionens« retslige Betydning maa da, saa længe som det drejer sig om i øvrigt normale Mennesker, praktisk afvises som Lægen uvedkommende.

Hypnosens i Nancyskolens oprindelige Betydning, som en Tilstand af forøget Suggestibilitet, maa, saa længe det kun drejer sig om Suggestibilitet i vaagen Tilstand (»Wach-suggestibilitet«), selvfølgelig ses under samme Synspunkt, og der kan kun være Tale om at undersøge Hypnosens retslige Betydning, for saa vidt som Individet ved den hensesættes i en særlig Tilstand, i en suggestiv Søvn.

Af de 3 Klasser af Handlingsuggestion, som Paul Janet skelner imellem, nemlig 1) Suggestion under Søvnens af Handlinger, som skulle udføres under Søvnens, 2) Suggestion under Søvnens af Handlinger, som skulle udføres

i vaagen Tilstand, og 3) Suggestion i vaagen Tilstand af Handlinger, som skulle udføres i vaagen Tilstand, maa man altsaa paa Forhaand udskyde den sidste.

Spørgsmaalet bliver da: hvilke Mennesker kunne hensesættes i en suggestiv Søvn, og hvilken Indflydelse øver denne paa den paagældendes Bevidsthed, eller med specielle retslige Hensyn for Øje: er Individet under Hypnosen (den suggestive Søvn) i en Tilstand af Viljesufrihed — der endog kan fortsætte sig efter Opvaagningen —, som tillader en aktiv og passiv Udførelse af Forbrydelser?

Naar Nancyskolens Tilhængere (f. Eks. Forel, Vogt) paastaa, at ethvert psykisk normalt Menneske i sig er mere eller mindre hypnotisabel, ved fremmed Indflydelse kan bringes i en søvnliggende Tilstand, saa maa det betragtes som en stiltiende Forudsætning, at vedkommende selv vil hypnotiseres. Kun ved i høj Grad hysteriske Individer, der have været Genstand for vanemæssig Hypnotisering, kan der være Mulighed for, at Hypnose kan udføres mod den paagældendes Vilje. Men selv om det normale Menneske frivillig giver sig hen til Hypnotiseringsforsøg, er det derfor ikke sikkert, at Hypnose just indtræder. Det spiller her en væsentlig Rolle, hvorledes hans momentane Tilstand er, om han er søvnig, døsigt, træt, og om Hypnotisøren er tilstrækkelig udholdende og forstaar at tage alle Momenter i Betragtning, trætte Øjet ved Stirren mod blanke Genstande, Øret ved monotone Lyde, Musik etc., medens samtidig alle afledende Momenter ere fjernede. Endvidere maa den paagældende have Tillid til Hypnotisøren; dette er ikke alene nødvendigt for selve Søvnens Indtræden, men meget mere for at der skal komme en Rapport i Stand efter Hypnosens Opstaaen. Den hypnotiske Søvn skulde nemlig adskille sig fra den naturlige Søvn deved, at medens Opmærksomheden i det sidste Tilfælde er slappet, er den under Hypnosen ensidigt rettet mod Hypnotisøren. Denne eksklusive Interesse for den bestemte Person (Hypnotisøren) skærper Sanserne og bevirker, at Rapporten mellem Hyp-

notisøren og den hypnotiserede er saa intim. Men Fordringen om Tillid til Hypnotisøren som en nødvendig Forudsætning for Hypnosens Indtræden og den Erfaring, at Frygt eller Ærbødighed for Hypnotisøren forøger Suggestibiliteten under Hypnosen, tjener rigtignok i høj Grad til Støtte for dem, der paastaa, at mange af de hypnotiseredes Handlinger udføres frivilligt for at være Hypnotisøren til Tjeneste. I alt Fald er det ikke særligt overbevisende for Tvivlerne, naar Forel væsentlig udfører sine hypnotiske Forsøg paa det kvindelige Opsynspersonale paa den Sindssygeanstalt, for hvilken han er Overlæge.

Der er nu vel heller ingen Tvivl om, at Tilhængerne af Nancyskolen overvurdere Betydningen af de Fænomener, der lade sig fremkalde under Hypnosen, og at Kritikerne (Jolly, Benedikt, Fuchs, Hirsch etc.), hvis Række stadig forøges, have Ret i deres Paastand om, at en stor Del af de hypnotiske Eksperimenter i Virkeligheden er Komediespil, beror paa Bedrag, Lydighed og Autoritet. Benedikt, der forener rig personlig Erfaring paa Hypnotismens Omraade med en knivskarp Kritik, hævder saaledes¹⁾, at man af den i den moderne Litteratur foreliggende Kasuistik maa fjerne 90 pCt. af alle Tilfælde af det faktiske Række. Med særlig Opmærksomhed maa man i alt Fald sikkert betragte alle de i de lettere Grader af Hypnose udførte Handlinger. Imidlertid er det jo en af Nancyskolens Erfaringssætninger — hvad i øvrigt ogsaa stemmer med de teoretiske Slutninger, der resultere af Opfattelsen af Hypnosen som en Art Søvn med ensidig koncentreret Opmærksomhed —, at Suggestibiliteten tiltager med Hypnosens Dybde; jo dybere Søvn er, desto mere er den paagældende undergivet Hypnotisørens Herredømme, desto lettere reagerer han paa de af denne givne direkte Handlingssuggestioner, desto lettere realiseres de indirekte

¹⁾ Moriz Benedikt: Hypnotismus und Suggestion. Leipzig und Wien 1894.

Handlingssuggestioner gennem Suggesteren af Illusioner, Hallucinationer og Vrangforestillinger.

Naar Nancyskolen og Salpêtrièreskolen nu arbejdede paa samme Maade og navnlig søgte at fremkalde de samme Fænomener, tror jeg, at den foregivne Kløft mellem den »normale« Hypnose og Hystero-Hypnosens vilde vise sig at være illusorisk. Hvis Nancyskolen i Stedet for at lægge udelukkende Vægt paa Handlingssuggestionerne og for enhver Pris stræbe efter at tiltvinge Hypnosens en mægtig retsmedicinsk Betydning vilde søge at fremdyrke det Væld af hysteriske Symptomer, hvis Studium er bleven Salpêtrièreskolens Opgave, vilde det sikkert lykkes den at faa den dybe »normale« Hypnose omdannet til Hystero-Hypnosens 3 Faser (Letargi, Katalepsi, Somnambulisme), om ikke straks ved første Seance, saa dog efterhaanden ved vanemæssig Hypnotisering af det samme for den dybe »normale« Hypnose modtagelige Individ. Og hvis Salpêtrièreskolen ikke udelukkende havde gjort til sin Livsopgave at benytte Hypnosens til Hjælpemiddel under sine fortjenstfulde Studier af Hysteriens Væsen og aldeles ingen Vægt havde lagt paa den i videnskabelig Henseende ret golde Arbejden med den »normale« Hypnose, der er bleven Nancyskolens Kæphest, vilde den ikke have overset den — maaske kun ringe — Vejledning til Tydning af Hystero-Hypnosens, som Studiet af den »normale« Hypnose kan yde.

Thi i Virkeligheden er der ingen som helst Tvivl om, at medens der hos Individet paa Grundlag af en ved Lettroenhed, ringe Begavelse, Mangel paa Vilje betinget almindelig Disposition og en ved Træthed og Søvnighed fremskaffet momentan Disposition vel ved Tillid til Hypnotisøren kan tilvejebringes en Art hypnotisk Tilstand, hvorunder vedkommende af Føjelighed kan bringes til at udføre forskellige Handlinger af mere eller mindre ligegyldig og latterlig Natur, saa opstaar en virkelig dyb Hypnose, hvor Individets egen Vilje alt Fald delvis er indskrænket,

absolut kun paa neuropatisk Basis. »Alle hypnotisable Individuer ere Neuropater« (Binet og Fééré). At der som Betingelse for Opstaaelsen af den store Hypnose, Hystero-Hypnosen, udfordres en hysterisk Basis, er jo paa Forhaand givet. Men de fleste mere kritisk anlagte hypnotiske Undersøgere ere ogsaa enige om, at der altid ligger en neuropatisk Konstitution til Grund for den udtalte »normale« Hypnose-, og at der som Resultat af den vanemæssige Hypnotisering regelmæssig udvikler sig en hysterisk Tilstand paa Grundlag af den tidligere nervøse eller — oftest — hysteroide (slumrende hysteriske) Disposition.

Ligesom den naturlige Somnambulisme, hvor den ikke er et Udslag af manifest eller larveret Epilepsi (Echeverria¹⁾), utvivlsomt er en Nervesygdom og kun opstaar paa Grundlag af en manifest eller larveret Hysteri (Gilles de la Tourette²) eller en Status nervosus, oftest i den farlige Pubertetsalder (Krafft-Ebing³), saaledes fordrer ogsaa den kunstige Somnambulisme (Hypnosen) sikkert et saadant Grundlag for sin Opstaaen.

Som et Bindeled mellem den naturlige Somnambulisme (altsaa en Tilstand, der optræder under Forløbet af den ellers normale Søvn) og den ved Fremmedsuggestion fremkaldte Hypnose staar den ved Autosuggestion (uden nogen Hypnotisørs Mellekomst) vakte Hypnose, der skal kunne fremkaldes ved at stirre paa blanke Genstande, lytte til ensformige Lyde etc. Men efter hvad der foreligger i Litteraturen, maa det anses for mere end tvivlsomt, om en saadan autohypnotisk Tilstand, der er mere end en almindelig Halvdøs, hvorunder intet lader sig udføre, kan opstaa hos andre end hysteriske eller hos saadanne, der ved en

¹) Echeverria: On nocturnal epilepsy and its relation to somnambulism. Journal of mental science. Vol. 24. p. 568. 1879.

²) Gilles de la Tourette: L'hypnotisme et les états analogues. Paris 1887.

³) Krafft-Ebing: Lehrbuch der gerichtlichen Psychopathologie. Stuttgart 1892.

vanemæssig Hypnotisering i alt Fald staa paa Hysteriens Rand. Ligesom al naturlig Somnambulisme, saaledes synes ogsaa al aktiv Autohypnose kun at opstaa paa Basis af en Status nervosus og oftest fordre en hysterisk eller hysteroid Konstitution som Betingelse.

Uden at jeg i øvrigt har til Hensigt at gaa nærmere ind paa den rene Hystero-Hypnose og overhovedet paa det retslige Værd, der maa tillægges Hysteriens forskellige Faser, skal jeg her blot gøre opmærksom paa den nære Forbindelse, der er mellem den mere forbigaaende Autohypnose og Hypnose paa den ene Side og den indtil Maa-neder varende »état second« af den — hvor det ikke drejer sig om en Epilepsi — rene hysteriske Sygdom, Dobbeltbevidstheden paa den anden; og Ligheden bliver mere paafaldende derved, at »état second« ikke altid opstaar spontant (Autosuggestion), men baade kan paavirkes og ti Dels ogsaa fremkaldes vilkaarligt (Fremmedsuggestion). —

Antagelig vil det en Gang lykkes Undersøgere, der ikke paa Forhaand ere hildede af en af de to Skolers Lære, at udrede de Traade, som forbinde den »normale« Hypnose med den store Hypnose (Hystero-Hypnosen). Foreløbig maa det hævdes, at det sidste Ord om Hypnosens Væsen i alt Fald endnu ikke er sagt. Det forhindrer imidlertid ikke, at man allerede nu saa temmelig kan værdsætte Hypnosens retslige Betydning.

Betragter man da først Hypnosens Betydning som aktiv Tilstand, kan der under den hypnotiske Søvn være Tale om to Arter Handlingsuggestioner, nemlig saadanne, der skulle realiseres straks under Hypnosens, og saadanne, der først skulle realiseres efter Opvaagningen (posthypnotiske Suggestioner), enten umiddelbart efter denne eller efter kortere eller længere Tids Forløb. Handlingerne kunne enten suggereres Individet direkte som ren Befaling eller indirekte ved at bibringe ham Illusioner, Hallucinationer eller Vrangforestillinger, der danne det fuldfærdige Motiv til en Handling. Ved Hand-

linger, der skulle udføres efter Opvaagningen, drejer det sig oftest om simpelt befalende Suggestioner. Efter Hypnosen er der oftest Amnesi, men Erindringen vækkes under næste Hypnose for det under tidligere Hypnoser passerede; der er her fuldstændig Overensstemmelse med Forholdene under Dobbeltbevidstheden. For at være sikker paa, at der vil indtræde Amnesi for det under Hypnosen passerede, kan man ogsaa suggerere Individet Amnesi.

Suggestionerne, der skulle realiseres efter Opvaagningen, synes langt fra altid at lykkes. Specielt gælder det da om dem, der først skulle realiseres efter længere Tids Forløb (à longue échéance); her udfordres sikkert særdeles modtagelige — maaske ogsaa villige — Individder, for at Udførelsen skal lykkes. Forklaringen for disse Suggestioner à longue échéance søger Bernheim deri, at Individet, hvem man suggererer en saadan Handling, der f. Eks. først skal udføres efter flere Ugers Forløb, under Hypnosen faar Suggestionen saaledes præget i sig, at den i den Tid, der forløber inden Udførelsen, ikke er ude af hans Erindring, men dukker op hver Gang, hans Opmærksomhed ikke tages fangen af ydre Sanseindtryk, og saaledes holder sig vaagen.

Der foreligger nu i de forskellige franske og tyske Kasuistikker et større Materiale, som Nancyskolens Tilhængere ville tage til Indtægt for deres Paastand om Muligheden af at suggerere hypnotiserede forbryderske Handlinger, der bringes til Udførelse dels under Hypnosen, dels efter Opvaagningen. Forsøgene ere alle af samme Natur. Forel (l. c. p. 198) giver en hypnotiseret Mand en Revolver, kun forsynet med Fænghætte, i Haanden, peger paa en tilstedeværende Jurist og erklærer den hypnotiserede, at denne er et slet Menneske, som han skal skyde ned. Den hypnotiserede griber resolut Revolveren og skyder paa Juristen, der falder til Jorden, idet han lader, som han er saaret. Forel erklærer saa: »Karlen er endnu ikke død, skyd igen!» Og den hypnotiserede skyder atter. — Forel

(l. c. p. 198) siger til et andet hypnotiseret Individ: »Se, lige foran staar der en slet Karl, en rigtig Hallunk, ham ville vi slaa ihjel; her har De en Kniv (F. giver ham et Stykke Kridt); han staar lige foran Dem; stik ham i Underlivet!« Visende Tegn paa stor indre Ophidselse, sitrende og med fordrejede Ansigtstræk, fatter den hypnotiserede krampagtig Kridtet med højre Haand, staar pludselig op og stikker med stor Kraft to Gange efter hinanden frem for sig i Luften. — Bernheim l. c. p. 121) siger til en Kvinde, der er i hypnotisk Søvn: »Naar De er vækket, skal De gaa hen og stjæle mit Ur, som ligger paa Bordet.« Deraa vækker han hende, og medens han beskæftiger sig med andre hypnotiserede Individuer, stiler den paagældende Kvinde langsomt hen mod Bordet; hun lader, som hun ser ud ad Vinduet, medens hun vender Ryggen til Bordet, og idet hun lader sin Haand glide under de paa Bordet liggende Papirer i den Hensigt med dem at skjule, hvad hun har for, tager hun hurtigt Uret, skjuler det under sin Fichu og gaar roligt hen i et Hjørne af Salen. Beskyldt for at have taget Uret, bliver hun afvekslende rød og hvid, falder paa Knæ og siger skælvende af Forvirring og Frygt: »Jeg bønfalder Dem om ikke at angive mig; jeg er ikke Tyv, jeg har ikke villet stjæle Uret, men jeg følte en uimodstaaelig Lyst til at tage det; den var stærkere end jeg.« — Liégeois¹⁾ fortæller om en hypnotiseret, til hvem der bliver sagt: »I Morgen ved Middagstid skal De gaa til Rue Bosquet 80; De skal gaa ind dér og trænge frem til et stort Værelse; i dette Værelse er der en Seng, i Sengen en Mand, det er Kongen af England; ved Siden af Sengen er der et Natbord, paa dette en Revolver; den skal De tage og affyre 3 Gange mod Manden i Sengen.« Manden gjorde som der blev sagt og blev yderst forfærdet, da han

¹⁾ Jules Liégeois: De la suggestion et du somnambulisme dans leurs rapports avec la jurisprudence et la médecine légale. Paris 1889. p. 678.

kom til sig selv. — Paa kriminelle Suggestioner à longue échéance har jeg intet Eksempel fundet, og i alt Fald synes her kun simple Handlingssuggestioner at lykkes, medens posthypnotiske Hallucinationer næppe realiseres ganske spontant, saa snart der blot er forløbet nogle Dage (kfr. Bernheims Forsøg p. 122).

Afløbe alle disse Fænomener nu i det ubevidste Liv? Er det berettiget at tale om en Spaltning af Bevidstheden, med en »Overbevidsthed«, der sover, og en »Underbevidsthed«, der lader Individet handle som en viljeløs Klump, reagerende reflektorisk-automatisk paa suggererede Impulser og Hallucinationer, frigjort for de gennem Opdragelse og Udvikling erhvervede moralske og etiske Forestillinger, paa den anden Side ogsaa upaavirket af Drifterne? Gaar den hypnotiserede løs paa det Maal, der er sat ham, »paa samme Maade som en Sten, der falder«, som Liébeault siger? Ja, hvis disse Hospitalsforsøg uden videre kunde føres ud i Livet, hvis man ikke alene kunde fremkalde en saadan viljeløs Tilstand under selve Hypnosen, men ogsaa efter Opvaagningen, ja endog efter Dages, Ugers, maaske Maaneders Forløb (à longue échéance), vilde Hypnosen unægtelig være en Fare, der truede Samfundet med en total Omvæltning.

Men det gaar med Nancyskolens retslige Værdsættelse af Hypnosen som med dens retslige Bedømmelse af Suggestionen i sig: den har stirret sig blind paa sine Eksperimenter. Der har ogsaa lydt Protester nok mod Beretningen til at drage retsmedicinske Slutninger ud af de videnskabelige og professionelle Hypnotisørers Forsøg. Bernheim fremfører (l. c. p. 139) selv Indvendingerne: »Man siger: Forbrydelserne, som vi lade Individerne begaa, ere Laboratorieforbrydelser. Se her er en ung Pige, til hvem der gives en foregiven Gift, som hun hælder i et Glas og lader sin Moder drikke. Hun adlyder, fordi hun véd, at det er et Eksperiment, at det er Dem, som handler ved hende, og at Deres Hensigt ikke er at give hendes

Moder Gift. Se her er en Mand, til hvem De giver en Papirkniv for at han dermed skal dræbe sin Nabo. Han véd, at denne Kniv er et ufarligt Vaaben, og han planter den uden Frygt i sin Modstanders Bryst. Han véd, at Pistolen, som han skal affyre, ikke indeholder Kugle. Hans Tillid til Dem bringer ham til at følge Suggestionen. Han véd, at han giver en Forestilling, han spiller i god Tro den Komædie, De paalægger ham.«

Naar Bernheim straks derpaa tilføjer: »Dette er sandt for visse Somnambulers Vedkommende,« saa synes denne Indrømmelse unægtelig farlig for hele Nancyskolens Lære. Thi Berettigelsen til at opstille Hypnosen som en særlig og betydningsfuld retsmedicinsk Ufrihedstilstand staar og falder med Læren om Hypnosens Enhed. For Nancy-skolen eksisterer der jo i Virkeligheden kun én Hypnose, under hvilken Suggestibiliteten stiger sammen med Søvnens Dybde; den »store« Hypnose, Salpêtrièreskolens Hypnose, er for Nancyskolen kun et Kunstprodukt. I den »état de suggestion«, som for Nancyskolen strækker sig lige fra den normale Suggestibilitet til den dybeste Hypnose, er der ikke Plads for nogen Grænse, der skiller mellem Komædiespil og Tilstande med »slumrende Overbevidsthed«; de suggestive Fænomener ere kun kvantitativt, men ikke kvalitativt forskellige for de jævnt voksende Grader af »état de suggestion«.

Der er næppe Tvivl om, at man uden Skade kan strække sig langt videre end Bernheim i hans Indrømmelse af, at »visse« Somnambuler spille Komædie. Delbœuf skærer dem alle over een Kam og erklærer kategorisk, at »den hypnotiserede véd, at man forlanger af ham, at han skal spille en Komædie.« Gilles de la Tourette siger det samme i Ordene: »Somnambulen udfører ikke andet, end hvad han selv har Lyst til at udføre,« og Brouardel (kfr. Liégeois p. 627) accentuerer, at Somnambulen kun udfører de ham behagelige eller ligegyldige Suggestioner, som et ham sympatetisk Individ giver ham.

Lad være, at Hypnosen repræsenterer en Slags Omtaagethed af Bevidstheden, under hvilken Individets normale Suggestibilitet paa Grund af den ensidige Retning af Opmærksomheden, der ledsager denne Hensætten i en Halvdøs, er forøget for Suggestioner, væsentlig af ligegyldigt Indhold, fra Hypnotisørens Side, lad være, at denne Tilstand med Held lader sig udnytte til at forstærke Virkningen af terapeutiske Suggestioner hos et Individ, der i Forvejen er tilgængeligt for Suggestioner af denne Art; til at realisere Udførelsen af Forbrydelser egner Hypnosen sig sikkert ikke, i alt Fald hvor det paagældende Individ ikke i vaagen Tilstand har Lyst til at udføre dem¹⁾). Bevidsthedens Omtaagethed er under Hypnosen utvivlsomt aldrig dybere, end at Individet vil modsætte sig enhver Suggestion, der strider mod hans Tilbøjeligheder i normal Tilstand. »Det medfødte eller erhvervede moralske Fond konstituerer som saadant en tidligere primordial Suggestion, som neutraliserer senere (Ballet²⁾).

Selv om man vilde gøre Nancyskolen den Indrømmelse, at Hypnosen — hvor det ikke drejer sig om ligefrem Komediespil — ikke altid er en kunstig fremkaldt hysterisk eller hysteroid Tilstand, men at en virksom hypnotisk Tilstand lader sig fremkalde hos habituelt sunde Individuer, saa maa det i det mindste hævdes, atsaadanne Individuer i alt Fald ikke kunne bringes til at realisere kriminelle Suggestioner mod deres Vilje. At egentlig sindssyge ikke lade sig hypnotisere, vide vi af Forels og Vogts Erfa-

¹⁾ I Laurents Tilfælde, der oftere (f. Eks. Krafft-Ebing l. c. p. 346) citeres som Bevis paa Muligheden af kriminel posthypnotisk Suggestion, suggererede en medicinsk Student sin — vistnok hysteriske — Kusine, hvem han havde besvangret, Abort paa et bestemt Tidspunkt. Denne somatiske Suggestion, der er analog med Hysterikernes Blodsveden o. l., realiseredes, fordi den var givet efter Samraad og Samstemmen med den hypnotiserede.

²⁾ Ballet: La suggestion hypnotique au point de vue médico-legal. Gaz. hebdom. Nr. 44—45. 1891.

ringer. Bernheim (l. c. p. 166) angiver, at Neurastenikere »sans crises« ofte ere meget lidet suggestible. »Jo mere Neurastenien nærmer sig til Hypokondrien, jo mere Indbildningskraften er optagen af Fornemmelser og Forestillinger, som for længe siden ere gaaede over i Blodet, jo mere Autosuggestion behersker Hjernen, desto mindre har i Almindelighed andres Suggestion Magt over ham.« At imbecile ere lettere at hypnotisere end normale Mennesker, er muligt, men medens de utvivlsomt i vaagen Tilstand ved stadig Indflydelse ere lettere paavirkelige end normale Mennesker, er det efter de foreliggende Erfaringer tvivlsomt, om de under Hypnosen lettere reagere paa enkelte eller sjældnere gentagne Suggestioner end disse; i alt Fald taler den Omstændighed, at imbecile have vanskeligt ved at koncentrere deres Opmærksomhed, snarere for en formindsket Suggestibilitet under Hypnosen. Hysterikernes store Modtagelighed for Hypnose er uomtvistelig. Selv om Nancyskolen ikke vil indrømme Salpêtrièreskolen Berettigelsen til at betragte al virkelig Hypnose som hysterisk, er den dog villig til at indrømme, at Hysterikernes hele Naturel gør dem særligt egnede for Paavirkning af saavel Fremmed- som Autosuggestion. Men Salpêtrièreskolen, hvis Erfaring om den hysteriske Hypnose er saa rig, benægter bestemt Hypnosens kriminelle Betydning som aktiv Tilstand og erklærer i Overensstemmelse med Nancyskolens andre Modstandere: »Der findes ikke et eneste sikkert Eksempel paa Forbrydelse begaaet under Paavirkning af den hypnotiske Suggestion, enten under Hypnosen eller kortere eller længere Tid (à longue échéance) efter Opvaagningen.« Bernheims Svar herpaa (l. c. p. 146) er ikke særligt overbevisende; han siger: »Det er muligt; Forbryderne ere i Almindelighed ikke Hypnotisører og alle Hypnotisører ere ikke Forbrydere. Hvis i øvrigt en Mand, der var indviklet i Spørgsmaalet om Hypnotisme, havde misbrugt sin Magt til at suggerere en Forbrydelse, vilde han ikke sige det, og den suggestion-

rede vilde ikke vide det.« Ganske vist efterlades der ikke altid Amnesi for det under Hypnosen passerede, men den forbryderske Hypnotisør vilde være saa forsigtig at suggerere sit Medium Amnesi for at sikre sig mod Opdagelse. Saa længe Nancyskolen imidlertid ikke har Fakta at vise hen til, men kun støtter sig til rent teoretiske Spidsfindigheder, kan den ikke forlange, at man skal gaa med til dens Værdsættelse af Hypnosens retslige Betydning. I Virkeligheden er, som Benedikt siger (l. c. p. 62), »en dreven kriminel Kompløtør ikke saa naiv at gaa frem paa den her skildrede Maade; han overlader denne Naiviteten til uskyldige Lærde og middelmaadige Digtere.«

Idet jeg i øvrigt ikke her skal gaa ind paa den udtalte hysteriske Hypnose, der sikkert maa værdsættes sammen med de øvrige hysteriske Tilstande, idet den hos vanemæssigt hypnotiserede kan fremkaldes mod den paagældendes Vilje, til Dels ogsaa opstaa spontant og altsaa danner en Overgang til Dobbeltbevidstheden og de øvrige hysteriske Anfald, men blot skal fremhæve, at denne erfaringsmæssigt ikke bringer Fare for kriminelle Suggestioner, skal jeg fastholde, at Hypnosens retslige Betydning som aktiv Tilstand utvivlsomt maa betragtes som minimal, idet der allerhøjest er Mulighed for, at moralsk defekte Individuer ved gentagen indtrængende Hypnotiseren kunne ledes til Forbrydelse. Men »lige saa lidt som Bernheim har kunnet forvandle et forlegent Menneske til en Bonvivant eller veltalende Advokat, lige saa lidt vil det lykkes at suggerere et moralsk Individ en Forbrydelse, som virkelig kommer til Udførelse« (Schmitz¹⁾).

Hvad Hypnosens retsmedicinske Betydning som passiv Tilstand angaar, maa det hævdes, at de Forbrydelser, der har kunnet være Tale om — seksuale Forbrydelser, specielt Voldtægt — næppe helt mod de paagældendes

¹⁾ A. Schmitz: Der Hypnotismus in forensicher Beziehung. Vierteljahrsschr. f. ger. Med. LII. P. 96. 1890.

Vilje lade sig udføre uden maaske paa stærkt hysteriske Individder, og selv hos disse sikkert kun med Vanskelighed. At det er muligt, at Voldtægt kan begaas under Hypnosen, og da specielt under det letargiske Stadium, ligesom under den spontane hysteriske Letargi (Gilles de la Tourette l. c. p. 227), sjældnere under det somnambule Stadium, tør vel ikke benægtes efter Tardieu's¹⁾, Gilles de la Tourettes og andres Meddelelser (kfr. Affaire Marguerite A. — Tardieu l. c. p. 90, Affaire Castellan — Tardieu l. c. p. 92, Affaire Lévy — Gilles de la Tourette l. c. p. 330, Affaire Maria F. — Gilles de la Tourette l. c. p. 339). Egentlig Forførelse under Hypnosen spiller næppe nogen synderlig Rolle, thi som Regel vil Hypnotisøren ikke opnaa nogen fysisk Imødekommenhed af Ofret, med mindre han selv har hypnotiseret det lang Tid igennem og saaledes erhvervet dets Gunst (Gilles de la Touretti). Som Regel ville Beskyldninger om Voldtægt og lignende seksuale Forbrydelser vise sig at bero paa Simulation fra hysteriske Kvinders Side (kfr. Tardieu l. c. p. 98), og Beskyldningerne rettes da oftest mod Læger (Tardieu l. c. p. 134 og 136); de resultere undertiden fra Autosuggestion under et hysterisk Anfald, bero ogsaa jævnligen paa hysterisk Løgnagtighed (Affaire La Roncière — Legrand du Saullé²⁾ p. 410).

Naar det drejer sig om seksuale Attentater paa ikke-hysteriske under Hypnosen, ville de paagældende — i alt Fald hvor Attentatet lykkes — gennemgaaende vise sig at være lettroende, ofte imbecile Kvinder. Forudsat at Imbeciliteten ikke habituelt er saa stor, at Individet maa siges at være aandssvagt — i hvilket Tilfælde det sikkert er et Spørgsmaal, om Hypnose overhovedet er mulig — er det

¹⁾ Ambroise Tardieu: Étude médico-légale sur les attentats aux mœurs. Paris 1878.

²⁾ Legrand du Saullé: Les hystériques. État physique et état mental. Actes insolites, délictueux et criminels. Paris 1891.

højest tvivlsomt, om disse Individder under Hypnosen kunne siges at være »den frie Vilje berøvet«. Ved Hypnose hos ikke-hysteriske gælder sikkert den Indvending, som Bernheim lader sine Modstandere fremføre (l. c. p. 139): »En Kvinde vil ikke lade sig voldtage i somnambul Tilstand uden dersom hun selv ikke ønsker at staa imod.«

I det hele maa Hypnosens retsmedicinske Betydning som Ufrihedstilstand saavel i aktiv som passiv Retning erklæres for ren minimal eller, hvis man vil undtage den udtalte hysteriske Hypnose, hvis Vurdering rettest falder sammen med de øvrige hysteriske Fænomener, endog fuldstændig illusorisk. »Spørgsmaalet om Forbrydelser ved hypnotisk Suggestion og Forbryderens Ansvarlighed i en saadan Tilstand savner enhver Aktualitet« (Benedikt l. c. p. 62—63).

Imidlertid er der et retsmedicinsk Spørgsmaal vedrørende Hypnosen, som absolut trænger sig i Forgrunden, og det er det: hvilken Betydning spiller Hypnosen som Legemsbeskadigelse? Thi det staar fast, at en bestaaende Hysteri meget ofte forværres ved Hypnosen og giver Stødet til Udvikling af spontan hysterisk Somnambulisme eller andre store hysteriske Anfald, ligesom der ofte under Forløbet af en vanemæssig Hypnotiseren udvikler sig en tydelig Hysteri hos saadanne, der ikke tidligere have frembudt hysteriske Symptomer. »Ved Hypnosen kan den latente hysteriske Disposition komme til Udbrud« (Jolly¹⁾); »ved oftere gentagne Forsøg bliver det paagældende Individ hensat i en saadan Grad af artificiel »Neurose«, at han i Retning af patologisk Beskaffenhed af Centralnervesystemet ikke staar meget tilbage for Tilstanden: la grande hystérie« (Binswanger²). I Virkeligheden er Hypnotisme en Hensættelse i en »minderwertig« psykisk Tilstand (Benedikt), og fremfor alt er Opdragelsen til Medium Legemsbeskadi-

¹⁾ Jolly: Ueber Hypnotismus und Geistesstörung. Archiv für Psychiatrie. Bd. 25. p. 599. 1893.

²⁾ O. Binswanger: Hypnotismus. Eulenburgs Real-Encyclopädie. 3te Ausg. XI. p. 241. 1896.

gelse. Eventuelt vil der da kunne gøres Ansvar gældende mod Hypnotisøren, selv om Legemsbeskadigelsen som Regel er uforsættelig. Der foreligger jo endog et Tilfælde af pludseligt Dødsfald ved Hypnose (Ungarn 1894), idet en meget suggestibel ung Pige pludselig faldt død om under en Hypnose, hvorunder der blev givet hende den Opgave at diagnosticere en fraværende Mands Sygdom og beskrive hans Lungers Tilstand. Sektionsfundet var negativt (Forel l. c. p. 206). I alt Fald er der al mulig Grund til at forbyde al offentlig Forestilling af Hypnose og Hypnotisøren af ikke-lægekyndige ¹⁾. —

Vende vi nu, efter at have søgt at værdsætte Hypnosens retsmedicinske Betydning, tilbage til Processen Czynski, saa vil det af det alt udviklede fremgaa, at der her aldeles ikke kunde være Tale om nogen sygelig Viljesufrihed i Straffelovens Forstand. Baronesse v. Z. var ikke hysterisk, var ingen Sinde bleven hensat i nogen fuldstændig Hypnose og havde aldrig haft seksual Omgang med C. uden i fuldstændig vaagen Tilstand — uagtet hun havde fuld Erindring om det første Coitus, vedblev hun at vedligeholde Forbindelsen med C. og tilstod ham senere ofte Coitus. At den Kærlighed, som C. indgød hende, tilmed uden nogen Sinde at have hensat hende i Hypnose, skulde have en patologisk Karakter, synes at være en saa absurd Anskuelse, at man forbavses over, at ikke alene alvorlige Mænd, men ogsaa fremragende Psykiatere have kunnet ondisputere det, og man forstaar fuldt ud, at Prof. Fuchs straks meldte sig fra Bestillingen som sagkyndig i Processen. For enhver ikke af »hypnotisk« Iver forblindet Under søger staar den tarveligt begavede og meget overspændte Baronesse v. Z. og den ganske tilsvarende Fru v. Porta, om hvem Preyer beretter ²⁾, som lettroende Kvinder, der

¹⁾ Kfr. Wagner: Ueber das Wesen und die Bedeutung des Hypnotismus vom sanitätspolizeilichen Standpunkte. Vierteljahrsschrift für gerichtliche Medicin. 3. Folge. XVI. p. 321. 1898.

²⁾ W. Preyer: Ein merkwürdiger Fall von Fascination. Stuttgart 1895.

ligesom Tusinde af deres Kønsfæller lade sig erotisk paa-virke af glatte Ord hos smidige Forførere, der have en vis Evne til at gøre sig interessante.

Derimod kan man jo gerne indrømme, at der i Processen Czynski har gjort sig Suggestion gældende i den Betydning, hvori Ordet Suggestion oftest bruges, nemlig som intuitivt optagne Forestillinger i Modsætning til dem ved Fornuftslutninger dannede; men man maa da blot fastholde, at — som Hirt hævdede under Processen — al Kærlighed beror paa Suggestion. Forel, som i det hele staar paa Nancyskolens Standpunkt og betragter Hypnosen som en »état de suggestion«, og som er fuldt overbevist om, at alle optænkelige Forbrydelser kunne udføres ved Hypnotisme, saa snart der kan opnaas en »noget højere Grad af Hypnose«, angiver ogsaa (l. c. p. 193), at den Indflydelse, visse Personer uimodstaaelig øve paa andre, og som navnlig gør sig gældende ved Kærlighedsforhold, ligner Suggestion i vaagen Tilstand som det ene Æg det andet, og klager over, at der under Processen Czynski er bleven taget meget lidet Hensyn til denne hans Sammenstilling, der ogsaa indeholdes i en tidligere Udgave af hans Bog; men han vil dog overlade til Juristerne at bedømme, om dette psykologiske Slægtskab mellem en saadan Indflydelse og Suggestionen kan give den første Værd som en aandelig ganske ufri, viljeløs Tilstand. Og han udtaler senere, at det i Processen Czynski drejer sig om et Tilfælde af »Wachsuggestion«, som vanskeligt kan forfølges af Straffeloven.

Bernheim har, saa vidt jeg véd, ikke haft Lejlighed til at udtale sig om Processen Czynski, men de Eksempler, som han anfører paa Suggestionens — og for ham altsaa ogsaa Hypnosens — retsmedicinske Betydning, ere ganske af samme Beskaffenhed som det, der kan hentes fra Processen Czynski, saa at man kan være sikker paa, at en eventuel ny Udgave af hans Bog vil medtage dette. Den ene af disse suggestionerede Kvinder — thi det er selv-

følgelig »det svage Køn«, som er mest suggestibelt —, som han anfører (l. c. p. 147), er Gabrielle Fenayrou¹⁾, der af sin Mand blev bevæget til at føre sin tidligere Elsker, som nu var bleven Mandens Konkurrent og pekuniært havde ødelagt ham, til ham, for at han kunde dræbe ham. Den anden (l. c. p. 148) er den noksom bekendte Gabrielle Bompard²⁾, som assisterede Eyraud med at lokke Gouffé i Baghold, overværede Drabet og Sønderlemningen af Liget og selv syede Sækken, der indeholdt Stumperne, sammen, som senere i Amerika forlod Eyraud for en anden Mand, af denne bragtes til at tilstaa Forbrydelsen, hvori hun havde været Medvider, og hjælpe med til Tilvejebringelsen af Morderen, og som endelig i Retten ved urigtige Udsagn, Tilstaaelser og Tilbagekaldelser i lige Grad søgte at gøre sig selv interessant og vildlede Retten og de sagkyndige. Bernheim indser selv, at den Kendsgerning, at Gabrielle Fenayrou tidligere havde vist sig ret demoraliseret, medens Gabrielle Bompard var afgjort prostitueret, maa svække disse Eksemplers Paalidelighed som Bevis paa Suggestiørens alt overvældende Magt. Men han anfører saa (l. c. p. 153) som afgørende Bevis »Affaire Chambige«³⁾, hvor en hæderlig Kvinde, Mme Grille, spillede Hovedrollen. Denne blev funden i en afsides liggende Havepavillon, nøgen, dræbt med en Pistolkugle, bærende Mærker af at have været Genstand for et Sædelighedsattentat, medens Chambige laa saaret af et Pistolskud ved Siden af hende. Selv om imidlertid Bernheim har Ret i, at dette kan betragtes som et Bevis paa, hvor vidt en hæderlig Kvinde kan drives ved en andens suggererende Indflydelse — hvad ikke er absolut sikkert, da Antagelsen udelukkende hviler paa den helbredede Chambiges Udsagn, hvorefter Mme Grille frivilligt havde hengivet sig til ham paa Betingelse

¹⁾ Kfr. G. Macé: Mon musée criminel. Paris 1890. p. 206—208. Pl. 27.

²⁾ Kfr. G. Macé: l. c. p. 151—53.

³⁾ Kfr. E. Laurent: Les habitués des prisons de Paris. Lyon et Paris 1890. p. 147—62.

af, at de bagefter begge dræbte sig, medens det dog stadig staar hen som et aabent Spørgsmaal, om ikke Chambige havde lokket Mme Grille til sig, voldtaget og myrdet hende — saa er og bliver »Affaire Chambige« dog kun et Eksempel paa, at det, som man kalder Kærlighed, kan forrykke Hovedet paa selv hæderlige Kvinder.

Vil man drage Slutninger ud af Processen Czynski¹⁾ og Bernheims og ligesindede Forfatteres Eksempler paa »Wachsuggestionens« store Indflydelse, maa det i alt Fald hævdes, at disse Slutninger blive af ren kriminalpsykologisk Betydning. Naar man fastholder, at Suggestibiliteten i sig hører til det normale Livs Ytringer, er Processen Czynski da et nyt Eksempel paa, hvor let paavirkelige mange Kvinder ere, naar de stilles lige over for Mænd, der hensynsløst forstaa at udnytte deres Suggestibilitet, og det gælder da særlig om let imbecile Kvinder, der ikke kunne tage Fornuften til Hjælp, men uden at anvende Kritik handle efter de sig opsummerende ensartede suggestive Forestillinger, der bibringes dem. Sættes Fantasien særlig let i Bevægelse, og benyttes Tilbøjeligheden til Mystik som hjælpende Moment til at eliminere Fornuftens Indflydelse, forøges naturligvis Suggestibiliteten. At Baronesse v. Z. og Fru v. Porta vare svagt begavede og overspændte Individuer, fremgaar tilstrækkeligt af de respektive Fremstillinger. Gabrielle Bompards Imbecilitet bliver absolut tydelig af hele Processen Eyrauds Historie; Hirsch²⁾ fremhæver den bestemt, og Tvivlere behøve i øvrigt blot at betragte hendes

¹⁾ Det er glædeligt at se, hvor fornuftigt man herhjemme har taget Sagen i et med Processen Czynski ret analogt Tilfælde (kfr. Højesteretsdom af 13. Marts 1896 — Ugeskrift for Retsvæsen 1896, p. 630), hvor en hypnotiserende Kvaksalver, der virkede ved magnetiske Strygninger, havde set sit Snit til at besvangre en hysterisk og i Underekstremiteterne paralytisk Pige, der var undergivet hans Behandling, efter først at have gjort hende »døsig« ved sine Manipulationer.

²⁾ W. Hirsch: Die menschliche Verantwortlichkeit und die moderne Suggestionslehre. Berlin 1896.

Fotografi¹⁾. Hvad Gabrielle Fenayrou og Mme Grille angaar, da foreligger der ikke nøjagtige Beskrivelser af deres mentale Styrke; men efter alt det refererede at slutte have de i alt Fald ikke været meget intelligente.

Det er da særlig de imbecile og hysteriske, der blive Ofre for »Wachsuggestionen«, men Suggestibiliteten ytrer sig paa en noget forskellig Maade, eftersom de paa-gældende høre til den ene eller den anden Kategori. De hysteriske ere i høj Grad modtagelige for øjeblikkelige Indskydelser og reagere derfor heftigere paa Suggestionen, idet Affekten straks træder i Virksomhed; men paa den anden Side er Stemningen saa labil og Modtageligheden saa stor, at de enkelte Suggestioner næppe bevare nogen blivende Betydning, men udslettes, saa snart der kommer en ny Suggestion, som lader den første træde tilbage. Derimod ere de imbecile trægere i hele deres Naturel; de modtagne enkelte Suggestioner give i Reglen ringe eller intet Udslag, men Indtrykkene udslettes vanskeligt — hvor der ikke er udtalt Idioti til Stede —, og ved stadig tilførte Suggestioner i samme Retning kommer der ved Opsummering let en betydelig suggestiv Kraft. Udslaget af Suggestioner er af den Grund ved Hysterikere oftest affektiv, ved imbecile tvangsmæssig²⁾. Hysterikernes ved Fremmedsuggestion fremkaldte Forbrydelse har derfor ofte en eksplosionsagtig, tilsyneladende impulsiv Karakter, medens de imbeciles mere fremtræder, som om den var et Udslag af modent Overlæg.

Imidlertid behøver den Suggestion, der spiller en Rolle for de hysteriskes og imbeciles Forbrydelse, ingenlunde altid at komme udefra. Den kan ogsaa komme fra Indivi-

¹⁾ Kfr. H. Kurella: Naturgeschichte des Verbrechers. Stuttgart 1893, p. 87.

Lombroso: Der Verbrecher. III. Hamburg 1896. Tafel XLII.

²⁾ Kfr. Christian Geill: Virkelige og tilsyneladende impulsive Handlinger. Ugeskrift for Læger, 1894.

det selv ved en Autosuggestion — og da oftest en stærkt følelsesbetonet Forestilling — der pludselig dukker op og uden at underkastes Forstandens Prøvelse paatvinger sig Individet med en fuldfærdig Impuls's Styrke eller ved ideligt at produceres langsomt summerer sig op, indtil den naar saa vidt. Selve Forbrydelsens Udførelsesmaade har samme Karakter som ved Fremmedsuggestionen. Virkningen af den enkelte, ved sin stærke Følelsesbetoning saa heftige Autosuggestion ses særlig hos hysteriske, hvor man møder de eksplosionsagtige, tilsyneladende aldeles umotiverede Voldshandlinger. Virkningen af den sig langsomt opsummerende Autosuggestion ses hos imbecile, hvor det ofte er Hjemlængslen, der virker som Drivkraft og f. Eks. jævnlig giver sig Udslag i Ildspaa sættelse paa Husbondens Gaard, hvilken Handling ved hele sit overlagte Præg oftest gør Indtryk af at være velovervejet.

Som Regel vil det ved disse paa Fremmed- eller Autosuggestion beroende Forbrydelser være Dommeren alene, der i hvert enkelt Tilfælde kommer til at skønne over Suggestionens Betydning for Forbrydelsen; men jævnlig vil Lægen blive raadspurgt, fordi Dommeren vil være i Tvivl om Beskaffenheden af den Jordbund, hvorpaa Suggestionen har virket ind, om den hysteriske maa siges at være sindssyg eller den imbecile aandssvag. Undertiden vil det da sikkert ogsaa vise sig, at der virkelig er hysterisk Sindssygdom eller Aandssvaghed til Stede. Oftere ville de paa gældende Individuer vise sig at henhøre til den Kategori, som der efter Straffeloven tillægges en formindsket Tilregnelighed, og som efter vor Anskuelse bør undergives en anden Art Straf end den almindelige. Men det maa jo ikke overses, at Suggestionen meget ofte rammer Individuer, som blive til Forbrydere, fordi de moralske Modforestillinger svigte, ikke paa Grund af Sygdom eller Svaghed, men derved, at de moralske og etiske Følelser i sig ere afslappede og Individet depraveret, saa at Suggestionen i Virkeligheden gaar fuldt ud over i Bevidstheden og finder Gen-

klang eller i alt Fald ingen Modstand der. De allerfleste Tilfælde af Forbrydelse ved Suggestion ere da Lægen uvedkommende og maa ene undergives Dommerens kriminalpsykologiske Skøn.

Undersøgellesdommeren kan imidlertid ogsaa paa andre Maader komme til under Forhøret at gøre nærmere Bekendtskab med Suggestionens Indflydelse. Han kan saaledes under Forløbet af sin Undersøgelse ledes af en forudfattet Mening, der som en Art Suggestion bringer ham til at se fejl paa de faktiske Forhold og fører ham til et urigtigt Resultat. Det kan snart være den offentlige Opinion, der her virker som en Fremmedsuggestion paa Dommeren; snart kan det ogsaa være en Art Indskydelse, en pludselig Ide, der som en Autosuggestion hilder Dommerens klare Fornuft og haardnakket lader ham følge et fejlt Spor. Kriminalhistorien frembyder en Mængde Eksempler herpaa; jeg skal blot fra Udlandet nævne L'affaire Bennoit (Liégeois l. c. p. 520), her hjemme fra Fejøsagen.

Hypigere gør imidlertid Suggestionen sig under Forhørene gældende paa anden Maade, idet Dommeren ved sine Overtalelser og Foreholdelser kan virke suggererende paa tiltalte eller Vidnerne og fremkalde falsk Tilstaaelse eller Vidneudsagn. Ofrene ere saa at sige altid hysteriske, imbecile eller Børn. Hos saadanne suggestible Individuer kan Dommeren ved blindt hen at forfølge sit Maal opnaa en fuldstændig Tilstaaelse om en Forbrydelse, som vedkommende aldeles ikke har begaaet, ikke alene i dens Totalitet, men ogsaa i dens Detailler. Det drejer sig her om en suggereret falsk Erindring, hallucinations retro-actives (Bernheim), souvenirs illusoire retro-actifs (Forel). Paa samme Maade kan Dommeren virke ind paa Vidnerne, og det gælder da om at erindre, at det ingenlunde drejer sig om bevidst Løgn, men at Vidnet i Øjeblikket selv tror paa de suggererede Vidnesbyrds Paa-lidelighed; det er altsaa falsk Vidnesbyrd i god Tro. Lit-

teraturen giver tilstrækkelige Eksempler herpaa¹⁾. Forel skelner her mellem to Kategorier: 1) Tilfælde, hvor Suggestionen ved særlig Indflydelse fra den inkvirerende Persons Side fremkalder sin Virkning hos et ellers saa temmelig Sandhed talende Menneske og 2) Tilfælde, hvor Eksploranden overhovedet stedse har blandet Sandhed og Fantasiprodukter sammen, fordi han ikke kunde anderledes.

I sidste Tilfælde behøves der i øvrigt ingen suggere- rende Indflydelse fra Dommerens Side, for at der skal fremkaldes falsk Vidnesbyrd, idet der ved en Art Autosuggestion kan debiteres en hel Fantasibeskrivelse, som Individet selv tror paa. Anton Delbrück har foreslaaet at kalde denne Form af Tilbøjelighed til i god Tro at sige Usandhed for *Pseudologia phantastica*²⁾. Da den optræder hos de samme Arter Individer, paa hvem Dommerens suggererende Indflydelse kan øve sin Virkning, nemlig hysteriske, imbecile og Børn med levende Fantasi, er det ikke altid let at skelne den fra den ved Fremmedsuggestion forårsagede falske Erindring, saa meget mere som Tilstandene uden skarp Grænse gaa over i hinanden. idet *Pseudologia phantastica* utvivlsomt jævnlig udfolder sig, hvor den fra først af vækkes ved en Suggestion fra Dommerens Side. Særlig hos Børn med levende Fantasi er der Fare for, at *Pseudologia phantastica* skal gøre sig gældende, oftest vakt ved simpel Antosuggestion; og der udfordres sikkert meget stor Forsigtighed lige over for Børn, der skulle vidne. Den noksom bekendte Tisza-Eslar Proces (Liégeois l. c. p. 219) er et typisk Eksempel paa, hvad Børn kunne præstere af Vidneudsagn.

At *Pseudologia phantastica* desuden optræder hos no-

¹⁾ Liégeois l. c. p. 662 (falsk Tilstaaelse), p. 652 (falsk Vidneudsagn).

²⁾ Anton Delbrück: Die pathologische Lüge. Stuttgart 1891. p. 124.

torisk sindssyge, navnlig forrykte, og der jævnlig forveksles med Hallucinationer, har Delbrück paavist.

I øvrigt kan Suggestionen ogsaa hos normale voksne Individuer uden særlig livlig Fantasi spille en Rolle ved Vidneudsagnene, idet den i Form af en forudfattet Mening (vakt ved Avislæsning, Samtale o. l.) kan virke med til en Erindringsforvanskning, navnlig hvor de paagældende ikke have nogen stærk Hukommelse. Interessant er her Berchtold-Processen i München¹⁾.

Selvfølgelig ere ikke alle urigtige Vidneudsagn, der under Forhørene fremkomme fra hysteriske, imbecile og forrykte, afgivne i god Tro, thi Individuer af alle 3 Arter ere ofte tilbøjelige til Løgnagtighed; særlig for de hysteriskes Vedkommende glider den ubevidste Usandhed jævnt over i den bevidste.

Men der synes dog at være Grund til at gøre opmærksom paa, at saa at sige spontant fremsatte urigtige Forklaringer under Forhørene ingenlunde altid bør betragtes som fremsatte med Forsæt i den Hensigt at lede Dommeren paa Vildspor. Først og fremmest er det imidlertid nødvendigt at fremhæve, at Dommerens suggestive Indflydelse under Forhørene kan faa et Individ, som har begaaet sin Forbrydelse under en forbigaaende Afsindighedstilstand — f. Eks. et epileptisk Ækvivalent —, hvorfor der i Virkeligheden er Amnesi, til ikke alene at tilstaa, at han erindrer at have udført Forbrydelsen, men ogsaa til at beskrive alle de konkrete Detailler, der have ledsaget Udførelsen.

¹⁾ Schrenck-Notzing: Ueber Suggestion und Erinnerungsfälschung im Berchtold-Process. Leipzig 1897.

Om Mangler ved vor Kriminal- og Penitenttærstatistikks Opgaver over Livsstilling.

I en i 1888 udkommen Oversigt over de vigtigste Resultater af Norges Kriminalstatistik for Aarene 1846—85 udtaler Direktøren for det norske statistiske Centralbureau, Hr. A. N. Kiær under Omtalen af sine Iagttagelser i Henseende til de tiltalte Personers Livsstilling bl. a., at disse vilde have udgjort et særdeles værdifuldt Materiale, dersom de havde været fuldstændigere og noget mere detaillerede, og fremfor alt, dersom Opgaverne kunde sammenholdes med de i Folketællingerne meddelte Oplysninger om den samlede Befolknings Fordeling efter Livsstilling. Idet Forfatteren derefter beklager, at dette ikke er Tilfældet, bl. a. fordi Folketællingernes og Kriminalstatistikens Klassifikation i nævnte Henseende ikke er overensstemmende, finder han dog, at de heromhandlede Opgaver frembyder adskillig Interesse ved bl. a. at vise, hvilke Forbrydelser der er fremherskende i de forskellige Livsstillinger, og i hvilken Grad dette er Tilfældet.

Den nævnte Oversigt lagde til Grund for Undersøgelserne Antallet af de for Lovovertrædelser tiltalte Personer. De aarlig udkommende Tabeller vedkommende Norges Kriminalstatistik har derimod i sine Opgaver over Arten af de Forbrydelser, der falder paa Personer i forskellige Livsstillinger, lagt de straffældte til Grund,

medens de ligeledes aarlig udarbejdede Livsstillingstabeller til Beretningen om Rigets Strafarbejdsanstalter efter Sagens Natur kun medtager dem, der ved Aarets Begyndelse hendsad eller i Aarets Løb virkelig indkom i Anstalterne. De to sidstnævnte Udgangspunkter falder vistnok i Hovedsagen sammen og frembyder i hvert Fald større Garanti for et sikkert Resultat, end den i Oversigten paa Grund af Materialets Beskaffenhed fulgte Fremgangsmaade, der altsaa ogsaa opererer med samtlige for Tiltalen frifundne Personer.

Den foran anførte Mangel paa Overensstemmelse med Folketællingernes Klassifikation gjør sig fremdeles gjældende, om end de straffældte Personers Gruppering efter Livsstilling i de senere Aar i Kriminalstatistiken er søgt gennemført i en højere og Folketællingens Opgaver nærmere liggende Grad af Nøjagtighed.

Hvor stor denne Nøjagtighed i Sondringen mellem de forskellige Livsstillinger bør være, beror jo altid paa et Skjøn. Hvad det nemlig her gjælder, er, for at benytte et fra Direktør Kiærs tør citerede Oversigt hentet Udtryk, at give nogen Vejledning med Hensyn til de Retninger, i hvilke Samfundets Arbejde til saa vidt muligt at forebygge Forbrydelser inden for de forskellige Samfundsklasser hovedsagelig paakræves, og hvor det kan haabes at bære mest Frugt. Udtrykt paa en anden Maade vil dette sige, at det gjælder at søge bragt paa det rene, inden hvilke Samfundslag Personerne synes mest at ligge under for Forbrydelsen, og hvilke Forbrydelser der er mest fremherskende i de forskellige Befolkningsgrupper; altsaa ved at søge de straffældte Personer grupperede efter Kategorier, der afspejler paa den ene Side det økonomiske Trin og paa den anden den større eller mindre Grad af Dannelse, der maa antages fortrinsvis at høre hjemme i de forskellige Lag i Folket.

Kun naar paa denne Maade det fornødne Hensyn er taget til de to vægtige Faktorer, økonomisk Uafhængighed og relativt større Dannelse, der hver for sig danner det

bedste Værn mod kriminelt Fald, vil Kriminalstatistiken i dens forskjellige Former blive den Socialstatistik, den skulde være.

I det store og hele taget forekommer det mig, som om alle berettigede Hensyn her er tagne, og som man ved Opdelingen i Stillingsgrupper i det væsentlige har valgt den Middelvej mellem alt for omfattende Kategorier, der i Virkeligheden liden eller ingen Oplysning giver, og den for Øjemedet maaske overflødige Specialisering, som anvendes ved Folketællingernes Tabeller.

Det er altsaa ikke saa meget mod Benyttelsen af det for Haanden værende Materiale, der efter min Mening her kan rejses Anke, som mod den Tilvejebringelse af det statistiske Materiale, der nu finder Sted.

I min Afhandling om Valget af Fangers Arbejde (trykt i Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen og praktisk Strafferet, 1ste Hefte for 1897), udtalte jeg en Tvivl om Korrektheden af de straffældte Personers Henførelse under de forskjellige Kategorier, under hvilke de findes opførte i Penitentiærstatistiken, idet jeg navnlig maatte fremhæve, at et ikke lidet Antal af de blandt »Haandværksarbejdere og Læredrenge» opførte Personer er Recidivister, hvis hele Haandværksopdragelse er tilegnet i Strafanstalterne og som derfor ved fornyet Indsættelse er bleven indførte i Rullerne under sine i Anstalterne tillærte Fag.

Sagen er vel simpelt hen den, at man ved Afgjørelsen af tiltaltes Livsstilling væsentlig lader sig nøje med den af ham selv opgivne Haandtering og ikke undersøger denne Sag videre. Naar man nu betænker, at den sigtede som Regel har Interesse af at fremstille sig som det hæderlige og stræbsomme Samfundsmedlem, og derfor vel gjerne griber efter enhver Lejlighed til at optræde under den Titel, der forlener ham med den størst mulige Værdighed, medens der til Gengæld paa den anden Side er nok af Individier, der kan have skjellig Grund til at søge undgaaet enhver Fremdragen af deres tidligere Liv og derfor ikke

er ængstelige for at optræde baade under falskt Navn og falsk Stilling, saa vil det let indses, at man her kan have al Grund til at være forsigtig. Men selv bortset herfra er der Fare nok for Fejltagelser paa dette Omraade. Statistiken viser tydelig nok, at Forbryderflokkene rekrutteres væsentlig af Individder, der, da de begyndte paa Forbryderbanen, var for unge til at have nogen fast Stilling, og som senere, idet de stadig i Aarrækker har vandret ud og ind af Fængsler og Strafanstalter, i Virkeligheden aldrig har havt Tid til at drive nogen ærlig Haandtering. Nu er det en klar Sag, at en saadan Tyvsrecidivist, der f. Eks. i sit 15de Aar begyndte sit Forbryderliv som Visergut, naar han for 8de eller 10de Gang igjen 35 Aar gammel skal i Straf, aldrig opføres som »forhenværende Visergut«, skjønt dette vel vilde være det eneste rigtige, men derimod enten under den Haandtering, han nok har drevet under Straf, men aldrig i det fri Liv, eller ogsaa, og det er vistnok det ordinære, ret og slet som »Arbejder« eller »Dagarbejder«. Mandens Stilling er i Virkeligheden »Forbryder« eller »dimmitteret Straffange«. Men en saadan Kategori kjender Statistiken ikke, naar man da ikke skulde søge den under Betegnelsen »Løsgjænger«, der dog vel næppe sigter paa Individder af den her nævnte Art. Paa denne Maade bliver visse i og for sig agtværdige Samfundsklasser, navnlig da Haandværks- og Dagarbejderklassen, i ganske betydelig Grad forurettede, og det kun ved en aabenbar Usurpation, der aldrig burde respekteres.

Jeg skal her anføre et Par typiske Prøver paa Recidivister med skiftende Livsstilling, hentede fra officielle Opgaver. Og disse, der i og for sig er oplysende nok, er tagne paa Slump blandt et i dønne Henseende overordentlig righoldigt Materiale:

1. K. B., født i 1871.

Indkom første Gang i Straffængsel $13/9$ 89 som Arbejder.

Igjen i Straf $6/_{11}$ 89 som Murarbejder, hvilken Stilling han derefter optraadte under forskellige Gange, dels i Varetægt, dels i Straf, indtil han

$21/_{2}$ 91 indkom i Straf » Sejlmager eller Malerarbejder.
 $3/_{6}$ 91 kom han i Straf » Dagarbejder,
og $8/_{12}$ 92 i Varetægt » Murarbejder,
 $8/_{3}$ 93 igjen i Varetægt » Slagtergut,
saa igjen $24/_{10}$ 93 » Murhaandtlanger,
men $26/_{11}$ 94 i Straf » Slagtergut.
 $13/_{2}$ 95 sad han i Varetægt » Murhaandtlanger,
men fra $12/_{10}$ 95 » Stenhugger,
en Profession, han udøvede (lærte?) under et Ophold i Akershus Strafanstalt fra $1/_{3}$ 93 til $22/_{7}$ 94.

Den $26/_{3}$ 96 indkom han igjen i samme Strafanstalt paa 2 Aar og 6 Maaneders Dom og beskjæftigedes nu med Legetøjsarbejde.

Denne Mand har i Løbet af 10 Aar udsonet 8 Straffedomme, deraf bl. a. paa tilsammen omkring 6 Aars Straffarbejde, hensiddet ialt 9 Gange i Varetægtsarrest og flere Gange afsonet Bøder med Fængselsstraf.

2. E. R., født i 1874.

Flere Gange i Straf og Varetægt uden Angivelse af Stilling (Gut) fra $23/_{10}$ 88 til $10/_{1}$ 89, da han indkom i Straffængsel som Visergut.

$3/_{5}$ 89 afgik han til Opdragelsesanstalten »Toftes Gave« » Fabrikarbejder,
kom allerede $22/_{7}$ 89 igjen i Straf » Arbejdsgut,
 $31/_{8}$ 90 » Fabrikarbejder,
og $11/_{11}$ 80 » Arbejdsgut.
 $18/_{4}$ 93 sad han i Varetægt » Fyrbøder,
og kom $12/_{5}$ 93 i Straf » Sømand,

$\frac{6}{7}$ 93 igjen i Varetægt som Fyrbøder,
men indkom samme Aar i
Bodsfængslet » Visergut.
Endelig kom han igjen i Vare-
tægt $\frac{28}{8}$ 94 » Tjener.
og indsattes $\frac{10}{11}$ 94 i Akers-
hus Strafanstalt » Hoteltjener
med en idømt Straf paa 3 Aar.

Han beskjæftigedes nu i Anstalten som Snedker.

Denne Mand har i Løbet af 8 Aar udsonet 9 Straffedomme, deraf bl. a. paa tilsammen omkring 4 Aars Strafarbejde, hensiddet ialt 9 Gange, til Dels i længere Tid, i Varetægtsarrest, været anbragt i Opdragelsesanstalt og endelig (i 1893) indlagt en Tid paa Kristiania Sindssygeasyl.

Alene fra det af mig bestyrede Kristiania Distriktsfængsel kunde jeg med Lethed hidsætte nok af Eksempler paa Personer, der, uden endnu at være kommen saa langt paa Forbryderbanen, at de kan siges at være traadt over i de professionelle Recidivisters Række, allerede ude i det fri Liv jævnlig skifter Stilling og derfor afvekslende kommer til at forøge snart den ene, snart den anden Kategori af Kriminalstatistikken, eftersom de under sit urolige Liv kommer i Konflikt med Loven. Det er ofte overraskende nok at iagttage, med hvilken Lethed dette Stillingskifte finder Sted, og da specielt inden de Befolkningslag, hvorfra Forbryderverdenen erholder sin væsentligste Tilgang. Jeg har ofte havt en bestemt Følelse af, at dette maa lede til en Vaklen i Statistikens Grupperinger, der med ikke større Tal end de, man i vort lille Samfund har at operere med, let kan gjøre hele Kategorier misvisende.

Man kan naturligvis her indvende, at jo de straffede Personer som alle andre har Krav paa at opføres i Statistikken under den Haandtering, som de virkelig driver den Dag, da der spørges derefter, selv om deres Stilling er en

ganske anden, end den var forrige Gang, — netop paa samme Maade som en Person, der i Dag efter sin Bopæl i Kristiania maa tælles blandt de straffældte fra Byerne, men kanske næste Aar, naar han maatte være flyttet ud i Aker, blandt Landbeboerne. Jeg vil ikke benægte, at dette Ræsonnement kan se overbevisende ud. Men jeg mener, der maa sondres bestemt paa den ene Side mellem de Forhold, der efter sin Natur aldrig kan være Gjenstand for Veksling, f. Eks. Personens Kjøen, eller dem, der i og for sig grunder sig paa et ubestrideligt ydre Faktum, f. Eks. netop Bopælen, og paa den anden Side saadanne, der som Haandteringen frembyder en rig Variation med flydende Grænser og let Adgang til Forandring. Her faar man se sig for, før man klassificerer. Det maa aldrig være nok, at en Person selv angiver at drive en Haandtering, saa længe dette ikke støttes, eller naar det endog modsiges af Omstændighederne. og Hensynet til Statistikens relative Rigtighed bør kræve, at en Person, der kjendes som den, der til Stadighed driver en bestemt Haandtering, ogsaa henføres under denne, selv om han en kortere Tid har taget sig Lejlighedsarbejde i en ganske anden Branche og derfor angiver sig som drivende denne Bedrift eller endog procederer derpaa. Saaledes f. Eks. om en Bryggearbejder under Arbejdsledighed lader sig forhyre til en Tur med en Sandjagt og paa Grund heraf angiver sin Stilling som Sømand. Er derimod først et virkeligt og paa Varighed beregnet Stillingsskifte konstateret, kommer det selvfølgelig ikke Sagen ved, om det nye Forhold er af ældre eller nyere Datum; og den Tjenestegut, der har overtaget Husmandsplads, skal fra første Øjeblik opføres som Husmand, uden at der kan kræves nogen længere Virksomhed i denne hans nye Stilling. Kravet maa alene være, og det ufravigelig bestemt, at den opgivne Haandtering virkelig drives, og at den sigtedes Opgivende herom i væsentlig Grad støttes af andre Oplysninger.

Jeg maa være af den Tro, at der, naar man ved

Noteringen af Livsstilling, der i denne Forbindelse naturlig foregaar ved den retslige Forundersøgelse, anvender al den Kritik og al den Omhu, som Sagen kræver, vil opnaas ganske ejendommelige og fra de nuværende ikke lidet afvigende Resultater. Og man har her et langt større Krav paa en nøjagtig Afgjørelse, eftersom jo ved Forhøret det i Straffeloven forlangte Moment til Strafudmaalingen, der ligger i sigtedes tidligere daarlige eller ustraffelige Livsførelse, alligevel skal undersøges, ligesom man ogsaa i den intelligente og for sin Stilling uddannede Administrators Ledelse skulde have en Garanti for Resultatets Paalidelighed, som man ellers ved Erhvervelsen af statistisk Materiale saa ofte maa savne. Det vil da sikkerlig vise sig, at man vilde faa et langt større Antal Personer henført under Kategorien »Løsgjængere« end nu, eller at man endog, i Fald denne ikke maatte findes tilstrækkelig til at dække Begrebet, maatte finde sig opfordret til at opstille en ny Gruppe, specielt beregnet paa at optage det Bundfald af Befolkningen, der i Korthed kan begnes som Forbryderrecidivister eller professionelle Forbrydere.

Det være langt fra mig her at fremkomme med nogen Paastand om, at de, hvem Erhvervelsen af Statistikens Stof er overdraget, ikke i og for sig viser den fornødne Omhu eller Agtpaagivenhed. Men jeg mener, som før fremholdt, at man paa den ene Side ikke er helt ud opmærksom paa just de særegne praktiske Vanskeligheder, som her møder en. Og hertil kommer endvidere en kanske overdreven Ængstelighed for ikke at præstere de forlangte Oplysninger i deres fulde Omfang, en Ængstelighed, der giver sig Udslag i en Bestræbelse for at faa saa vidt mulig alle Personer anbragt under saadanne Kategorier, hvor man ligesom har paa Følelsen, at de helst alle burde finde Plads. Det synes saaledes ofte, som om man med en næsten rørende Omhu vaager over, at enhver Person, der som sigtet træder for Retten, eller endog som Fange skal gruppeføres efter Anstaltens Ruller, erholder en præsentabel Stilling.

Ja det ser næsten ud, som der skulde findes en uskreven Lov om, at enhver saa vidt mulig skal søges bragt ind under en af de borgerlige Næringer, og om, at de statistiske Kategorier, der er beregnet paa at optage det afselede Bundfald, med Vold og Magt skal gøres saa knebne som mulig.

Der stod en Gang en ung Kristianiagut for Forhørsrettens Skranke. Paa Dommerens Spørgsmaal om hans Stilling svarede han resolut, at han kun var Forbryder, og forklarede paa videre Forespørgsel, at han som Specialitet drev Lommetyveri. Han blev imidlertid betydet, at under denne Slags Livsstilling kunde han ikke opføres, hvorfor han omsider fandt frem en mere agtbar Haandtering, han i tidligere Tid havde drevet.

Som et andet, i sit Slags lige saa illustrerende Træk kan hidsættes, at for ikke saa mange Aar siden ved Udarbejdelsen af Strafarbejdsstatistiken alle de Kvinder, der drev erhvervsmæssig Prostitution, blev opførte under Kategorien »Dagarbejdere«. Dette er dog heldigvis senere forandret derhen, at disse Personer, som jo kun ernærer sig ved Forbrydelse og desuden rekrutteres fra forskellige Samfundsstillinger, nu opføres som »Løsgjængere«.

Et Spørgsmaal turde det dog være, om man, selv om det lykkedes baade at hidføre en korrektere Opførelse af de straffede Personer under Livsstillingsgrupper, hvor de rettelig hører hjemme, og at faa disse Grupper heldigere specialiseret, vilde være naat tilstrækkeligt frem til at erholde en klar Oversigt over de sociale Forhold, af hvilke Forbrydelsen og Forbryderen vokser frem. Der vil, i alt Fald i førstnævnte Henseende, altid raade en i Forholdenes Natur liggende Løshed og Vaklen, og denne vil netop gjøre

sig gjældende lige over for de største Befolkningsgrupper, der til enhver Tid maa forudsættes at ville yde den største Kontingent til Forbryderstatistikkerne. Da det desuden her jo gjælder først og fremst at undersøge Roden til de forbryderske Tendenser og selve Ondets Ophav, der altid maa forudsættes at ligge længere tilbage end deres Udslag i ydre Handling, er jeg ledet ind paa den Tanke at foreslaa Statistiken suppleret med en Opgave over Lovovertræderne, opførte efter deres Nedstamning. Det vil sige en Opgave over deres Forældres Livsstilling, om muligt ved den straffældtes Fødsel.

Jeg skal i det følgende søge at fremføre de Grunde, der synes mig at tale for, at denne Grupperingsmaade vil frembyde et sikrere Resultat end den nuværende, ved hvis Side den desuden, sammenholdt med Opgaverne over ægte og uægte Fødsel, vil give Stof for interessante Sammenligninger.

Naar man giver sig i Færd med en Undersøgelse som den ved Kriminalstatistiken tilsigtede, maa man aldrig vente at opnaa fuldt paalidelige og tilforladelige Resultater bare ved at holde sig til de ydre, gennem Talopgaverne fremtrædende Fakta. Spørges der saaledes om Tyvsforbrydelsens karakteristiske Ejendommeligheder, f. Eks. om dens Optræden i de forskjellige Aldersklasser, vil det aldrig være nok at opsummere Antallet af tyvsdømte Personer inden disse Klasser, da man jo paa denne Maade tilsidesætter Hensynet til Recidivisterne. Der er jo i kriminalistisk Henseende ingen indre Lighed mellem de to Tilfælde, at paa den ene Side en gammel Veteran fra Strafanstalterne gjeninddømmes, og at et ungt, brugbart Samfundsmedlem begiver sig ind paa den skjæbnsvangre Tyvsbane. Man maatte her, noget, der for øvrigt er forsøgt i Strafarbejdsstatistikens Opgave over Fangernes tidligere Straffældelse, prøve at gennemføre en Sondring mellem de to Grupper, som repræsenteres ved de første Gang straffede og Recidi-

visterne, en Sondring, der imidlertid, selv bortset fra de praktiske Hindringer, vilde støde paa Vanskeligheder i selve Stoffets indre Art. Der er nemlig en Væsensforskjel mellem den, der en eller flere Gange har været straffældt med Advarsel i Retten, Anbringelse i Opdragelsesanstalt eller Ris, og den, der har udholdt Straf i Fængsel eller endog i Strafarbejdsanstalt og i Selskab med forvorne og moralsk smittende Medfanger. Fremdeles maa det Spørgsmaal løses, om ethvert Tilbagefald ogsaa i ganske ung Alder nødvendigvis skulde kvalificere til Henførelse blandt Recidivisterne, eller om en Domfældelse efter Udløbet af den Tid, der i Straffeloven er bestemt for Begrundelse af Iterationsstraf, i statistisk Henseende skulde betragtes som Tilbagefald.

Netop paa samme Maade er det, jeg anskuer Undersøgelsen om Lovovertrædernes Fordeling efter deres Livsstilling. Jeg tænker mig det Tilfælde, at en Bestillingsmand dømmes for Kassebesvigelse. Statistiken i dens nuværende Form vil her kun notere dette Faktum; man vil kort sagt kun faa en Ener mere i Bestillingsmændenes Gruppe. Men for den, der stræber efter at gaa til Bunds i Undersøgelsen efter Forbrydelsens Ophav og det i Standstrinet liggende Moment hertil, maa det være nærliggende at spørge efter Mandens Udspring i social Henseende. Thi der er en betydelig Forskjel paa den, der, udgaaet fra et daarligt Hjem og kanske med de sletteste Instinkter nedlagt i sig fra Forældrene, har arbejdet sig op til en Bestillingsmands Betroelse, og paa den, i hvis Slægt Hæderligheden er Tradition og som fra Hjemmet medfører en social Dannelses, der, samtidig som den vilde gjøre hans Fald dybere, tillige staar som et stadigt Værn mod Faldet. I dette Eksempel er Forholdet enkelt og indlysende. Men dette gjør efter min Mening liden Forskjel. Netop i de Samfundsklasser, hvor Livsstillingen jævnlig er af en løsere Art og med mere flydende Grænser, trænges det Korrektiv, der ligger i en Undersøgelse af Personernes sociale Position, før de

indtraadte i det Forhold, der ligger til Grund for deres Optagelse i Statistikens Zifre, og dette vil praktisk talt sige i en Undersøgelse af deres Forældres Stilling.

Det meste af den Tvivl og Vaklen, som den nuværende Affattelsesmaade maa frembyde, vilde vistnok falde bort ved en saadan Gruppering. Thi vel er det saa, at der i mange Samfundsklasser ogsaa i den Alder, da der regelmæssig er stiftet Familie, eller da der er sat Børn i Verden, raader megen Løshed i Livsstilling, og man maa her vel tage i Betragtning, at netop i de Kredse, hvorfra de aller daarligste Personer og altsaa præsumptivt de fleste Forbrydere har sit Udspring, denne Løshed naar sit Højdepunkt. Men der ligger dog altid en Garanti deri, at en modnere Alder er opnaaet, ligesom den Omstændighed, at Familie er stiftet (og de fleste Børn fødes jo i Ægteskab), som Regel vil have tvunget Forsørgeren ind i en mere ordnet Virksomhed.

Uden at trætte med Tal og statistiske Data, skal her alene hidsættes, at ifølge det statistiske Centralbureaus Oversigter over Folkemængdens Bevægelse er det største Antal levendefødte ægte Børn fødte mellem Faderens 30te og 39te Aar, deraf igjen de fleste mellem hans 30te og 35te Aar, og de fleste levendefødte uægte Børn mellem Moderens 20de og 29de Aar, deraf igen de fleste mellem hendes 20de og 24de Aar, samt at af alle Børn tilsammentagne det langt overvejende Antal fødes af Forældre med endnu højere Alder. Paa den anden Side viser Kriminalstatistikens og Strafarbejdsstatistikens Opgaver en omtrent tilsvarende Stigning fra Lavalderen og til Gruppen 20—25 Aar i den første og 30—40 Aar i den anden, et Forhold, der gælder baade Mænd og Kvinder.

Dette godtgjør allerede i og for sig, at Forældrenes Alder ved deres Børns Fødsel gennemgaaende er højere end den Alder, hvori Forbrydelser regelmæssig eller hyppigst begaas. Men hertil kommer endvidere, at i de kriminalistiske Opgaver alle Tilfælde er medtagne, uden Hen-

syn til, om der handles om første Gangs Lovovertrædelse eller Tilbagefald, noget, der faar et tydeligt Udslag i, at Strafarbejdsstatistikens Kulmination er højere end den samlede Kriminalstatistik. Hvis man kunde gennemføre en Opsummering alene af dem, der er dømte for første Gang, vilde dette vistnok give et ganske andet Resultat i Retning af at drive Alderen nedad; og jeg skulde tro, man da kunde sætte Kulminationen snarere under end over det 18de Aar. Men dette vil da simpelt hen sige, at de fleste Personer betræder Forbryderbanen i en saa ung Alder, at de ikke kan forudsættes at have faaet Fæste i en blivende Livsstilling.

Ja man vilde ligefrem, om man skulde opføre de første Gang straffældte Personer under Livsstillinger ordnede efter Statistikens nuværende Kategorier, komme til at savne en Gruppe for de fleste af dem, hvis man da ikke straks af praktiske Grunde vilde gribe til den naturlige Udvej at opføre dem under Forældrenes (Faderens) Stilling. Thi en Masseopførelse under Kategorien »hjemmeværende Børn« vilde for det første i mange Tilfælde være misvisende og dernæst ingen som helst Oplysning give i social Henseende.

I det foranstaaende er hele Tiden den samlede Kriminalstatistik, d. v. s. Forbrydelserne under et tagne og uden Artsforskjel, lagt til Grund for Undersøgelsen. Det skal imidiertid bemærkes, at saadan Undersøgelse, skjønt i og for sig interessant nok og frembydende et rigt Materiale til Bedømmelsen af Lovovertrædelsen som Udslag af de sociale Forhold, ved Medtagelsen af en Række Forgaaelser, hvor disse spiller en mere underordnet Rolle, nødvendigvis indebærer i sig Momenter, der under selv den bedste Affattelse maa bidrage til at nedsætte dens almindelige Interesse. En helt ud tilfredsstillende social-kriminalistisk Undersøgelse vilde alene kunne iværksættes ved en Specialisering af Forbrydelserne og særlig ved en afsluttet Undersøgelse af Ejendomsindgrebene og da igjen

inden disse af den egentlige Tyvsforbrydelse. Det er denne, der i ganske særegen Grad egner sig til at stilles i Relation til de sociale Forhold, af hvilke den for den almene Bevidsthed til enhver Tid har staaet som et uundgaaeligt Produkt.

At inlade sig paa en saadan Undersøgelse ligger imidlertid uden for nærværende Bemærkningers Ramme.

Segelke Thrup.

Literatur og Statistik.

Dr. phil. Alexander Kraft: **Statens Behandling af forsømte Børn og unge Forbrydere.** Kbhvn. 1898 (Gyldendal). 211 Sider.

Nærværende Arbejde er bygget over den Betænkning, som den af Kultusministeriet til Overvejelse af Spørgsmaalet om Statstilsyn med Børneopdragelsen nedsatte Kommission afgav i 1895, idet Forfatteren dels udførlig kritiserer Kommissionens Arbejde, dels som Modsætning fremstiller sine egne Teorier. Det skal straks siges, at Bogen er et meget interessant Værk, ikke blot ved sit Emne — der vel for alle Kriminalister maa høre til de mest fængslende — men ogsaa ved sin Behandling af Emnet. Man kan i meget være uenig med Forfatteren, men ingen vil kunne miskende den virksomme Energi og det stærke Initiativ, der aabenbarer sig i dens Udarbejdelse, og som har ført Forfatteren til ikke at blive staaende ved Hovedtræk, men omhyggelig at detaillere og drage Konsekvenser af sine Forslag; derfor staar man ogsaa efter Læsningen med et klart Indtryk af hele den foreslaaede Ordning og kan forestille sig dens enkelte Leds organiserede Samarbejde. Om man deler Forfatterens Anskuelser, er et Spørgsmaal, som ikke udelukker fra ubetinget Anerkendelse af den gennemtænkte og grundig udarbejdede Fremstilling.

Bogen falder i to Hovedafsnit: Om Behandlingen af Børn og af unge Forbrydere. Grundtanken, som jo ogsaa er Kommissionens, er den, at begge Klasser Individuer tiltrænge ganske særlige Behandlingsmaader, navnlig Opdragelse og Vejledning hellere end Straf. Men denne Vejledning og Støtte kan Staten ikke alene yde, dertil har den hverken Pligt eller Evne; det gjælder da om at finde en Ordning af Statens Hjælp, der i videst mulige Omfang kan kombineres med, vinde Støtte i og selv støtte den Virksomhed i den her omhandlede Retning, som det private Initiativ, det borgerlige Samfunds Velgørenhed, udfolder og i stigende Grad vil udfolde, naar den praktisk kan knyttes til en Statsvirksomhed. Og dette forekommer Anmelderen at maatte hævdes som det foreliggende Arbejdes anden store Fortjeneste — altsaa næst dets Forsøg paa en detaljeret og i Enkelthederne udarbejdet Ordning —, at det foreslaaede System er konstrueret med stadigt Henblik paa at muliggøre et saadant betydningsfuldt Samarbejde.

Værket er, som nævnt, en Kritik af Kommissionens Forslag til Lov om Behandling af forbryderske og forsømte Børn og unge Personer og af Professor Torps af Kommissionen anbefalede Forslag til Lov om Straffene for unge Forbrydere. Hvad det første Lovforslag angaar, vil Forfatteren først og fremmest have Aldersgrænsen for de herhen hørende Midlers Anvendelse forandret fra 15 Aar, som af Kommissionen foreslaaet, til 14 Aar, og det forekommer Anmelderen, at hans Grunde herfor ere særdeles afgørende, i hvert Fald for Drenges Vedkommende. Han hævder nemlig, at ingen dog for Alvor kan paastaa, at almindelig Livsmodenhed skulde være indtraadt hos den 15-aarige, og naar Kommissionen motiverer sin Grænse ved, at »først« ved denne Alder er den særlige Modenhed, som er Forudsætningen for Straf, naaet, da er dette en Fiktion: Strafmodenhed i denne Forstand, o: Udviklingen af de sociale og sædelige Motiver og af Viljesevnen til at følge disse, indtræder langt senere og kunde vel tidligst sættes ved det 18de Aar; i

hele Perioden fra 14—18 Aar foregaar Pubertetsudviklingen, ligesom Barnet med 14 Aars Alderen forlader Skolen og hyppig Hjemmet for at søge ud i Livet; hvorledes skulde da Individet i en saadan fysisk, psykisk og social Overgangsperiode kunne anses som »strafmodne« i den anførte Forstand? Derfor maa Grænsen drages efter andre Kriterier og netop efter de ovenanførte: Den 14-aarige, der forlader Skole og Hjem, er ikke et helt Barn, over for hvem de fornødne Korrektiver kunne hvile paa Forudsætningen om Skolepligten, og derfor bør det heller ikke anbringes og behandles sammen med Børn, som dets med Puberteten vaagnende Drifter og Lyster maaske kunne inficere. Nu er det vel saa, at Pigebørns Pubertetsudvikling begynder tidligere, men da deres Skolepligt og deraf følgende Forbliven i Hjemmet er som Drengenes, kan man vistnok med Dr. Kraft sætte Grænsen for dem alle ved det 14de Aar.

Forfatteren gaar dernæst over til at undersøge, i hvilke Tilfælde der skal gribes til Tvangsforholdsregler over for Børn, og hvilke disse Forholdsregler bør være. Hvad det første Spørgsmaal angaar, er Forfatterens Kritik her, som overalt, stærkt rettet mod Kommissionsforslagets Mangel paa bestemt Præcisering og Udformning af de fulgte Principper, hvorfor han selv opstiller de Grupper af bestemte Kendsgjerninger, som skulle foreligge enten fra Barnets eller en af Forældrenes Side.

Hvad angaar de Midler, som skulle bringes i Anvendelse, sonder Forfatteren ligesom Kommissionen mellem dem, der tillade Barnets Forbliven i Hjemmet, og dem, der netop gaa ud paa at tage det fra Forældrene og give det en egentlig Tvangsopdragelse, og atter her ere Tilfældene, hvor dette videre Indgreb maa finde Sted, omhyggelig og i alt væsentlig tilfredsstillende specificerede. Efter derpaa at have undersøgt Spørgsmaalene om de forskellige Slags Anstalter og deres nærmere Ordning, kommer han til det, som i Virkeligheden bliver Kernepunktet

i Bogen, baade som Kritik af Kommissionsforslaget og som selvstændigt Forslag: Hvem skal beslutte disse Midlers Anvendelse og vaage over deres Gennemførelse? Og her fremtræder Divergensen i sin fulde Skarphed.

Kommissionen forlanger som bekendt den besluttende Myndighed henlagt til kommunale Værgeraad, sammensatte af 5 Medlemmer — med Hensyn til deres Sammensætning skal blot henstilles, om man ikke passende kunde have medtaget en Læge i Købstæderne og Kommunernes Raad, saaledes som man har gjort det i de københavnske — og som Appellinstans et Værgeraad. Over for denne Ordning fremfører nu Forfatteren en Række Indvendinger, dels mod Sammensætningen, der menes at ville give Rum for uheldige Paavirkninger af den kommunale økonomiske Interesse, dels mod hele Apparatets Vidtløftighed som Følge af den kollegiale Sammensætning, dels mod Manglen paa Centralisation, grundet paa Overværgeraadets alt for ringe Myndighed, dels — og ikke mindst — fordi Afgørelsen formentlig lægges i inkompetente Personers Hænder.

Den Ordning, som Dr. Kraft herimod foreslaar, gaar i Hovedtrækkene ud paa at lade Afgørelsen træffes af den ordinære Ret, men at give en Værginstitution Indflydelse paa og Adgang til at fremkalde en Afgørelse, hvilken Institution skal løse de store og vigtige Opgaver: det omfattende Tilsyn med Børn og de unge, samt Vedligeholdelse af Forbindelsen med den private Velgørenhed.

Men er nu Forfatterens Ordning tilfredsstillende? Lider hans eget Forslag ikke af endnu større Mangler end dem, han har paapeget hos Kommissionens?

Her maa da først fremhæves, at hans Forslag i Realiteten er meget nær ved en embedsmæssig Ordning; vel skal kun Institutionens Chef, Overværgen, og et Par lokale Værger i de store og vanskeligere Værgeskredse være lønnede, medens Værgeposten — principielt én for hver Kommune — ellers skal være ulønnet. Men ved denne Forskellighed

synes allerede Enheden i Institutionen at være delvis brudt; og dernæst vil det overhovedet næppe være muligt at gennemføre Tanken: jo længere man kommer frem i Bogen og ser, hvilket omfattende og vidtrækkende Administrations- og Tilsynsarbejde der er tiltænkt Værgerne, desto tvivlsommere maa det stille sig, om disse Virksomheder kunne gennemføres som ulønnede: Tilsyn med Hjemmene, Forhandlinger med Forældrene, Rapporter til Retten, Indstillinger til Overværgeren, Appelbegæring, Overværelse af Forhør, Inspektion af Asyler, Børnehjem og Opdragelsesanstalter; Forhandlinger om og Stadfæstelse af Arbejdskontrakter, Mægling mellem Husbonden og den unge, Modtagelse af Opsigelser, Forskaffelse af ny Pladser — dette er kun nogle af de Virksomheder, den enkelte Lokalværge skal udfolde. Om de end, som Dr. Kraft mener, ikke ville lægge Beslag paa en Mands hele Kraft og Tid, ville de dog, for at kunne udføres omhyggelig, fordrer saa meget af begge Dele, at det sikkert vil blive nødvendigt at gøre Stillingen lønnet, hvorved man kommer ind i de store Udgifter og alle de Mangler, der klæbe ved et Embedssystem paa dette Omraade, hvorimod Værgeraadet tillader en Fordeling af disse Funktioner. Nu vil man maaske indvende, at der jo heldigvis ikke findes saa mange Børneforbrydere i hver Kommune, men hertil maa svares med Henvisning til, at Forfatteren jo vil have Værgens Virksomhed udvidet langt ud over de egentlige Forbrydere, til alle de Børn og unge Personer, som kunne blive Forbrydere, og vil have dem anbragt rundt om i Landet, hvorved der ogsaa fremkommer et betydeligt Arbejde med Rapporter og Beretninger om Af- og Tilgang, ligesom man blot behøver at betænke det Arbejde, der vil følge af, at Værgeren, hver Gang en Person, der har Børn, tiltales for en Forbrydelse eller anboldes for Drukkenskab, skal tage Initiativet til eventuel Anvendelse af Tvangsforanstaltninger.

Fremdeles er der mod Ordningen den Anke — og i Anmelderens Øjne er den ikke uden Betydning — at man

derved udelukker Kvinden fra Del i denne Side af Virksomheden. Medens det kollegiale Værgeraad, som ogsaa Kommissionsudkastet bestemmer, lader Plads aaben for Kvinder, vil man dog næppe, saa længe Kvindens samfundsmæssige Stilling er som hos os for Tiden, overlade hende det vanskelige og ansvarsfulde Hverv som Lokalværge. Men derved afskærer man sig selv fra en Faktor, om hvis store Betydning, navnlig for Pigebørnenes Vedkommende, der vel næppe kan være Tvivl. — Og endelig maa det fremhæves, at den Anke, Forfatteren begynder med at rette mod den foreslaaede Værgemaalsordning, nemlig dens Vidtløftighed og store Apparat, falder langt tungere tilbage paa hans eget Forslag paa Grund af dets ivrige Stræben efter Centralisation og efter at lade Værgeninstitutionen faa det videst mulige Omfang, ligesom adskillige af Forslagets Enkeltheder dels ere uklare, dels vanskelige at realisere.

Det skønnes derfor ikke rettere, end at man bør blive ved Kommissionens Basis, Værgeraadene; men sikkert er det, at Dr. Krafts Bog har den Fortjeneste at paapege en Del Mangler og Ulemper ved disse, som maa bortskaffes, for at Institutionen kan virke fyldestgørende. —

Efter nogle Bemærkninger om Udgifterne ved Forslagets Realisation, paa hvilke Anmelderen ikke skal komme ind, uagtet de frembyde ikke ringe Interesse ved deres rationelle Principper, gaar Forfatteren over til Bogens 2det Hovedafsnit: Om Straffen for unge Forbrydere. Ogsaa her, som for Børnenes Vedkommende, er Lovkoncipistens og Forfatterens fælles Grundtanke den, at man saa længe som mulig bør undgaa at straffe, men til Gengæld straffe følelig, ja strengt, naar Straf er nødvendig. Men vistnok med Rette er Dr. Kraft ikke tilfreds med den Maade, hvorpaa Tanken er realiseret i Udkastet. Hvad først angaar de foreslaaede Straffemidler, kasserer han Bøder og Rotting, idet han om de første med Rette hævder, at deres Anvendelse for de mest praktiske Tilfælde, de smaa Ejendomsindgreb, vil

svække den rette Opfattelse af disses Karakter og give dem Præg af at kun at være et Slags »Politiuorden«, for hvilken man kan tilkøbe sig Ansvarsfrihed, og mod Rotting fremføres de kendte Argumenter mod Legemsstraf overhovedet. Med den foreslaaede Fængselsstraf er han ingenlunde tilfreds, men hævder, at den er vanskelig at gennemføre, forudsætter en vis Modenhed hos Forbryderen for at kunne frugte, og vil praktisk enten blive anvendt i for kort Tid til at gøre virkelig Nytte, eller, hvis den anvendes paa længere Tid, da let helt af Retsanvendelsen fortrænge Straf arbejdet for de unge, hvorved der i Virkeligheden sker ikke blot Samfundet, men selve de unge Uret, saa vist som det er en misforstaaet »Humanitet« og en falsk »Forbrydervenlighed« hellere at give en lempelig og unyttig Straf end en streng, hvoraf man kan vente noget Udbytte. Det skal overhovedet fremhæves, at Forfatteren, der i sine vidtgaaende Omsorgsforslag for de unge viser sin store Interesse for dem, samtidig har et klart Blik for, at de ere Forbrydere eller Forbryderspirer, ved hvis Opdragelse andre Hensyn end de sædvanlige gøre sig gældende: derfor fraraader han f. Eks. i de af ham foreslaaede Tvangsanstalter at uddanne dem til Fagmænd i forskellige Haandværk og derved give dem en Uddannelse, som Staten ikke skaffer den lovlydige og pligttro Ungdom.

I Stedet for de af Lovkoncipisten foreslaaede Straf- og Tvangsmidler sætter Dr. Kraft betinget Straffuldbyrdelse for de Personer, som efter en konkret Undersøgelse maa antages at kunne reddes for Samfundet uden Straf, og Tvangsopdragelse paa særlige Anstalter for de andre samt for de førstnævnte, naar de skuffe den viste Tillid og ved ikke at overholde de for Straffriheden satte Betingelser atter hjemfalde under Ansvaret, eller under Prøvetiden begaa en ny kriminel Handling af den Art, at der kan siges at være »Kontinuitet« mellem de Sjælstilstande, der ere Aarsag til denne, og dem, der bevirkede den første,

medens Fængselsstraf tør anvendes, naar saadan Kontinuitet mangler.

Forfatteren vil altsaa af særlige Anstalter for unge Forbrydere kun have én Slags Tvangsopdragelsesanstalter, én for mandlig og én for kvindelig Ungdom, men fælles for Byer og Land, og han ridser nu Linierne for disses Organisation og Virksomhed: Formaalet skal, som før nævnt, ikke være at uddanne Faghaandværkere, men under en streng Disciplin at lære de unge at bruge deres Muskler til legemligt Arbejde i Almindelighed, at give dem Smag for og Vane til en alvorlig Gerning i Stedet for det Driverliv, der har ført de fleste af dem ind paa Skraaplanet; derfor anbefales afvekslende Havedyrkning og forskellig Slags Sløjd for Mandsafdelingen, Husgerning for den kvindelige.

Det forekommer imidlertid Anmelderen, at denne Del af Bogen, Forfatterens positive Forslag til Behandling af de unge Forbrydere, frembyder mindst Interesse, fordi det er behæftet med en Del Teori, som baade er omtvistelig og upraktisk; saaledes vilde en Sondring som den anførte, eftersom der er Kontinuitet, eller ej, mellem de to forbryderske Handlingers sjælelige Basis, næppe kunne formes ud i et praktisk Lovforslag, ligesom det vidtrækkende Værgetilsyn, der skal omfatte og længe følge den unge Forbryder, naar han bliver løsladt, som oven anført næppe lader sig forene med Forfatterens Udgangspunkt om det ulønnede Vægehverv.

Det skal imidlertid atter fremhæves som den store Fortjeneste ved Dr. Krafts Bog, at her er gjort et alvorligt Forsøg paa til Enkelthederne at gennemtænke den foreliggende Statsopgave og dens Løsning, og at den indeholder mangt et Udtryk for, at dens Forfatter har dannet sine Anskuelser ved Selvsyn i den praktiske Strafferets Tjeneste. Og naar hans Kritik tjener til at vise baade de Mangler ved Kommissionsforslaget, som bør rettes, og de gode Ting i det, som hans Kritik ikke formaar at rukke, da

ligger heri Berettigelsen af Bogens Fremkomst og af den Tak, hvormed enhver, hvem disse vigtige Spørgsmaal ligge paa Hjerte, modtager den.

Olaf Haack.

Beretning om Strafanstalterne i Danmark.

1ste April 1886 — 31te Marts 1891.

Med denne af Overinspektionen for Fængselsvæsenet udgivne Beretning er de hidtige Femaarsberetninger afsluttede, idet der senere ere udkommet væsentlig statistiske Etaarsberetninger, som det derefter er Meningen at samarbejde hvert 10de Aar og forhaabentlig ledsage med lignende almindelig Oversigter som i nærværende Beretning.

Af de i denne omhandlede Foranstaltninger fælles for samtlige Strafanstalter maa foruden en Gageforhøjelse paa 10-15 p.Ct. for de fleste af Funktionærernes Vedkommende nævnes den fra 1. April 1890 indtraadte betydelige Forbedring i Fangernes Forplejning, som derved er bragt op til at indeholde den efter de nyeste Undersøgelser for voksne Personer i den kraftige Alder med jævnt Arbejde fornødne Næringsværdi, nemlig daglig:

Fedtstof	Kvælstof	Kulhydrater
51,32 Gram	114,22 Gram	496,78 Gram

medens Fangerne tidligere erholdt alt for lidt Fedtstof.

Som Supplement til denne Reform er det derhos indført, at det ikke mere tillades Fangerne at benytte nogen Del af deres Arbejdsfortjeneste til Forøgelse eller Forbedring af Kosten, hvorimod det tilstedes dem i de højeste Klasser at anvende Halvdelen af Arbejdsfortjenesten til Understøttelse af deres Familie.

Antallet af nyindsatte Fanger har i Femaaret været

2370 Mænd og 542 Kvinder mod 2487 Mænd og 590 Kvinder i Femaaret 18⁸¹/₈₂ — 18⁸⁵/₈₆, hvilket altsaa viser en Nedgang paa 165 trods Befolkningens Stigen.

Man maa naturligvis være meget forsigtig med at glæde sig over dette tilsyneladende Fremskridt, og det hedder da ogsaa kun derom i Beretningen, at det tyder paa, »at Strafanstaltens Virksomhed for at bekæmpe Forbrydelsen ikke har været forgæves«

Med Hensyn til Forbrydelserne opstilles følgende Oversigt:

	1881/82. — 85/86.		1886/87. — 90/91.	
	Antal.	pCt. af hele Fan geantal.	Antal.	pCt. af hele Fan geantal.
Forbrydelser mod Stat, Konge eller Kongehus.....	4	0,18	„	„
Forbrydelser mod den offentlige Myndighed	50	1,63	27	0,92
Forbrydelser i Embedsforhold..	1	0,03	9	0,31
Mened	10	0,32	14	0,46
Sædelighedsforbrydelser	210	6,83	219	7,52
Manddrab	37	1,20	23	0,79
Barnemord, Fosterfordrivelse og Barnefødsel i Dølgemaal	102	3,35	87	2,99
Vold	53	1,72	50	1,72
Falsk Angivelse	2	0,06	2	0,07
Tyveri, Ran, Hæleri og Røveri	2102	68,31	1870	64,22
Bedrageri og Falsk	313	10,17	321	11,02
Falskmøntneri	10	0,32	10	0,34
Brandstiftelse	174	5,65	269	9,24
Handlinger, hvorved større Ulykker kunne foraarsages..			3	0,11
Desertion m. m.	9	0,29	8	0,27
Tilsammen....	3077	100	2912	100

At der ikke er indsat nogen Fange for Forbrydelse mod Stat, Konge og Kongehus, kan man naturligvis kun med Glæde konstatere.

At Tabellen viser en betydelig Nedgang ogsaa med Hensyn til Forbrydelser mod den offentlige Myndighed og Orden, har derimod næppe andet at sige end, at de grovere

Former deraf ere aftagne, idet disse Forbrydelser nemlig ifølge den almindelige Kriminalstatistik have været i uafbrudt Tiltagende siden 1866, og noget lignende gælder om Sædeligheds- og Voldsomhedsforbrydelserne, hvorimod Beretningen bekræfter den almindelige Erfaring, at Tyveri og dermed beslægtede Forbrydelser tager af, medens Bedrageri tager til.

I de om de indsatte Fangers Personalia meddelte Oplysninger henleder Beretningen Opmærksomheden paa, at den utvivlsomme Stigen af Forbrydelser af Børn og unge Mennesker ikke har berørt Strafanstalterne. Noget særlig mærkeligt er dette i og for sig ikke, da det naturligvis ligger i, at disse efter vor Lovgivning først skulle arbejde sig igennem en hel Del Prygl og andre ret virkningsløse Smaastraffe, førend de naa ind i Strafanstalterne, hvilket jo altid tager en Del Aar.

Hvad Disciplinen angaar, bekræftes Erfaringen om, at Kvinderne ere ikke lidet mere tilbøjelige til Ekscesser end Mændene, idet de møde med en Straffeprocent paa 26,₈ mod resp. 17,₈ og 19,₈ for Mandsanstaltnes Vedkommende; dog er det forholdsvis mindre grove Forseelser, de begaa, og de have navnlig intet Bidrag ydet til de 2 Undvigelses og de 2 Undvigelsesforsøg; disse falde alle paa Vridsløselille Forbedringshus, som jo ogsaa huser de med mest kriminel Energi udrustede Fanger. De udelukkende i Mandsanstalterne anvendte korporlige Revselsø udgøre i Vridsløselille 18 pCt. og i Horsens 4 pCt. af samtlige Disciplinærstraffe.

Gudstjenesten, Sjælesorgen og Undervisningen har været drevet paa sædvanlig Maade, naar undtages, at man i Vridsløselille ved Opførelse af en ny, fortræffelig indrettet Skole er bleven sat i Stand til at lade Fangerne arbejde i selve Skolen under Lærernes umiddelbare Kontrol i Stedet for, at man under de tidligere lokale Forhold maatte indskrænke sig til i Skolen at docere mundtlig for Fangerne og overlade til dem selv, hvorvidt de kunde og

vilde følge med i Undervisningen og i Cellen øve sig i de elementære Skolefag.

For Horsens Vedkommende nævnes de vestindiske Fanger som særlig lærvillige; de lære Engelsk, Dansk, Skrivning og Regning, saa at det ikke er mærkeligt, at de ved deres Hjemkomst i deres Kreds betragtes som lærde Folk og Horsens som et Slags Universitet.

Med Hensyn til Tilbagefaldet gør Beretningen opmærksom paa, at Statistikken herom lider af den Mangel, at den kun oplyser Procenten af Tilbagefald i Forhold til Løsladelser i Femaaret, medens man ikke erfarer, hvor mange Personer der ere løsladte, og hvor mange af disse der ere faldne tilbage en eller flere Gange i Perioden. Denne i Recidiviststatistik almindelige Fejl vil imidlertid fremtidig blive rettet ved Anvendelsen af Tællekort, der tillade Tilbagefaldets Opgørelse efter Individuer, hvilket bliver saa meget vigtigere, jo længere Perioden er. Efter det foreliggende stiller Tilbagefaldet sig — afset fra de smaa Tal for Fællesfanger og unge Fanger i Vridsløse — saaledes:

Cellefanger:	Løsladte	Tilbagefaldne
Vridsløselille (Mænd) fra 1859	8725	33,70 pCt.
Horsens (Mænd) fra 1875	601	36,61 pCt.
Kristianshavn (Kvinder) fra 1864	1516	17,94 pCt.
	Ialt 10842	31,65 pCt.

Fællesfanger:	Løsladte	Tilbagefaldne
Horsens (Mænd) fra 1873	1380	42,39 pCt.
Kristianshavn (Kvinder) fra 1873	682	35,34 pCt.
	Ialt 2062	40,06 pCt.

At Tilbagefaldsprocenten er størst ved Horsens Strafanstalt saavel for Celle- som for Fællesfanger, er rimeligt, da det langt overvejende Antal af de der indsatte Personer

er viderekomne Forbrydere. Hermed stemmer det ogsaa, at Procenten for kvindelige Fællesfanger (i Kristianshavns Strafanstalt), der just ere af samme Art, kommer næst i Rækken og er omtrent dobbelt saa stor som Procenten for kvindelige Cellefanger sammesteds. At denne sidste kun er henimod halvt saa stor som Procenten for den tilsvarende Klasse mandlige Forbrydere (i Vridsløselille), skyldes sikkert for en stor Del de for Kvinderne særlige Forbrydelser, Barnemord, Barnefødsel i Dølgemaal etc., til hvilke Forbrydelser Tilbagefald ere sjældne.

Det store Gros af Recidivister har i Femaaret som altid været Vanetyvene, der som de fleste Stamgæster ere gode Fanger, men slappe og letsindige i Frihed og idelig glemme deres gode Forsætter og hurtig ødelægge deres Position, naar de have opnaaet en saadan, ved Drikkeri og alle de deraf følgende Uregelmæssigheder.

Skønt Beretningen ikke — som de nuværende Aarsberetninger — oplyser noget nærmere om Tilbagefaldets Forhold til den udstaaede Strafs Længde, siges det dog, at det navnlig er efter de korte Straffe, at Tilbagefaldet følger. Man savner ogsaa de nuværende Beretningers nøjere Redegørelse for den mellem Straffens Udstaaelse og Tilbagefaldet forløbne Tids Længde.

Sundhedstilstanden har været noget ringere end i det foregaaende Femaar, idet den daglige Sygeprocent har udgjort 1,42 for Mænd og 4,67 for Kvinder, hvilket væsentlig antages foranlediget af de Influenzaepidemier, hvoraf alle 3 Anstalter hjemstøgte i Vinteren 1889—90. Som det ses, er Sygeprocenten betydelig større for Kvinderne end for Mændene; men Dødelighedsprocenten er dog større for de sidste, nemlig 1,56 mod 1,17 for Kvinderne. Det er ligesom med Disciplinen: der er mere Karakter i Mændenes Sygdomme som i deres Forseelser.

Af samtlige de 53 Fanger, nemlig 45 Mænd og 8 Kvinder, der ere døde en naturlig Død i Fængslerne (4 Mænd og 1 Kvinde have begaaet Selvmord), ere de 22, nemlig 17 Mænd

og 5 Kvinder, døde af Lungesvindst, altsaa paa det nærmeste $41\frac{1}{2}$ pCt. af samtlige døde, medens Dødelighedsprocenten af denne Sygdom ude i Livet her i Landet ellers kun er c. 15 pCt. Navnlig er det Fangerne i Horsens, som Svindstoten har fældet, nemlig 15 af de 35 dér døde mod 2 af 9 døde i Vridsløselille, hvilket vel nok til Dels hænger sammen med den betydelige højere Gennemsnitsalder for Fangerne i Horsens, men til Dels maaske ogsaa med de slettere hygieiniske Forhold i denne Anstalt, hvorpaa man i 1890—91 har taget kraftig fat paa at raade Bod ved Indretning af Vandklosetter etc. Dette synes navnlig sandsynliggjort ved Opgørelsen efter Aarsberetningerne af Dødsfaldene i det efter de hygieiniske Forbedringers Gennemførelse følgende Femaar $1891/92$ — $1895/96$, idet disse trods omtrent det samme Fangetal kun udgøre 24, hvoraf kun 2 skyldes Lungesvindst.

3 Negere have i Femaaret maattet tilbagesendes til Vestindien, fordi de trods al Hensyntagen ikke have kunnet taale Opholdet i Horsens Strafanstalt, hvorom man alt tidligere har gjort Erfaringer, saa at det vistnok var rimeligt at søge ændret de gældende Bestemmelser om, at alt i Vestindien idømt Strafarbejde paa over 2 Aar skal udstaa her i Landet.

Ogsaa i en anden, endnu vigtigere Retning maner Beretningens Tal til snarlig Reform.

Det oplyses nemlig, at der ved Slutningen af Femaaret foruden 3 uhelbredelig sindssyge, der henlaa paa Sindssygeanstalter, i Horsens Strafanstalt befandt sig 27 eller c. 10 pCt. af hele Fangetallet, der vare mere eller mindre abnorme i psykisk Henseende, idet de dels vare behandlede for Sindssyge i selve Anstalten eller paa Sindssygehospitaler og dels kun vare i Besiddelse af saa mangelfulde intellektuelle eller moralske Evner, at deres Tilstand grænsede til Idioti.

Slige Individuer egne sig selvfølgelig ikke til Straffebehandling. De lide selv under dennes Tvang og idelige

Forsøg paa at disciplinere dem, som ikke helt kunne opgives, saa længe de retlig ere at betragte som Strafobjekter, og naar man efter at have erkendt Umuligheden slaar af paa de disciplinære Fordringer, som enhver forstandig Fængselsbestyrer gør, lider Anstaltens og navnlig en Fællesanstalts almindelige Disciplin betydelig derunder, da de andre Fanger ikke kunne undgaa at anstille Betragtninger over, hvad der kan passere, og handle derefter, idet de efter deres almindelige Udviklingsstandpunkt ikke kunne eller ville tage i Betragtning, hvorfor den ene Fange, der stadig gør Spektakler, kan faa Lempelser, som den anden, der opfører sig vel, aldrig kan opnaa uden maaske ved »at spille tosset«, hvad man saa maa forsøge, hvoraf atter flyder Forseelser og Straffe. At behandle slige Individuer i Aarevis i Celle og derved undgaa de uheldige Følger for Anstalten, lader sig paa den anden Side ofte ikke gøre uden væsentlig Skade for deres Tilstand, og det er ikke altid saa heldigt som med en Fange i Horsens i sin Tid, der altid meldte, naar han mærkede, at en Eksplosion nærmede sig, og anmodede om at blive sat i Celle, indtil det var overstaaet.

Det ovenfor anførte Tal vil derhos fra Anmelderens Erfaringskreds let kunne forøges til det dobbelte med imbecile, degenererede og halvidiotiske Individuer, der stadig gaa ud og ind i de københavnske Fængsler, dels straffes med mindre Straffe og dels løslades efter indhentet Erklæring om deres Utilregnelighed, men yderst sjældent dømmes til at sættes i Forvaring, da deres Færlighed for Samfundet ofte er kvalitativ ringe og deres Tilstand tit egentlig heller ikke kvalificerer dem til Behandling paa Sindssygeanstalter, medens mange af dem maaske frembød Mulighed for Korrektion, naar de i længere Tid afholdtes fra den idelige Irritation, som Forhør og Fængselsliv fører med sig for slige Sindstilstande, og under kyndig Ledelse holdtes til Ædruelighed, Arbejdsomhed og Regelbundethed, dog med den relative Frihed, som deres Tilstand kræver, men som Straf-

anstalter, som de nu ere og maaske maa vedblive at være, ikke kunne yde.

Kort sagt: Trangen til et Kriminalasyl for slige Personer baade for Samfundets, Individernes og selve Strafanstalternes Skyld bliver hver Dag mere og mere paatrængende og indlysende for alle sagkyndige.

Af Beretningens finansielle Oplysninger fremgaar, at man ved alle Anstalterne har haft ikke ubetydelige ny Byggeforetagender.

Foruden Opførelse af den alt omtalte Skole paa Vridsløselille er det derværende Gasværk blevet udvidet, en stor Pakhusbygning for Arbejdsvirksomheden opført m. m.

I Horsens er der foruden de ovenfor nævnte hygieiniske Foranstaltninger opført en Bolig for Assistenten og anbragt Staaltraadsnet mellem Gallerierne i Cellebygningen.

I Kristianshavns Strafanstalt er der opsat Varmeapparat i Kirken, saa at alle Anstalternes Kirker nu kunne opvarmes m. m.

I samtlige Anstalter er der derhos, foranlediget af Kristiansborg Slots Brand i 1884, foretaget omfattende Arbejder til Sikring mod Brandfare, hvorved Anstalterne ved Brandmure og dobbelte Jærndøre ere delte i flere fra hverandre isolerede Afdelinger, der atter paa forskellig Maade ere gjorte saa brandsikre som efter Omstændighederne muligt, ligesom der er sørget for tidssvarende Brandredskaber og Sprøjtemateriel samt let Adgang til rigeligt Vand.

Statskassens Tilskud til Anstalterne har gennemsnitlig udgjort aarlig:

til Kristianshavn	Kr. 79729,17
- Vridsløselille	- 188090,01
- Horsens	- 140149,24

og den aarlige Udgift pr. Fange har efter Fradrag af Indtægten ved disses Arbejde gennemsnitlig været:

ved Kristianshavn	Kr. 535,10
- Vridsløselille	- 588,15
- Horsens	- 454,15

Nettoindtægten ved Fangernes Arbejde, der i alt dækkede c. $\frac{1}{8}$ af Udgiften, har udgjort pr. Fange daglig:

ved Kristianshavn	20,02 Øre
- Vridsløselille	22,36 -
- Horsens	26,10 -

Det daglige Gennemsnittantal af arbejdsdygtige Fanger i alle 3 Fængsler var for Femaaret 735, af hvilke vare beskæftigede:

for privat Regning	599
- offentlig —	31
i Anstaltens egen Tjeneste	105,

medens 42 Fanger daglig vare ubeskæftigede, idet de enten vare syge, Invalider, i Receptionscelle eller under Disciplinærstraf.

Beretningen redegør sluttelig i Korthed for Fængselsvesens Virksomhed og den i 1889 mellem disse, der nu omspænde hele Landet, skete Sammenslutning under en Fællesstyrelse.

S. Grundtvig.

Strafanstalterne i Danmark 1896—97.

Beretningen om Danmarks Strafanstalter i Finansaaret 1896—97, udgiven af Overinspektionen for Fængselsvæsenet, viser den 31. Marts 1896 et samlet Fangeantal af 672 Mænd og 129 Kvinder, og med Tillæg af Finansaarets Tilgang: 1216 Mænd og 223 Kvinder. Afgangen i Aarets

Løb udgjorde 577 Mænd og 107 Kvinder, saa at der den 31. Marts 1897 hensad 639 Mænd og 116 Kvinder, i alt 755 Fanger. Af de afgaaede vare 20 Mænd, hvoriblandt 17 fra Vridsløselille, og 8 Kvinder benaadede, medens 10 Mænd, hvoraf de 9 i Horsens, og 1 Kvinde afgik ved Døden.

Strafarbejdets Art var Forbedringshusarbejde for 993 Mænd, deraf i Horsens 210, og for 179 Kvinder. Ved Finansaarets Udgang hensad der 464 mandlige Forbedringshusfanger, hvoraf 108 i Horsens, og 77 kvindelige; Aarets Tilgang havde været henholdsvis 502 og 84. Det samlede Antal Tugthusfanger var i Aarets Løb 223 Mænd og 44 Kvinder, Tilgangen henholdsvis 42 og 10, Antallet ved Periodens Udgang 175 og 39. Tilgangen saavel af mandlige som kvindelige Tugt- og Forbedringshusfanger var noget mindre end i det foregaaende Beretningsaar.

Med Hensyn til Fuldbyrdelesmaaden bemærkes, at Cellefanger vare i Aarets Løb 928 Mænd, hvoraf 159 i Horsens, og 164 Kvinder, og at ved Aarets Udgang hensad i Celle 400 Mænd, hvoraf 59 i Horsens, og 68 Kvinder, medens i Horsens 38, paa Vridsløselille 16 og paa Christianshavn 6 Fanger vare overgaaede til Fællesskab. Som Fællesfanger var i alt behandlet 342 mandlige og 65 kvindelige Fanger, og som saadanne hensad ved Aarets Udgang henholdsvis 239 og 48.

Fangedagenes Antal udgjorde for Mænd 236,048, hvoraf 106,654 falder paa Horsens, for Kvinder 42,235; det gennemsnitlige daglige Fangebelæg var i Horsens 292, i Vridsløselille 355 og paa Christianshavn 116. Tugthusfangernes Gennemsnitsstraffetid var for de indsatte Mænd 3,25 Aar, for Kvinderne 6,40 Aar; for de indsatte Forbedringshusfanger var den henholdsvis 1,39 og 1,44 Aar.

Forbrydelserne, hvorfor Aarets Tilgang inddømtes, vare rene Berigelsesforbrydelser — Tyveri og Ran, Hæleri, Bedrageri, Røveri og Afpresning — for 371 Mænd og 61 Kvinder, eller henholdsvis c. 69 og 65 pCt. af de inddømte,

hvilket er henholdsvis c. 9 og 6 pCt. mere end i forrige Beretningsaar. For Manddrab vare kun 3 Mænd og 2 Kvinder inddømte, hvorimod Tallet for Barnemordersker er 10. Næstefter Tyveri har for Mænd Falsk, Brandstiftelse og Voldtægt de højeste Tal, for Kvinder Barnemord og Falsk. Sædelighedsforbrydelser af forskellig Art udgøre i alt c. 9 pCt.

Paa Livstid vare 2 Kvinder dømte; i øvrigt var Straffetiden kun for 2 Mænd 7 Aar eller mere, medens de største Tal, 169 Mænd og 27 Kvinder, var fra 2—1 Aar; for 448 Mænd og 75 Kvinder, eller henholdsvis c. 83 og 80 pCt., var Tiden fra 2 Aar og nedefter.

Alderen var for 26 Mænd og 4 Kvinder under 18 Aar, deraf var 1 Kvinde under 15 Aar. I øvrigt falde de højeste Tal, 149 Mænd og 31 Kvinder, hvilket er henholdsvis c. 28 og 33 pCt., paa Alderen mellem 20 og 25 Aar. Over 60 Aar vare 12 Mænd og 1 Kvinde.

Hjemstedet var for henholdsvis c. 41 og 49 pCt. København. Antallet af ugifte var naturligvis langt større end af gifte, saaledes for Mænd 399 af 536 og for Kvinder 76 af 94. Uægte fødte vare af mandlige Fanger c. 19 pCt., af kvindelige c. 23 pCt.

Med Hensyn til de indsattes borgerlige Livsstilling viser Beretningen for Mænd langt det største Tal for Daglejerklassen, nemlig c. 37 pCt., og derefter for Tyende, medens af Kvindefangerne c. 57 pCt. var Tyende. Af de enkelte Haandværkerklasser have Smedene det højeste Tal.

Tilbagefaldet var naturligvis størst blandt dem, der tidligere havde været ansete med Fængsel paa Vand og Brød eller mindre Straffe, nemlig 167 Mænd og 33 Kvinder af i alt 394 mandlige og 67 kvindelige Recidivister. Tallet af de forhen én Gang med Strafarbejde ansete Recidivister udgør 115 Mænd og 14 Kvinder, og af samtlige forhen en eller flere Gange med Strafarbejde ansete: 227 Mænd og 34 Kvinder. Tilbagefaldets Tid var for de fleste tidligere med Strafarbejde ansete inden 1 Aar efter Løsladelsen,

nemlig for Mænd c. 46 og for Kvinder c. 38 pCt. Forbrydelsen, hvorfor Tilbagefaldet skete, var for henholdsvis c. 87 og 94 pCt. Ejendomsindgreb.

De begaaede Disciplinærforseelser gaa i Horsens mest ud paa respektstridigt Forhold samt Slagsmaal og Klammeri, medens i Vridsløselille Løgnagtighed og indbyrdes Meddelelse, paa Christianshavn dette sidste og respektstridigt Forhold var overvejende. Fra den sidstnævnte Anstalt meddeles det ejendommelige Tilfælde af Forbindelse mellem en Fange og nogle paa Frelzers Kirkes Taarn arbejdende Haandværkssvende, som kastede Blyplader med Spørgsmaal ned i Gaarden til Fangen, der svarede ved at skrive i Luften. Straffene have mest bestaaet i mørkt eller ensomt Fængsel. Nedsættelse i Klasse og legemlig Revselse.

Det daglige Gennemsnitsantal for syge har for Mænd været 10,87, for Kvinder 6,72, den daglige Gennemsnitsprocent af syge henholdsvis 1,69 og 5,84 pCt. De 10 stedfundne Dødsfald vare alle af naturlig Art.

Om den finansielle Side oplyser Beretningen, at den samlede Udgiftssum har været 419,387 Kr. 30 Øre. Statstilskuddet 343,643 Kr. 32 Øre; Gennemsnitsudgiften pr. Fange var 549 Kr. 66 Øre. altsaa pr. Dag c. 1 Kr. 50 Øre.

Fængselssekskabernes Organisation er uforandret fra forrige Beretningsaar, og deres Virksomhed er fortsat paa samme Maade. Fælleskontoret har været stærkt benyttet, navnlig til at skaffe løsladte Personer Plads og Arbejde. Ved forefaldende Lejligheder have bl. a. Selskabet »Humaniteten«, Frelsens Hær og Københavns Arbejdshjem ydet Selskaberne velvillig Bistand. Det paa Finansloven for 1896—97 bevilgede Beløb, 2650 Kr., fordeltes af Overinspektionen saaledes: Fællesbestyrelsen 500 Kr., Københavns Fængselssekskab 750 Kr., Horsens 300 Kr., Vridsløselille 500 Kr., Fyn 100 Kr., Viborg 200 Kr., det sjællandske 150 Kr. og Lolland-Falster 150 Kr. Desuden ere de overskydende Renter af Fangernes i Statskassen inde-

staaende Overarbejdspege 583 Kr. 99 Øre, som sædvanlig af Overinspektionen blevne fordelte til de 3 førstnævnte Selskaber med henholdsvis 127 Kr., 323 Kr. 99 Øre og 133 Kr. Om Selskabernes Virksomhed henvises til omstaaende skematiske Oversigt efter de udgivne Beretninger.

Olaf Haack.

Oversigt over Fængselselskabernes Virksomhed.

	Indtægt 1896—1897.		Udgift 1896—97	Formue 31/3 97	Understøt- tede Straf- fanger.	Andre un- derstøttede Personer	Det til di- rekte Un- derstøttelse anvendte Beløb	Det til indi- rekte Un- derstøttelse anvendte Beløb	Admini- stration
	Gaver og Medlems- Bidrag	Renter af Formue							
	Kr. Øre	Kr. Øre	Kr. Øre	Kr. Øre			Kr. Øre	Kr. Øre	Kr. Øre
København.....	5781.29	654 87	6269.91	15.746 21 ¹⁾	71	149	3967.50	1650.00 ²⁾	652.61
Horsens	2949.00	1282.22	3721.31	31.776.69	90	"	2820.15	200.00 ³⁾	701.16
Vridsløselille	5419.74	843.74	4655.61	22.128.00	264	"	3371.33	500.00 ³⁾	784.28
Fyn	1960.00	213 88	2172.93	5902.07	22	23	1569 54	100.00 ³⁾	503.39
Viborg	2761.22	563.79	2996.05	15.038.63	69	"	2152 00	100.00 ³⁾	744 05
Sjælland	1701.00	137.95	882.59	4511.58	4	10 ⁴⁾	502.90	100.00 ³⁾	279.69
Lolland-Falster ...	859.00	" ⁵⁾	274.47	3713.80	2	2	161.55	50 00	62.92
Tilsammen	21.431.25	3645 87	20.972.87	98.816.98	542	184	14.544.77	2700.00	3728.10

¹⁾ Herunder er indbefattet Bidrag fra de Spannørske Legater til Københavns Selskab 700 Kr. og til Vridsløselille Selskab 500 Kr., for hvilke Bidrag, der bruges fuldtud til Understøttelser, særligt Regnskab aflægges til Legatbestyrelsen.

²⁾ Heraf er 1150 Kr. medgaaet til Udgifter ved et Optagelseshus og 500 Kr. Bidrag til Fængselselskabernes Fælleskontor.

³⁾ Bidrag til Fælleskontoret.

⁴⁾ Heri er indbefattet nogle understøttede, om hvem det ikke er oplyst, om de have været i Strafanstalt eller ej.

⁵⁾ Herom mangler Oplysning.

Officielle Aktstykker.

Forslag til Lov angaaende

Opførelse af en Strafanstalt for kvindelige Forbrydere ved Valby og om Nedlæggelse af Strafanstalten paa Kristianshavn.

(Fremsat i Folketinget den 24. Oktober 1898 af Justitsminister Rump.)

§ 1.

Justitsministeren bemyndiges til for Statskassens Røgning paa en Grund paa Valby Mark i Københavns Amt at lade opføre en Strafanstalt for Kvinder, indrettet til Afsoning af saavel Tugthus- som Forbedringshusarbejde. Til Udgifter i Anledning af dette Byggeforetagende kan anvendes et Beløb af 1,087,000 Kr.

§ 2.

Strafanstalten for Kvinder paa Kristianshavn nedlægges, naar Opførelsen og Indretningen af den i foranstaaende Paragraf ommeldte Strafanstalt er saa vidt fremskreden, at de i den førstnævnte Strafanstalt værende Fanger kunne overflyttes til samme. De til den bestaaende Strafanstalt samt til den alt nedlagte, af Københavns Kommune til Arresthus og Tvangsarbejdsanstalt nu benyttede Strafanstalt paa Kristianshavn hørende Grunde med derpaa staaende Bygninger blive at afhænde.

Af Bemærkningerne til foranstaaende Lovforslag hid sættes:

Den nuværende Strafanstalt paa Kristianshavn, i hvilken alle Kvinder, der ere dømte til Strafarbejde, indsættes, er et saa uhen-

sigtsmæssigt og lidet tidssvarende Bygningskompleks og lider at saa store Mangler, særlig i penitentiar og hygiejnisk Henseende, at man allerede længe har anset Opførelsen af en ny Strafanstalt for Kvindefanger som en Nødvendighed, der Aar for Aar bliver mere og mere fremtrædende.

Det vil næppe være nødvendigt her at fremkomme med en udtømmende Motivering af alt, hvad der taler for, at Kristianshavns Strafanstalt saa snart som muligt nedlægges. Dette Forhold er nemlig tidligere gjort til Genstand for en udførlig Behandling og findes fremført i Rigsdagstidenden 1897—98, Tillæg B. Sp. 1265—84. Der skal derfor her kun gives et kort Resumé af Anstaltens Mangler med enkelte Tilføjelser af, hvad der senere i saa Henseende er fremkommet, medens man i øvrigt henviser til, hvad der herom er optaget paa det anførte Sted.

Først og fremmest skal det da bemærkes, at de hygiejniske Forhold i Anstalten ere meget uheldige, hvad der særlig viser sig deri, at Sundhedstilstanden blandt Fangerne i Anstalten er betydelig ringere end i Landets andre Strafanstalter. Man maa selvfølgelig ikke glemme, at Anstalten er et Kvindefængsel, og at Sygeligheden blandt Kvinder i al Almindelighed er større end blandt Mænd, men dette Forhold kan ikke alene forklare den abnormt store Sygelighed. Særlig gøre de daarlige hygiejniske Forhold sig gældende over for Fanger med lang Straffetid. Det viser sig Gang efter Gang, at saadanne Fanger blive nedbrudte i legemlig Henseende, og det hvad enten de afsone Straffen i Celle eller i Fællesskab. Den almindelige Svækkelse, der indfinder sig hos disse Fanger, og som kan spores paa et langt tidligere Tidspunkt i denne Anstalt end i Mandsanstalterne, staar ganske sikkert i Forbindelse med Manglen paa Luft, Lys og Sol i en stor Del af Fængslets Lokaler. Det maa jo erindres, at flere af Anstaltens Bygninger ere meget gamle og opførte i en Tid, da der intet Hensyn toges til de Fordringer, der nu stilles af Fængselshygiejnen. Ligesom i gamle Kaserner optræder der ogsaa i Strafanstalten af og til epidemiske Sygdomme, uden at deres Oprindelse kan spores. Sporadiske Tilfælde af Tyfus og Halsbetændelse ere i de senere Aar flere Gange optraadte, uden at Smittekilden har kunnet paa-vises. Opsynspersonalet bliver jævnlig angrebet af Gigt, Svækkelse i Benene og Ischias, hvad der sikkert ogsaa har sin Grund i de uheldige hygiejniske Forhold. Af særlige Mangler paa dette Omraade skal anføres, at 11 Kælderceller af Anstaltens 100 Enkeltceller ere ganske ubeboelige paa Grund af Fugtighed og Mangel paa Lys og Ventilation, og at 9 andre Kælderceller ere usunde, idet de ere mørke, fugtige og slet ventilerede, at 44 af Cellerne ere for smaa, idet de ikke indeholde saa stort et Rumfang Luft,

som Fængselshygien kræver, at alle Cellevinduerne ligeledes ere for smaa, og at kun en lille Trækrude i disse kan oplukkes, medens det i nyere Fængsler kræves, at Halvdelen af Vinduet skal kunne oplukkes, endvidere, at Forbindelsesgangene mellem Anstaltens forskellige Bygninger for en væsentlig Del ere beliggende i Kælderetagen, hvor der er fugtig Luft, Mørke og Træk, at Forholdene paa Sygehuset ere uheldige, idet Kakkellovnene her ere gamle og utætte, Ventilationen slet og flere af Lokalerne for smaa, og at endelig Renovationsforholdene i Anstalten flere Steder ere meget primitive.

Dernæst skal man henlede Opmærksomheden paa, at Anstalten i fængselsmæssig Henseende lider af saa følelige Mangler, at baade Udøvelsen af Disciplinen, der er af saa stor Betydning for Straffuldbyrdsen, og i det hele taget Gennemførelsen af Straffesystemerne i væsentlig Grad vanskeliggøres derved. Dette er nærmere paavist paa det ovenanførte Sted i Rigsdagstidenden 1897—98, og her skal derfor kun i al Korthed anføres, at de væsentligste Mangler bestaa deri, at de kvindelige Funktionærer bo rundt omkring i selve Fængslet, at Embeds- og Bestillingsmændenes Boliger ligge uheldigt, idet der fra disse haves Indblik i Fængslets Gaarde og særlig i Stjernegaarden ved den ene af Anstaltens Celleafdelinger, hvor en stor Del Cellefanger have Gaardtur, endvidere, at selve Anstaltens Beliggenhed i et stærkt befærdet Bykvarter rummer Fare for Forbindelse mellem Fanger og fri, navnlig saadanne, der tidligere have hensiddet i Anstalten, samt endelig, at Fængslet i hele sin Indretning og ved de enkelte Bygningers Beliggenhed og Forbindelse er aldeles uoverskueligt, saaledes at Tilsynet med Fangerne i højeste Grad herved vanskeliggøres.

I økonomisk Henseende er der for Staten den store Ulempe ved vedblivende at benytte Kristianshavns Strafanstalt, at de idelig nødvendige Hovedudbedringer og ekstraordinære Bygningsarbejder kræve uforholdsmæssig store Bekostninger. I de 7 Finansaar 1891—92 til 1897—98 inkl. have Udgifterne til saadanne Arbejder i alt været 87,126 Kr. eller omtrent 12,446 Kr. om Aaret, hvori ikke er medregnet de aarligt til almindelige Vedligeholdelsesarbejder og Bygningsinventar bevilgede 8000 Kr., og der er ingen Udsigt til, at Udgifterne paa dette Omraade i en længere Periode skulle blive mindre, da der endnu ved Bygningerne findes saa store Mangler, at det — hvis de vedblivende skulle benyttes til Strafanstalt i en længere Aarrække — vil være nødvendigt yderligere at foretage en Række betydelige Bygningsarbejder. De i Rigsdagstidenden 1897—98 nævnte, forestaaende Arbejder ere følgende: Ombygning af den til Dronningensgade vendende Ydermur af den ene Celleafdeling, Fornyelse

af samtlige Tagrender og Nødløbsrør, Isolering af Murene i Tugthusbygningen og Hovedreparation af den saakaldte Stengang, Isolering og Asfaltering af Murene i Celleafdeling B. samt Forbedring af Opvarmningen og Ventilationen af begge Celleafdelingerne og Sygehuset. Hertil kommer, at det senere er konstateret, at Bjælkerne i den gamle Tugthusbygning's Tag til Dels ere raadne, hvorfor det heller ikke kan vare længe, førend dette store Tag maa omlægges, hvilket vil kræve en meget betydelig Udgift, samt at det ogsaa er konstateret, at en stor Del af Trævinduesrammerne ligeledes ere raadne og trænge til Fornyelse.

Endelig er der Bygningernes forholdsvis store Brandfarlighed, i hvilken Henseende det skal bemærkes, at Gulve og Bjælkelag overalt i Fængslet, undtagen nogle ganske enkelte Steder, ere af Træ, hvilket ligeledes er Tilfældet med Hensyn til de allerfleste Trapper, at Sygehuset er en ganske særlig brandfarlig Bygning, idet tillige mange Skillerum ere af Træ, og hvert enkelt Lokale opvarmes ved Kakkellovne, hvoraf mange ere gamle og skrøbelige, at ogsaa den største af Anstaltens to Celleafdelinger med dens 57 Kakkellovne, dens Mangel paa Hvælvinger og dens let konstruerede Trætrappe sikkert er en ret brandfarlig Bygning, endvidere at der saa godt som overalt mangler Indskud i Gulvene, en Omstændighed, der efter Erfaringen bevirker, at en Ildløs forplanter sig med stor Hastighed, samt at ikke ubetydelige Dele af Anstalten ere ubeboede, hvorfor en Ildløs fremkommen fra utætte Skorstene eller paa anden Maade saadanne Steder vilde kunne faa godt fat i de gamle Trækonstruktioner, inden den opdagedes. —

Foruden alle de her omtalte Forhold, der fra Fængselsvæsenets Synspunkt i høj Grad tale for Anstaltens Flytning, skal Ministeriet oplyse, at Ønsket om Strafanstaltens Fjernelse fra Kristianshavn ligeledes længe har været næret af en stor Del af Befolkningen i denne Bydel. Det omfattende skumle Bygningskompleks ligger, som bekendt, paa en saa fremtrædende Plads og dominerer i saa høj Grad saavel Kristianshavns Torv som de omliggende Gader, at det ikke er usandsynligt, at den mærkelig langsomme Udvikling af Kristianshavn i Forhold til den øvrige Del af København for en væsentlig Del kan tilskrives Strafanstaltens Beliggenhed.

Med Hensyn til Valget af Grund skal Ministeriet bemærke, at der, da Forkøbsretten til Grunden i Valby udløb 8 Dage ind i Finansaaret 1898—99, i Løbet af Sommeren paa ny er foretaget omfattende Undersøgelser for at finde en ved Beliggenhed og andre Forhold til en saadan Anstalt passende Byggegrund.

Til en Strafanstalts Beliggenhed stilles der imidlertid nu om Stunder visse almindelige, uafviselige Fordringer, af hvilke de vigtigste ere følgende: Den bør ikke ligge i tæt bebyggede By-

kvartærer, men heller ikke langt fra en By, til hvilken der derhos bør være hyppig Forbindelse ad Jærnbane eller Sporvej. Byggepladsen bør være sundt og af Hensyn til Ventilation og frisk Luft nogenlunde højt beliggende og bør ikke kræve kostbare Fundamenteringsarbejder. Der maa være gode Betingelser for Afløb af Spildevand, og godt Drikkevand bør være til Stede i rigelig Mængde. Endelig bør Grunden være saa stor, at den forhindrer fremtidig Bebyggelse i at komme alt for nær ind paa Anstaltens Bygninger.

Til disse almindelige Fordringer kommer endvidere den særlige for denne Anstalts Vedkommende, at den paa Grund af, hvad der i Skrivelse fra Overinspektionen for Fængselsvæsenet til Justitsministeriet af 5te Februar d. A. (se Rigsdagstidenden 1897—98, Tillæg B. Sp. 1275—78) er anført, hvilket Ministeriet ganske kan tiltræde, bør ligge i Nærheden af København*).

*) Den paagældende Del af den nævnte Skrivelse lyder saaledes:

Strafanstalten modtager nemlig de fleste af sine Fanger fra København og de op til Hovedstaden stødende Birker. Af en med Hensyn til dette Forhold foretaget statistisk Undersøgelse ses det, at i de sidste 5 Aar ere over 58 pCt. af Fangerne indsatte fra disse Jurisdiktioner, medens Landets øvrige Jurisdiktioner kun af og til, i Reglen en enkelt Gang i Løbet af et Aar eller længere Tid, indsende en domfældt til Strafanstalten. Det er derfor naturligt, at Anstalten forbliver i den Del af Landet, hvorfra den væsentligst rekruteres.

Dernæst skal man henlede Opmærksomheden paa, at Anstaltens Flytning langt bort fra Hovedstaden vilde lægge store Hindringer i Vejen for Arbejdsvirksomheden i Strafanstalten. Forholdene paa dette Omraade ere nu saaledes ordnede, at den langt overvejende Del af Fangernes Arbejdskraft er udlejet til mange forskellige Entreprenører, der alle ere forretningsdrivende i København i forskellige Virksomheder. Der er saaledes Fangearbejdskraft udlejet til Papirposefabrikation, Strømpestriking, Fabrikation af Livfjædre, Haandvævning, Syning, Filing af Fiskeet og Hattefabrikation. Denne Ordning er særdeles tilfredsstillende; dels giver den ved, at Arbejdet spredes paa saa mange forskellige Felter, ikke Anledning til den sædvanlige Anke mod Fængselsarbejds Konkurrence med det fri Arbejde, dels tillader den en omfattende Individualisering, saaledes at der ved Fangernes Anbringelse ved Arbejdet kan tages Hensyn til disses særlige Færdigheder og Evner. Hertil kommer, at det økonomiske Udbytte af Arbejdet maa kaldes særdeles godt, idet Udbyttet pr. Fange er omtrent lige saa stort i Kristianshavns Strafanstalt som i Mandsstrafanstalterne, uagtet Kvindearbejde ellers er langt daarligere lønnet end Mandsarbejde. Disse gode Forhold med Hensyn til Arbejdsvirksomheden i Anstalten vilde blive ødelagte, hvis denne flyttedes langt bort fra Hovedstaden. Anstalten vilde miste sine mange og tilfredsstillende Entreprenørforbindinger, det vilde blive yderst vanskeligt at finde passende og tilstrækkelig varierende Beskæftigelse til saa mange Kvinder, og hvis Anstalten kom til at ligge i lang Afstand fra en By, vilde det blive nødvendigt — ligesom ved Vridsløselille Forbedringshus — at opføre kostbare Pakhuse og Boliger for Entreprenører m. m. Endelig vil Anstaltens Bortflytning fra Hovedstadens Omegn utvivlsomt bevirke, at Udbyttet af Arbejdsvirksomheden vilde blive langt ringere, idet den Omstændighed, at Indtægten af Arbejdsvirksomheden er forholdsvis god, selvfølgelig staaer i Forbindelse med den store Efterspørgsel efter kvindelig Arbejdskraft i København.

Undersøgelserne ere derfor foretagne med disse Betingelser for Øje, idet man dels stadig har haft Opmærksomheden henvendt paa de i Københavns Omegn beliggende Grundejendomme, der i Følge Avertissementer i Dagbladene have været til Salg, dels — selvfølgelig uden Angivelse af den eventuelle Køber — gennagne Gange har averteret om et Grundstykke, der tilfredsstillende de ovenanferte Betingelser, dels endelig ved en sagkyndig har ladet undersøge saadanne Steder, der kunde antages at tilfredsstillende de nævnte Fordringer.

Det har imidlertid været forbundet med store Vanskeligheder at finde Byggegrunde, hvor alle de nævnte Betingelser vare til Stede, naar der skulde tages Hensyn til Prisen, hvilket, da Tanken om Anstaltens Flytning særlig er baseret paa den Forudsætning, at den væsentligste Del af Udgiften ved den ny Anstalt skulde dækkes af, hvad der indkom ved Salget af den gamle, er en Nødvendighed. Enten har det nemlig paa saadanne Steder, hvor et Areal kunde erholdes til en rimelig Pris, vist sig, at Afstanden til Byen var for stor og Kommunikationsmidlerne til den for daarlige, at der manglede Kloak- og Vandledninger, og at det vilde koste uforholdsmæssigt meget at anlægge saadanne paa Statens Bekostning, at Terrainet var for lavt liggende, kort sagt at det ikke i alle Henseender tilfredsstillende de opstillede Fordringer, eller ogsaa har det vist sig, at Prisen, naar Arealet i øvrigt var, som det kunde ønskes, maatte betragtes som uoverkommelig.

Hvad derimod Valbys Omegn angaar, da findes her Grunde, der ere særdeles vel egnede til at afgive Plads til den ny Anstalt, og man har derfor sørgt for paa ny at erholde Forkøbsret til det umiddelbart Vest for Valby beliggende Areal, hvortil der sidste Vinter var erholdt saadan Ret. Arealet bestaar af 12 Tdr. Land og vil kunne erholdes for omtrent 68,000 Kr. Naar Summen nu er lidt mindre end sidst, da der havdes Forkøbsret til samme Areal, er Grunden dertil den, at man har ment, at en smal Strimmel af den sydligst beliggende, dyreste Jord vil kunne undværes, hvorved spares ca. 4000 Kr. — Om Arealet skal man i øvrigt kun

Endvidere vilde Anstaltens Drift ogsaa paa andre Omraader utvivlsomt blive mere økonomisk, hvis den forblev beliggende i Nærheden af København, end hvis den flyttedes Andensteds hen. Store Oplag af Fødevarer og dermed Risikoen for disses Fordærvelse vilde kunne undgaaes. Det vilde være unødvendigt, at Anstalten holdt Heste og Vogne, og der vilde ikke kræves Rejsepenge og Diæter til Inspektøren eller andre Funktionsærer, naar disse havde tjenstligt Ærinde i København. Da Vedligeholdelsen af Varme, Lys- og Ventilationsanlæg o. l. ved det ny Fængsel vil kræve teknisk Assistance af en saadan Beskaffenhed, at denne som Regel kun kunde ventes at forefindes i København, vilde ogsaa paa dette Omraade Bekostningerne blive mindre, end hvis Anstalten flyttedes til en anden Egn af Landet.

bemærke, at det i alle Henseender tilfredsstillende foran omhandlede Fordringer. Det ligger forholdsvis nær ved København og er dog frit og sundt beliggende; i kort Afstand derfra er der Sporvejsforbindelse til København, og i en nær Fremtid vil der blive Jærnbane-station paa Minutters Gang fra Arealet. Der findes Trykvandsledninger i Landevejen umiddelbart ved Arealet; det ligger tilstrækkeligt højt, og Jordbunden er af en til Byggeplads særdeles vel egnet Beskaffenhed. Der er endelig Kloak umiddelbart ved Territoriet, idet Gaasebæksrenden, der optager Spildevandet fra en Del af Valby og af Frederiksberg, danner Arealets vestlige Grænse.

Den Plan til den nye Anstalt, som i Fjor udarbejdedes, har en ganske foreløbig Karakter. Dens Hovedøjemed var at naa til et paalideligt Overslag over Udgifterne ved en paa et givet Fangetal beregnet Anstalts Bygning, naar denne skulde fyldestgøre alle de Krav, som paa Fængselsbygningens Omraade maa stilles saavel i særlig penitentiar Henseende som i mere almindelig Retning. Men det var ikke Øjemedet at slaa noget fast med Hensyn til den Maade, hvorpaa Sagen skulde bringes til Udførelse. Der kunde saa meget mindre være Tale herom, som der intet Beløb har været bevilget til Udarbejdelse af en ogsaa i teknisk Henseende helt gennemarbejdet Plan. I saa Henseende maa det være Justitsministeriets Sag ved den Kommissions Hjælp, som tænkes nedsat, at fremskaffe den endelige Bygningsplan med alle dertil hørende Detailplaner og Tegninger, og det er selvfølgelig ikke udelukket, at denne Plan endog i væsentlige, tekniske Punkter kan komme til at afvige fra den foreløbige Plan. Der er derfor ikke Anledning til at gaa nærmere ind paa den foreløbige Plans tekniske Enkeltheder. Derimod skal man bemærke, at den foreløbige Plan ved fornyet Overvejelse har vist sig som et i det hele paalideligt Grundlag for Udgifternes Beregning, idet alle de Hensyn have været tagne i Betragtning, der ved en Fængselsbygning spille en Rolle, ligesom man fremdeles finder den Beregning af Fangetallet, hvorpaa Planen er bygget, rigtig og svarende til Forholdene.

Med Hensyn til Overslaget, der tilligemed Tegning, led-saget af forklarende Bemærkninger, vil blive Rigsdagen tilstillet, skal Ministeriet bemærke, at dette som anført i Lovforslagets § 1 beløber sig til 1,087,000 Kr. Det kan med al rimelig Sikkerhed antages, at denne Sum vil være tilstrækkelig til Opførelsen af Anstalten, Grunderhvervelsen iberegnet, hvis Arbejdslønnen og Priserne paa Bygningsmaterialier ikke i de nærmeste Aar skulde stige i væsentlig Grad. Da Sagen om Køb af Grunden sidste Vinter var fremme, vare Bekostningerne ved den ny Anstalts Opførelse anslaaede til 1,008,000 Kr., og Summen er saaledes forhøjet

med 79,000 Kr. Grunden til denne Forhøjelse er dels, at det som Følge af Prisstigningen paa forskellige Bygningsmaterialier har været nødvendigt at forhøje Beløbene til Anskaffelse af Mursten med 12,700 Kr. og til Dampopvarmnings- og Ventilationsanlægget med 10,000 Kr., dels at man har anset det for rigtigst, da enkelte Poster trods den Omhu, hvormed Overslaget er udarbejdet, kunne tænkes at være forglemte eller end ikke paa det nærværende Tidspunkt have kunnet forudses, at opføre en Sum paa 20,000 Kr. til uforudsete Udgifter, dels at man ved den fornyede Gennemgang, som Overslaget har været underkastet, har medtaget forskellige ny, i høj Grad ønskelige Poster som f. Eks. et ganske vist kun forholdsvis ringe Beløb til Anskaffelse af en Del Inventar og Sprøjtemateriel, et Beløb til Indrettelse af Receptions- og Straffeceller, hvis Nødvendighed ikke var taget i Betragtning ved Overslagets oprindelige Udarbejdelse, en Forhøjelse af Summen til Gallerier i Cellefængslet, for at disse kunne blive ildfaste, samt af Beløbet til Ringmuren, der oprindelig kun var beregnet $5\frac{1}{2}$ Alen høj. Endelig har man for at være sikker paa at faa indført Vandklosetsystemet i den projekterede Anstalt forhandlet med Hvidovre Sogneraad om, hvilke Betingelser dette vilde stille med Hensyn til Bortledelsen af Spildevandet fra disse, og dette har forlangt, at der uden for Fængslets Territorium, som det fremgaar af en Overslaget vedlagt Skrivelse, anlægges en ca. 700 Alen lang, lukket 18" Kloakledning, saaledes at Spildevandet først udmunder i Gaasebæksrenden ca. 120 Alen Syd for det fremtidige Jærnbaneløgene København—Vigerslev, hvilket vil medføre en Udgift af 6000 Kr.

Foruden det nødvendige Beløb til Afholdelsen af Arkitekt- og Ingeniørhonorar er der i Overslaget optaget et Beløb til Honorarer til en Kontrolkomite. En saadan Komite maa nemlig efter Byggeforetagendets hele Beskaffenhed anses som en Nødvendighed, dels til Tilvejebringelse af de nødvendige Tegninger og Planer, dels til Udøvelsen af det særlige fængselsmæssige Tilsyn og Kontrol, der ufravigelig bør finde Sted paa ethvert Trin af Udarbejdelsen af Detailplanerne og under hele Opførelsen af Bygningskomplekset, for at man kan være sikker paa, at den ny Anstalt i et og alt kommer til at tilfredsstille alle Tidens Fordringer paa Fængselsbygningsvæsenets Omraade. Tillige vil det blive denne Komites Sag at udøve den administrative Virksomhed ved Sagens Realisation og navnlig at varetage Statens økonomiske Interesser samt at aflægge Røgnskab for Bevillingens Anvendelse.

Som Vederlag for det betydelige Arbejde, Udarbejdelsen af den foreløbige Plan og Overslag har krævet, hvilket Arbejde ikke hidtil har kunnet honoreres, har man tænkt, at et Beløb af 1000 Kr. kunde være passende. Dette Beløb er derfor opført paa Overslaget.

Ministeriet skal sluttelig henlede Opmærksomheden paa, at den Udgift, som Statskassen ved det her omhandlede betydningsfulde Arbejde vilde blive paabyrdet med, kun vilde blive forholdsvis ringe. Ved Salget af de to Grunde paa Kristianshavn vil der sikkert, naar man opsætter dette, til Bygningerne kunne fraflyttes, mindst indkomme 850,000 Kr., og Staten vil saaledes faa Dækning for den betydeligste Del af Udgiften til den ny Anstalt, der efter Overslaget kun overstiger den nævnte Sum med 237,000 Kr. Men det maa tillige erindres, at Driften af den ny Anstalt utvivlsomt vil blive billigere end af den gamle, idet navnlig Udgiften til Bygningsvæsenet vil blive i høj Grad reduceret derved, at Bevillinger til Hovedudbedringer i en lang Aarrække ville kunne undgaas.

Det betydningsfulde Fremskridt, der, hvis Lovforslaget vedtages, vil ske paa Fængselsvæsenets Omraade, vil efter Ministeriets Skøn være rigeligt Vederlag for Statskassens Tilskud.

Indførelse af betingede Straffedomme i Hamborg.

Det herhen hørende Aktstykke, der er dateret den 30. April 1896, er saalydende:

Det høje Senat har besluttet paa samme Maade, som det i den senere Tid er sket i andre tyske Stater, at bevilge saadanne Personer, som ere dømte første Gang paa Grund af mindre Forbrydelser og Lovovertrædelser, i særlige, dertil egnede Tilfælde en længere Udsættelse med Straffens Udstaaelse, efter hvis Udløb de, hvis de i Mellemtiden ikke have været straffede, skulle have Udsigt til Straffens fuldstændige Bortfald ved Benaadning. Formaalet hermed er, paa den ene Side at opretholde de paagældendes Æresfølelse og ved deres Frygt for at maatte udstaa Straffen holde dem paa den rette Vej, paa den anden Side saa vidt muligt at afvende de tunge Følger, som en Fængselsstraf ved Tab af Arbejde kan drage efter sig, og som ikke sjældent staa i stærkt Misforhold til den ikendte Straf.

Det høje Senat haaber i den Anledning at kunne vente Bistand fra de ved Straffuldbyrdselen fungerende Organer. Jeg anmoder derfor efter Senatets Begæring Deres Højvelbaarenhed som Rettens Formand om, i alle Tilfælde, hvor efter Deres Mening en betinget Benaadning i den oven omtalte Form var paa sin Plads, at forelægge Senatet den fældede Dom med samtlige Sagens Akter med eller uden Embedserklæring, før der gøres Skridt

til Straffens Fuldbyrdelse. Som Udgangspunkt skal derved i Almindelighed fastholdes:

1) at det drejer sig om en Person, som ikke tidligere har udstaaet Fængselsstraf;

2) at den idømte Straf ikke overskrider 6 Maaneder. Egnede til Indstilling ere fortrinsvis Tilfælde:

a) i hvilke Frihedsstraffen betyder en særdeles følelig Ulempe for den dømte, som f. Eks. ved uberygtede kvindelige domfældte,

b) i hvilke Retten idømmer Straf mere for at opfylde Loven, end af egen Overbevisning om dens Nødvendighed, f. Eks. ved smaa Ejendomsforbrydelser, der ere begaaede for længere Tid siden og tilgivne af den krænkede e. l.,

c) i hvilke det efter den dømtes Beskæftigelse maa antages, at han vil miste sit Erhverv, hvorved ogsaa hans Familieforhold maa tages i Betragtning,

d) i hvilke det drejer sig om en i Stedet for en idemt Bøde indtrædende Frihedsstraf.

Ganske særligt Hensyn maa tages til unge Forbrydere. Over for disse maa det i Almindelighed anses for Regel, at det stemmer bedst med rigtige Straffeprincipper, at lade det bero med den blotte Straffetrussel ved den første Forbrydelse, forudsat at denne ikke er særlig betydelig, fordi Fuldbyrdelsen af smaa Frihedsstraffe over for disse Forbrydere af nærliggende Grunde, der stadfæstes af Erfaringen, langt oftere virker skadelig end nyttig, hvortil kommer det i mange Tilfælde særdeles tvivlsomme Spørgsmaal om deres Tilregnelighed, som f. Eks. ved 13—16aarige Drenge Sædelighedsforbrydelser.

En nærmere Udvikling af Enkeltheder behøves ikke; tværtimod maa det antages, at Betydningen af den her omhandlede Forholdsregel i Forvejen er Deres H.V.B. bekendt, formodentlig alt har været Genstand for Deres Overvejelse, og at De gerne vil medvirke til en hensigtsmæssig Gennemførelse deraf.

Chefen for Justitsvæsenet.

(sign.) *G. Hertz.*

Forskellige Meddelelser.

En Debat i Folketinget om »vanrøgtede Børn«.

Den 24. November 1898 foretoges i Folketinget Behandling af en af Overretssagfører Alfr. Christensen m. fl. til Justits- og Kultusministeren stillet Forespørgsel angaaende Fremsættelse af et Lovforslag om vanrøgtede Børns Frelse i Samfundet.

Ordføreren gav i sin Indledningstale en Fremstilling af den gældende Straffelovgivning paa dette Omraade, fremhævede de utilfredsstillende Resultater, til hvilke man var naaet over for Børneforbrydelser, der tiltage efter en langt større Maalestok end blandt de voksne, samt mindede om, at Kultusministeriet i Erkendelse heraf den 2. Juli 1893 havde nedsat en Kommission af Jurister og Pædagoger, hvis Betænkning forelaa i Februar 1895. Kommissionen havde besvaret Spørgsmaalét om, hvorvidt den nuværende Samfundstilstand gav Anledning til større Agtpaagivenhed end tidligere over for vanrøgtede og vanskelige Børn, med et ubetinget Ja og anvist forskellige Udveje dels i den afgivne Betænkning, dels i forskellige Lovforslag*). Taleren omtalte kort nogle af disse Lovforslag, den kriminelle Lavalders Indtræden ved det 15. Aar, den betingede Straffedom, Opdragelsesanstalter, Værgeraadene m. v., og sluttede med at forespørge Regeringen, om den i indeværende Rigsdagssamling agtede at fremsætte Lovforslag i nævnte Retninger.

Efter at der saa vel fra Socialdemokraternes Side (Borgbjerg) som fra Højres Side (Ellinger) var udtalt Tilslutning til Ordførerens Udtalelser, fik Justitsministeren (Rump) Ordet.

Han udtalte, at naar Forespørgslen var rettet til 2 Ministerier,

*) Udførlig omtalte i nærv. Tidsskrift 1896 p. 80 ff.

var dette naturligt, i Betragtning af, at forbryderske Børn sorterede under Justitsministeriet, ulykkelig stillede og vanrøgtede Børn i snævrere Forstand under Kultusministeriet. Hvad de første angik, som alene vedkom Taleren, henlede han Opmærksomheden paa Strfl.s § 35, der tillader Forbedrings- og Sikkerhedsmidler over for Børn under 10 Aar, naar de af dem begaaede Forbrydelser ere af særlig grov Natur, samt oplyste, at saadanne Tilfælde ere overordentlig sjældne. De Tilfælde, som Justitsministeriet kommer til at beskæftige sig med, ere i Reglen saadanne, der falde ind under Strfl.s § 36, altsaa i hvilke Børn mellem 10—15 Aar have begaaet Forbrydelser, og hvor der i Almindelighed efter Forhørsdommerens Initiativ foreligger Indstilling om Frafald af Tiltale mod, at der træffes visse Foranstaltninger, der snart kunne gaa ud paa en Advarsel, efter Omstændighederne i Forbindelse med en Dragt Prygl i Hjemmet, eller Anbringelse i et paalideligt Plejehjem. Er der Tale om meget vanskelige og uregerlige Børn, indstilles de til Indlæggelse paa en Opdragelsesanstalt. Saadanne Indstillinger som de nævnte tages næsten uden Undtagelse til Følge af Ministeriet. Ministerens personlige Opfattelse over for Børneforbrydere var saa meget som mulig at undgaa Straf, hvilket i de allerfleste Tilfælde er til Gavn for Børnene, og han fandt i Særdeleshed Straf uheldig over for Børneforbrydelser mod Ejendomsretten, da der næppe fandtes nogen Forbrydelse, over for hvilken Barnets Karakter saa sent hærdes selv om Erkendelsen af det strafbare ved disse Forbrydelser vaagner meget tidlig. Men ogsaa med Hensyn til andre Forbrydelser troede Taleren, at det var godt, at Barnet mærkede, at det, selv om det overtraadte Lovene, blev behandlet godt og venligt af Samfundet og slap med en alvorlig og indtrængende Advarsel. Naar Taleren alligevel ikke fandt det tilraadeligt for Øjeblikket at følge den af Kommissionen foreslaaede Vej, var det væsentligt, fordi det forekom ham betænkeligt at foretage Forandringer paa et enkelt Punkt af en saadan organisk Lov som Straffeloven uden tilstrækkeligt at overveje, hvilken Indfyldelse en saadan Forandring maa have paa andre Afsnit, og det ferekom Taleren saa meget mindre heldigt, som der ikke kan gaa ret mange Aar hen, før man maa komme til en systematisk Gennemgang af hele Straffeloven, særlig med den ny Procesordning for Øje. I det praktiske Liv kunde man ogsaa, uden at forandre Straffeloven, omtrent naa til, hvad Kommissionen attraaede. Der vilde intet være til Hinder for, at Justitsministeriet administrativt instruerede Under- og Overøvrigheder om, at det, hver Gang Forhør foretages i Anledning af Forbrydelser af Børn mellem 10 og 15 Aar, skulde tages under Overvejelse, om det ikke var det heldigste ikke at straffe Barnet,

men gøre en Indstilling til Ministeriet. Man vilde da hvad der maa anses heldigt, beholde Straffen hængende over Hovedet, fordi der er Børn, der kunne forbyrde sig saa groft, at de navnlig i Gentagelsestilfælde bør straffes, og man vilde dog i det enkelte Tilfælde kunne undgaa Straffen*). Hvad særlig Børns Anbringelse i Opdragelsesanstalter angik, fandt Ministeren ogsaa denne Udvej særlig ønskelig fremfor at straffe dem, og oplyste, at han underhaanden havde bragt i Erfaring, at af 1000 Børn, som i Løbet af 25 Aar havde været anbragte paa Landerupgaard, havde 84 pCt. senere i Livet ikke gjort sig skyldig i nogen Lovovertrædelse, 11 pCt. havde været straffede, men atter rettet sig, og kun 5 pCt. kunde anses for tabte. For imidlertid at kunne gaa videre ad denne Vej behøvedes et Par Lovbestemmelser til at overvinde dels Forældrenes Uforstand, dels Kommunernes Knebenhed. Det hænder ikke sjældent, at man ikke kan fritage Børn for Straf, fordi Forældrene paa enhver Maade nægte at opgive deres Rettigheder, da Anbringelse i Plejehjem eller Opdragelsesanstalt nu kun kan ske, naar Forældrene give deres Samtykke og frafalde Myndighed over dem for Fremtiden, saa at de ikke senere kunne stille Forlangende om at faa Børnene igen. Maa det imidlertid i Børnenes og Samfundets Interesse anses for nødvendigt, at slige Børn tages fra Forældrene, maa Forældrene ikke kunne modsætte sig det, og det maa endvidere kunne fordres, at Kommunen, naar Forældrene ikke selv kunne betale, maa betale de iøvrigt ikke ret store Beløb, som fordres for Barnets Ophold, saa meget mere, som det i Reglen kun er et enkelt Barn af denne Slags, som de mindre, ja selv de større Kommuner have. Ministeren var fuldkommen villig til at gaa frem ad denne Vej, hvis der maatte blive givet ham Myndighed dertil.

Kultusministeren (Sthyr) udtalte derefter, at han kunde besvare Forespørgslen med et ubetinget Ja, og oplyste, at der straks, efter at Forespørgslen var bleven anmeldt, var begyndt en Forhandling om Sagen mellem de to Ministerier, som vare blevne enige om at fremme Arbejdet saaledes, at et Lovforslag om muligt allerede kunde fremkomme i denne Rigsdagssaml g. Ministeren udtalte sin Glæde over, at Forhandlingerne havde vist, at der fra alle Sider var Støtning og god Vilje for Sagen. Taleren selv ansaa denne Sag for at være en af de allervigtigste Samfundsopgaver og havde foreslaaet foretaget Tilskud til Børnehjemmene uden at møde principiell Uoverensstem-

*) Der synes saaledes at kunne være nogen Udsigt til at faa den betingede Straffedom indført her i Landet under samme Form som i Tyskland, se nærv. Tidsskrift 1897 p. 68 ff. samt nærv. Hæfte p. 84—85.

melse herom i Finansudvalget. Han mente ogsaa, at Straf for Børns Forbrydelser saa vidt muligt burde undgaas og Opdragelse sættes i Stedet. Her kunde man gaa 2 Veje, private Plejehjem og Opdragelsesanstalter. Det første var at foretrække, men desværre var det ikke altid muligt at finde et tilstrækkeligt Antal gode Hjem, foruden at ikke alle Børn egne sig for Plejehjem. Opdragelsesanstalter og Børnehjem kunde derfor ikke undværes; men ogsaa disse maatte indrettes forskellig. Der findes Børnehjem for saadanne, der nærmest maa anses for forladte Stakler, og som kunne opdrages som Børn i Almindelighed; undtagelsesvis kunde enkelte straffede Børn anbringes i saadanne Hjem, naar der i det hele hersker en god Aand i Hjemmet. Men ved Siden heraf maa der være særlige Børnehjem for moralsk for-dærvede eller straffede Børn. At det private Initiativ paa alle disse Omraader burde støttes, var givet, men ved Siden af de private Anstalter maatte der være Statsanstalter. Ministeren vilde det være overordentlig kært, om man fra forskellige Sider i Rigsdagen kunde enes om at støtte Ministeriet med at faa gjort, hvad man kan blive enig om i denne vigtige Sag.

Ordføreren imødegik nogle Udtalelser fra Justitsministerens Side og indbragte derpaa Forslag til Dagsorden, saalydende:

„Idet Folketinget opfordrer Regeringen til snarest muligt at fremsætte Lovforslag

om Forhøjelse af den kriminelle Lavalder,

om unge Menneskers Strafansvar, og

om Statens Støtte til Opdragelse af vanrøgtede Børn,

gaar det over til den næste Sag paa Dagsordenen.“

Efter en Del Diskussion, under hvilken begge Ministre tog Ordet, vedtoges den foreslaaede Dagsorden enstemmigt, hvorefter Forespørgslen sluttedes.

A. G.

Nye filantropiske Foreninger.

Aaret 1898 har bragt to saadanne, begge i København og begge stiftede for at redde Børnene, denne vigtige Opgave for al Nutidens Kriminalistik. Det er et karakteristisk Tidens Tegn, at Børnespørgsmaalet saaledes i 1 Aar baade fremdrages i Rigsdagen^{*)}, i Litteraturen^{**)} og ad privat Vej, og det viser, at den Bevægelse,

^{*)} Se nærv. Hæfte p. 86 ff.

^{**)} Ibd. p. 54 ff.

som bl. a. dette Tidsskrift gennem hele sin Tilværelse har stræbt at rejse, nu endelig er vakt med en saadan Styrke, at den næppe vil lægge sig til Ro. før et Resultat er naaet.

Foreningerne bære Navnene: Selskabet af 7. Septbr. 1898 til Støtte for faderløs Ungdom og Kristelig Forening for offentlig tiltalte og straffede Børns Redning (Juli 1898).

Den første er, som Navnet viser, af rent præventiv Natur og viser alene af den Grund Vejen, ad hvilken Fremtidens Udvikling utvivlsomt vil gaa. Det er Samfundshygienens store Opgave, som her er taget op paa et enkelt Punkt, og, det maa indrømmes, paa et meget kritisk Punkt, hvor Forbrydelsens Mikrober lure særlig stærkt paa at kaste sig over den ikke tilstrækkelig modstandsdygtige Organisme. Det er det Tidspunkt, da Kommuneskolen er ophørt og Arbejdet for Livet skal begynde, som Foreningen har for Øje. Det er jo nemlig en Erfaringssætning, at saa overmaade mange af Arbejderklassens unge Mennesker, unge Mænd saa vel som Kvinder, netop da komme ind paa det Skraaplan, som kun alt for ofte ender i Forbrydelse og Last. Særlig gælder dette naturligvis saadanne, som ere henviste til at hente Vejledning om, hvad de skulle tage sig til, hos forholdsvis fremmede Mennesker, som forældreløse Børn i Reglen ere nødsagede til, eller hos ukyndige Vejledere, som faderløse Børn i de allerfleste Tilfælde ville finde hos deres Mødre. Af Uforstand, Magelighed, letsindige eller daarlige Raad eller blot af Mangel paa en kraftig Haand, der kan overvinde den hos unge Mennesker, som ikke tænke synderlig videre end fra Dag til Dag, saa let opstaaende Trang til at fortsætte det frie Gadeliv, som de have kendt fra Barndommen, føres mangfoldige ind paa kun at søge saakaldet „tilfældig“ Beskæftigelse, og en saadan, som let før eller senere gaar over i Arbejdsløshed, daarligt Selskab, Drikkeri og Forbrydelse for Mændene, Prostitution for Kvinderne. Det er Erkendelsen heraf, som i Berlin har foranlediget Oprettelse ad privat Vej af et frivilligt Opfostringeraad for fader- eller forældreløse Børn efter deres Udtrædelse af Skolen, og hvorfor der gjordes Rede i nærv. Tidsskrift 1898 p. 111—113 efter en af den svenske Generaldirektør for Fængselsvæsenet Wieselgren i Beretningen for de svenske Fængselselskaber given Fremstilling, og den her omhandlede danske Forening er en Aflægger af den tyske.

Selskabet antager sig faderløse Børn af begge Køn ved Udskrivningen af københavnske Kommuneskoler efter regelmæssig afsluttet Undervisning, for saa vidt der ikke fra anden Side er sikret dem fornøden Støtte. Med Benyttelse af personlig Bistand i størst mulig Udstrækning yder Selskabet sine Myndlinge Raad og Vejledning ved Valg af fremtidig Livsstilling og sørger for

deres Anbringelse til forsvarlig Oplæring i det Erhverv, der i hvert enkelt Tilfælde maatte egne sig bedst for dem, under Hensyn til Familieforhold, Anlæg og Tilbøjelighed. Selskabet fører Tilsyn med, at Børnenes Uddannelse foregaar under de bedst mulige materielle og moralske Vilkaar, og med, at der gives dem Adgang til at erhverve den Dygtighed, der overhovedet kan opnaas paa det paagældende Arbejdsomraade i den Tid, de staa under Selskabets Forsorg. Med de Midler, der staa til Raadighed, drager det Omsorg for, at Børnenes almindelige Udvikling foregaar under gode Betingelser, idet der ydes hver enkelt al den moralske og materielle Bistand, som han i saa Henseende maatte tiltrænge, og dertil egnede Mænd eller Kvinder, der som Selskabets Hjelpeværger skulle støtte dem med Raad og Daad.

Ved faderløse Børn forstaaer Selskabet saadanne, som faktisk ikke kunne regne paa Faderens Bistand, hvad enten han er død eller har forladt dem eller bevislig savner Evne og Vilje til at tage sig af dem. Med Bistand fra Skolens Side opsøger og hjælper Selskabet saa stort et Antal af saadanne Børn, som det under Hensyn til de personlige og pekuniære Hjælpebidler, det har til Raadighed, kan overkomme, men kræver som Betingelse for sin Støtte, at der foreligger en formel Begæring derom fra vedkommende Værge eller nærmeste paarørende.

Ordentligvis ydes der ikke Bistand til noget Barn før efter endt Skolegang og Konfirmation.

Selskabets Bistand ophører, naar dets Myndlinge have udlært eller, for saa vidt der ikke er Tale om nogen bestemt Læretid, naar der er hengaaet saa lang Tid, at vedkommende maa kunne sørge for sig selv, i hvilken Henseende fem Aar anses for et almindeligt Maksimum. Efter Forløbet af denne Tid afslutter Selskabet sit Arbejde for hver enkelt Myndling ved om fornødent og saa vidt muligt at skaffe ham Plads, og ved at meddele ham et Vidnesbyrd om hans Forhold i den Tid, han har været under Selskabets Forsorg. Skulde han senere i Livet søge Hjælp hos Selskabet, vil det støtte ham med Raad og Daad i den Udstrækning, der er forenelig med Hensynet til dets Hovedopgave.

Selskabet betragter den personlige Omsorg for dets Myndlinge ved Hjelpeværgerne som den vigtigste Del af dets Opgave, og søger i dette Øjemed Bistand hos Mænd og Kvinder i selvstændige Livsstillinger, som have Evne og Vilje til paa Selskabets Vegne og under dets Ansvar at yde Myndlingene fornøden Støtte og Vejledning. Det skal være Hjelpeværgernes Hovedopgave at komme i et nøje personligt Forhold til den enkelte Myndling, saaledes, at denne faar Indtrykket af i dem at have en paalidelig Støtte, til hvilken han stedse kan henvende sig med fuld Tillid. Ved Valget af Hjelpeværger, og ved Myndlingenes Fordeling

mellem dem, tages der fortrinsvis Hensyn til, om de ere i Stand til at øve et virksomt Tilsyn med Myndlingenes Uddannelse i den bestemte Retning, hvori denne i hvert enkelt Tilfælde skal gaa. Drengbørn skulle saa vidt muligt altid have en mandlig og Pigebørn en kvindelig Hjælpeværge. Hver enkelt Hjælpeværge bør kun have et begrænset Antal af Myndlinge, der retter sig efter hans Evne og Vilje, uden at der fra Selskabets Side fastsættes nogen bestemt Grænse for Antallet.

Selskabet vejleder med Benyttelse af fornøden faglig og lægekyndig Bistand sine Myndlinge ved Valget af Livsstilling, anbringer dem til Oplæring og afholder om fornødent de dermed forbundne Omkostninger. Det fører ved sine Hjælpeværger Tilsyn med de Forhold, hvorunder deres Uddannelse foregaar, om de erholde forsvarlig Behandling, hvor de arbejde eller ere anbragte, om de føre et ordentligt Levned, om de til Stadighed følge den Undervisning, der skaffes dem i tekniske Skoler, Handelsskoler, Husholdningsskoler eller almindelige Fortsættelsesskoler. Hjælpeværgerne skulle endvidere drage Omsorg for, at alle mandlige Myndlinge rettidigt optages i Lægdsrullen og anmelde Flytning, samt for, at Tyende blandt Myndlingene holde deres Skudsmaalsbøger i Orden.

Selskabet yder sine Myndlinge fri Lægehjælp i Sygdomstilfælde; det betragter denne Lægehjælp som et Led i den personlige Omsorg for dets Myndlinge og søger med forventet Bistand fra Lægestandens Side at undgaa Henvisning til Poliklinikker og lignende offentlige Institutioner for ubemidlede. Selskabet drager Omsorg for, at dets Myndlinge holdes forsikrede mod Ulykkestilfælde.

Selskabet søger at sikre sig tilstrækkelige Tilbud fra Arbejdsgivere om gode Pladser for dets Myndlinge, i hvilken Henseende det forventes, at det Tilsyn og den Støtte, der ydes disse, vil bidrage til at lette deres Anbringelse. Alle Lærekontrakter, Skudsmaalsbøger og lignende skulle have en Paategning om, at vedkommende Myndling er under Selskabets Forsorg.

Indtil Selskabets Myndlinge kunne anbringes paa betryggende Maade og under eventuel Arbejdsløshed, støtter Selskabet dem, saa vidt det formaar, ved Pengehjælp til Moderen eller ved at anbringe dem under gode Forhold i Plejehjem eller lignende Steder, ligesom Selskabet overhovedet, saa vidt muligt og fornødent, afholder alle Omkostninger ved deres Underhold og Uddannelse, som ikke paa hvile vedkommende Arbejdsgiver. Hvad Selskabets Myndlinge i øvrigt maatte fortjene under Uddannelsen, forbliver deres personlige Ejendom, men Selskabet forbeholder sig Ret til ved sine Hjælpeværger at føre Tilsyn med dets forstandige Anvendelse.

De Pengemidler, som ere nødvendige til Fremme af Selskabets Opgaver, søges tilvejebragte ved Indsamling af Bidrag fra private og fra offentlige Institutioner; de administreres af Bestyrelsen ved en af dens Midte valgt Kasserer.

Selskabet begyndte sin Virksomhed i Efteraaret 1898 med et begrænset Antal af Myndlinge, til hvilke der underhaanden var tilvejebragt Hjelpeværger. I Løbet af indeværende Aar er Virksomheden yderligere organiseret, og ved Foraars- og Efteraarskonfirmationen 1899 antager Selskabet atter saa stort et Antal af Myndlinge, som det maatte kunne overkomme. I November 1899 afholder Selskabet sin første Generalforsamling, paa hvilken der vælges en Bestyrelse. Indtil denne er valgt, ledes Selskabets Virksomhed af et Forretningsudvalg, der for dette Tidsrum har samme Myndighed som den endelige Bestyrelse, og som skal forelægge Generalforsamlingen en Beretning om Virksomheden i det forløbne Aar samt et Udkast til endelige Vedtægter for Selskabet.

Selskabets Forretningsudvalg bestaar af Politilæge Søren Hansen, Kammerherre, Ritmester Moe og cand. jur. C. A. Thomsen. Selskabets Kasserer er Overretssagfører, Greve Edv. Rentlow.

I større Korthed kunne vi fatte os over for den anden, ovennævnte „Kristelige Forening“, for saa vidt som det Formaal, den tilstræber, i det væsentlige falder sammen med, hvad den højtfortjente Forening af 1837 i saa mange Aar med Held har arbejdet for. Foreningens Opgave er dels at hjælpe straffede Børn, dels at øve en forebyggende Gerning over for saadanne, der kunne forudses let at ville falde, og Hjælpen ydes dels ved at anbringe saadanne Børn i private Plejehjem, dels ved at faa dem til Søs med paalidelige Skibsførere. I og for sig er det naturligvis kun glædeligt, at flere Foreninger virke i et saadant Formaalets Tjeneste, og vil man derfor kalde den nystiftede Forening „Konkurrent“ til Foreningen af 1837, kan man kun være tilfreds med en saadan „Konkurrence“, dog kun under Forudsætning af, at den nye Forening i de Kredse, hvorfra den skal hente sit uundværlige, materielle Substrat, opdyrker nyt Land, som har ligget uden for den gamle Forenings Virkeomraade. Om og i hvilket Omfang dette virkelig er Tilfældet, er naturligvis umuligt at sige; men i et saa lille Samfund som vort kan Faren for, at den nye vil skade den gamle Forening ved at berøve den Agerland, ikke paa Forhaand afvises. I det mindste føle vi os ikke beroligede i saa Henseende ved den stærke Understregning af det kristelige Moment, som den nye Forening foretager, saa vist som Foreningen af 1837 i lige saa fuldt Maal øver kristelig Gerning som sin Kollega og derfor lige saa vel fortjener Støtte fra kristne Kredse som denne. Det maa

midlertid indrømmes, at Foreningen alt i sin første Vorden har arbejdet med en her hjemme paa nye Omraader næsten ukendt Energi og derved utvivlsomt bragt mange Kilder til at springe frem, som dens ældre Kollega ikke vilde have faaet Nytte af, og for den Interesse, den saaledes har vakt i vide Kredse for Børneforbrydelserne, har Foreningen Krav paa den mest ubetingede Anerkendelse, en Interesse, som middelbart maaske ogsaa vil komme Foreningen af 1837 til gode.

Foreningens Forretningsudvalg bestaar af Pastor Nissen som Formand, Højesteretsassessor Fl. Larsen, Pastor Munck, Overretssagfører Møldrup (Kasserer), Børnehjemsforstander Carl Petersen og Bogtrykker Kr. Eriksen. A. G.

Centralforeningen til Stød for frigifne.

Beretning for 1897.

Beretningen indledes med en Afhandling af K. B. om Cellebesøg, hvori Forf. meddeler en Del gode Vink og Oplysninger om den rette Maade at foretage saadanne, naar Indvirkning paa Fangen skal opnaas. Afhandlingen er særlig udarbejdet i det Øjemed at tjene som en Slags Vejledning for de Lægmand, som af den svenske Centralbestyrelse for Fængselsvæsenet nu have faaet Tilladelse til at foretage Cellebesøg, en Foranstaltning, som er nødvendiggjort ved Loven af 29. Juli 1892, der har gennemført Cellen i langt videre Omfang end tidligere, idet alt Strafarbejde i de første 3 Aar udstaas paa denne Maade, hvorved det er blevet umuligt for Fængselsfunktionærerne alene i tilstrækkelig stort Omfang at varetage Fangernes aandelige Vel. At denne Tilladelse for Lægmand til at foretage Fangebesøg ikke er uden Betæneligheder, men paa den anden Side under gunstige Forhold vil kunne virke til stor Gavn for Fængselsvæsenets Opgave, Fangens Forbedring og Udvikling, derfor har Forf. aabent Blik, naar han udtaler: „I Betragtning af Fængselsforvaltningens sluttede Karakter er det en stor Tillid, som saaledes vises Almenheden, og da den nærmeste Ledelse af og Tilsyn med den frivillige Virksomhed er overladt Fængslets Direktører og Præster, maa det være Pligt for disse, at omfatte den nye Institution baade med Interesse og Varsomhed, for at den virkelig kan blive til Gavn og Velsignelse. I Almindelighed synes man ikke i Fagkredse at ville bestride, at den frivillige Besøgsvirksomhed, rettelig opfattet og ledet, bør mødes med Tillid. Den kan tilføre Fængselsvæsenet Kræfter, som det

næppe har Ret til at skyde fra sig, for saa vidt de da paa selvopofrende Maade ville indordne sig i det organiserede Fængselsarbejde og ikke blot i Ny og Næ stille sig til dets Disposition.“

Om Foreningens Virksomhed oplyses, at der i 1897 til Støtte for frigivne er uddelt 4571 Kr. 40 Øre, deraf til 50 „skyddsungar“ gennemsnitlig 61 Kr. 9 Øre eller i alt 3054 Kr. 39 Øre til Livsophold, Leje, Beklædning, Værktøj, Rejsepenge o. desl. Tilfældige Understøttelser i Form af Bidrag til Indkøb af Klæder, Afbetaling af Husleje, Indløsning af pantsat Gods og Pengehjælp har Foreningen uddelt 1010 Kr. 6 Øre, eller, da Antallet var 159, gennemsnitlig 6 Kr. 35 Øre til hver. 41 mandlige arbejdsføre ere henviste til Arbejdshjemmet i Stockholm, for hvilke Foreningen har udbetalt i alt 486 Kr. 95 Øre dels som Betaling for deres Ophold i Hjemmet, dels til Beklædning, Værktøj eller anden Udrustning ved deres Afgang. I 10 Aars Perioden 1888—97 er understøttet 464 Mænd, 90 Kvinder, bortset fra de tilfældig understøttede, der have udgjort 2237 Mænd, 941 Kvinder. Af de fast understøttede ere 39 pCt. blandt Mændene, 20 pCt. af Kvinderne faldne tilbage til Forbrydelse. — Af de 24 lokale Foreninger, som sortere under Centralforeningen, er i 1897 fast understøttet 134 Personer, tilfældig hjulpe 71. Af de fast understøttede have 64 opført sig godt, 24 daarligt, 25 ere ukendte, Resten taaleligt. Understøttelsernes samlede Beløb er ca. 4700 Kr. — Af de til Beretningen knyttede Tabeller over de Beløb, som af Straffangerne ere hjemsendte af deres opsparede Arbejdspenge, til Understøttelse for de nærmeste, fremgaar, at 243 Givere have hjemsendt 1531 Kr. mod i 1896 288 Givere og 1985 Kr. Staten har i 1897 bidraget 1171 Kr. mod 802 Kr. i 1896. 73 Givere sendte Pengene til deres Forældre, 147 til Hustru, 23 til Børn.

A. G.

Vagabonder i Frankrig.

I „Archives d'Antropologie criminelle“ for November 1898 giver Alex. Bérard en Del Oplysninger om nævnte Emne, hvoraf vi her hidsætte et Uddrag.

I flere Aar har den offentlige Mening været stærkt bevæget over de talrige Forbrydelser, som begaas af omstrejfende Vagabonder, men siden Vachers*) Tilstaelser er Landbefolkningen

*) Den nylig henrettede Vagabond, som tilstod 13 Mord, væsentlig af unge Piger og Dreng, og mistænktes for adskillige andre — alle for at tilfredsstille sin unaturlige Vellyst.

næsten ude af sig selv af Skræk, saa meget mere som 2 nye Forbrydelser af ganske lignende Art som hans kort efter ere begaaede i Departementet de l'Aise af Omstrejferne. Og med Rette! Thi den ægte Vagabond er en Landeplage, en Slyngel, parat til alt, Røver, Tyv, Voldsmand, Morder, alt eftersom Omstændighederne og Lejligheden til et godt „Kup“ driver ham. Hvad karakteriserer da den ægte Vagabond i Modsætning til andre Omstrejferne, Zigøjnere, Spillemand, Bjørnetæmmere, Gøglere o. l. saa vel som til vandrende Haandværkssvende og fattige Familier, der vanke paa Landevejen for at naa deres Hjemstavn efter forgæves at have prøvet Lykken i fremmede Egne? Den ægte Vagabond, han, som repræsenterer en sand Fare for Samfundet, det vilde Dyr, som gaar paa Bytte i de civiliserede Lande, det er Dagdriveren, Dovenkroppen, som aldrig søger Arbejde, men driver med Vinden og efter Stjernerne langs de store Landeveje, tiggende og røvende sit daglige Brød, hvem enhver regelmæssig Beskæftigelse er forhadet, som ethvert socialt Baand overhovedet. Det er dette, som foruden at gøre ham doven tillige gør ham til en Eneboer. Thi lige saa lidt som han vil fortjene sit Brød ved sit Arbejde, lige saa lidt vil han have nødig at skulle gøre nogen Regnskab for den Retning, hans Vagabondnatur tilsiger ham at følge, for sin Opførsel, sin Fremtid, sine Planer, sit Bytte; han er en Egoist, har hverken Familie, Venner eller Kammerater. Derfor kan man næsten være sikker paa, at hvis man træffer 2—3 Omstrejfer i Følge paa de store Veje, er det ikke ægte Vagabonder, men fattige Arbejdere, der søge Arbejde og kun ønske at fortjene deres Brød, medens de, mejsommeligt slæbe sig frem til den nærmeste By, hvor de vente at finde Hjælp, Hus og Varme. Den ægte Vagabond bryder sig ikke om sligt, for ham er Himlens Stjerner det bedste Sovekammerloft, og at sove ind med en tom Mave, er for ham uendelig bedre end at have sit sikre, ærlige Udkomme, naar det skal erhverves ved Arbejde fra Morgen til Aften under den brændende Sol eller ved Fabrikkens Ild. Han ved ogsaa at indrette sig: naar Foraaret kommer, drager han mod Nord, og naar Kulden bringer ham til at gyse under hans Pjalter, søger han mod Sydens Sol og Varme. Derfor ere ogsaa de store Forbindelsesveje mellem Nord- og Sydfrankrig de mest besøgte; i Lyon ere Foraars- og Efteraarsjævnøgn de Tider paa Aaret, hvor disse uhyggelige Trækfugle drage forbi i det største Antal, og hvor Fængslerne knap kunne rumme den store Mængde „Stamgæster“.

Spørge vi om Vagabondernes Antal, kan man sige, at det staar i direkte Forhold til Landets økonomiske Tilstand; thi de fleste af dem, som nu ikke ville være andet end Vagabonder, ere begyndte med for Alvor at søge Arbejde, og det er de tvungne Perioder af Arbejdsløshed, der lidt efter lidt have ført dem til, at

de ikke mere have Lyst til at tage en Beskæftigelse, men foretrække Dagdriverens „farniente“ og ørkesløse Spaseren Verden rundt. Om det absolutte Antal er det derimod vanskeligt at faa Besked; navnlig giver Kriminalstatistikken kun et ufuldstændigt Billede af Udviklingen; thi Løsgængerforbrydelsen er et konventionelt Begreb, en Skønssag, der forfølges mere eller mindre strengt efter Tid og Sted; i samme Land, paa samme Tid bedømmes den forskelligt, ikke blot ved Strafudmaalingen, men i selve dens Eksistens: den forefindes, eller den forefindes ikke, efter Øvrighedens Taalmodighed, dens Medgærlighed eller Energi, ja endog efter dens økonomiske Principper*). Kun en sjælden Gang, under store og langvarige økonomiske Kriser, i hvilke Vagabondernes Antal stiger alt for stærkt, gaar der et Ryk gennem Landets Politi, Domstolene afsige strenge Domme, og Ondet trænges tilbage, men snart er alt ved det gamle.

Viser derfor Kriminalstatistikken mere Politiets Iver end Ondets Omfang, yder den ikke desto mindre Grundlag for en ret værdifuld Vurdering deraf. Lad os betragte Statistikken fra 1826—1880 i 5 Aars Perioder:

Aar:	Sagernes Antal:	De domfældtes Antal:
1826—1830	2544	2910
1831—1835	2885	3204
1836—1840	3700	3445
1841—1845	4138	4401
1846—1850	6089	6661
1851—1855	7180	7763
1856—1860	5833	6255
1861—1865	5631	6001
1866—1870	7902	8419
1871—1875	9263	9865
1876—1880	10000	10429

Karakteristisk for denne Statistik ere 2 Ting. For det første, at Vagabonderingen aftager betydelig fra 1856 til 1866, netop i den Tid, da en ny økonomisk Tid begynde, Handelsfrihed i det ydre, Jærnbaner i det indre; et sikkert Bevis paa den oven anførte Forbindelse mellem et Lands industrielle og kommercielle Udvikling og dens Vagabondtræng, og et Bevis paa, at det er Nøden mere end Dovenskab, som skaber den vordende Vagabond; det gælder her som overalt, at Lejlighed gør Tyve. Den anden Ejendommelighed er, at Forholdet mellem Sagernes og de tiltaltes Antal stadig formindskes.

*) „Ligesaa hos os,“ fristes man til at udbryde.

eftersom Civilisationen stiger; det vil sige, at Vagabonderne mere og mere ophøre at leve i Bander for at flakke om som enkelte Individier. Over for det mere velordnede Politi forsvinde Vagabondbanderne, som Røverbanderne i sin Tid maatte bukke under.

Statistikken fra Aarene efter 1880 bekræfte kun de 2 nævnte Bemærkninger:

	Sagernes	De domfældtes
Aar:	Antal:	Antal:
1881	12452	12926
1882	13583	14069
1883	15076	15534
1884	16110	16580
1885	18433	19038
1886	18357	18942
1887	17626	18210
1888	17787	19414
1889	19116	19715
1890	19418	19971
1891	17437	17887
1892	18816	19356
1893	18067	18628
1894	19123	19723

Tilvæksten i Vagabondernes Antal er altsaa lige saa sikker som Bandevagabonderingens Forsvinden. Denne Tilvækst hænger uden Tvivl sammen med den økonomiske Krise, som i mange Aar hærgede ikke blot Frankrig, men hele Europa, en social Omstyrtning, der opstod ved Maskinkraftens større og større Udbredelse, hvorved en stor Mængde Arme berøvedes deres Sysselsættelse, og de økonomiske Vanskeligheder, som til Stadighed trykke baade Industri og Landbrug. Maasser af Fabrikker ere lukkede paa Grund af Overproduktion og Udlandets Toldmure; Vinlusen har ødelagt Halvdelen af vore Departementer og jaget hele Befolkninger bort fra deres hjemlige Hytter; Agerbruget, som paa en Gang undergaar en hel industriel Forandring i sin Fremgangsmaade og bestaar en haard Konkurrence mod den hele Verden, formindsker Dag for Dag Antallet af sine Arbejdere og skaber saaledes en Skare ledige Arme fra Landet. Men der er endnu en anden ikke tidligere bemærket Aarsag til Vagabonderingens Tilvækst. Med Transportmidlernes Udvikling, med den stadig større Rejselighed ligefrem opfordres alle Dovenkroppe i vore Byer, vore Landsbyer og Flækker til at fly fra deres Hjemsted, hvor de ellers vilde leve som foragtede Tiggere; nu foretrække de at gaa paa Æventyr, ukendte af alle, drømmende om Glansen fra det ubekendte, det fjerne og i Forventning om den lunefulde Lykke og de vidunder-

lige Egne, hvortil de skulde komme, vidunderlige, fordi de ikke kende dem. De glemme desværre det gamle Ordsprog: Den Sten, som ruller, samler ikke Mos.

Et Faktum, som noget ændrer Statistikkens Resultater, er den Omstændighed, at Vagabonderne, som alle ere uforbederlige, da Dovenskabemænd er den Last, der er vanskeligst for Mennesket at overvinde, dømmes mangfoldige Gange i deres Liv; da nu Domstolene blive mere og mere overbærende og Straffenes Varighed som Følge heraf stadig kortere, gribes Vagabonderne stadig hyppigere, komme hyppigere og hyppigere paa Anklagebænken og fungere følgelig som Tordenskjolds Soldater oftere og oftere som Cifre i den officielle Statistik, hvorved Vagabondernes Antal synes en Del højere, end det i Virkeligheden er, uden at man nærmere kan præcisere den nødvendige, heraf følgende Reduktion.

En anden Mangel ved Statistikken er, at man ingen Oplysning har om Antallet af de Forbrydelser, der begaas af Vagabonder; men alle Øvrigheds personer erkende enstemmigt, at Vagabonderne have paa deres Kappe et uhyre Antal Forbrydelser; i 1890 havde saaledes 78 pCt. tiltalte Recidivister tidligere været dømte for Løsgængeri. Da Vagabonderne saaledes paa en Gang ere Recidivister og Ildgjernsmænd af enhver Slags, kunde Lovgiverne med Grund tro, at Relegationsloven af 1885*) vilde formindske deres Antal, og i 1886, da Antallet var gaaet ned fra 18,433 i 1885 til 18,357, skrev Ministeriet: „Denne Aftagen vil forøges fra Aar til Aar under Relegationslovens Indflydelse.“ Men ak, hvilken Skuffelse! I 1887 var Antallet 19,116, for at stige endnu højere det følgende Aar. I øvrigt kan Tilvæksten i disse Aar maaske forklæres ved Verdensustillingen i Paris 1889. Alle Slags Forbrydere strømme til Hovedstaden, hvor de fremmede myldre og Arbejde findes i Overflod. Det er da ogsaa i Seinedepartementet, at de dømte Vagabonders Antal i Særdeleshed vokser. Og naar Vagabonderne først fra alle Lande ere komne til Frankrig, forblive de der, og Antallet stiger endnu det følgende Aar. Der tages da energisk fat; Indenrigsministeriet udsender Cirkulærer, hvori det indskærpes Politiet at vise Strenghed mod Vagabonderne; disse flygte til alle Sider, og Antallet synker paa ny i 1891—93. Men Relegationsloven har under alt dette kun spillet en ringe Rolle.

De Departementer, hvor Vagabondernes Antal forholdsvis er størst, ere de, som indeholde de store Byer; de byde Vagabonderne flere Hjelpekilder og mere Tiltrækning, og desuden er Politiet dér mest energisk; følgelig maa Statistikkens Tal stige her. I Klasse med disse Departementer staa Egnene i Landets sydvestlige Del, hvor det skønne Klima kan rivalisere med Byernes Tiltrækningskraft, og hvor desuden Indvandringen af italienske Vagabonder er betydelig.“

Forf. meddeler dernæst et Cirkulære af 21. Juni 1898 fra Indenrigsministeriet til Præfekterne, hvori det paalægges dem at have nøje Indseende med, at Mairene og Landpolitiet overholde de gældende Love angaaende Tilsynet med „farende Folk“, og slutter derefter saaledes:

„Ja, det er nødvendigt at tage alvorlige og strenge Forholdsregler imod disse Vanevagrabonder; det er et Arbejde i den almin-

*) Hjemler Deportation til Kolonierne af oftere straffede Recidivister, derunder ogsaa af oftere straffede Vagabonder.

delige Sikkerheds Interesse, over hvilket den offentlige Myndighed maa vaage med Omhu. Men lad os af den Grund ikke glemme vore Pligter over for dem blandt Vagabonderne, som ere ulykkelige, Oldinge, svagelige, forlattede Børn; over for dem er det vor absolutte Pligt og vor velforstaæede Interesse paa det bedste at udvikle den sociale Solidaritets Værker.“

A. G.

Overfald i Vridsløselille Forbedringshus.

Den 2. Januar d. A. er der af 2 unge Fanger paa henholdsvis 15 og 19 Aar forevet et Overfald paa en Betjent i Vridsløselille Forbedringshus, idet den ene efter forudgaaet Aftale, medens de, der benyttedes til Havearbejde, opholdt sig i et Drivhus, paa et Vink af den anden har benyttet et Øjeblik, da Betjenten bøjede sig ned for at se til en Kakkellovn, til at gribe en i Drivhuset liggende Økse og dermed at bibringe Betjenten 3 Slag i Hovedet. Hensigten var at bedøve Betjenten og derved faa Lejlighed til at undvige ved at stille en Retiradedør op ad Ringmuren. Betjenten tabte imidlertid hverken Bevidstheden eller Aandsnærværelsen men greb fat i Angriberen og fik trods dennes Modforestillinger den anden Fange til at tilkalde Hjælp. De Betjenten bibragte Læsioner vare mindre betydelige, hvilket antages at skyldes, dels at Slagene kun førtes med Siden af Øksen og de 2 sidste ikke med fuld Kraft, og dels at Betjentens Uniformshue tog noget af for disse.

Fangerne ere ved Underrettens Dom i Henhold til den om Forbrydelser mod Strafanstalters Embedsmænd og Betjente gældende, særlige Plakat af 31. August 1813 §§ 10 og 11 idømte henholdsvis 8 Aars Tugthusarbejde og Livsstraf.

Kriminalbakterien!

Hvilken Kriminalist, som forstaar at føle Tidens Puls, har ikke i sit Lønkammer fantaseret om dette Væsen, men kun vovet at udtale Ordet som en Spøg! Nu er Manden kommen, som tør nævne det for Alvor, nemlig Professor i Graz, Dr. Julius Vargha, der har udgivet et meget lærd Værk paa 1362 Sider: „Die Abschaffung der Strafnechtschaft, Studien zur Strafrechtsreform“, hvori bl. a. hævdes, at Forbrydelsen mest beror paa syge Nerver og abnorm fysiologisk Udvikling, som atter kan føres tilbage til en mangelfuld Ernæring, oder gar auf einen Micrococcus (II, Side 455).

Naar det maatte lykkes at rendyrke Vedkommende i en passende Bouillon og at indpode den paa Marsvin etc., vil Vaccination i den spæde Alder jo yde al ønskelig Sikkerhed mod Kriminaliteten, og vi skal da atter vende tilbage til Sagen for samtidig at tage Afsked med vore Læsere.

S. G.

Portrait parlé.

Efter

M. Alphonse Bertillon,

Chef du Service de l'Identité judiciaire à Paris.

Ved

Strafanstaldtildirektør *Anders Daae* og Politiinspektør *Henrik Madsen*.

Forord.

Undertegnede har som Udsendinge, den ene fra Norge, den anden fra Danmark, deltaget i et Kursus, der i Marts og April d. A. er bleven afholdt i Paris til Oplærelse i det Signalementssystem, der kaldes »portrait parlé«. Undervisningen, der er bleven os meddelt i »Service de l'Identité judiciaire«, hvis Chef er Systemets Opfinder M. Alphonse Bertillon, har væsentlig gaaet ud paa at lære os at give en detailleret og nøiagtig Beskrivelse af en Persons Ydre, specielt hans Fysionomi med Angivelse af de Tegn, som kan tjene til at konstatere hans Identitet, samt derhos lære os at anvende dette Signalement.

Et saadant Signalement kaldes i Frankrige »portrait parlé«, fordi vedkommende Politifunktionær, som paa Gaden skal søge og arrestere den Person, hvem Signalementet gjælder, maa lære det udenad, saa han kan ramse det op, og saa han i sin Hukommelse har et fuldstændigt klart og nøiagtigt Billede af Personen. I Tyskland kaldes det »Gedächtnisbild«, i England og Amerika »Verbal Portrait«.

Beskrivelsen, »portrait écrit«, noteres paa specielle Signalementskort, hvis Forsides øvre Halvdel er reserveret for Fotografi en face og en profil, medens den nedre Halvdel indeholder Rubrikker for anthropometriske Maal og Beskrivelse, saa at man altsaa med Lethed kan sammenligne hvert Udtryk i Beskrivelsen af Personens Fysionomi med den tilsvarende Del af Fotografiet, forsaavidt et saadant haves. Paa Signalementskortets Bagside noteres de specielle Mærker f. Ex. Vorter, Modernmærker, Ar, Tatoveringer samt tillige sociologiske Oplysninger. For at dække og beskytte Fotografiet bøies Kortets nedre Halvdel over dette. Herved opnaaes ogsaa, at Formatet bliver reduceret til det halve, saa Kortet bekvemt kan bæres i en Frakkelomme.

Dersom Fotografiet er af den Slags, som bruges i Paris's Service de l'Identité judiciaire: i absolut Profil og Face, i $\frac{1}{7}$ Reduction af virkelig Størrelse og uden Retouche, saa kan man efter dette redigere et Signalement for »portrait parlé«. Til Spørgsmaalene paa Signalementskortet svares i Almindelighed kun forsaavidt vedkommende Maal er større eller mindre end almindelig, eller forsaavidt nogen Del af Ansigtet har en ualmindelig Form. Signalementskortet kommer saaledes til at indeholde en Samling af karakteristiske Træk, der let vil kunne fæste sig i Erindringen.

Dersom man af Personen har et anthropometrisk Signalement fra tidligere Tid, opføres fra dette ogsaa de der anførte Mærker, som man antager er tilstrækkelig synlige til at kunne konstateres, uden at Vedkommendes Opmærksomhed vækkes, samt derhos ogsaa altid Personens Høide og Længden af høire Øre, samt af andre Maal de, som enten er ualmindelig store eller ualmindelig smaa.

Har man hverken Personens Fotografi eller hans anthropometriske Signalement, kan man blive nødt til at forsøge, ham uafvidende, at tage hans Signalement ved i nogen Afstand fra ham efter Øiemaal at mærke sig hans mest karakteristiske Træk. Man noterer sig da Personens om-

trentlige Alder, omtrentlige Høide, omtrentlig Længde af hans høire Øre, om muligt venstre Øies Farve, Haarets, Skjæggets og Hudens Farve, de mest karakteristiske Træk ved Fysionomiet samt eventuelt specielle Mærker i Ansigt og paa Hænder og andre iøjnefaldende Kjendetegn.

Med et saadant »portrait écrit«, som man har lært udenad, vil man med nogen Øvelse blandt en hel Del Mennesker kunne udpege den, hvem Beskrivelsen gjælder.

Forsaavidt man ikke har Personen arresteret og saaledes i Ro og Mag kan optage hans Signalement, vil et af de forannævnte typiske Fotografier eller et tidligere taget anthropometrisk Signalement være den bedste Basis for »portrait parlé«.

Da dette Signalementssystem er et mægtigt Vaaben i Kampen mod Forbryderne, har vi troet at burde give en detailleret Fremstilling af det, for at det ogsaa i de nordiske Lande kan blive kjendt og anvendt.

At faa oversat de franske Betegnelser paa en for alle de tre skandinaviske Lande tilfredsstillende Maade vil vistnok falde meget vanskeligt. Imidlertid har vi troet, at Danmark og Norge maatte kunne enes saavel om de samme Betegnelser som om disses Forkortelser.

Vort Arbeide med Oversættelsen af de franske Betegnelser og disses Forkortelser vil vi gjerne have betragtet kun som et Forsøg. Kunde man faa fælles Betegnelser og Forkortelser ogsaa med Sverige, vilde det være en stor Fordel.

Til Slutning vil vi udtale vor varmeste Tak til M. Alphonse Bertillon, Servicens Chef, der har ladet os betragte os som hjemme i hans Service, hvor alt har staaet til vor Disposition, som ogsaa til M. Payen, inspecteur du service, der har været vor udmærkede Instruktør.

Maj 1899.

Anders Daae.

Henrik Madsen.

Indledning.

Ved et Signalement forstaar man Beskrivelsen af en Persons Ydre med Angivelse af saadanne Kjendemærker, som kan tjene til at konstatere hans Identitet.

For at Signalementet skal kunne gjøre sin Nytte er det nødvendigt, at det er saa nøiagtigt, at det kun lader sig anvende paa den Person, som det gjælder, med Udelukkelse af alle andre.

Saaledes som det daglig optages paa Pas o. desl. er Signalementet unyttigt eller endog værre end Intet.

Sammensat som det er af meget vage omfattende Udtryk passer et saadant Signalement paa et stort Antal Personer, og ofte hænder det endog, at det passer bedre paa en ganske anden Person end den, hvem det er ment at skulle gjælde.

Det er for at raade Bod paa disse Ulemper, at det nye beskrivende Signalement, som omtales i det følgende, er istandbragt.

Skjønt baseret paa Menneskets Anatomi ligger det dog indenfor enhvers Fatteevne uden at nødvendiggjøre forudgaaende Studier.

Intet er mere forskjelligt hos de forskjellige Individier end Fysionomiets Farver, Former og Dimensioner.

Mellem den lyse Haarfarve hos Albinos og den ravnsorte hos Folk i sydlige Lande kan Haarets Farve præsentere en Uendelighed af Nuancer, som i daglig Tale udtrykkes ved de samme Betegnelser, blondt eller brunt efter Schatteringen.

Mellem Opstoppærnæsen og Ørnenæsen er der en Uendelighed af Former, som den daglige Tale vil være ude af Stand til at betegne.

Den, der skal optage et Signalement, vil derfor være i stor Forlegenhed, dersom han kun disponerer over de dagligdags Udtryk.

Dersom vi derimod grupperer de Betegnelser, der er bestemte til at repræsentere en vis Karakter, i en Række af Udtryk, saaledes at 2 nærstaaende Udtryk betegner næsten det samme, kan vi altid i denne Række finde et Udtryk, som nøiagtig passer paa Gjenstanden.

Dersom vi f. Ex. mellem den lyse Haarfarve hos Albinos og den sorte Haarfarve indskyder Betegnelserne »blond« og »châtain«, vil vi kunne henføre til en af disse 2 Kategorier alle andre Nuancer (naar undtages de røde Haarfarver).

Men det er indlysende, at disse Betegnelser (blond og châtain) alene vilde være utilstrækkelige, thi, naar det gjælder Mellemparver, vilde En kalde blondt, hvad en Anden vilde kalde châtain. Der vilde saaledes blive Usikkerhed i Størstedelen af Tilfældene.

Man raader Bod paa denne Ulempe ved til hvert af Udtrykkene blond og châtain at føje Betegnelserne lys, mellem og mørk, efter Schatteringen. Paa denne Maade vilde man kunne repræsentere de forskellige Haar-Nuancer ved følgende Række:

Hvidt (Albinos)			
Blondt	{	lys	{
	mellem	Châtain	
	mørk	mørk	
		Sort	

Det er paa den ene Side indlysende, at Kjendskabet til en saadan Farverække, hvis Betegnelser repræsenterer Nuancer, der er hinanden nærmere jo større Antallet af Betegnelserne er, tillader uden Betænkning at anvende en af Farverækkens Nuancer paa den Haarfarve, hvorom der er Spørgsmaal. Paa den anden Side vil, dersom det dreier sig om at anvende et givet Signalement, Grupperingen af Betegnelserne i en Række forebygge Feiltagelser hidrørende

fra forskjellig Bedømmelse. Det er imidlertid klart, at to Observatører vil, uden at begaa Feil, kunne anvende paa det samme Tilfælde to af Rækkens Nabo-Betegnelser.

Endelig tillader Anvendelsen af en saadan Række at sammenligne to skrevne Signalementer med hinanden og at afgjøre ved blot at se paa Betegnelserne i én og samme Rubrik, om de to Signalementer kan passe paa det samme Individ eller ikke.

For at et saadant Signalement skal kunne anvendes med største Nytte, bør der bruges ensartede Betegnelser og Forkortelser. Der staar da kun tilbage, naar man befinder sig overfor det Individ, der skal beskrives, at svare i bestemte Udtryk paa bestandig den samme Række Spørgsmaal, hvor Fysionomiets Træk passerer Revu successive og altid i samme Orden.

Betragtningen af Individet forsyner altsaa méd Oplysninger om:

1. Nuance- eller Farve-Karakterer,
2. Beskrivende Karakterer, egentlig talt, hvis Studium omfatter særskilt Angivelse af Trækkenes Form og Vurdering af deres Dimensioner.

Til disse forskellige Oplysninger føier man Beskrivelsen af eiendommelige Mærker, Ar, Skjønheitspletter og Uregelmæssigheder af enhver Art, hvis Betydning for Signalementet er meget stor, hvis de er godt observerede og især hvis de er nøiagtig lokaliserede.

I.

Kjendetegn vedkommende Farve m. m.

Vi indbefatter under denne Hovedrubrik alle Angivelser med Hensyn til de forskjellige Ansigtsdeles Nuancer.

I Størstedelen af Tilfældene fuldstændiggjøres Nuanceangivelsen ved den nøiagtige Pladsbetegnelse.

Undtagelsesvis, f. Ex. naar der er Tale om Hudens Farve, vil Betegnelsen af Nuancens Plads være uden Nytte.

Haar.

Beskrivelsen af Haaret omfatter:

- a. Angivelse af Farve,
- b. — - Form, Plads og Mængde (Fylde).

a. De observerede Farver varierer mellem de to Yderligheder: hvidt (Albinos) og sort, idet de mellemliggende Nuancer er blond og châtain, til hvilke man føier en af Betegnelserne lys, mellem eller mørk (ls., m., mk.).

Det røde Haar danner en særlig Række: stærkt rødt (roux vif), rødblondt og rødt-châtain. Disse tre Nuancer kan ligeledes ledsages af Betegnelserne lys, mellem og mørk.

Man har da følgende to Rækker af Farvetoner:

Hvidt (Albinos)

Blondt	{ lys mellem mørk	bl.	{ ls. m. mk.
Châtain	{ lys mellem mørk	ch.	{ ls. m. mk.
Châtain	sort	ch.	sort
Sort			sort
Stærkt rødt	{ lys mellem mørk	s. rødt	{ ls. m. mk.
Rødblondt	{ lys mellem mørk	rødbl.	{ ls. m. mk.
Rødt-châtain	{ lys mellem mørk	rødt ch.	{ ls. m. mk.

Dersom Haaret er isprængt med hvide Haar i nogen Mængde, føier man Betegnelsen graa til Farveangivelsen.

For at betegne, at en Farve er fremherskende, understreger man den paa Signalements-Kortet; dersom den er tilstede i ringe Mængde, sætter man den i Parenthes.

b. Foruden Farven bør man endnu notere:

1. Graden af Haarets Krøllethed.
 2. Haargrænsen om Panden.
 3. Haarets Mængde (Fylde).
1. Grad af Krøllethed. Haaret kan være:
Lige (ret) (Karakter uden Værdi), grovt eller fint, stridt eller blødt.
Bølgeformet. Det danner da smaa Bølger.
Krøllet. Det runder sig i ufuldstændige Ringe.
Stærkt krøllet. Det har i hele sin Længde Udseende af Proptrækkere.
Uldagtigt. Det bestaar i den Grad af tætte smaa Krøller, at det hist og her filtrer sig sammen.
2. Haargrænsen om Panden. Haaret danner som oftest omkring Panden ligesom en Rektangel, hvis Basis dannes af Øienbrynene, den rektangulære Haargrænse.

Dersom Vinklerne mangler, danner Haaret omkring Panden en Cirkelbue, den cirkulære Haargrænse.

Dersom Vinklerne er spidse og gaar op paa hver Side af Hovedet, har man Haargrænsen i Spidser.

Haargrænsen

cirkulær

rektangulær

i Spidser

Den cirkulære Form sees ofte hos Børn og unge Mennesker. Den rektangulære Form tilhører den voxne Alder. Haargrænsen i Spidser danner Indledningen til Skaldethed over Panden.

3. Haarets Mængde betegnes: i rigelig, almindelig eller ringe Mængde (Haaret fyldigt, almindeligt eller tyndt).

I Tilfælde af begyndende Skaldethed noterer man: Skaldethed i Kronen, dersom den har Form af en Tonsur.

Skaldethed over Panden, dersom det er omkring Panden, Haarene er faldet af.

Skaldethed fra Panden til og med Kronen, dersom den øverste Del af Hovedet er ganske blottet fra Panden til Baghovedet.

I Tilfælde af fuldstændigt Tab af Haar og Skjæg noterer man: total alopecia.

Eiendommeligheder. Efter Tilfældet kan nævnes: Lok af forskjellig Farve, Albinos, Haaret farvet, bærer Paryk o. s. v.

Endelig kan Haarets Snit (Façon) betegnes efter Dagens Mode.

Oversigt.

Farve	{ rødt, blondt, châtain, châtain-sort, sort, graat, hvidt
Schattering	lys, mellem, mørk
Graden af Krøllethed	{ ret (lige), bølgeførm, krøllet, stærkt krøllet; uldgagtigt
Haargrænsens Form omkring Panden . . .	{ cirkulær rektangulær i Spidser (opadgaaende)
Mængde (Fylde) . . .	{ i rigelig Mængde (fyldigt) i ringe Mængde (tyndt)

Skaldethed.....	{ over Panden i Kronen fra Panden til og med og Kronen total alopecia
Eiendommeligheder:	
	Haarlok af forskjellig Farve; Albinos; farvet; bærer Paryk o. s. v.
Snit (Facon).....	dets Betegnelse efter Dagens Mode.

Skjæg.

Man skjelner ved Beskrivelsen af Skjægget mellem

- a. Angivelse af Farve,
 - b. — - Form, Plads og Mængde (Fylde).
- a. Man betegner Skjæggets Farve ved Hjælp af de for Haaret foran anførte Udtryk.
 - b. Foruden Farven noterer man endnu Skjæggets Form, Plads og Mængde.
1. Form. Skjæggets Haar kan være lige (rette), stride, bløde eller krøllede.
 2. Skjæggets Navn varierer efter det Sted, hvor det har sin Plads. Det kaldes:

Mustache — paa Overlæben.

Bakkenbarter — paa Kinderne.

Hageskjæg — dersom det dækker hele Hagen.

Bukkeskjæg — dersom det kun dækker det midterste Parti af Hagen.

Halsbaand (collier) — dersom det dækker Under-
siden af Underkjæben.

Fipskjæg — under Underlæben.

I Tilfælde af at Skjæggets Fordeling af Naturen er ualmindelig, bør man omhyggelig beskrive Eiendommelighederne, f. Ex. glatte Kinder og kraftige Mustacher; store Bakkenbarter og tynde Mustacher af grove, stive Skjæghaar; Mustacher af Dun og lille Hageskjæg.

Da Skjæggets Snit er variabelt, har det kun ringe Signalementsværdi.

3. Skjæggets Mængde betegnes ved de samme Udtryk som Haarets Mængde, nemlig: i rigelig, almindelig eller ringe Mængde (Skjægget fyldigt, almindeligt eller tyndt).

Oversigt.

Farve { rødt, blondt, châtain, châtain-sort, sort,
graat, hvidt.
Schattering lys, mellem, mørk.
Graden af Krøllet-
hed ret (lige), stridt, blødt, krøllet, stærkt
krøllet.

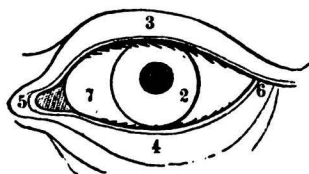
Skjæggets naturlige Sæde og Mængde	{ begyndende, Mustacher, Bakkenbarter, Hageskjæg, Bukkeskjæg, i Form af Halsbaand, Fipskjæg, over hele Ansigtet, skjægløst Ansigt.	} i rigelig el. ringe Mængde (fyldigt eller tyndt) de skjægløse Partier bør angives.
------------------------------------	---	---

Eiendommeligheder: Albinos; farvet.

Øie.

Man kalder det cirkelformede farvede Parti, som i Øieæblets forreste Del indtager Midtpartiet af Øiet, *Iris*.

I Centrum af Iris er et rundt sort Hul, der kaldes Pupillen. Dennes forskellige Størrelse hos samme Individ afhænger især af Lysets forskellige Intensitet. Dens almindelige Gjennemsnit er 3 à 3,5 Millimeter.

1. Pupillen; 2. Iris; 3. Venstre øvre Øielaag; 4. Venstre nedre Øielaag; 5. Øiets indre Vinkel og caruncula lacrymalis; 6. Øiets ydre Vinkel; 7. Sclerotica, eller det Hvide i Øiet.

Det er nødvendigt at kjende den menneskelige Iris's Farve-Nuancer for at kunne optage et fuldstændigt Signalement.

Man kan indordne den Uendelighed af Nuancer, der findes, under 7 forskellige Typer, som i den anthropometriske Klassifikation bærer Numrene 1—7.

Kortets Angivelser refererer sig stedse til venstre Iris, naar andet ikke udtrykkelig nævnes.

Observeret under normale Betingelser, o: naar Lyset falder lige paa den, præsenterer Iris i de fleste Tilfælde 2 forskellige Nuancer.

Det anthropometriske Kort skjelner mellem 2 Zoner i Iris. Den første, kaldet *Aureol*, indtager det Parti, som umiddelbart omgiver Pupillen, og kan være concentrisk, takket eller straaaleformet; den anden eller *Periferien*, udgjør den Zone, som grænser op til det Hvide i Øiet. Endelig findes der endnu paa Kortet 2 Linier, den ene til Klasse Nr., den anden til Eiendommeligheder.

Man deler de forskellige Slags Iris i 2 Hovedgrupper, eftersom de indeholder eller ikke indeholder visse Farvestoffer, kaldet *Pigment*.

Disse Slags Pigment er fire i Tal, nemlig:

Gult, som nærmer sig Straaets eller Svovlblommens Farve.

Orange, som nærmer sig mere til gul Okker end til Appelsinskallens Farve.

Châtain, som nærmer sig til Skallen paa den tørrede Hasselnød.

Marron, som minder om Skallen paa nymoden Hestekastanie (marron d'Inde).

Alle Øine, som ikke indeholder nogen af disse 4 Farver, kaldes upigmenterede.

Den upigmenterede Iris har følgende Nuancer: azurblaa og skiferblaa samt en mellem disse 2 liggende blaaviolet Nuance, som man derfor kalder mellemblaa. Man føier til hver af disse Nuancer en af Betegnelserne

lys, mellem eller mørk, alt efter deres forskjellige Schattering.

Den upigmenterede Iris indeholder meget hyppig hvide let synlige Trevler; man betegner den da ved Ordet bleg.

Den upigmenterede Iris danner 1ste Klasse.

Den pigmenterede Iris danner, efter Farvestoffets Natur og dets Fordeling, de 6 andre Klasser, nemlig:

Klasse 2 — gulfarvet Iris.

— 3 — orangefarvet Iris.

— 4 — châtainfarvet Iris.

— 5 — marronfarvet Iris, naar den kun findes i en Ring omkring Pupillen.

— 6 — marronfarvet Iris, naar denne Farve straa-
ler ud til alle Kanter af Iris, men dog
lader en grønlig Farve skinne igjennem.

— 7 — marronfarvet Iris, naar denne Farve dæk-
ker Iris i sin Helhed.

Det anthropometriske Kort udviser ofte 2 Klassenumre for den samme Iris for at betegne, at Pigmentets Nuance eller Mængde lader Plads aaben for Tvivl mellem de 2 Klasser.

Det anthropometriske Kort tillader derhos, at man mærker sig Iris's Udseende paa Afstand, hvad der er meget vigtigt for Eftersøgningen paa offentlig Vej. Naar Iris observeres i en vis Afstand (omtrent 1.₅₀ Meter), frembyder den i Almindelighed 2 forskjellige Nuancer, som oftest saaledes, at den ene befinder sig ved det centrale Parti; det er den Nuance, der omtales under Rubrikken Aureol; den anden, ved det ydre Parti, er den, som man betegner paa Linien Periferi.

Enten er den ene af disse Nuancer overveiende, eller ogsaa er de begge ganske tydelige.

Dersom den ene er overveiende, understreges den paa Kortet.

Dersom de begge er lige synlige, bærer Kortet Tegnet —.

Dersom endelig en Nuance er sat i Parenthes paa

Kortet, betyder det, at den bliver usynlig, naar man fjerner sig lidt fra Individet.

Saaledes kan de forskjellige Slags Iris, set i Afstand, grupperes i tre Afdelinger:

1. De upigmenterede; Klasse 1, 1—2 og 2—1.
2. De Slags Iris, som er lidet pigmenterede σ : de, der er gul- eller orangefarvede; Klasse 2, 2—3, 3—2, 3, 3—4.
3. De Slags Iris, som er stærkt pigmenterede: châtain eller marronfarvede; Klasse 4—7.

Med Hensyn til de upigmenterede Øine bør man lægge nøie Mærke til Periferiens Farve og Schattering, da en mellem- eller mørk-skiferblaa Iris under uheldige Belysningsforhold kan forvexles med en stærkt pigmenteret Iris, châtain eller marron.

Eiendommeligheder. De Eiendommeligheder, som noteres, er følgende:

Rødpletten. Iris spættet med røde eller brune Pletter, der ligner dem paa Ørreden. Disse Pletter forandrer ikke Iris's Klassifikation. En forøvrigt upigmenteret Iris hører til Klasse 1, selv om den har disse Pletter.

Châtainfarvet Sector. En Del af Iris er fuldstændig châtain. (Det angives, paa hvilket Øie, venstre eller høire, denne Eiendommelighed findes).

Forskjelligt farvede Øine. Det ene Øie har en ganske anden Farve end det andet.

Arcus senilis. Den findes hos gamle Folk og gjør Iris's Periferi tildels utydelig.

Hvide Pletter paa Hornhinden, som i større eller mindre Udstrækning dækker over Iris.

Pupillen udvidet.

— forsnevret.

— aflang.

— excentrisk.

— naar helt hen til det Hvide i Øiet.

Skeløiet. Man angiver, om Personen skeler indad eller udad.

Blindhed paa venstre eller høire Øie.
 Mangel af venstre eller høire Øie.
 Venstre eller høire Øie amputeret.
 Kunstigt Øie.

Oversigt.

Klassens Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Aureol	{ Form: concentrisk, takket, straaleformet. Farve: bleg, gul, orange, châtain, marron. Schattering: lys, mellem, mørk.	
Periferi		{ Farve: { azur, mellemblaa, skiferblaa, gulagtig, grønagtig, Schattering: lys, mellem, mørk.
Eiendommeligheder		

Ansigtshudens Udseende.

Med Hensyn til Ansigtifarven skjelner man mellem
 2 Slags:

1. Pigmentationen, som fremkommer ved et i Huden tilstedeværende gulbrunt Farvestof, der i større eller mindre Mængde findes hos de fleste Mennesker, selv hos dem af den hvide Race.
2. Blodfarven, der kommer af, at Blodet i større eller mindre Grad skinner gennem Huden.

Hver af disse Betegnelser skal paa Kortet ledsages af en af Betegnelserne lille, mellem, stor. l, m., s.

Man noterer de Eiendommeligheder, som fremkommer enten af en sygelig Tilstand: galdefarvet, gul, blod-

fattig etc. eller af Levemaaden: solbrændt, finnet etc. saavel som Fregner og de forskjellige Slags Udslet, som kan have sit Sæde i Ansigtet, f. Ex. Filipenser (Aknepustler); endvidere Kopar o. s. v.

Dersom den ualmindelige Hudfarve har sin Grund i den Race, Personen tilhører, noteres dette, f. Ex. Neger, Mulat, Kineser, Araber, Zigeuner etc.

Oversigt.

Pigmentation	lille, mellem, stor.
Blodfarve	lille, mellem, stor.
Eiendommeligheder	{ galdefarvet, gul, blodfattig; solbrændt, finnet; fregnet, Udslet, Aknepustler (Filipenser), Kopar.
Race	{ Neger, Mulat, Kineser, Araber, Zigeuner etc.

II.

Kjendetegn vedkommende Form og Dimension.

Formen af Ansigtets forskjellige Dele skal beskrives ved Hjælp af Udtryk, afpassede for hver enkelt af dem, men Oplysningerne om Dimension udtrykkes for alles Vedkommende ved Hjælp af de tre Udtryk: lille, mellem, stor (l. m. s.), af hvilke det første og det sidste kan enten accentueres eller afsvækkes, alt eftersom de anvendes paa et Tilfælde, som fjerner sig fra eller nærmer sig til det almindelige.

Den fuldstændige Række af Betegnelser, som kan tildeles en hvilken som helst Dimension af det menneskelige Legeme, er saaledes en Række af 7 Udtryk, idet Udtrykket

»mellem« er det eneste, som man ikke kan accentuere eller afsvække.

meget lille	<u>l.</u>
lille	<u>l.</u>
noget lille	(l).
mellem	m.
noget stor	(s.).
stor	s.
meget stor	<u>s.</u>

Pande.

Form. Naar Pandens Form skal iagttages, skal Individet anbringes i Profil og have Iagttageren paa sin høire Side.

Man betragter da særskilt:

1. Fremspringet af Arcaderne.
2. Heldningen af den Linie, der begrænser Pandens Profil.

1. Arcaderne. Man kalder saaledes den Del af Pandebenet, paa hvilken Øienbrynene er placerede. Arcadernes Fremspring udtrykkes ved Hjælp af en af de i foranstaaende Række nævnte 7 Betegnelser for Dimension.

Naar Pandehulerne (sinus frontales) er saa meget udviklede, at de danner en Hævelse oven over Øienbrynenes Linie, sletter man Rubrikken »Arcader« og noterer blot: store sinus.

2. Heldning. Observeret i Profil danner Pandelinien i Almindelighed en større eller mindre Vinkel med den lodrette Linie.

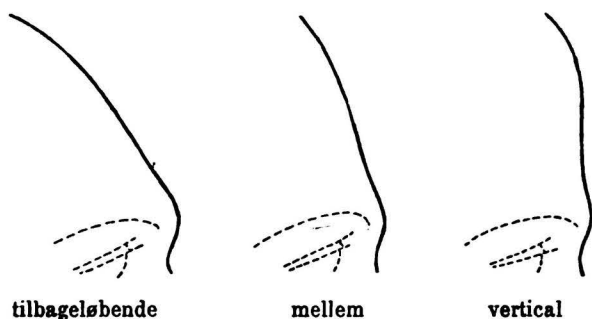
Denne Linies Heldning betegnes med et af følgende Udtryk:

Tilbageløbende f. (fuyant) — dersom Heldningen er meget stor.

Mellem m. — dersom Heldningen er lille.

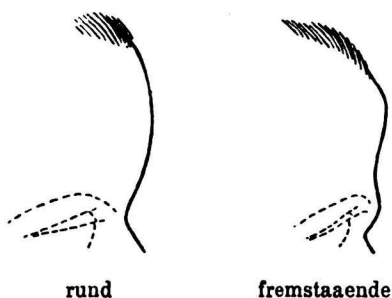
Vertical vr. — dersom Panden er lodret.

Pande

Betegnelsen »tilbageløbende« kan afsvækkes eller accentueres, idet man enten sætter den i Parenthes eller understreger den. Man kan ogsaa betegne, at en Pande er næsten vertical ved at skrive (vr.). Dersom Pandelinien overskrider Verticalen, kaldes Panden rund eller fremstaaende (frm.).

Pande

Man har saaledes til at betegne Pandens Heldning følgende Række:

meget tilbageløbende.....	f.
tilbageløbende.....	f̄.
noget tilbageløbende.....	(f.).
mellem.....	m.
næsten vertical.....	(vr.)
vertical.....	vr.
rund.....	rd.
fremstaaende.....	frm.

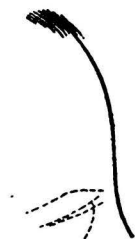
Dimensioner. Med Hensyn til Dimensioner iagttager man Pandens Høide og Bredde.

1. Pandens Høide, som bedømmes i Profil, er Afstanden mellem Næseroden og den naturlige Haargrænse. Den udtrykkes ved Hjælp af en af de i Rækken for Dimensioner anførte Betegnelser, eftersom denne Afstand er mindre end, lige med eller større end Trediedelen af Profilen fra Haargrænsen til Hagespidsen.
2. Bredden σ : Afstanden mellem Tindingerne bedømmes en face og udtrykkes ved de samme Betegnelser som Høiden.

Eiendommeligheder. Uden at være rund eller fremstaaende kan Panden fremvise en meget udtalt krum Linie. Det er

Pande med krum Profil.

Man noterer ligeledes blandt Eiendommeligheder: Fremspring af Pandeknuderne.

krum Pande

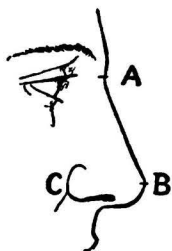
Oversigt.

Arcader (Fremspring af):	lille, mellem, stor.				
Hældning	<table border="0" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr> <td rowspan="3" style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">}</td> <td>tilbageløbende.</td> </tr> <tr> <td>mellem.</td> </tr> <tr> <td>vertical, fremstaaende eller rund.</td> </tr> </table>	}	tilbageløbende.	mellem.	vertical, fremstaaende eller rund.
}	tilbageløbende.				
	mellem.				
	vertical, fremstaaende eller rund.				
Høide	lille, mellem, stor.				
»Bredde«	lille, mellem, stor.				
Eiendommeligheder....	<table border="0" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr> <td rowspan="2" style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">}</td> <td>Fremspring af sinus, af Pandeknuderne; krum Profil.</td> </tr> </table>	}	Fremspring af sinus, af Pandeknuderne; krum Profil.		
}	Fremspring af sinus, af Pandeknuderne; krum Profil.				

Næse.

Form. Næsens Form iagttages i Profil. Man betragter særskilt:

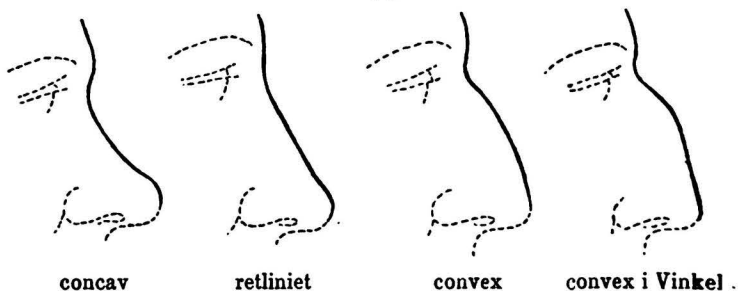
1. Næserodens Concavitet,
2. Næseryggens almindelige Form,
3. Heldningen af Næsens Basis.

A Næseroden; B Næsespidsen;
 AB Næseryggen; C Næsevingens
 Tilhæftning til Kinden;
 BC Næsens Basis.

1. Næserod. Herved forstaas den Concavitet, som man mere eller mindre udtalt møder ved det øverste af Næsen mellem begge Øine under Pandens Basis. Eftersom denne Cavitet er mindre eller større, anfører man i Rubrikken paa Signalementskortet et af Udtrykkene: lille, mellem, stor.
2. Næseryg: Seet fra Næserodens dybeste Punkt til Næsespidsen kan Næseryggens Linie vise en af følgende Former:

Næseryg

concav

retliniet

convex

convex i Vinkel .

- a. Næseryggens Linie gaar fra Næseroden først mere eller mindre skraat nedad i en næsten lige Linie, men gaar henimod Spidsen fremover og danner saaledes i det Hele en concav Krumning:

Concav Næseryg — cv.

- b. Næseryggen danner en ret Linie fra Næseroden til Næsespidsen:

Retliniet Næseryg — r.

- c. Næseryggen danner en convex Krumning fra Næseroden til Næsespidsen:

Convex Næseryg — vex.

- d. I dette sidste Tilfælde kan det hælde, at Næseryggens Linie faar Formen af en brudt Linie, hvis to Dele indbyrdes danner en stump Vinkel:

Convex Næseryg i Vinkel — vex. γ .

Næseryggen kan altsaa være:

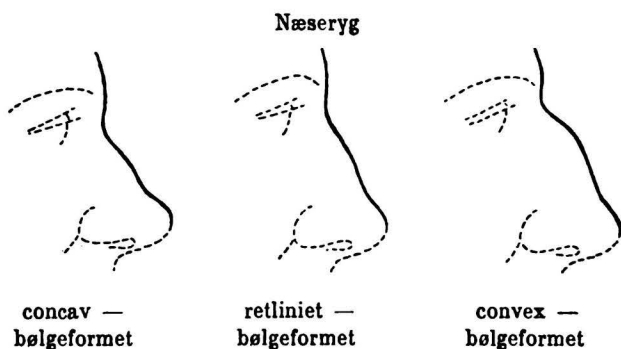
Concav — cv., retliniet — r., convex — vex.
eller convex i Vinkel — vex. γ .

Da enhver af Yderlighederne kan afsvækkes eller accentueres, har man til at betegne Næseryggens Form følgende Række af Betegnelser:

meget concav	<u>cv.</u>
concav	cv.
noget concav	(cv.).
retliniet	r.
noget convex	(vex.).
convex	vex.
meget convex	<u>vex.</u>
noget convex i Vinkel	(vex. γ).
convex i Vinkel	vex. γ .
meget convex i Vinkel	<u>vex. γ.</u>

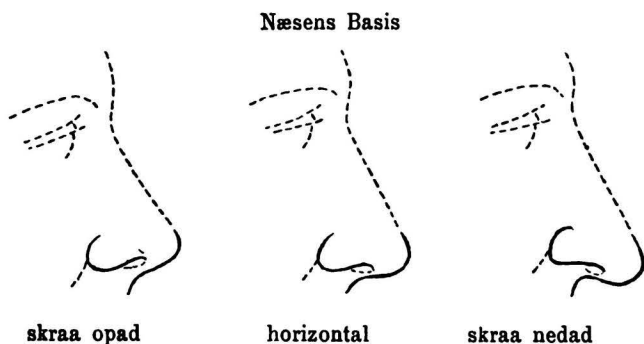
Dersom Næseryggen desuden er bølgeformet (fremviser Bugtninger), kan der til hvert af ovenstaaende Rækkes 10 Udtryk føies Betegnelsen »bølgeformet«, hvilken ogsaa kan

afsvækkes eller accentueres. Betegnelsen bølgeformet benyttes aldrig alene, men kun i Forbindelse med et af ovennævnte 10 Udtryk.

3. Næsens Basis. Man forstaar ved Heldningen af Næsens Basis Heldningen af den Linie, som følger den frie Rand af høire Næsebor til Næsespidsen.

Denne Linie kan have en Retning: skraa opad, horizontal eller skraa nedad.

Enhver af Yderlighederne kan accentueres eller afsvækkes ved Hjælp af Understregning eller Parenthes. Man har da følgende Række:

meget opad.....	<u>op.</u>
opad.....	op.
noget opad.....	(op).
horizontal	h.
noget nedad	(ned).
nedad.....	ned.
meget nedad.....	<u>ned.</u>

Dimensioner. Med Hensyn til Dimensioner be-
trakter man:

Næsens Høide,
— Fremspring,
— Bredde.

Høiden er den lodrette Afstand mellem de to horizon-
tale Plan, hvoraf det ene gaar gennem Næserodens dybeste
Punkt og det andet gennem Næsevingens laveste Tilhæft-
ningspunkt til Kinden. En Næse af almindelig Høide ud-
gjør omtrent en Trediedel af Profilen fra Haargrænsen til
Hagespidsen.

Næsens Fremspring er Afstanden mellem Næse-
spidsens yderste Punkt og Næsevingens Tilhæftning.

Disse to Dimensioner bedømmes i Profil.

Næsens Bredde er den største horizontale Afstand
mellem Næsevingerne.

Denne sidste Dimension bedømmes en face.

Enhver af disse tre Dimensioner betegnes ved Hjælp
af et af Udtrykkene:

meget lille l, lille l, noget lille (l), mellem m, noget
stor (s), stor s, meget stor s.

Eiendommeligheder. De Eiendommeligheder, der
noteres, er følgende:

α. Næseroden kan være bred eller smal. Naar Benet,
der danner Næseroden, er fladtrykt, bliver Næseroden
bred. Det modsatte giver en meget smal Næserod.

Dens Høide kan være lille eller stor.

Næseroden kan være knust.

Langt nedadgaaende Næserod: Næserodens Concavitet strækker sig langt ned mod Næsespidsen (vil i Almindelighed se ud som en meget concav Næse).

- b. Næseryggen i Form af **S**: Næseryggen, som fra Næseroden af først er concav, har henimod Næsespidsen en Tendens til at blive convex, saa at den beskriver en dobbelt Bue i Form af et **S**.

Flade paa Næseryggen: Næseryggen danner i sin øvre Trediedel en tyk oval Flade.

Næseryggen smal eller bred.

Næsen knust: Næsen er fladtrykt som Følge af et Ulykkestilfælde.

Næseryggen krummet til venstre eller høire Side (nez incurvé).

- c. Næsespidsen tynd eller tyk.

Næsespidsen kløftet. Begge Næsens Bruske ses springe frem under Huden.

Næsespidsen flad. Næsespidsen danner en Flade af omtrent triangulær Form.

Næsespidsen viser til venstre eller høire Side (nez dévié).

Næsespidsen kobberfarvet.

- d. Næseborenes Mellemvæg blottet eller ikke synlig, eftersom den staar betydeligt lavere end Næsevingernes ydre Kant eller skjules af denne.

Næsevingerne fortykkede. Næsevingerne er tykke, deigede, uden Fordybninger og synes at gaa i ét med Næsens Sider.

Næsevingerne fine og bevægelige. Dette Tilfælde er Modsætningen til det foregaaende.

Næsebor med fremspringende Kant paa Overlæbesiden,

Næseborene smalle eller brede.

Oversigt.

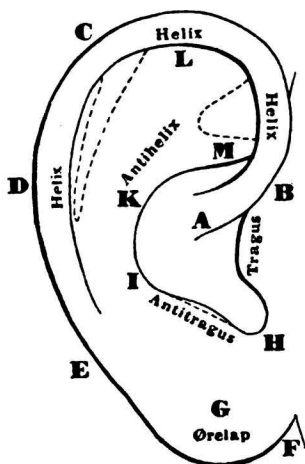
Næserod (Dybden af):	lille, mellem, stor.
Næseryg	concav, retliniet, convex, convex i i Vinkel. Varietet: bølgeformet.
Basis	opad, horizontal, nedad.
Høide	lille, mellem, stor.
Fremspring	lille, mellem, stor.
»Bredde«	lille, mellem, stor.

Eiendommeligheder . .	}	Næseroden meget smal eller meget bred.
		Næserodens Høide meget lille eller meget stor.
		Næseroden knust. Langt nedadgaaende Næserod.
		Næseryg i Form af S; Flade paa Næseryggen, Næseryggen smal eller bred, Næsen knust.
		Næseryggen krummet til venstre eller høire Side.
		Næsespidsen tynd eller tyk, kløftet, flad.
		Næsespidsen viser til venstre eller høire Side.
		Kobberfarvet Næse.
		Næseborenes Mellemvæg blottet; Mellemvæggen ikke synlig.
		Næsevingerne fortykkede, bevægelige.
Næseborene med fremspringende Kant paa Overlæbesiden, brede, smalle.		

Øre.

Øret er for Identifikation den vigtigste Del af hele Ansigtet, thi der er ingen Del af det menneskelige Legeme, som i mindre Grad undergaar Formforandring, og det er derhos næsten umuligt at finde 2 Ører, som i alle Dele er identiske.

Da Øret bestaar af en Række af Forhøjninger og Fordybninger, vil det være tilstrækkeligt at beskrive enten de første eller de sidste. Vi ville da her beskæftige os med Forhøjningerne, som begrænser Fordybningerne, og faar saaledes paa samme Tid ogsaa en Ide om disse sidste.

Helix ABCDE bestaar af 3 Dele: Begyndende Helix AB, Øvre Helix BC og Bag-Helix CE.

Ørelappen EFGH beskrives efter: Omrids EF, Tilheftning FH, Overflade G og Størrelse.

Antitragus HI efter sin Heldning, Profil, Udadbøining og Størrelse.

Antihelix efter sine 3 Dele, den nedre Del IK, den øvre Del KL og den midterste (midtre) Del (Medianen) KM.

Partiet mellem AHIKM kaldes Concha.

Forhøjningerne er følgende 5:

1. *Helix*, en halvrund Forhøjning, der tager sin Begyndelse i Ørets centrale Del (Concha) ovenfor Øregangen, naar fremover til Periferien og omfatter de øvre $\frac{2}{3}$ af Ørets Omkreds.
2. Der, hvor Helix ender, begynder Ørelappen, som nedentil afslutter Ørets Omkreds og grænser til Kinden.
3. Foran og udad for Øregangen findes *Tragus*, et lille fremspringende Bruskeparti af trekantet Form. Da

den kun frembyder lidet af individuelle Variationer, er den uden nogen videre Betydning for Signalementet og opføres derfor ikke paa Signalementskortet.

4. Lige overfor *Tragus*, skilt fra denne ved Øregangen, findes *Antitragus*, mindre end den foregaaende, men af betydeligt Værd for Signalementet.
5. *Antihelix* deler man i en nedre Del, der ligger mellem *Antitragus* og *Baghelix*, og en øvre Del, der skiller sig i to Grene. Den øvre Gren er begrænset af to Fordybninger, bagtil *fossa navicularis* og fortil *fossa digitalis*. Den anden Gren, Medianen, ogsaa kaldet begyndende *Antihelix*, der forener sig med *Helix* ovenfor dennes Begyndelse, har ingen Interesse for Identifikation.

Helix deles i tre Dele nemlig:

Begyndende *Helix*,
Øvre *Helix*,
Baghelix.

Den begyndende *Helix* betragtes alene med Hensyn til sin Længde. Den kan ganske mangle og noteres da som: »ingen«. Eftersom den tager sin Begyndelse længere fremme eller længere tilbage i *Concha* kaldes den lille, mellem eller stor.

Øvre *Helix* og *Baghelix* betragtes ikke med Hensyn til deres Længde, men med Hensyn til Bredden af den Kant, som de danner.

Dersom Kanten er ganske borte, kaldes *Helix* flad; dersom den findes, noterer man: *Helix* lille, mellem eller stor.

For *Baghelix*'s Vedkommende noterer man endnu dens Grad af Aabenhed; man betegner denne ved Hjælp af Udtrykkene: aaben *å*, mellem *m*, lukket *ukt*. Dette sidste Udtryk betegner, at *Helix* bøier sig hen over Øret uden at lade noget Rum aabent mellem sig og dette.

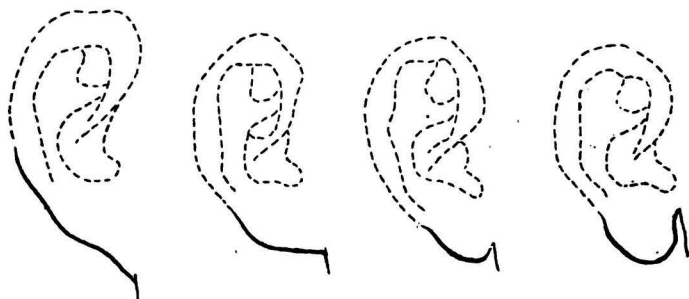
Ørelappen bør betragtes med Hensyn til 3 Former:

1. Omrids.
2. Tilhæftning.
3. Ydre Overflades Form,
og derhos med Hensyn til en af dens Dimensioner.

Omrids. Ørelappen kan enten ende i nedadgaaende Spids og være fæstet langs med Kinden: nedadgaaende Omrids (ned), eller forme sig i ret Vinkel med Kinden, idet den bevarer Sammenvoxningen med denne: retvinklet Omrids (L) eller danne opadgaaende Vinkel med Kinden: Ørelappen noget fri (m).

Endelig kan Ørelappen være fuldstændig adskilt fra Kinden undtagen paa et Punkt: Ørelappen fri.

Ørelap

nedadgaaende

retvinklet

mellem

fri (skilt)

Tilhæftning. Tilhæftningens Grad bedømmes, idet man alene betragter den Del af Ørelappen, som støder til Kinden.

Enten viser denne Del af Ørelappen intet Spor af nogen Fure: Tilhæftningen er fuldstændig (flst.) eller den viser en meget tydelig Fure: Tilhæftningen furet.

I det Tilfælde hvor Furen er ufuldstændig eller lidet tydelig har man en Melleform af Tilhæftning (m).

Er Ørelappen fri (skilt), er der ingen Tilhæftning at iagttage.

Formen af Ørelappens ydre Overflade.

Denne kaldes traverseret (trv.), dersom Baghelix forlænger sig tværs over Ørelappen i en tydelig Fure; en Melleform (m), dersom Furen er lidet synlig; jævn, dersom man paa dens Overflade hverken opdager nogen Fure eller nogen Fremstaaenhed; fremstaaende (frm.), dersom Ørelappen danner ligesom en fremstaaende Forhøining.

Dimension. Endelig betegnes Ørelappens Størrelse, der vurderes i Høiden, ved Hjælp af Udtrykkene: lille, mellem, stor.

Antitragus. Antitragus er det bruske Fremspring i Form af en afrundet Trekant, som findes lige over for Tragus. Denne Trekants Basis grænser til Ørelappen og er Antitragus's Retningslinie.

Man betragter Antitragus med Hensyn til 3 Former:

1. Heldning.
 2. Profil.
 3. Udadbøining
og med Hensyn til sit Omfang.
1. Antitragus's Heldning er det samme som Heldningen af dens Retningslinie.

Den kan være:

horizontal h, dersom Retningslinien falder sammen med den horizontale, naar Personen ser lige frem for sig;

skraa (oblique) b, dersom Retningslinien danner en Vinkel paa omtrent 45° med den horizontale, eller den kan endelig være:

mellemliggende m, naar Retningen ligger mellem de to ovennævnte.

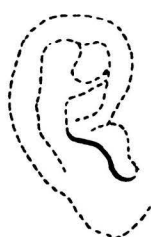
Antitragus.

horizontal

mellem

skraa

2. Profil. Antitragus's Profil er den Linie, som begrænser dens frie Rand.

Denne Profil kan under Retningslinien tegne en concav Linie:

Antitragus med concav Profil — cv.

Den kan beskrive en fuldstændig ret Linie:

Antitragus med retliniet Profil — r.

Eller den kan danne en Convexitet over Retningslinien:

Antitragus med Melleform af Profil — m.

Endelig, dersom Antitragus's Profillinie beskriver en meget fremspringende krum Linie ovenfor Retningslinien, har man:

Antitragus med fremspringende Profil — frm.

Antitragus

concav

retliniet

mellem

fremspringende

3. Udadbøining. Antitragus betragtes ogsaa med Hensyn til sin Udadbøining. Den betegnes da, eftersom Udadbøiningen er mere eller mindre accentueret, som: udadbøiet — udb., mellem — m. eller lige.

Antitragus kan ogsaa fuldstændig mangle; man sætter da kun en Streg i Rubrikken: Udadbøining.

Dimension. Antitragus kan, uden Hensyn til sin Form, være:

lille, mellem eller stor.

Antihelix.

1. Nedre Antihelix. Denne kaldes *concav* — *cv.*, naar en lige stiv Metaltraad, der anbringes horizontalt fra Tragus til Baghelix, ikke berører nedre Antihelix.

Den kaldes mellem — *m*, dersom Metaltraaden, samtidig berører Helix og Antihelix.

Den kaldes *convex* — *vex*, dersom Metaltraaden, idet den støtter sig paa Tragus og Antihelix, ikke berører Helix.

2. Øvre Antihelix betragtes kun med Hensyn til sit Fremspring og sin Tykkelse. Den kan efter Graden heraf enten mangle helt — ingen, eller være svag, mellem — *m* eller accentueret — *ac*.

Hele Ørets Form. Øret kan have en af følgende Former:

trekantet,
rectangulær,
oval,
rund.

Den ovale Form er den hyppigste, hvorfor denne ikke noteres. Den trekantede og rectangulære Form gaar ofte over i hinanden.

Ørets Udstaaen fra Hovedet. Enten kan hele Øret, Ørelappen indbefattet, være ligelig udstaaende fra Hovedet, total Udstaaen,

eller være kun delvis udstaaende. Man noterer da: Udstaaen oventil, bagtil, nedentil, alt efter den Del af Øret, som staar mest ud.

Omvendt kan Øret enten i sin Helhed eller delvis staa tæt ind til Hovedet. Ørets Udstaaen staar i omvendt Forhold til Udviklingen af Antihelix. Jo mere Øret staar ud fra Hovedet, jo mindre er Antihelix udviklet. Omvendt har det Øre, der staar tæt ind til Hovedet en stærk Udvikling af Antihelix.

Ejendommeligheder. Det Punkt, hvor øvre Helix og Baghelix mødes, er undertiden Sædet for en meget karakteristisk bruskagtig Udvikling, paa hvilken Darwin først har gjort opmærksom, hvorfor den ogsaa bærer hans Navn.

Naar den haarde Brusk er lidet synlig, men følbar, noterer man:

Darwins Knude.

Er der en Udvidning, nøjagtig begrænset til det angivne Sted, kaldes den:

Darwins Udvidning.

Har det angivne Sted Formen af en Saugtand med bred Basis, noterer man:

Darwins Fremspring.

Er der paa Stedet en rund, isoleret Fremstaaenhed, mere eller mindre hvid af Udseende paa Grund af Hudens Udspændthed, noterer man:

Darwins Tuberkel.

Samme Punkt kan være ligesom afgnavet eller udhulet.

Øvre Helix og Baghelix kan være ligesom klempt sammen (ujævn, krøllet, froissé), hvilket kun iagttages paa Ører med bred Helix.

Baghelix og nedre Spids af fossa navicularis kan være sammensmeltet.

Det kan hælde, at øvre Helix fortil danner en fuldstændig Vinkel, enten spids eller ret; man noterer efter Tilfældet:

Øvre Omrids fortil spidsvinklet.
- - - retvinklet.

Helix's øvre Omrids

fortil spidsvinklet

fortil retvinklet

Dersom den øvre Helix bagtil danner en Vinkel, noterer man:

Øvre Omrids bagtil spidsvinklet.
- - - retvinklet.

Helix's øvre Omrids

bagtil spidsvinklet

bagtil retvinklet

I det Tilfælde, hvor øvre Helix paa en Gang danner to rette Vinkler noterer man:

Øvre Omrids med to rette Vinkler.

Øvre Helix kan i Stedet for at være afrundet bestaa af to Dele, der forener sig i en spids Vinkel. Denne Eienommelighed betegnes:

Øvre Omrids spidsvinklet.

Helix's øvre Omrids

med to rette Vinkler

spidsvinklet

Endelig kan man notere en Del Eiendommeligheder som Følge af Ulykkestilfælde, saasom: udklippet Helix, Ar efter Frost, afskaaret Helix etc.

Ørelap. Den er ofte gennemstukken til Brug af Ørenringe. Disse medfører undertiden, at Ørelappen fuldstændig spaltes verticalt.

Den kan være smal eller bred, spids eller firkantet.

Ørelappens Stilling i dens Helhed giver Anledning til interessante Iagttagelser. I tydelig udtalte Tilfælde noterer man saaledes:

Heldning skraa indad — b i
- - - udad — b e
eller Ørelappen vredet fortil.

Man iagttager undertiden paa Ørelappen en lille Fordybning.

Dersom denne Fordybning har Formen af et Komma, der udgaar fra den Del, som støder til Kinden, og gaar nogle Millimeter tværs over Ørelappen, kaldes dette: Ørelap med kommaformet Fordybning.

Ørelappen har undertiden en enkelt skraa Rynke bagtil, undertiden mange Rynker.

Tragus og Antitragus. Tragus kan i Stedet for 1 vise 2 Fremspring — spaltet Tragus. Tragus og Antitragus kan være laadne.

Antitragus kan være sammensmeltet med den begyndende Helix. Conchas Hulhed bliver saaledes tildels opfyldt.

Kanalen, som adskiller Tragus og Antitragus kan være meget smal.

Endelig kan Baghelix være ligesom skilt fra Ørelappen ved en vertical Fure, der ser ud som et Indsnit, bagved Antitragus.

Antihelix. Øvre Antihelix kan dele sig i 2, 3 eller flere Grene.

Den kan forene sig med øvre Helix: Øvre Antihelix forenet med Helix.

Den kan endelig fremvise Hævelser, fremkaldte enten ved Vold eller ved en sygelig Tilstand; saadanne findes ikke sjelden paa Ørene hos professionelle Slagsbrødre:

Hæmatom paa øvre Antihelix.

Ejendommeligheder ved andre Dele af Øret.

Naar Concha er meget udviklet i en eller anden Retning, noterer man efter Tilfældet:

Høj eller bred Concha.

Dersom den begyndende Helix gaar helt tværs over Concha, noterer man:

Concha traverseret — trv.

Endelig kan Concha være ligesom delvis opfyldt:

Concha opfyldt.

Conchas Dimensioner har Indflydelse paa Afstanden mellem Helix's og Antihelix's Begyndelser. Eftersom Afstanden er stor eller lille, noterer man:

Afstanden mellem Begyndelserne af Helix og Antihelix lille eller stor.

Endelig kan man notere Manglen af fossa navicularis' nederste Spids eller stærk Udvikling af denne Del. Fossa navicularis skal nemlig regelmæssig ende nedad i en Spids.

Det hele Øres Stilling noteres kun, dersom det staar lodret eller meget skjævt.

Øret kan være smalt eller bredt.

Naar Øret er ligesom brækket mellem nedre Antihelix og Antitragus, noteres:

Øret brækket ved Antitragus.

Oversigt.

Helix	Begyndende (Længde) { ingen lille mellem stor	Øvre (Bredde) { flad lille mellem stor	Bag- (Bredde) { flad lille mellem stor	Graden af Aabenhed { aaben mellem lukket
Ørelap	Omrids { nedadgaaende retvinklet mellem fri (noget fri)	Tilhæftning til Kinden { fuldstændig mellem furet skilt (delvis ell. totalt)	Form { traverseret mellem jevn fremstaaende	Høide { lille mellem stor
Antitragus	Hældning { horizontal mellem skraa	Profil { concav retliniet mellem fremspringende	Udad- bøining { udadbøiet mellem lige	Dimension { ingen lille mellem stor
Antihelix og Ørets Form	Nedre { concav mellem convex	Øvre { ingen svag mellem accentueret	Ørets Form { trekantet rectangulær oval rund	Ørets Ud- staaen fra Hovedet { oventil bagtil nedentil total

Overstigt
over Eiendommeligheder.

Helix	}	<p>Darwins Knude, Udvidning, Fremspring ell. Tuberkel. Helix udhulet, krøllet (klemt sammen); Bag-Helix og nedre Spids af fossa navicularis sammensmeltet. Øvre Omrids spidsvinklet eller med to rette Vinkler. Øvre Omrids fortil eller bagtil retvinklet eller spids- vinklet.</p>
Ørelap	}	<p>Ørelappen gennemstukket, spaltet; smal eller bred, spids eller firkantet. Ørelap med Heldning skraat indad eller udad, Øre- lappen vredet fortil. Ørelap med Fordybning, kommaformet Fordybning, Ørelappen har en enkelt skraa Rynke bagtil eller mange Rynker.</p>
Tragus og Antitragus	}	<p>Tragus spaltet; Tragus eller Antitragus laadden. Antitragus sammensmeltet med begyndende Helix. Kanalen mellem Tragus og Antitragus meget smal. Indsnit bag Antitragus.</p>
Antihelix og Ørets Form	}	<p>Øvre Antihelix flerdelt, forener sig med Helix, Hæma- tom paa øvre Antihelix. Øret staar lodret eller meget skjævt; Øret smalt eller bredt; Øret tæt til Hovedet oventil eller nedentil, Øret brækket ved Antitragus.</p>
Andre Dele af Øret	}	<p>Concha høj eller bred (lav eller smal), traverseret, opfyldt. Lille eller stor Afstand mellem Begyndelserne af Helix og Antihelix. Fossa navicularis's Spids mangler eller er udvidet til en Fordybning.</p>

Læber.

Man betragter særskilt:

1. Overlæbens absolute Høide, regnet fra Næsens Basis til Munden. Denne Overlæbens Høide kan være lille eller stor.

2. Dersom en af Læberne rager længere frem end den anden, noterer man efter Tilfældet:

Overlæbe fremstaaende, $_c$ frm.

Underlæbe — , $_c$ frm.

3. Man kalder Læbernes glatte og røde Del Randen. Eftersom denne er meget bred eller meget smal, noterer man:

Overlæbe med bred Rand.

Underlæbe — — —

Overlæbe med smal Rand.

Underlæbe — — —

4. Endelig kan Læbernes Tykkelse være forskjellig: tynde Læber og tykke Læber.

Eiendommeligheder. Naar Underlæben har bred Rand og ikke slutter til Tandrækken, noterer man:

Underlæbe hængende.

Naar Overlæben ikke slutter til Tandrækken, noterer man:

Overlæbe udstaaende.

Set forfra er Overlæben altid i sit midterste Parti mere eller mindre indtrykket af en Fure, som gaar lodret ned fra Næsens Mellemvæg.

I det Tilfælde, hvor denne Fure er meget markeret, noterer man:

Overlæbens Fure accentueret.

Endelig, dersom Underlæben er hængende og Læberne meget tykke, noterer man:

lippu.

Man bemærker ofte paa Læberne Ar efter gamle slet sammenvoxede Sprækker og noterer da:

Ar efter Sprække paa Over- eller Underlæben.

Endelig kan Overlæben vise Ar efter Operation for Hareskaar.

Oversigt.

Overlæbens Høide ...	lille eller stor.
Fremstaaenhed.....	{ Overlæben fremstaaende. Underlæben fremstaaende.
Rand	{ smal Rand. bred Rand.
Tykkelse	{ tynde Læber. tykke Læber.
Eiendommeligheder ..	{ slutter ikke til {udstaaende Overlæbe, Tandrækken {hængende Underlæbe. Overlæbens Fure accentueret. Lippu, Ar efter Sprækker. Opereret Hareskaar.

Mund.

Munden, set forfra, betragtes med Hensyn til:

1. Dimension, vurderet fra den ene Mundvig til den anden, naar Munden er lukket:

Lille Mund.

Stor Mund.

2. Eiendommeligheder. Naar Mundvigene er tydelig opadvendte, hvilket er temmelig sjældent, danner den Linie, hvori Læberne mødes, en Cavitet opad:
Mundvigene opad.

Er Mundvigene nedadvendte, danner Linien en Convexitet opad:

Mundvigene nedad.

Dersom det kun er den ene Mundvig, der er nedadvendt, noterer man:

Venstre eller høire Mundvig nedad.

Disse Characterer bør kun noteres, dersom de er meget accentuerede og ikke skyldes Personens øieblikkelige Stemning.

I forekommende Tilfælde noterer man fremdeles:

Munden skjæv til venstre eller høire.

Sammenkneben Mund.

Gabende eller halvaaben Mund.

Dersom Munden er meget lille, Mundvigene opadvendte, Overlæben noget udstaaende og Underlæben bredrandet, har man en Mund, som man betegner ved Udtrykket: hjerteformet.

Dersom Munden sædvanlig holdes halvaaben og lader se Fortænderne, almindeligvis i Overmunden, noterer man: Fortænderne i Overmunden blottede.

Naar Tænderne er synlige, bør man notere de Uregelmæssigheder, de maatte fremvise, f. Ex.:

Fortænder brede, skjæve, fremstaaende, — frm., mangler, kunstige Tænder etc.

Oversigt.

Diménsion.....	lille eller stor.	
Eiendommeligheder	}	Mundvigene nedad eller opad.
		Venstre eller høire Mundvig nedad.
		Munden skjæv til venstre eller høire.
		Munden sammenkneben eller gabende.
		Mund i Hjerteform.
	}	Tænder
		{ Fortænderne i Overmunden blottede, brede, skjæve, fremstaaende; Tab af Fortænder i Overmunden, indsatte (kunstige) Tænder osv.

Hage.

Set i Profil, betragter man Hagen med Hensyn til:

1. Retningen i dens Helhed, som i stærkt udtalte Tilfælde betegnes ved Udtrykkene:

Tilbageløbende Hage.
Fremspringende Hage.

2. Hagens Form:

Flad Hage.
Stærkt hvælvet Hage.

3. Høiden, beregnet lodret fra Munden til Hagens yderste Spids:

Stor Hage.
Lille Hage.

Forfra betragtes:

4. Bredden:

Stor eller bred (firkantet) Hage.
Lille eller smal (spids) Hage.

Eiendommeligheder. Set forfra, kan Hagen frembyde følgende Eiendommeligheder:

Der kan findes en lille Grube:
Hage med Grube.

Istedetfor at være cirkelrund og have sit Sæde midt paa Hagens Fremstaaenhed kan Gruben forlænge sig ovenfra nedad. Man noterer da:

Hage med aflang Grube.

Er denne stærkt udtalt, deles Hagen ligesom i to Dele:

Kløftet Hage.

Er den horizontale eller noget convexe Fure mellem Hagen og Underlæben stærkt udtalt, noterer man:

Furen ovenfor Hagen accentueret.

Er den horizontale Fure under Hagen stærkt udtalt, noterer man:

Furen under Hagen accentueret.

Endelig træffer man hos fede Personer under Hagen en Fedtpude, skilt fra Hagen ved Furen under denne. Man noterer da:

Dobbelthage.

Oversigt.

Hældning	tilbageløbende eller fremspringende.													
Høide	lille eller stor.													
»Bredde«	lille, (smal eller spids Hage); stor (bred eller firkantet Hage).													
Eiendommeligheder ..	<table> <tr> <td rowspan="2">Form</td> <td rowspan="2">{</td> <td>Flad, stærkt hvælvet, med</td> </tr> <tr> <td>Grube, med aflang Grube, kløftet.</td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td>Furen over Hagen accentueret.</td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td>Furen under Hagen accentueret.</td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td>Dobbelthage.</td> </tr> </table>	Form	{	Flad, stærkt hvælvet, med	Grube, med aflang Grube, kløftet.			Furen over Hagen accentueret.			Furen under Hagen accentueret.			Dobbelthage.
Form	{			Flad, stærkt hvælvet, med										
		Grube, med aflang Grube, kløftet.												
		Furen over Hagen accentueret.												
		Furen under Hagen accentueret.												
		Dobbelthage.												

Hovedets Omrids i Profil.

Naar man betragter en Persons Hoved-Profil i dens Helhed, bemærker man undertiden en tydelig Fremstaaen af Ansigtets nedre Del og især af Overkjæbens Ben og Næsens Basis. En saadan Person siges at være *Prognath*.

I saa Tilfælde falder Perpendiculæren fra Næseroden bagved (bagefter) Mundens og Hagens Linie.

Det er især blandt Negrene, man træffer de mest udtalte Typer af Prognathisme, men ogsaa hos et stort Antal af den hvide Race vil den kunne iagttages.

Dersom det kun er de Ben, der bærer Næsens Basis, som er fremstaaende, kaldes Personen *Nasoprognath*.

Dersom derimod Overkjæbens Ben er trængte tilbage, saaledes at Perpendikulæren fra Næseroden falder i Mundens og Hagens Linie, siges en saadan Person at være *Orthognath*.

Prognath

Nasoprognath

Orthognath

halvmaaneformet Profil

Falder Perpendikulæren foran Mund og Hage, noterer man:

Ansigtet trængt indad.

Man noterer paa den anden Side i mødende Tilfælde: Underkjæben fremstaaende, Tænderne fremstaaende.

Ansigtprofilen kaldes halvmaaneformet, naar den er sammensat af en buet og tilbageløbende Pande, en meget convex Næse og en tilbageløbende Hage, saa at den samlede Profil ser ud som en Del af en Cirkel.

Man kan træffe Personer, hos hvilke Næseroden er meget lille, Næsen retliniet og Pandens Profil i Forlængelsen af Næsens Profil. Det er den græske eller klassiske Profil, Pandens og Næsens Profil i samme Linie. Man noterer da:

Pande-Næseprofil retliniet.

Dersom Panden derimod er lodret og danner Vinkel med en fremstaaende Næse, i det Næseroden er meget lille, noterer man:

Pande-Næseprofil brudt.

Naar Næseroden er tydelig udtalt og Pandens og Næsens Profil løber i samme Retning, siges Pandens og Næsens Profil at være parallel.

Naar Panden er lodret, Næseroden tydelig udtalt og Næsen stærkt fremspringende, siges Pande-Næse-Profilen at være vinklet.

Naar Panden er rund og Næsen convex, siges Pande-Næse-Profilen at være buet.

Naar Panden er rund og Næsen concav, siges Pande-Næse-Profilen at være bølget.

Pande-Næse-Profil

retliniet

brudt

parallel

vinklet

buet

bølget

For at fuldføre Beskrivelsen af Profilen kan nævnes Hjernes skallens Høide, regnet fra Ørekanalen til Hjernes skallens høieste Del. Naar den paa den ene eller den anden Maade fjerner sig fra den almindelige, noterer man efter Tilfældet:

høi Hjerneskal eller
lav Hjerneskal.

Graden af Baghovedets Fremspring kan ogsaa give Anledning til Bemærkninger. Man noterer efter Tilfældet:

fladt Baghoved,
fremspringende Baghoved.

Meget lille Hovedlængde forenet med høi Hjerneskal (acrocephalie), giver en Form, som man karakteriserer ved Betegnelsen:

Hoved som en Pelshue.

Stor Hovedlængde, forenet med meget smal Hjerneskal, især i den øverste Del, giver, set forfra, en Form, der minder om en hvælvet Baad og kan betegnes ved Udtrykket:

Kjølformet Hoved.

Tilbageløbende, forlænget Pande forenet med frem-springende Baghoved giver:

Hoved i Form af en Tiggerpose.

Denne Form er ofte Resultatet af en kunstig Misdannelse, som endnu i vore Dage, paa sine Steder af Skjøn-hedshensyn anvendes paa de Nyfødtes Hoveder.

Oversigt.

Profil af hele Ansigtet	{	Prognath. Orthognath. Ansigtet trængt indad, halv- maaneformet.
Næse-Mundprofil	{	Næsepartiet prognathisk; Tæn- derne fremstaaende. Underkæben alene fremstaa- ende.
Pande-Næseprofil	{	retliniet eller brudt, parallel eller vinklet. Eiendommeligheder: buet, bølget.
Hjerneskalens Høide	{	lav Hjerneskal. høi Hjerneskal.
Hjerneskalens Misdannelser og Eiendommeligheder . .	{	Baghovedet fladt, fremsprin- gende. Hoved som en Pelshue (acro- cephalie). Kjølformet, formet som en Tiggerpose.

Hovedets Omrids set forfra.

Ansigtets Form, set forfra, beror paa det iøinefaldende Forhold mellem dets Høide og Bredde. De Faktorer, af hvilke Ansigtets Bredde især afhænger, er Pandens Bredde og den større eller mindre Udstaaen af Issebenene, Aagbenene og Kjæbebenene.

En smal Pande med meget bred Underkjæbe giver et pyramideformet Ansigt.

Smal Underkjæbe og meget bred Pande giver en Ansigtsform som Børnenes Legetøi »Top«: topformet Ansigt.

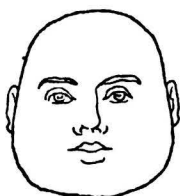
Udstaaende Aagben med smal Pande og smal Underkjæbe giver Ansigtet Form af en skjæv Firkant, rudeformet Ansigt.

Endelig kan Ansigtets Omrids være rundt eller ovalt, hvilket er den almindeligste Form, eller langt, bredt og firskaaet.

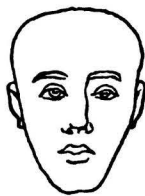
Har Ansigtets Omrids Formen af en aflang Firkant, siges det at være rectangulært.

Viser Omridset Concavitet ovenfor Aagbenene, siges Ansigtets Form at være biconcav.

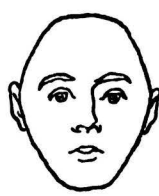
Ansigt

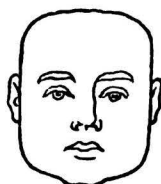
pyramideformet

topformet

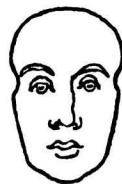
rudeformet

firskaaet

rectangulært

biconcavt

Ansigtet kan fremdeles være skjævt (asymetrisk).

Ansigtets Form forandrer sig gjerne med Aarene. Børn har i Almindelighed fyldige Kinder og rigelig Haarvæxt og som Følge deraf rund Ansigtsform. Naar man er bleven voxen, og Haarene begynder at falde af, synes Panden at blive høiere og Ansigtets Form derved forlænget.

I Stedet for at betragte Ansigtets Form i dens Helhed kan man nøies med at betragte den Del af Ansigtet, som giver det dets særegne Fysionomi og noterer efter Tilfældet:

Issebenene udstaaende eller tætstaaende.

Aagbenene — — —

Underkjæben — · - sammenklemt,
som ogsaa Kindbenene fremspringende.

Man angiver endelig Ansigtets Fyldighed eller Magerhed :

fyldigt eller fedt Ansigt,

benet eller magert Ansigt.

Oversigt.

Ansigtet pyramidiformet.

- topformet.
- rudeformet.
- rundt.
- ovalt.
- langt.
- firskaaret (eller bredt).
- rektangulært.
- biconcavt.
- skjævt (asymetrisk).

Issebenene udstaaende eller tætstaaende.

Aagbenene (ossa zygomatica) udstaaende eller tætstaaende.

Underkjæben udstaaende eller sammenklemt.

Kindbenene fremspringende.

Ansigtet fyldigt (eller fedt).

- benet (eller magert).

Øienbryn.

Øienbrynene er den Samling af Haar, som findes paa Arcaderne. De spiller en vigtig Rolle i Fysionomiets almindelige Udtryk.

Den indre Spids af Øienbrynet kaldes dets Hoved og den ydre Spids dets Hale. Man betragter Øienbrynene, naar de er i Hvile og da efterhaanden med Hensyn til følgende Synspunkter:

Plads (Sæde),
Retning,
Form og
Dimension

Plads.

1. Øienbrynenes indre Spidser kan være mere eller mindre adskilte fra hinanden:

Øienbrynene nærstaaende eller
Øienbrynene fjerntstaaende.

2. Afstanden mellem den midterste Del af Øienbrynene og Øiehulens Centrum kan være mere eller mindre stor:

Øienbrynene høie.
Øienbrynene lave.

Retning.

Hele Retningen af Øienbrynenes Linie, betragtet fra det høieste til det laveste Punkt kan være mere eller mindre skraa. Man noterer efter Tilfældet:

Øienbrynene skraa udad b e eller
Øienbrynene skraa indad b i

Øienbryn

skraa udad

skraa indad

Formen

af Øienbrynene, uafhængig af deres Retning, betegnes i tydeligt udprægede Tilfælde med et af følgende Udtryk:

Øienbrynene buede.
— retliniede.
— bølgeformede.

Øienbryn

buede

bølgeformede

Dimension.

Øienbrynenes Dimension indbefatter 2 Angivelser:

1. Deres totale Længde fra den ene Spids til den anden.
De kan være korte eller lange.
2. Deres Bredde beregnet lodret der hvor den er størst.
De kan være:

linieformede \circ : meget smalle, eller
de kan være meget brede.

Eiendommeligheder. Man angiver først Mængden af Øienbrynenes Haar ved Udtrykkene:

i ringe Mængde (tynde) eller
i rigelig Mængde (tætte).

Man angiver ligeledes Stedet, hvor Haarmængden er størst. Dersom dette findes ved Øienbrynenes Hoved, noteres:

Haarmængden størst indad.

Gaar Øienbrynene i et med hinanden, kaldes de:
samlede.

Dersom Haarmængden er størst ved den ydre Ende, siges:

Haarmængden størst udad.

Endelig Haarenes Retning:

Naar Haarene staar lige frem:

Øienbrynene børsteformede.

Naar de er meget lange og ender i en Spids udefter:

Øienbrynene penselformede.

Farve. Man noterer ikke Øienbrynenes Farve, medmindre den skiller sig stærkt fra Skjæggets eller Haarets:

Øienbrynene blonde.

— røde.

— sorte.

Oversigt.

Sæde (Plads)	}	Øienbrynene nærstaaende eller fjernstaaende.
		— lave eller høie.
Retning	}	— skraa indad.
		— skraa udad.
Form	}	— stærkt buede.
		— retliniede.
		— bølgeformede.
Dimensioner	}	— korte.
		— lange.
		— smalle (ell. linieformede).
		— brede.
Eiendommeligheder.	}	— i ringe Mængde (tynde).
		— i rigelig Mængde (tætte).
	}	— med størst Haarmængde indad.
		— samlede.
	}	— med størst Haarmængde udad.
		— børsteformede.
	— penselformede.	
Farve	}	— blonde
		— røde.
		— sorte.

{ skal alene noteres, naar Farven skiller sig stærkt fra Haarets og Skjæggets Farve.

Øielaag.

Man betragter:

1. Deres Dimension og Graden af deres Aabenhed.
2. Denne Aabnings almindelige Retning.
3. Øvre Øielaags Form og endelig Eiendommeligheder ved øvre og nedre Øielaag.

1. Dimension og Grad af Aabenhed.

Man betragter først Øielaagspaltens horizontale Dimension fra den ene Vinkel til den anden og noterer efter Tilfældet:

Øielaagsspaltens lille eller Øielaagene lidet spaltet
— stor — — meget —

Man betragter dernæst Graden af Øielaagsspaltens Aabning lodret paa det Sted, hvor den er størst, og noterer:

Øielaagsspaltens lille eller Øielaagene lidet aabne
— stor — — meget —

2. Aabningens almindelige Retning.

Øielaagsspaltens Skjævhed angives kun i stærkt udtalte Tilfælde; det er da tilstrækkeligt at notere:

ydre Øievinkel opad eller nedad.

3. Øvre Øielaag strækker sig lodret fra den frie Rand, der er forsynet med Øienhaar, til Øiehulens øvre Rand (Arcaden) og kan betragtes som bestaaende af to Dele, af hvilke den øvre er fast, medens den anden, der er bevægelig, trækker sig mere eller mindre ind under den første, naar Øiet er aabent.

For at bedømme denne Indtræknings Form er det nødvendigt, at Personen ser lige frem for sig.

Dersom i denne Stilling det øvre Øielaags bevægelige Del forsvinder fuldstændig under den faste Del, siges øvre Øielaag at være dækket.

Dersom derimod den bevægelige Del er fuldstændig synlig, siges øvre Øielaag at være udækket.

Eiendommeligheder. I det Tilfælde den faste Del af øvre Øielaag danner en Hævelse, som falder ned fortil og dækker den bevægelige Del, noterer man:

Overhængen udad eller totalt af høire eller venstre Øielaag.

I det Tilfælde, hvor den bevægelige Del af øvre Øielaag ikke hæver sig fuldstændigt, men paa en Maade falder tilbage, i det den skjuler en Del af Iris, noterer man:

høire eller venstre øvre Øielaag hængende.

Man kalder Øine bridés en speciel Tildækning af indre Øievinkel, hvilken Eiendommelighed især iagttages hos den mongolske Race.

Naar nedre Øielaag viser en Hævelse, som, idet den sænker sig fortil, danner flere concentriske Folder, noterer man:

nedre Øielaag poset.

Dersom det nedre Øielaag langs den frie Rand er Sædet for en Hævelse af nogle Millimeters Tykkelse, noterer man:

nedre Øielaag med ophøiet Kant.

Tilstande, der fremkommer ved Sygdom, bør ogsaa omtales, saasom: Ar efter Saar paa Øielaagskanten, røde, taarefyldte, rindende Øine.

Endelig kan Øiehaarene være meget lange eller meget korte, i rigelig eller ringe Mængde eller endog ganske mangle.

Oversigt.

Dimensioner af deres Aabenhed	$\left\{ \begin{array}{l} \text{horizon-} \\ \text{talt} \\ \text{verti-} \\ \text{calt} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{lille (eller Øielaagene lidet spaltede).} \\ \text{stor (ell. Øielaagene meget spaltede).} \end{array} \right.$
		$\left\{ \begin{array}{l} \text{lille (eller Øielaagene lidet aabne).} \\ \text{stor (eller Øielaagene meget aabne).} \end{array} \right.$
Aabningens Retning:		ydre Øievinkel opad eller nedad.

Formen af øvre Øie- laag	{ dækket, udækket.
Eiendommeligheder ..	{ Overhængen udad eller totalt af høre eller venstre Øielaag. Øvre Øielaag, venstre eller høre, hængende. Øine bridés. Posede nedre Øielaag. Nedre Øielaag med ophøiet Kant. Øielaagene med Ar efter Saar, røde taarefyldte, rindende Øine. Øiehaarene lange eller korte. — i rigelig Mængde, i ringe Mængde. — mangle.

Øieæbler.

De tilsyneladende Forskjelligheder i Øieæblets Størrelse hos de forskjellige Individuer har alene deres Grund i Øielaagsspaltens Aabenhed og Øieæblets større eller mindre Fremspring udenfor Øiehulen.

Dette Fremspring bedømmes horizontalt og i Profil fra det bageste Punkt i den udvendige Del af Øiehulens benede Rand.

Man noterer:

Øinene dybtliggende eller
— fremstaaende.

Eiendommeligheder. Man noterer:

Skeløiethed indad eller
— udad.

Dersom man, naar Personen ser lige frem, bemærker noget af det hvide i Øiet mellem Iris og nedre Øielaag, noterer man:

Iris opad.

Oversigt.

»Fremspring«	}	lille (eller dybtliggende Øine).
		stort (eller fremstaaende Øine).
Eiendommeligheder ..	}	Skeløiethed indad eller udad.
		Iris opad.

Øiehuler.

Man kalder saaledes de benede Hulheder, som indeholder Øieæblerne. Efter deres Aabenheds større eller mindre Høide noterer man:

Øiehuler høie eller lave.

Ved dybe Øiehuler forstaar man dybtliggende Øieæbler (indsunkne Øine) i Forbindelse med udækkede øvre Øielaag.

Denne Karakter iagttages hyppigere hos gamle magre Folk end hos Unge.

Det modsatte af dybe Øiehuler er fyldte Øiehuler. Herved forstaas fremstaaende Øine i Forbindelse med dækkede øvre Øielaag.

Oversigt.

}	høie Øiehuler.
	lave Øiehuler.
}	dybe Øiehuler.
	fyldte Øiehuler.

Interoculair.

Afstanden mellem begge Øines indre Vinkel kaldes Interoculair.

Normalt er dette Melletrum lig en af Øiespalternes Længde. Man noterer i tydelig udtalte Tilfælde:

Interoculair lille eller stor.

Rynker.

Ansigtets Rynker deles i 5 Grupper:

1. Rynker i Panden.
2. Rynker mellem Øienbrynene.
3. Rynker i Tindingerne.
4. Rynker omkring Munden.
5. Forskjellige andre Rynker.

Man bør ikke notere dem, medmindre de er baade meget tydelige og vedvarende.

1. Rynker i Panden. Disse er horizontale og holder sig enten kun i Pandens Midtparti: mediane Rynker i Panden eller indtager Pandens hele Bredde: totale Rynker i Panden.

I begge Tilfælde kan de være: enkelte, dobbelte, tredobbelte eller mangedobbelte.

2. Rynker mellem Øienbrynene. Disse kan være verticale eller skraa. Man angiver ligeledes, om de er enkelte, dobbelte, tredobbelte eller mangedobbelte.

En lodret Rynke mellem Øienbrynene, tilhøre eller venstre for Ansigtets Midtlinie noteres som: en Rynke paa høire eller venstre Side mellem Øienbrynene.

Man iagttager undertiden mellem Øienbrynene en Samling af smaa Rynker, der danner Formen af en Trapez eller en Trekant:

Trapez eller Trekant mellem Øienbrynene.

En dobbelt Rynke af Form som en Accent-circonflex kan man ogsaa træffe mellem Øienbrynene:

Circonflex mellem Øienbrynene.

Endelig iagttager man undertiden en enkelt horizontal Rynke tværs over Næseroden:

Horizontal Rynke paa Næseroden.

Rynker mellem Øienbrynene

horizontal

circonflex

Trekant

Trapez

3. Rynker i Tindingerne. Disse Rynker strækker sig fra Øiets ydre Vinkel hen imod Tindingerne. Naar de er talrige og accentuerede, noteres:

Gaasefod.

4. Rynker omkring Munden. Man bemærker omkring Munden:

- a. Næse-Læbe-Rynken, som gaar fra Næse-Vingerne ned mod Mundvigene.
- b. Kindfuren, som gaar bagved den foregaaende og næsten lodret.

5. Forskjellige andre Rynker. Herunder nævnes: Furen under Hagen, som skiller Hagen fra den dobbelte Hage, naar saadan findes. Den forener sig ofte med Kindfuren.

Halsens horizontale og verticale Rynker.

Foran Tragus er undertiden en lodret Rynke.

Endelig træffer man undertiden Personer med Fedtpude i Nakken, oventil begrænset af en tydelig Fure.

Rynkerne er et godt Identifikationsmiddel. Derfor forbyder Reglerne for Photographie judiciaire, at nogen Rynke udslettes paa Billedet, men paabyder tværtimod, at Rynkerne gjøres saa fremtrædende som muligt ved at Personen, der skal fotograferes, placeres i fuldt Lys.

Oversigt.

I Panden	}	totale eller mediane, enkelt, dobbelte, tredobbelte, mangedobbelte.
Omkring Øinene	}	Mellem Øienbrynene
		I Tindingerne: Gaasefoden.
Omkring Munden	}	Næse-Læbe-Rynken. Kindfuren.
Forskjellige andre.....	}	Fure under Hagen. Verticale og horizontale Rynker paa Halsen. Rynke foran Tragus. Fedtpude i Nakken.

Corpulence.

Man noterer:

1. Halsens Dimensioner og Eiendommeligheder.
2. Skuldrenes Heldning og Bredde.
3. Legemets Omfang.

1. Halsen. Man betragter den med Hensyn til dens verticale Dimension:

lang Hals,
kort Hals,

og til dens horizontale Dimension:

tynd eller mager Hals,
tyk eller fed Hals.

Man noterer under Eiendommeligheder:

Larynx (Adamsæble) fremspringende, dobbelt Hage, Krop etc.

2. Skuldrene. Man angiver først Skuldrenes Bredde ved Hjælp af Udtrykkene: lille, mellem, stor. Skuldrenes Heldningslinie set forfra viser de 2 Yderligheder:

horizontale Skuldre,
skraa Skuldre.

Disse Karakterer staar ofte i Forhold til Halsens Længde. I Almindelighed er en lang Hals ledsaget af skraa Skuldre og en kort Hals af horizontale Skuldre.

Undertiden staar den ene Skulder lavere end den anden. Man noterer da:

venstre eller høire Skulder hængende.

3. Legemets Omfang. Denne Dimension betegnes ved Hjælp af Udtrykkene:

lille, mellem, stor.

Skuldrenes Bredde og Legemets Omfang maa ses i Forhold til Høiden. Den Skulderbredde og det Omfang, der er »mellem« for en stor Mand, er »stor« for en lille Mand.

Oversigt.

Hals	{ { {	Længde	kort Hals, lang Hals.
		Bredde	tynd ell. mager Hals, tyk eller fed Hals.
		Eiendommeligheder .	Larynx fremsprin- gende, dobb. Hage, Krop.
Skuldre	{ {	Bredde	lille, mellem, stor.
		Heldning ..	horizontal, mellem, skraa. venstre eller høire Skulder hængende.
Legemets Omfang			lille, mellem, stor.

Holdning.

Man noterer:

rank, kroget, nonchalant Holdning, Hovedet bøiet fortil eller bagtil, til venstre eller høire, rund Ryg, fremstaaende Skuldre, Armenes og Hændernes almindelige Stilling, Hjulbenethed o. s. v.

Maaden at føre sig paa.

Beskrivelsen heraf indbefatter Angivelsen af:

1. Gang. Denne kan være langsom eller hurtig, med smaa eller lange Skridt, let eller tung, hoppende eller jævn o. s. v.

Specielt bør noteres haltende Gang, af hvilken-
somhelst Aarsag.

2. Gestikulation. Denne kan være tilstede i høj Grad og da væsentlig med enten Fingrene, Hænderne, Armene eller Hovedet, eller der er ingen Gestikulation. Ogsaa Keithaandethed maa noteres.

3. Blik. Dette kan være lige eller til Siden, gjennemborende eller sløvt, roligt eller uroligt, langsomt eller hurtigt, freidigt eller sky o. s. v. Derhos noteres ogsaa: nærsynet, langsynet, blinkende, bærer Monocle, Lorgnet, Brillen o. s. v.

4. Krampagtige Trækninger i Ansigtet bør noteres og da saavidt muligt med Angivelse af den Del af Ansigtet, hvor de optræder, f. Ex. i Øienbrynene, Øie-
laagene, Næsen, i den ene Mundvig, i hele den ene Side af Ansigtet o. s. v.

5. Eiendommelige Vaner, f. Ex. Bider Neglene, røger Pibe, Cigarer, Cigaretter, skraar, snuser osv.

Stemme og Sprog.

Man mærker sig:

1. Feil ved Udtalen, som f. Ex. Stammen, Læspen, Snøvlen og den forskjellige Udtale af Bogstavet *r* (i Halsen eller paa Tungespidsen).
2. Stemmens Klang. Denne er et af de Kjendemerker, ved hvilke Individualiteten lettest kjendes. Desværre er der intet Tegn, som er vanskeligere at notere.
Klangen kan være ualmindelig dyb eller høj, Fistelstemme, Mandfolkestemme hos en Kvinde og omvendt.
3. Den forskjellige Dialekt fra Landets forskjellige Dele.
4. Fremmed Accent eller Sprog. Man angiver hvilket Lands.

Klædedragt.

Man angiver Klædedragtens forskjellige Eiendommeligheder, om den er ny eller gammel, omhyggelig eller forsømt, ren eller snavset, om Personen bruger Slips o. s. v., om han bruger Stok, Handsker, Ringe, hvilken Slags Fodtøi, Skjorte o. s. v., hvilken Slags Hat, om Haaret er kjæmmet fortil, bagtil, tilvenstre eller høire o. s. v. Man mærker sig hvad Personens Ydre lader formode med Hensyn til hans sociale Stilling, Opdragelse, Profession og foregaaende Liv.

Ansigtets sædvanlige Udtryk.

Ansigtets sædvanlige Udtryk kan være forbauset, smilende, spottende, eftertænksomt, lidende, fuldt af Grimacer o. s. v.

Anthropometriske Iagttagelser.

Naar et Portrait parlé skal udarbejdes, noterer man:

1. Alderen, den virkelige, forsaavidt den kjendes, og derhos tillige den tilsyneladende. 2. Høiden (hvis Maalet ikke kjendes nøiagtig, angives det omtrentlig) og eventuelt Rundryggethed. 3. Længden af høire Øre. 4. Derhos noteres de Maal, der skiller sig paafaldende fra de almindelige. 5. Om muligt, Beskrivelse af venstre Øies Iris. 6. Skjæg. 7. Haar. 8. Ansigtshudens Udseende. 9. Pande. 10. Næse. 11. Speciel Beskrivelse af høire Øre. 12. Læber. 13. Mund. 14. Hage. 15. Hovedets Omrids i Profil. 16. Hovedets Omrids set forfra. 17. Øienbryn, 18. Øielaag, 19. Øieæbler. 20. Rynker. 21. Corpulence og hvad der ellers kunde være at bemærke. 22. Derhos saavidt muligt de vigtigste Særkjender, specielt Ar og Mærker paa Ansigt og Hænder. (Af 9—19 noteres kun hvad der er udenfor det almindelige).

Eiendommelige Mærker.

Optagelsen af Personens synlige særlige Mærker, saasom Ar, Skjønhedspletter, Tatoveringer etc. er uundværlig i et fuldstændigt Signalement, idet Kjendskab til disse Mærker og deres Plads i Virkeligheden beviser Individets Identitet paa en saadan Maade, at den ikke lader sig gjendrive.

For at opnaa dette Resultat er det nødvendigt, at ethvert af disse Mærker beskrives med en saadan Nøiagtighed, at ingen Tvivl er mulig, hvilket kræver, at hvert Mærke særskilt først beskrives og derefter faar bestemt sin Plads.

1. Beskrivelsen bestaar
i Angivelsen af	}	a. Mærkets Art,
		b. dets Form,
		c. dets Dimensioner,
		d. dets Retning.

2. Bestemmelsen af Mærkets Plads kræver Brugen af dertil egnede Udgangspunkter tillempede efter den Legems-

del, som man beskæftiger sig med, og Angivelse af den Flade af Legemet, paa hvilken Mærket findes. Personen tænkes altid i den Stilling, som i Frankrig en »Soldat uden Vaaben« indtager \circ : med Armene hængende ned langs Legemet og Haandens indvendige Flade vendt fortil.

Man kan altid, hvilken Legemsdel man end betragter, skjelne mellem 4 Flader, nemlig Forsiden, Bagsiden, en indvendig Side og en udvendig Side.

Beskrivelse.

- a. Mærkets Art. Man angiver, om Mærket er et Ar, en Skjønhedsplet eller nævus, nv. (behaaret eller ikke), en blodrød Plet, fraise, frs., et Modernærke, en Tatovering, tat. etc.

I det Tilfælde, hvor Oprindelsen til et Ar er uomtvistelig (Brandsaar, Furunkel, fur., Absces), noterer man denne Oprindelse.

Omtalen af en Tatovering ledsages altid af en omhyggelig Beskrivelse af hvad den fremstiller.

- b. Mærkets Form. I det Tilfælde, hvor Mærkets Form ikke med Nødvendighed følger af dets Art, bør man angive denne Form. Saaledes kan et Ar være retliniet r, bølgeformet bgf., brudt br., krumt c, rundt rd., ovalt ov. o. s. v. Ved krumme Ar og i det hele ved alle, som viser en Cavitet, angiver man, hvorhen Arrets Cavitet vender, saaledes:

krumt med Cavitet opad, ع ,
krumt med Cavitet nedad, ح ,
krumt med Cavitet udad, ف ,
krumt med Cavitet indad, ب ,
krumt med Cavitet fortil, خ ,
krumt med Cavitet bagtil, پ .

- c. Mærkets Dimensioner. Disse udtrykkes i Centimeter og Millimeter, idet Centimeteren tages som Enhed. I det Tilfælde, hvor det beskrevne Mærke

frembyder en kjendelig Bredde, angiver man baade Længde og Bredde.

Er et Mærke rundt, angiver man dets Diameter, dog kun naar den er nogenlunde stor.

- d. Mærkets Retning. Naar undtages runde Mærker angiver man Mærkets almindelige Retning, bedømt fra det høieste Punkt til det laveste.

Eftersom Mærkets Retning er skraa ovenfra nedad mod én af Legemets 4 Sider, kaldes den:

skraa indad....	b i
— udad....	b ε
— fremad..	b α
— bagtil...	b ρ

Bestemmelse af Mærkets Plads.

Denne fordrer Angivelse af:

1. Det valgte Udgangspunkt.
2. Mærkets Afstand fra dette.
3. Den Retning, efter hvilken Afstanden er regnet.
4. Den af Legemets 4 Sider, paa hvilken Mærket befinder sig.

Udgangspunkterne er følgende:

For Ansigtet og Halsens Forside:

Høire eller venstre Pandeknude:	Pdk. δ eller ζ.
Øienbrynenes indre eller ydre	
Spidser.....	Pt. ι eller ε Øbr.
Øienbrynenes Midte.....	m. Øbr.
Øienbrynenes indre eller ydre	
Halvdel eller Fjerdedel.....	1/2 ell. 1/4 ι ell. ε Øbr.
Øievinkel.....	Øv.
Næseroden.....	Nrod.
Kindbenene (pomme).....	pmt.
Næsebor, høire eller venstre.....	Nbor δ eller ζ.
Tragus.....	trg.

Ørelappen	Ørl.
Underkæben (maxilla)	mx.
Mundvige (Mundens Vinkler).....	Mdv. ♂ el. ♀.
Hagespidsen	Hg pt.
Strubehovedet (Larynx).....	lrx.

For Armene og Hænderne:

Albuen	Ab.
Haandleddet	Hl.
Fingerleddene	Fl.

Naar undtages Tommelfingeren, der kun har 2 Led, tælles Fingrenes Led fra 1—3, idet det Led, der er nærmest Haandleddet, regnes for det første.

Fingrenes Falanger, som man tæller paa samme Maade som Fingerleddene	f.
--	----

For Brystet og Partiet ned til Navlen:

Gaffelbenet (Brystbenets øverste Ende)	Gb.
Brystvorterne, høire eller venstre:	Bv. ♂ eller ♀.
Navlen.....	Nvl.

og en Linie, som tænkes at gaa lodret langs Midten af Legemets Forflade og som kaldes Midtlinien: Ml.

Et Mærkes Afstand fra Midtlinien regnes altid horizontalt. Den bør altid angives. Pladsen for Mærker paa Brystet kan saaledes bestemmes ved to Udgangspunkter.

For Ryggen og Halsens Bagside:

Syvende Halshvirvel	7 ^e .
---------------------------	------------------

Den ligger lidt ovenfor Linien mellem Skulderbladenes øverste Del og springer hos magre Personer noget frem.

Rygraden..... Rgr.

Den spiller ved Beskrivelsen af Mærker paa Ryggen samme Rolle som Midtlinien ved Beskrivelsen af Mærker paa Brystet.

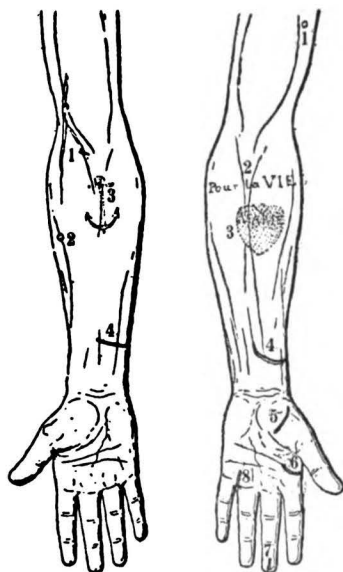
Dersom det drejer sig om Mærker paa andre Dele af Legemet end de foran nævnte, bestemmer man deres Plads efter de her anførte Principer.

De eiendommelige Mærker beskrives altid i følgende Orden:

- I. Venstre Arm og Haand.
 - II. Høire Arm og Haand.
 - III. Ansigt og Halsens Forside.
 - IV. Bryst, Skuldrenes Forside og Partiet ned til Navlen.
 - V. Halsens Bagside og Ryggen.
 - VI. De øvrige Dele af Legemet.
-

Forsiden af

- I. Venstre Arm og Haand samt af
- II. Heire Arm og Haand.

Med Hensyn til Beskrivelsen af de paa ovenstaaende Figurer med Numrene 1—8 og 1—4 betegnede Mærker og Bestemmelsen af deres Plads henvises til næste Side.

Beskrivelse af Mærkerne og Bestemmelse af deres Plads.

Venstre Arm og Haand.

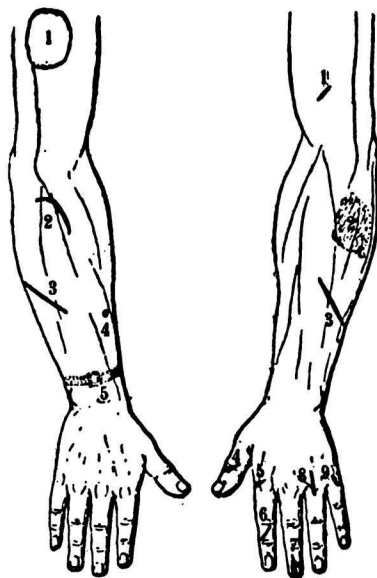
1. Nævus, 11 over venstre Albue udad. (nv., 11 — $\frac{1}{2}$ Ab. ϵ).
2. Tatovering: POUR LA VIE 9 horizontalt, 5 under venstre Albue forpaa. (Tat.: POUR LA VIE 9 h, 5 — $\frac{1}{2}$ Ab. α).
3. Tatovering: Hjerter 5/5 MARIE, 7 under venstre Albue forpaa. (Tat.: Hjerter 5/5 MARIE, 7 — $\frac{1}{2}$ Ab. α).
4. Ar krumt med Cavitet opad 5/0.3 skraat udad, 3 over venstre Haandlede forpaa. (Ar — 5/0.3 b ϵ , 3 — $\frac{1}{2}$ Hl. α).
5. Ar krumt med Cavitet indad 4/0.2 vertikalt, midt paa venstre Tommelbal forpaa. (Ar — 4/0.2 vr., m $\frac{1}{2}$ Tb. α).
6. Ar krumt med Cavitet opad 4 horizontalt, 1 over 1" Led paa venstre Pegefinger forpaa — udad. (Ar — 4 h, 1 — 1" Fl. $\frac{1}{2}$ P α — ϵ).
7. Ar retliniet 2 vertikalt, Spids 3" Falanx venstre Mellemfinger forpaa. (Ar r 2 vr., pt. 3" f $\frac{1}{2}$ M α).
8. Ar retliniet 2 vertikalt mellem venstre Ring- og Lillefinger forpaa. (Ar r 2 vr., $\frac{1}{2}$ R-L α).

Høire Arm.

1. Ar retliniet 1.8 skraat indad, 3 under høire Albue forpaa. (Ar r 1.8 b i, 3 — $\frac{1}{2}$ Ab. α).
2. Furunkel, 12 under høire Albue udad — forpaa. (fur., 12 — $\frac{1}{2}$ Ab. ϵ — α).
3. Tatovering: Anker 6/3, 6 under høire Albue forpaa. (Tat: Anker 6/3, 6 — $\frac{1}{2}$ Ab. α).
4. Ar retliniet 3 horizontalt, 4 over høire Haandlede forpaa og indad. (Ar r 3 h, 4 — $\frac{1}{2}$ Hl. α — i).

Bagsiden af
I. Venstre Arm og Haand samt af
II. Høire Arm og Haand.

(Underarmene dreiede halvt om fra den Pag. 166 viste Stilling).

Med Hensyn til Beskrivelsen af de paa ovenstaaende Figurer med Numrene 1—9 og 1—5 betegnede Mærker og Bestemmelsen af deres Plads henvises til næste Side.

Beskrivelse af Mærkerne og Bestemmelse af deres Plads.

Venstre Arm og Haand.

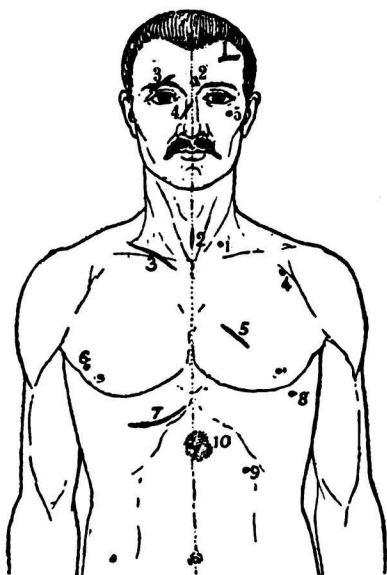
1. Ar retliniet 2 skraat indad, 4 over venstre Albue forpaa — udad. (Ar r 2 b i, 4 — \oint Ab. α — ϵ).
2. Ar ovalt $7/4$ verticalt, 5 under venstre Albue bagpaa (sandsynligvis udslettet Tatovering). (Ar ov. $7/4$ vr., 5 — \oint Ab. ρ (sandsynligvis udslettet Tat.)).
3. Ar retliniet 6 skraat indad, 9 over venstre Haandlede bagpaa. (Ar r 6 b i, 9 — \oint Hl. ρ).
4. Ar krumt med Cavitet opad 2 skraat udad, paa 2" Fingerled af venstre Tømmefinger bagpaa. (Ar — 2 b ϵ , 2" Fl. \oint T ρ).
5. Ar krumt med Cavitet opad 4 horizontalt, 1 under 1" Fingerled venstre Pegefinger forpaa — udad. (Ar — 4 h, 1 — 1" Fl. \oint P α — ϵ).
6. Ar retliniet $3/0.2$ skraat udad, 2" Falanx venstre Pegefinger bagpaa. (Ar r $3/0.2$ b ϵ , 2" f \oint P ρ).
7. Negl venstre Mellemfinger spaltet. (Negl \oint M. spaltet).
8. Ar retliniet 3 verticalt, 1" Fingerled venstre Ringfinger bagpaa. (Ar r 3 vr., 1" Fl. \oint R ρ).
9. Ar krumt med Cavitet nedad 1.5 skraat indad, 1" Fingerled venstre Lillefinger bagpaa. (Ar. — 1.5 b i, 1" Fl. \oint L ρ).

Høire Arm.

1. Ar $6/4$ efter Trækplaster, 9 ovenfor høire Albue forpaa — udad. (Ar $6/4$ efter Trækplaster, 9 — \oint Ab. α — ϵ).
2. Ar krumt med Cavitet nedad 6 skraat udad, 5 under høire Albue bagpaa. (Ar — 6 b ϵ , 5 — \oint Ab. ρ).
3. Ar retliniet 5 skraat udad, 13 under høire Albue og 10 over Haandlede bagpaa. (Ar r 5 b ϵ , 13 — \oint Ab. og 10 — Hl. ρ).
4. Nævus, 8 over høire Haandlede bagpaa. (nv., 8 — \oint Hl. ρ).
5. Tatovering: Armbaand med Medaillon, høire Haandlede bagpaa. (Tat.: Armbaand med Medaillon, \oint Hl. ρ).

III. Ansigtet og Halsens Forside samt

IV. Brystet, Skuldrenes Forside og Partiet ned til Navlen.

Med Hensyn til Beskrivelsen af de paa ovenstaaende Figur med Numrene 1—5 og 1—10 betegnede Mærker og Bestemmelsen af deres Plads henvises til næste Side.

Beskrivelse af Mærkerne og Bestemmelse af deres Plads.

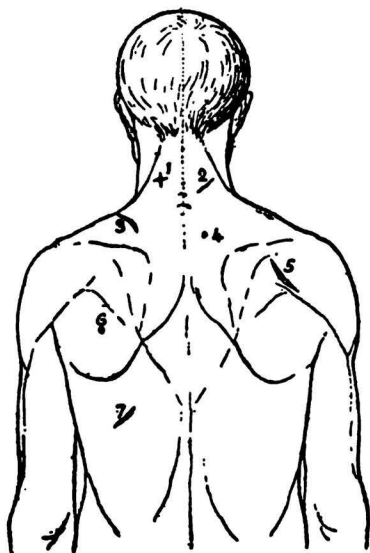
Ansigtet.

1. Ar retliniet 2 horizontalt, 3 over venstre Øienbryns ydre Halvdel. (Ar r 2 h, 3 — c $\frac{1}{2}$ Øbr $\frac{1}{2}$ e).
2. Ar retliniet 1/0.2 skraat til venstre, 1 over Næseroden. (Ar r 1/0.2 b $\frac{1}{2}$, 1 — c Nrod).
3. Ar retliniet 2 skraat udefter, høire Øienbryns Midte. (Ar r 2 b e, m $\frac{1}{2}$ Øbr.).
4. Ar retliniet 2 skraat udefter, høire Side af Næsen og 2 under Næseroden. (Ar r 2 b e, N $\frac{1}{2}$ Side 2 — c Nrod.).
5. Nævus, 2 under venstre Øies ydre Vinkel. (nv., 2 — c $\frac{1}{2}$ Øv. e).

Halsens Forside, Brystet, Skuldrenes Forside og
Partiet ned til Navlen.

1. Nævus, 6 under Larynx og 3 til venstre for Midtlinien. (nv., 6 — c lrx. og 3 $\frac{1}{2}$ Ml.).
2. Ar efter Operation for Krop 2.5 vertikalt, 3 under Larynx. (Ar efter Operation for Krop 2.5 vr., 3 — c lrx.).
3. Ar retliniet 6/1.5 skraat indad, 4 til høire for Gaffelbenet, paa clavicula. (Ar r 6/1.5 b i, 4 $\frac{1}{2}$ Gb., paa clv)..
4. Nævus, 9 til venstre for Gaffelbenet, paa Skulder. (nv., 9 $\frac{1}{2}$ Gb. paa Sk.).
5. Ar retliniet 3.5 skraat udad, 7 under Gaffelbenet og 3 til venstre for Midtlinien. (Ar r 3.5 b e, 7 — c Gb. og 3 $\frac{1}{2}$ Ml.).
6. Nævus, 2 over og bag høire Brystvorte. (nv., 2 — c og p $\frac{1}{2}$ Bv.).
7. Ar krumt med Cavitet opad 8/0.2, 15 under Gaffelbenet og 2 tilhøre for Midtlinien. (Ar — c 8/0.2, 15 — c Gb. og 2 $\frac{1}{2}$ Ml.).
8. Nævus 3 under venstre Brystvorte. (nv., 3 — c $\frac{1}{2}$ Bv.).
9. Ar punktformet, 10 under Brystvorten og 6 til venstre for Midtlinien. (Ar pt., 10 — c Bv. og 6 $\frac{1}{2}$ Ml.).
10. Ar rundt, efter Brandsaar, 3, 10 over Navlen paa Midtlinien, de 3 Fjerdedele til venstre. (Ar rd., efter Brandsaar, 3, 10 — c Nvl., paa Ml. $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$).

V. Halsens Bagside og Ryggen.

Med Hensyn til Beskrivelsen af de paa ovenstaaende Figur med Numrene 1—7 betegnede Mærker og Bestemmelsen af deres Plads henvises til næste Side.

Beskrivelse af Mærkerne og Bestemmelse af deres Plads.

Halsens Bagside og Ryggen.

1. Ar efter Furunkel i Kors, 2.5 til venstre for Rygraden og 3 over 7' Halshvirvel. (Fur †, 2.5 § Rgr. og 3 — 7').
2. Ar retliniet 3 skraat indad, 1 over og tilhøre for 7' Halshvirvel. (Ar r 3 b i, 1 — og § 7').
3. Ar krumt med Cavitet nedad, 7 til venstre for 7' Halshvirvel. (Ar —, 7 § 7').
4. Nævus, 2 tilhøre for Rygrad og 3 under 7' Halshvirvel. (nv., 2 § Rgr. og 3 — 7').
5. Ar krumt med Cavitet opad 5 skraat udad, 12 under 7' Halshvirvel og 9 tilhøre for Rygrad. (Ar — 5 b e, 12 — 7' og 9 § Rgr.).
6. Nævus, 18 under 7' Halshvirvel og 10 til venstre for Rygrad. (nv., 18 — 7' og 10 § Rgr.).
7. Ar retliniet 3/0.2 skraat udad, 24 under 7' Halshvirvel og 6 til venstre for Rygrad. (Ar r 3/0.2 b e, 24 — 7' og 6 § Rgr.).

VI. Mærker paa de øvrige Dele af Legemet beskrives kun undtagelsesvis.

Tabel over Forkortelser og Tegn.
For Skriveren.

Åben	å.	Fuldstændig.....	flst.
Accentueret.....	ac.	Furunkel	fur.
Albue	Ab.	Gaffelbenet.....	Gb.
Amputeret	amp.	Gjennemstukket	gjstk.
Ankylose	k	Grube	Grb.
Azurblaa	az.	Grønlig	grl.
Bagtil	φ	Gul	g.
Biceps	bcp.	Gulagtig	glg.
Blond	bl.	Haand	H.
Brudt	br.	Haandflade.....	Hfl.
Bryst.....	B.	Haandlede	Hl.
Brystben	Bb.	Hage	Hg.
Brystvorte.....	Bv.	Hageformet	√
Bølgeformet	bgf.	Halvmaaneformet.....	D
Centimeter	cm.	Horizontal	h.
Châtain	ch.	Høire	∫
Circonflex	^	Indvendig.....	i
Cirkulær	circ.	Ingen (nul).....	0
Clavicula (Nøgleben).....	clv.	Kjæve (maxilla).....	mx.
Concav og cav	} cv.	Krum.....	c.
Concavitet og Cavitet		— med Cavitet opad..	f
Concentrisk.....	c.	— - - nedad.	f
Convex	vex.	— - - fortil..	f
Convex i Vinkel	vex }	— - - bagtil.	f
Devieret.....	dv.	— - - udad..	f
Dimension	dim.	— - - indad.	f
Distance.....	dst.	Larynx (Adamsæble).....	lrx.
Dybtliggende.....	dybtl.	Liden (Lille)	l.
Falanx	f.	Lillefinger	L.
Finger	F.	Lukket.....	lkt.
Fingerled.....	Fl.	Lys.....	ls.
Firkantet	□	Læbe	Lb.
Forkortet.....	fkrt.	Marron	mar.
Fortil	α	Mellemblaa	mbL.
Fremspringende.....	} frm.	Mellemfinger	M.
Fremstaaende.....		Mellem Pege- og Mellemfinger.....	P—M.

Mellem Pege- og Tommel- finger	P-T.	Skiferblaa	sbl.
Middels (mellem)	m.	Skraa	b.
Midtlinie	Ml.	— fortil	b α
Midtpaa	m.	— bagtil	b ρ
Millimeter	mm.	— udad	b ϵ
Modermærke	Mm.	— indad	b i
Mund	Md.	Skulder	Sk.
Mundvinkel	Mdv.	Skulderblad	Skbl.
Mærk	mk.	Spids	pt.
Navle	Nvl.	Stor	s.
Nedad	ned.	Straaleformet	stf.
Næse	N.	Syvende Halshvirvel	7 ^e
Næsebor	Nbor.	Tatovering	fat.
Næserod	Nrod.	Tilbageløbende (fuyant) ..	f.
Næseryg	Nryg.	Tinding	Tdg.
Nævus	nv.	Tommelbal	Tb.
Opad	op.	Tommelfinger	T.
Orange	or.	Tragus	trg.
Oval	ov.	Traverseret	trv.
Over	— \subset	Trekantet	\triangle
Pande	Pd.	Udadbøiet	udb.
Pandeknude	Pdk.	Udvendig	ϵ
Parallel	prl.	Under	— \subset
Pegefinger	P.	Venstre	$\&$
Pommette (Kindben)	pmt.	Vertical	vr.
Punkt	pt.	Vinkel	v.
Rectangulær	rng.	Vorte	V.
Retliniet	r.	Øie	Ø.
Retvinklet	└	Øiebryn	Øbr.
Ringfinger	R.	Øiehaar	Øh.
Rund	rd.	Øielaag	Øl.
Rygrad	Rgr.	Øievinkel	Øv.
Scrofler	scrof.	Ørelap	Ørl.

Tablet over Forkortelser og Tegn.

For Læseren.

å.....	Åben	Gb.....	Gaffelbenet
Ab.....	Albue	gjstk.....	Gjennemstukket
ac.....	Accentueret	glg.....	Gulagtig
amp.....	Amputeret	Grb.....	Grube
az.....	Azurblaa	grl.....	Grønlig
B.....	Bryst	H.....	Haand
Bb.....	Brystben	Hfl.....	Haandflade
Bv.....	Brystvorte	Hg.....	Hage
b.....	Skraa	Hl.....	Haandled
bcp.....	Biceps	h.....	Horizontal
bgf.....	Bølgeformet	k.....	Ankylose
bl.....	Blond	L.....	Lillefinger
br.....	Brudt	Lb.....	Læbe
c.....	{ Concentrisk	l.....	Liden
	{ Krum	lkt.....	Lukket
ch.....	Châtain	lrx.....	Larynx (Adamsæble)
circ.....	Circulær	ls.....	Lys
clv.....	{ Clavicula	M.....	Mellemfinger
	{ (Nøgleben)	Md.....	Mund
cm.....	Centimeter	Mdv.....	Mundvinkel
cv.....	{ Concav og cav	Ml.....	Midtlinie
	{ Concavitet og Cavitet	Mm.....	Modermærke
dim.....	Dimension	m.....	Middels (mellem)
dst.....	Distance	mar.....	Marron
dv.....	Devieret	mbl.....	Mellemblaa
dybtl.....	Dybtliggende	mk.....	Mørk
F.....	Finger	ml.....	Midtpaa
Fl.....	Fingerled	mm.....	Millimeter
f.....	{ Falanx	mx.....	Kjæve (maxilla)
	{ Tilbageløbende	N.....	Næse
	{ (fuyant)	Nbor.....	Næsebor
fkrt.....	Forkortet	Nrod.....	Næserod
flst.....	Fuldstændig	Nryg.....	Næseryg
frm.....	{ Fremspringende	Nvl.....	Navle
	{ Fremstaaende	ned.....	Nedad
fur.....	Furunkel	nv.....	Nævus
g.....	Gul	op.....	Opad

or.....	Orange	vex γ	Convex i Vinkel							
ov.....	Oval	vr.....	Vertical							
P.....	Pegefinger	\emptyset	Øie							
P—M.....	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2">}</td> <td>Mellem Pege- og</td> <td>Øbr.....</td> <td>Øienbryn</td> </tr> <tr> <td>Mellemfinger</td> <td>Øh.....</td> <td>Øiehaar</td> </tr> </table>	}	Mellem Pege- og	Øbr.....	Øienbryn	Mellemfinger	Øh.....	Øiehaar	Øl.....	Øielaag
}	Mellem Pege- og		Øbr.....	Øienbryn						
	Mellemfinger	Øh.....	Øiehaar							
P—T.....	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2">}</td> <td>Mellem Pege- og</td> <td>Øv.....</td> <td>Øievinkel</td> </tr> <tr> <td>Tommelfinger</td> <td>Ørl.....</td> <td>Ørelap</td> </tr> </table>	}	Mellem Pege- og	Øv.....	Øievinkel	Tommelfinger	Ørl.....	Ørelap	ε.....	Udvendig
}	Mellem Pege- og		Øv.....	Øievinkel						
	Tommelfinger	Ørl.....	Ørelap							
Pd.....	Pande	i.....	Indvendig							
Pdk.....	Pandeknude	ρ.....	Bagtil							
pmt.....	Pommlette (Kindben)	α.....	Fortil							
prl.....	Parallel	Λ.....	Circonflex							
pt.....	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2">}</td> <td>Punkt</td> <td>□.....</td> <td>Firkantet</td> </tr> <tr> <td>Spids</td> <td>Δ.....</td> <td>Trekantet</td> </tr> </table>	}	Punkt	□.....	Firkantet	Spids	Δ.....	Trekantet	∇.....	Hageformet
}	Punkt		□.....	Firkantet						
	Spids	Δ.....	Trekantet							
R.....	Ringfinger	∩.....	Halvmaaneformet							
Rgr.....	Rygrad	∫.....	Høire							
r.....	Retliniet	∫.....	Venstre							
rd.....	Rund	0.....	Ingen (nul)							
rng.....	Rectangulær	L.....	Retvinklet							
Sk.....	Skulder	7 ⁱ	Syvende Halshvirvel							
Skbl.....	Skulderblad	bε.....	Skraa udad							
s.....	Stor	bi.....	Skraa indad							
sbl.....	Skiferblaa	bρ.....	Skraa bagtil							
scrof.....	Scrofler	bα.....	Skraa fortil							
stf.....	Straaleformet	ε.....	Krum udad							
T.....	Tommelfinger	ι.....	Krum indad							
Tb.....	Tommelbal	ι.....	— med Cavitet opad							
Tdg.....	Tinding	ι.....	— — — nedad							
tat.....	Tatovering	ι.....	— — — bagtil							
trg.....	Tragus	ι.....	— — — fortil							
trv.....	Traverseret	ι.....	Over							
ndb.....	Udadbøiet	ι.....	Under							
V.....	Vorte									
v.....	Vinkel									
vex.....	Convex									

Ejendommelige Mærker.

SIGNALEMENTSKORT
TIL BRUG FOR PORTRAIT PARLÉ.

- I. *Ar 4 horizontalt, 8 over venstre
Haandled forpaa.....*
*Let Ar 3 verticall, 2" Fatans
venstre Mellemfinger forpaa.....*
*Tre tatoverede Punkter mellem
venstre Tommel- og Føgefinger
bagpaa.....*
- II. *Nævus, 4 over høire Albue forpaa.
Negl høire Tommelfinger stærkt
stribet.....*
*Ar 2 skraat indad, 1" Fingerled
høire Føgefinger bagpaa.....*
- III. *Ar efter Furunkel, 1 bag venstre
Næselor paa Næse-Løbe-Pyn-
ken.....*
*Nævus, 6 foran høire Tragus og 4
under og bag høire ydre Ørevinkel
Nævus, 2 over venstre Øienbryns
Midte.....*
- IV. *Nævus behaaret, 10 under Gaffel-
ben og 6 tilvenstre for Midtlinie.*
- V. *Furunkel, 4 under og til høire for
7" Halskrivel.....*
- VI.

Den jødiske Kriminalretspleje.

Af et Foredrag af Læge *Louis Frænkel*.

— — — Før Moses' Tid har Hebræerne næppe haft nogen ordnet Retspleje; i hvert Fald kende vi intet dertil.

I den patriarkalske Tid var Husfaderen Hersker over sin Husstand og han øvede der selv uindskrænket Justitsen; jeg behøver blot at minde Dem om Juda, der befaler, at hans Svigerdatter skal brændes for Utugt.

Senere gik Myndigheden over til de ældste i hver Stamme, og først, da Moses overtog Ledelsen af hele Folket, indsatte han — efter sin Svigerfader, Jethros' Raad — under sig Mænd til at paadømme Sager, der ikke var tilstrækkelig vigtige til at han skulde give sig selv af dermed, og han dannede forskellige Instanser, idet han gav én Mand Myndighed over ti, samlede flere saadanne under én med Myndighed over 50, og videre satte han nogle over 100 og 1000, saa at der til ham kun bragtes, hvad ingen af disse kunde magte. Han bestemte endvidere, at hver By for Fremtiden skulde have sine egne Dommere, og som en højere Instans for alle Byerne dannede han en Domstol bestaaende af Præster og knyttet til Helligdommen. Hos denne kunde de lavere Domstole søge Hjælp i vanskelige Tilfælde, hvorimod de stridende Parter ikke havde nogen Appellationsret.

Domstolene var uafhængige af det politiske Overhoved, og, selv om Schoftim, Præsidenterne for den jødiske Repu-

blik ¹⁾ og senere Kongerne til Tider greb ind i Retsvæsenet, var dette dog kun forbigaaende, og det staaer som en Hovedregel: En Konge kan ikke være Dommer og kan ikke dømmes, han kan ikke optræde som Vidne, og man kan ikke vidne mod ham, eller som vi nu til Dags sige: Kongens Person er hellig og ukrænkelig, og Kongen er ansvarsløs.

Under Eksilet bevarede Jøderne deres egen Domstol, der imidlertid var bleven verdslig, og, da Esra grundede den jødiske Republik paany, ordnede han Retsvæsenet saaledes, som det senere vedblev at bestaa. Dog maa vi endnu nævne Schimeon ben Schotach, der ca. 100 Aar før den nuværende Tidsregning under Janais Regering stod i Spidsen for den øverste Domstol eller Sanhedrin, som den kaldtes. Han var en for sit ualmindelige Retsind og sin Humanitet bekendt Mand, og nøje holdende sig til Skriftens Ord som eneste Lovbog paavirkede han Retsvæsenet saaledes, at dette virkede saa lemfældigt og skaansomt som muligt uden dog at bøje Retten, og det Ord, der er opbevaret af ham: »Vær flittig til at forhøre Vidnerne!« skal stamme fra den ulykkelige Begivenhed, der hændte ham, at han efter falske Vidners Udsagn maatte dømme sin egen Søn til Døden, — og Systemet for det omhyggelige Vidneforhør, der blev uomstødelig Praksis i jødisk Kriminalproces senere, skyldes da ogsaa Schimeon ben Schotach.

Fra hans samtidige Ab-ben-Dijn, hvad der kunde kaldes Rettens Vicepræsident Jehuda ben Tabaj, der var stærkt paavirket af Schimeon ben Schotach, har vi det bekendte Ord: »Naar du er Dommer, da gør dig ikke til Sagfører; men medens de stridende Parter staa for dig, da betragt dem begge som skyldige, og, naar du har sendt dem fra dig, da være de begge som rene, naar de have underkastet sig Dommen«. Man ser den upartiske Retfærdighed lyse ud af denne Opfordring til Dommerne om at møde aldeles uforudindtagne.

¹⁾ De kaldes i den alm. Bibeloversættelse »Dommerne«; men dette Ord vilde i denne Sammenhæng virke vildledende.

Da det at være Jøde indbefatter to Ting, baade at tilhøre et Folk og at tilhøre en Religion, og da disse to Ting i Virkeligheden i deres dybeste Grund ere saa inderlig forenede med hinanden, at det paa utallige Punkter er umuligt at rede de nationale Love ud fra de religiøse, vil De forstaa, at den jødiske Straffelov rummer Forseelser mod begge. Lad os citere den berømte jødiske Filosof Mendelsohn angaaende dette; han siger: »Stat og Religion vare i denne oprindelige Forfatning ikke forenede; men de vare ét; de vare ikke forbundne, men det ene Begreb dækkede det andet; Menneskenes Forhold mod Menneskene og deres Forhold mod Gud faldt sammen og kunde aldrig komme i Modstrid indbyrdes.« Alle Forseelser faldt altsaa ind under samme Ramme, de mest kriminelle Sager og det, man nu til Dags blot vilde sammenligne med smaa Overtrædelser af Politivedtægter.

Der fandtes ved den jødiske Domstol ingen offentlig Anklager, og en Sag kom kun for, naar den ene Privatmand meldte sig som Vidne mod den anden og anklagede ham. Der førtes da Vidner for og imod, og det var Dommerens Sag at dømme skyldig eller uskyldig.

Nogen Undersøgelserdomstol fandtes ikke, endsige nogen Inkquisition eller Tortur. Der dømtes ikke paa Indicier, og der maatte mindst være to Vidner mod den anklagede, for at han kunde kendes skyldig, to Vidner, der erklærede selv at have sét, at N. N. gjorde sig skyldig i den og den strafbare Handling. Ja! det var endda ikke nok til at faa den anklagede straffet; han maatte i Forvejen have været advaret af dem mod at gøre det; de maatte have sagt til ham: »Gør ikke det og det, du nu vil; det vil bringe de og de Følger og den og den Straf,« og først, naar han havde trodset deres Advarsel, kunde han kendes skyldig.

Dette hænger sammen med hele Principet for Opfattelsen af, hvad Brøde var: hertil udkrævedes to Ting 1) den

onde Hensigt og 2) den udførte Handling. (Nødværge opfattes dog under visse Forhold ikke som Brøde).

En utilregnelig maatte siges at mangle den onde Hensigt og kunde altsaa ikke dømmes skyldig. Som utilregnelig betragtedes ganske smaa Børn, døvstumme, Idioter, Sindssyge af enhver Art, Folk, der gik i Barndom, Epileptikere, drukne, Feberpatienter o. fl. a.

Ligesaalidt kunde en Person dømmes skyldig, naar han havde tænkt at give én et Slag paa en Legemsdel, hvor det ikke kunde gøre Fortræd, og han saa, ved at f. Eks. den anden drejede sig, kom til at slaa ham, saa at Døden blev en Følge af Slaget, heller ikke naar én, der havde i Sinde at slaa et Dyr, kom til at ramme et Menneske.

Iøvrigt var Loven lige for alle, og ingen Byrd eller Stand beskyttede Forbryderen, ligesom det var uden Betydning for Straffen, hvem Forbrydelsen havde ramt, et Barn eller en voksen, Mand eller Kvinde, Jøde eller Ikke-Jøde, rask eller syg.

Endnu maa vi gøre opmærksom paa, at al Retsforhandling var offentlig, og at man kun kunde straffes for at have overtraadt et Forbud, men ikke for ikke at have opfyldt et Bud. For at give et Eksempel paa saadant vil jeg blot nævne, at én ikke kunde straffes for ikke at have reddet en anden ud af Livsfare, naar han havde kunnet det. Havde han reddet Manden, havde han opfyldt et Bud; nu gjør han det ikke; men han overtræder derved ingen Forbud og kan altsaa ikke straffes.

Det være her tilføjet, at Thoraen, den jødiske Lov, indeholder 613 Forskrifter, af hvilke de 365 ere Forbud, de 248 Bud, og Talmud tilføjer mnemoteknisk, at Forbudene ere saa mange som Solaarets Dage, 365, og Budene saa mange som Knoglerne i det menneskelige Skelet — 248.

Domstolene sammensattes efter de forskellige Forbrydelser af et forskelligt Antal Dommere. Ved civile Sager og de kriminelle Sager, som ikke vilde faa nogen Dødsdom til Følge, bestod Retten af 3 Medlemmer. Ved Sager, hvor

Talen kunde blive om Dødsdom, maatte den mindst bestaa af 23 Medlemmer; men den kunde, som vi ville se senere, suppleres til 71.

Kun i ganske faa Sager, f. Eks. hvor det drejede sig om en falsk Profet, maatte Retten a priori bestaa af 71.

I alt, undtagen hvor det drejede sig om Dødsstraf, var simpel Majoritet det afgørende, saa at én Stemme gjorde Udslaget. Ved Dødsstraf derimod maatte der mindst være en Majoritet af 2 Stemmer for at dømme til Døden; men én Stemmes Majoritet var tilstrækkelig til at frikende.

Som før sagt bestod Domstolen, hvor det drejede sig om Dødsstraf, af 23 Dommere, og det Tal kommer man til, idet man for det første fordrede en Afgørelse af 10 Stemmer for enten at dømme eller frikende, det giver 20 Medlemmer; dernæst maatte der 2, for at der kunde blive Majoritet til at kende skyldig, og, da ingen Ret kan bestaa af et lige Antal Medlemmer, optoges én til, saa at de i alt blev 23.

Disse 23 Dommere sad i en Halvkreds, saa at den ene kunde se den anden. Foran dem sad 3 Rækker af deres Disciple, 23 i hver Række; endvidere fandtes 2 Sekretærer, til andre Tider 3, og af disse skrev den ene, hvad der blev fremført til Anklage, den anden, hvad der blev fremført til Forsvar, og den tredje — naar han var der — begge Dele.

Hele denne Retsforsamling holdt til Tider Møde under aaben Himmel, til andre Tider i Forsamlingshuset, Synagogen.

Der maatte kun holdes Ret, saa længe det var Dag, og, mens i andre Sager Dommen faldt samme Dag, som en Sag blev forebragt, saa var det fastsat, at hvor det drejede sig om Dødsstraf, kunde Dommen kun falde samme Dag, naar den lød paa Frifindelse; kendtes anklagede skyldig, udsattes Dommen til næste Dag for at give Dommerne Tid til at forhandle indbyrdes. De maatte da tilbringe Natten hermed, ikke nyde Vin og tidlig næste Morgen atter møde

i Retten for at fortsætte; man maatte ikke overilet skride til en saa alvorlig Handling som at afsige en Dødsdom. Paa Grund af de 2 Dages Varighed kunde en saadan Sag aldrig komme for en Fredag eller Dagen før en af de jødiske Helligdage.

For ikke at udøve noget Justitsmord anvendte man den størst mulige Omhu paa at faa Sagen saa fyldig som mulig oplyst, og man lod først de Dommere faa Ordet, der kunde anføre noget til den anklagedes Frifindelse paa Basis af det forelagte, og medens ved andre Processer den Dommer, der engang havde talt til Gunst for den anklagede, senere kunde tale imod ham og omvendt, saa kunde, naar det galdt Dødsstraf, den Dommer, der tidligere havde talt for Domfældelse, senere tale for Frifindelse, medens den, der én Gang havde talt for Frifindelse, ikke senere kunde tale for Domfældelse. Ved Stemmeafgivningen kunde der imod enhver Dommer stemme efter den Anskuelse, han under Sagens Gang var kommet til; men medens man i civile Sager begyndte Afstemningen med Rettens Præsident, maatte i Døds-sager den yngste afgive sin Stemme først, for at der ikke kunde være Tale om Paavirkning fra de ældre. — Man maa stadig holde in mente, at det hele skete mundtligt og offentligt.

Naar en af Dommene døde eller ikke stemte, completerede man sig med den øverste af Disciplenes Rækker, idet en Dommer, som ikke stemmer, jo ikke er nogen Dommer.

Hvis 12 frikendte den anklagede, og 11 stemte for Døden, var han frikendt; — hvis omvendt 11 stemte for Frifindelse og 12 for Dødsstraf, var han ikke dødsdømt, idet der fordredes 2 Stemmers Majoritet hertil, og Retten maatte da completere sig, idet man i Domstolen optog af Disciplenes Rækker 2 og udvalgte af det tilstedeværende Publikum 2 til at træde ind i Elevernes Pladser. Man blev saaledes ved med at optage 2 og 2, indtil man havde faaet et Resultat eller indtil Domstolen talte 71 Medlemmer.

Var man da endnu ikke blevet enige, men Tallet stod med 36 for Dødsstraf og 35 for Frifindelse, forhandlede Dommerne indbyrdes for at faa en af de første over paa de frifindendes Parti. Det modsatte undgik man helst.

Som Kuriosum maa nævnes, at naar alle Rettens Medlemmer holdt paa Dødsstraf for den anklagede, blev han frifunden, idet man ikke kunde fritage sig for den Anskuelse, at en saadan samlet Optræden maatte bero paa en forudfattet Mening.

Ikke enhver kunde fungere som Dommer eller Vidne i en Sag. Man maatte udelukke de Personer, der paa nogen- somhelst Maade var beslægtede eller besvogrede med den anklagede eller den, hvem Brøden var gaaet ud over, og man tog i øvrigt kun for god Folk af ren jødisk Herkomst og af et uplettet Rygte, saa at professionelle Spillere, Aagerkarle og Folk af lignende Metier — der nævnes saaledes de, der leve af at holde Paréer paa Dueflyvninger — ere udelukkede.

Saa vidt om Vidnernes Kvalitet. Om deres Kvantitet have vi allerede sagt, at de mindst maa være to; det fortælles jo, hvorledes Schimeon ben Schotach, selve Rettens Præsident, saa' en Mand forfølge en anden ind i en Ruin; han løb efter og saa' ham komme ud igen med en blodig Kniv i Haanden, medens den dræbte laa i sine sidste Trækninger. »Skurk,« raabte han, »hvem har slaaet ham ihjel, Du eller jeg?« Men saa holdt han inde, idet han sagde til sig selv: »Hvorfor begynder jeg med ham? Skriften siger jo: den skyldige skal kun dø efter 2 Vidners Udsagn.«

Dommerne maatte ikke paa nogen Maade ved deres Spørgsmaal influere paa Vidnerne; disse sagde frem af sig selv, hvad de vidste om Sagen. De blev kun gjorde opmærksom paa udelukkende at sige, hvad de selv havde overbevist sig om og ikke, hvad de blot formodede eller havde hørt af andre; ligeledes gjorde man dem opmærksom paa, at det drejede sig om Dødsstraf og ikke om en Bøde,

som man kunde betale tilbage, men at det var et Menneskeliv, der ahang af deres Ord.

Den anklagede, maatte derpaa sige frem, hvad han havde at sige til sit Forsvar, og, hvis én af Disciplene havde noget at sige til hans Forsvar, maatte han træde frem og tale.

For at man kunde prøve Vidnernes Paalidelighed, førtes de ind én for én, og fik hver følgende Spørgsmaal:

I hvilken Periode af 7-Aar er det sket,
i hvilket Aar,
i hvilken Maaned,
hvad Dato,
hvilken Ugedag,
hvad Tid og
hvor,

og ved Mord f. Eks.:

om de havde kendt den myrdede, og om de havde advaret Gerningsmanden.

Svarede Vidnerne uoverensstemmende, galdt deres Vidnesbyrd ikke, naar Uoverensstemmelsen ikke blot laa i en ringe Klokkesletsdifference. Erklærer et Vidne, at han ikke ved et eller andet af disse Spørgsmaal bestemt, gælder hans Vidnesbyrd heller ikke.

Nu er det imidlertid den dygtige Dommers Sag yderligere at prøve Vidnernes Paalidelighed ved at udspørge dem om Biomstændigheder f. Eks.: hvad Klæder Manden havde paa, Redskabet, Handlingen udførtes med, Gerningsstedets nærmere Beskrivelse eller lignende. Sige Vidnerne hianden imod her, gælder deres Vidnesbyrd heller ikke; sige de derimod, at de ikke mindes et og andet af de her forelagte Spørgsmaal, tages deres Vidneudsagn dog for gode Varer, indtil de gribes i Modsigelse indbyrdes.

Hvorledes disse Biomstændigheder kan spille en Rolle vide vi jo fra Susannes Historie, som kortelig gengives her:

Blandt Jøderne i Babylon levede en vel staa ende Mand der hed Joakim. Hos ham mødtes daglig Byens Borgere, med nogle af dem valgte Dommere til at afgøre Pengestridigheder.

To af disse Dommere blev indtagne i Joakims smukke Hustru Susanne, og begge fik den Ide at overraske hende, naar hun i Middagsstunden skulde bade i Haven. De skiltes om Morgenen; men stadig løb de senere paa hinanden, og de besluttede sig derfor til at betro hinanden indbyrdes, hvad de havde for. Resultatet blev, at de dannede et Kompagniskab. En Middag gemte de sig i Haven og ganske rigtig, Susanne kom med sine 2 Slavinder for at bade. Hun lod Havens Porte lukke, lod sig klæde af og sendte Slavinderne bort for at hente Olje og Salve. Nu var det længselsfuldt ventede Øjeblik kommet, og de ældre Herrer træde frem for at forføre Susanne, samtidig med at de true hende med — saafremt hun gav dem et Afslag — at anklage hende for at have haft en ung Mand hos sig og derfor at have sendt Slavinderne bort.

Susanne vidste, at Døden vilde blive Følgen, men foretrak at dø uskyldig frem for at vanæres, og hun raabte om Hjælp.

De to gamle raabte med, hun fik Skinet imod sig, og Dagen efter udførte de deres Trusel, lod hende føre for Raadet og vidnede begge falsk mod hende.

Allerede var Dommen fældet, allerede førtes hun afsted til Retterstedet, da forlangte en ung Mand, Daniel, at Vidnerne skulde afhøres om, under hvilket Træ Forbrydelsen var sket. De indvikles i Modsigelse og medens Susanne frelses, blive de falske Vidner stenede.

Om hele denne Historie blot er et Sagn, danner den dog en smuk Illustration til, hvad vi finde i Talmud om ben Sakai: En Gang udspurgte han Vidnerne angaaende Figenstilkene, om de vare tykke eller tynde og angaaende et Mord, om det var sket under et Figentræ eller et andet Træ, om Fignerne var sorte eller hvide.

Modsigelse af Vidnerne paa et saadant Punkt er jo nok til at frelse et Menneskeliv.

For endnu en Gang at samle, hvad der krævedes af Vidnerne, var det: at begge skulde stemme overens, vidne frivilligt uden Tvang eller Løn, mundtligt og i Tilstedeværelse af den anklagede i et Dommerne og Anklagede forstaaeligt Sprog. Tolk kunde ikke bruges.

Enhver, der kan, er pligtig at vidne og skal vidne uden Opfordring; kun det Vidnesbyrd har Gyldighed, der er baseret paa Selvsyn, og Sagen er først helt belyst, naar begge Vidner har været Vidne til det hele; Vidnesbyrdene har kun Værdi ved at være fælles Viden for Vidnerne og har ikke Værdi efter Antal men efter Fuldstændighed: Vidnesbyrdene tælles ikke — de vejes.

Har en Dommer Færten af, at et Vidne er upaalideligt, maa han ikke tillægge hans Udsagn nogen Betydning.

Domstolene kunde idømme Dødsstraf, korporlig Straf, Pengebøder og Band.

Af Dødsstraffe nævner den bibelske Lov kun én udtrykkelig: at stenes.

I Talmud findes 4: at stenes og brændes, rettes med Sværd eller Strikke. De 3 sidste Former skulle være af senere Oprindelse, vistnok først fra det andet Tempels Tid.

Rigtignok finder man i Thoraen forordnet, at enhver By, der er falden fra til Afgudsdyrkelse, skal rammes med Sværdet; men her tænkes nærmest paa en krigersk Handling, en Slags Lynchjustits og ikke paa nogen strafferetslig Eksekution; hele Byen skulde jo desuden gaa op i Flamme og dens Gods bandlægges.

Naar man ligeledes i Thoraen finder Brænding omtalt, saa mener mange, at det kun betyder, at Liget af den stenede skulde brændes som en særlig Forhaanelse.

Lad os i Korthed betragte Eksekutionen af Dødsstraffene.

Naar Retten havde afsagt sin Dom, førte man straks den samme Dag den dømte Misdæder ud f. Eks. for at stene

ham. Eksekutionsstedet laa langt fjernet fra Domstolen, muligvis for at give en og anden Tid til at lægge et godt Ord ind for den dømte, inden han havde naaet derhen. En Mand blev staaende ved Indgangen til Retslokalet med et Tørklæde i Haanden. I Afstand fra ham, dog saaledes, at de kunne se hinanden, holder en Herold til Hest. Kommer der nu én til Retten og siger, at han har noget at fremsføre til den dømtes Forsvar, giver han med Tørklædet et Vink, og Herolden rider afsted og stanser Toget med Forbryderen, der da føres tilbage. Ligeledes, naar denne selv havde noget at sige til sit Forsvar, blev han ført tilbage, og dette gentager sig 4—5 Gange, naar der er nogen Mening i, hvad han siger. Til den Ende er han ledsaget af to Retsdisciple, der skulle tage Skøn over, hvad han havde at sige. Fremkommer der noget, der virkelig taler til hans Forsvar, kan han endnu paa dette Tidspunkt frifindes.

Foran Toget gik en Herold, der udraabte: »Her kommer N. N. for at blive stenet; han har gjort det og det; den og den har set det; det er gjort der og der. Hvo, der kan sige noget til hans Forsvar, han komme og tale!«

Naar de vare omtrent 10 Alen borte fra Retterstedet, maatte Delinkventen bekende sine Synder, og naar han var 4 Alen fra Retterstedet, klædte man ham af, saa at han kun beholdt et Forklæde paa.

Retterstedet var 5—6 Alen højt. Eksekutionen bestod nu i, at et af Vidnerne stødte den dømte baglænds ned herfra, saa at han faldt paa Ryggen. Var han ikke død heraf, tog det andet Vidne en Sten og kastede den paa Brystet af ham. Var han endnu ikke død, stenede hele det tilstedeværende Publikum ham. For at han ikke skulde lide Smærte bedøvedes han med Myrrhavin, som lavedes af Kvinderne i Jerusalem og bragtes som Gave, eller betaltes af det offentlige.

Det er Thoraen, der foreskriver, at Vidnernes Haand skal være den første til at dræbe ham og derefter hele

Folket. Dette Bud er vel begrundet og berettiget, da man vel vanskelig kunde træffe et saa fordærvet Menneske, at han koldblodig vilde aflægge falskt Vidnesbyrd, naar han selv skulde være den eksekverende Bøddel. Maimonides begrundet denne Ferskrift med, at næppe nogen anden kan have en større Overbevisning om den udførte Brøde end Vidnet, der med egne Øjne har set det.

Brændingen paa den Tid, denne Straf blev anvendt, foregik paa følgende Maade. Den dømte Forbryder blev stillet saa dybt i en Mødding, at han sad fast til Knæene. Derpaa lagde man om Halsen paa ham et haardt Tørklæde, der var viklet ind i et blødt, og de to Vidner maatte nu trække hver til sin Side, til den ulykkelige aabnede Munden, og man heldte da smeltet Bly ned i Munden paa ham, og herfra trængte det ned i Indvoldene.

Det var en symbolsk Brænden af Mandens Indre, hans syndige Sjæl.

Den virkelige Flammedød anvendtes til Tider ogsaa. Vi have jo i Overlevering Beretningen om en Præstedatter, der dømt for Utugt blev brændt paa et Baal af Vinranker.

Den Brænding, der omtales i Thoraen, har vi allerede sagt, at mange mente, kun galdt den henrettedes Lig. Loven foreskriver nemlig i visse Tilfælde en Skærpelse af Dødsdommen, og denne Skærpelse bestod ikke i nogen Forhaanelse eller Mishandling af Personen selv, men af hans Lig. Noget sikkert ligger der imidlertid ikke til Grund for, at Brændingen ikke er en meget gammel Straf. Man huske, hvorledes Juda netop befalede, at hans Svigerdatter skulde brændes.

Det var som en Forhaanelse mod den dømtes Lig, at dette blev hængt op, noget, der dog kun skete ved mandlige Forbrydere. Hænderne bandtes sammen over Hovedet, og paa den Maade klyngedes den stenedes Lig op i et Træ eller paa en Pæl med en Tværstang. Liget blev imidlertid aldrig hængende Natten over, men blev taget ned og begravet, dog ikke i det fædrende Gravsted.

De, der henrettedes med Sværd, fik enten i staaende Stilling eller liggende over en Blok Hovedet kappet af med det svungne Sværd, og de, der henrettedes med Strikke, bleve kvalte ved at man, som beskrevet ved Brændingen, satte den dømte op paa en Mødding, saa han stod fast til Knæerne og derpaa trak til begge Sider i de Tørklæder, der vare lagte ham om Halsen.

Disse Dødsstraffe, som overhovedet idømtes uhyre sjældent, frembyde, hvor grusomme de end maatte forekomme os, dog ikke nær de Pinsler og Plager, som man har anvendt langt senere op i Tiden hos Folkene rundt om i Evropa. Man tænke plot paa, hvorledes Romerne kastede Folk for Løver eller korsfæstede dem levende, og hvorledes Hjul og Stejle anvendtes herhjemme helt op til den seneste Tid.

Thoraen omtaler Forbrydelser, der gøre Chajif miso eller chajif koræs. Det første betyder skyldig til Døden, det sidste skyldig til Udryddelse. Kun for den første Art dømtes til Døden af Domstolene. Koræs, Udryddelse, opfattedes som en Straf, der vilde ramme Gerningsmandens Skæbne, og disse Forbrydere dømtes kun til korporlig Revselse — Makos.

Har én for to forskellige Forbrydelser gjort sig skyldig til to forskellige Dødsstraffe, f. Eks.: at stenes og brændes, idømtes han den værste. Hvad der maatte anses for at være den værste, var tvivlsomt og gav til forskellige Tider Theoretikerne Anledning til svære Bryderier. Havde én ved den Brøde, hvorfor han blev henrettet, tillige paadraget sig en civil Erstatningssag, faldt denne bort; man skulde ikke baade dø og betale.

Undgik man at dømme til Døden, undtagen hvor man havde de mest uomstødelige Vidnesbyrd, saa slap paa den anden Side en forstokket Forbryder ikke for Straf, naar hans Gerning var evident, uden at man dog kunde skaffe fornøden Vidneførsel. I saa Tilfælde anvendtes livsvarig Indespærring i Celle, hvor han kun fik Vand og Brød eller Byg.

Hvad de korperlige Straffe angaar, foreskriver Thoraen Øje for Øje, Tand for Tand, Haand for Haand o. s. v. Dette opfattedes fornuftigvis ikke efter Bogstaven, saa at Retten lod 2 Tænder trække ud paa én, der havde slaaet 2 Tænder ind paa en anden; men den lidte Skade takseredes, saaledes som vore Assuranceselskaber gøre det den Dag idag, og Gerningsmanden idømtes Erstatningen. For Mordere kunde der ifølge Skriftens udtrykkelige Ord ikke være Tale om saadan Løskøbelse.

For mange Forbrydelser idømtes der imidlertid virkelig korporlig Straf. Denne bestod i Prygl, Makos, som tildeles med en Stok eller en Tamp af sammenflettet Kalve- og Æselskind over Ryggen, medens den dømte afklædt stod foroverbøjet med Hænderne støttede til en Pæl.

Maksimum, man kunde idømmes, var 40 Slag. For at man ikke skulde komme til at give for mange, gav man aldrig mere end 39, tit langt færre, idet Lægen først i hvert enkelt Tilfælde maatte undersøge Synderens Sundhedstilstand og udtale sig om, hvor mange Slag han mente, at Manden kunde taale. Sagde Lægen 20, fik han kun 18, idet man altid gav det nærmest lavere liggende Antal, der kunde deles med 3.

Tre Retspersoner maatte være tilstede, af hvilke den ene kommanderede, den anden talte, og den tredje uddelte Slagene.

Blev den dømte syg under Eksekutionen, betragtedes den som afsluttet.

Pengebøder har vi jo allerede omtalt som Erstatning for Forringelse i Værdi ved Læsioner; hertil kom endvidere Erstatning for Skade og Smerte og Udredning af Omkostningerne ved Sygeleje og Lægehjælp. Naar én havde en uvan Tyr, og den stangede et Menneske ihjel, maatte han foruden at slaa Tyren ihjel udrede en Livsassurance for den dræbte til hans Efterkommere, og saaledes idømtes der Bøde for al Skade, der anrettedes paa Folks Ære, Person eller Gods.

Tyvekoster maatte som Regel erstattes med dobbelt Værdi. Havde Tyven allerede gjort sig Fordel af det stjaalne ved Salg eller lignende, idømtes han i Erstatning det 4-5 dobbelte af dets Værdi.

Band kende vi i Biblen som en Indvielse af Personer eller Gods til hellig Tjeneste. Den senere Betydning, det fik, da Esra grundlagde det jødiske Statsliv paany, var som Forbandelse, en Straf, som bestod i Udelukkelse fra Menigheden. Den idømtes navnlig for at gøre Dissentere uskadelige, anvendtes dog oprindelig vist kun sjældent.

Større Opsving tog den i den derpaa følgende rabbinistiske Periode, da den udvidedes til at have 3 Grader.

Den letteste svarede til en Art Stuearrest fra én Dag til en Maaned og kunde ganske sans façon dikteres af en hvilkenksomhelst skriftlærd Mand mod andre for en ringe Forseelse.

Den næste Grad, det lille Band, kunde af hvilkenksomhelst overordnet lyses over dem, der var ham undergivne.

Det varede som Regel 30 Dage; men den, der lyste det, kunde aflyse det før, naar Synderen viste Anger. Det var forbudt under Straffetiden at bade og klippe Haar og Skæg, og den bandlyste maatte gaa barfodet. Det lystes først efter at vedkommende 3 Gange — en Mandag, en Torsdag og en Mandag — var bleven advaret uden Resultat. Det lystes ved, at den eksekverende offentlig erklærede: »N. N. er lyst i Band«, og hævdedes ved, at han offentlig erklærede, at Bandet atter var løst. Det idømtes for mange forskellige Forseelser, f. Eks. for Forhaanelse eller Opsætsighed mod lærde Personer eller Retsbetjente, for at skælde en fri Mand ud for Slave, for at udeblive fra Retten efter 3 Gange at være stævnet, for Samliv med Ægtefællen efter Skilsmisse, for at have bidske Hunde, for Overtrædelse af forskellige bibelske og talmudiske Forskrifter o. s. v. o. s. v., ja, endelig for uberettiget at have lyst en anden i Band.

Betydningen af denne Straf laa i Frygten for den, men ikke altid følte den paagældende sig saaledes greben, som Tilfældet var med Rabbi Eliesar, da Rabbi Gamliet lyste ham i Band. Først turde ingen forkynde Rabbi Elisar det; men saa paatog Rabbi Akiba sig det, for at ingen ringere skulde gøre det; men Respekten for den lærde Mand, hans Lærer, lod ham ikke meddele ham det rent ud. Nej, han klædte sig i sort, nærmede sig ærbødigt Rabbi Eliesar og satte sig ned et Stykke fra ham. Rabbi Eliesar spurgte ham da: »Hvad er der i Vejen idag?« »Mester,« svarede Rabbi Akiba, »jeg tror, at dine Kollegaer have skilt sig fra dig!« hvorpaa Rabbi Eliesar i Fortvivelse sønderrev sine Klæder, tog sine Sko af og satte sig hulkende paa Jorden.

Virkede det lille Band ikke skønt Gentagelse, lystes det store, Cherem, men medens de mindre Grader kunde idømmes arbitrært, kunde det store Band kun lyses af en Domstol. Offentliggørelsen skete paa en mere ostentativ Maade, idet der under Procession med tændte Fakler og til Basunblæsning og med Knald af luftfyldte Blærer, der sprængtes, forkyndtes for Menigheden, at N. N. var lyst i det store Band.

Det lystes paa ubestemt Tid, og medens de ringere Grader skulde tjene til at forbedre vedkommende, opnaede man ved det store Band at skaffe sig fri for den uforbederlige: Ingen maatte komme i Samkvem med ham, og døde han under Bandet, blev der lagt en Sten paa Kisten, og alt Sørgeceremoniel faldt bort.

Det er ved en Trusel om saadant Band, udtalt for ca. Tusind Aar siden af Rabbi Gershon paa en Rabbinerkongres i Worms, at Flerkoneriet er bleven forbudt de evropæiske Jøder; thi oprindelig er Polygami ikke Jøderne forbudt, og i Palæstina nægter man sig da heller ikke den Luksus at holde flere Koner den Dag i Dag.

Det vil maaske være bekendt, at den berømte jødiske Filosof Baruch Spinoza, der levede i Holland, i Aaret 1656 blev lyst i det store Band for sine pantheistiske Skrifter.

Naar vi skulle til at omtale de forskellige Former af Forbrydelser lidt nærmere, komme vi til at sætte os tilbage til den Tid, da Loven er givet og tage Hensyn til, at Jødefolket stod som et monotheistisk Unicum blandt lutter Hedninger; man vil da forstaa et Forbud som f. Eks.: Der skal hos dig ikke findes nogen, der fører sin Søn eller Datter gennem Ild (det var møntet paa den hos de andre Folk udbredte Molochtjeneste), ingen Spaamand eller Sandsiger intet Orakel, ingen Dødsbesværger og ingen Troldmand, og at der for den Slags Forbrydelser var foreskrevet Dødsstraf, vil vise Dem, hvad Betydning man dengang har tillagt en saadan Persons skadelige Indflydelse paa hele Almenheden.

Blasfemi straffedes med Døden, for saa vidt det guddommelige Navn bespottedes. Da ingen Jøde overhovedet tør udtale Navnet, var man ved Retsforhandlingen i stor Knibe, da Vidnerne jo skulde sige ordret, hvad de havde hørt. Alle uvedkommende blev da fjærnede, og Dommerne opfordrede derpaa den værdigste af Vidnerne til at sige frem, hvad han havde hørt, og han maatte saa gentage Forhaanelsen af det guddommelige Navn og selve dette, mens Dommerne rejste sig op og sønderrev deres Klæder som Tegn paa Sorg over den store Forsyndelse. De øvrige Vidner, som maatte høre paa, havde blot at bekræfte, at de havde hørt det af den anklagede, som første Vidne udsagde.

Al Afgudsdyrkelse straffedes med Døden; herunder indbefattet al Billed- og Naturtjeneste. Man vilde ved den strænge Straf undgaa Dyrkelsen af de omkringboende Folks Guder, hvad enten disse repræsenteredes ved en Sten eller et Stykke Træ, Solen eller en Ko, Maanen eller en Kalv.

Ogsaa den, der søgte at forlokke til Afgudstjeneste, var hjemfalden til Dødsstraf.

I nøje Forbindelse hermed kom Forbudet mod Menneskeofringer, for hvilke der ligeledes var Dødsstraf. Disse Ofringer har vist til Tider været ret almindelige; vi høre jo

Profeten Hoschea jamre over det perverse i, at Folk ofre Mennesker og kysser Kalve.

Overtrædelse af Sabbatloven straffedes paa Livet. Sabbatens Overholdelse er en Grundpille i det jødiske Liv, og det betragtes ikke som Privatmands Sag, om én arbejder paa denne Dag, men som en Forbrydelse mod det offentlige.

Falske Profeter, hvad enten disse vare rene Bedragere eller selv troede paa deres Mission, kendtes værdige til Strikken.

Menneskerov straffedes med Død, Mord selvfølgelig ogsaa. Men hvad er Mord?

Ja! hvad der fordredes for, at den Omstændighed, at en døde for en andens Haand, skulde opfattes som Mord, fremgaar af et Lovsted, der begynder: »Naar én hader sin Næste, lurer paa ham, overfalder ham, tilføjer ham et livsfarligt Slag, og han dør o. s. v.«

En Mand kunde altsaa kun dømmes som Morder, naar det var bevist om ham, at han hadede den, han havde slaæet ihjel, at han havde luret paa ham, at han havde overfaldet ham, at den udøvede Vold var livsfarlig, og at den anden var død som Følge af den Vold, der var øvet mod ham.

Forskellig fra en Morder var den, der ved Uforsigtighed var kommen til at slaa en anden ihjel, og han straffedes ikke paa Livet.

Vi maa her omtale en Institution i den jødiske Stat, der ikke har haft noget Sidestykke i andre Stater; det er de saakaldte Fristedsbyer. Blandt de 48 Byer, der ved Landets Fordeling tilfaldt Leviterne spredt rundt blandt de andre Stammer, udvalgte 6 — 3 Øst og 3 Vest for Jordan, og disse 6 Byer skulde tjene som Tilflugtsted for dem, der ved et Tilfælde vare blevne Skyld i en andens Død, at de kunde flygte derhen og leve i Fred uden at frygte Gengældelse fra den afdødes efterladtes Side; — ved Mord

havde nemlig disse at sørge for, at Gerningsmanden fik sin Straf.

En ved Domstolen dømt Morder kunde — selv om det lykkedes ham at undslippe og at ankomme til en af disse Byer — hentes derfra for at faa sin Dom eksekveret, hvorimod én, der ved Domstolene var kendt skyldig i uagtsomt Drab, under Ledsagelse sendtes til en af Frihedsbyerne, for at han kunde leve sikkert, til han med frit Lejde kunde drage derfra igen, naar Ypperstepræsten døde, da der saa gaves Drabsmændene i Fristedsbyerne almindelig Amnesti.

Der fortælles, at Mødrene til Ypperstepræsterne underholdt de til Fristedsbyerne dømte Drabsmænd, for at de ikke for des før at blive fri skulde ønske ondt over Ypperstepræsten.

Straffen, man kunde idømme for Slagsmaal eller Vold overhovedet, er allerede tidligere omtalt; det blev en Erstatning alt efter den Skade, der skete, og kun, naar den ene Parts Død fulgte umiddelbart af Læsionen, blev det gjort til Undersøgelse for Mord, derimod ikke, naar han havde befundet sig vel nogen Tid, og Døden senere indtraadte sekundært.

Loven stillede sig ogsaa beskyttende over for Slaverne, og en Herre, der pryglede sin Slave, saa at Døden blev umiddelbar Følge deraf, maatte selv lide Dødsstraf. Slog han Slaven til Invalid, maatte han give ham fri, og en Slave skulde altid have en Sum Penge i Tilgift, naar han blev frigiven.

Hvor Ulykke paa Menneskeliv skete ved f. Eks. en uvan Tyr, skulde denne dræbes, og i Tilfælde af, at dens Ejer forud var advaret, kunde han dømmes fra Livet; men i dette enkelte Tilfælde kunde han købe sig løs.

Var det en Slave, Ulykken havde ramt, maatte Tyrens Ejer erstatte Slavens Herre hans Tab.

Loven fordrer altsaa for at forebygge videre Ulykkestilfælde, at Tyren skal dræbes. Det er i Analogi hermed,

at Loven paabyder at sætte Rækværk om Husenes Tage, at ingen skal falde ned derfra.

Hvorledes Tyverisager behandlede, have vi allerede omtalt; her skal blot tilføjes, at alt Bedrag i Handel og Vandel med Hensyn til Mønt, Maal og Vægt samt Varernes Kvalitet var strengt forbudt og paadrog Erstatningssager, ligesom Køb inden for en vis Tid kunde annulleres, naar det kunde oplyses, at den ene Part havde bedraget den anden.

Ved alle Erstatningssager maatte den dømte, naar han ikke kunde udrede Pengene, sælge sig selv som Slave og paa den Maade opfylde sine Forpligtelser. I Sandhed en langt fornuftigere Maade, at lade Folk ved deres Arbejde yde Erstatning, end at lade dem sidde en Bøde af.

Falsk Vidneførsel straffedes forskelligt. Vidnede én falsk for at skaffe en anden Dødsstraf, saa var han selv hjemfalden til Dødsstraffen; vidnede han falsk for at skaffe den anden en Pengebøde, idømtes han selv den samme Pengebøde, naar det blev opdaget; men i Sager, hvor der ikke kunde være Tale om Gengældelsesstraf, naar én f. Eks. vidnede falsk mod en Præst, at han af en eller anden Grund ikke kunde anses for værdig til at udøve Præstegerningen, da dømtes det falske Vidne til korporlig Straf, de 40 Slag.

Ed fordredes ikke i Kriminalsager, og for Mened satte Loven ingen Straf, muligvis fordi Eden betragtedes som noget saa helligt, at der slet ikke kunde være Tale om Mened af Frygt for den guddommelige Straf, der ventede.

For unødigt Sværgen i daglig Tale eller for Sværgen paa et Løfte, som imidlertid senere brydes, idømte Loven korporlig Straf. For Ægteskabsbrud, hvorved forstaaes, at en gift Kone eller troløvet Pige har kønslig Omgang med en fremmed Mand, sattes Dødsstraf for begge Parter; kun sjældent er vist Straffen bleven fuldbyrdet, da Vidnerne jo skulde have grebet Synderne en flagrant dælit.

Utugt overhovedet straffedes strengt, i visse Tilfælde

med Døden, i andre med korporlig Straf; desuden blev den, der forførte en ung Pige, tvungen til at ægte hende, uden nogen Sinde at have Retten til Skilsmisse, og han maatte betale hendes Fader en Sum Penge; men vi ere her allerede uden for Kriminalrettens Grænser.

Derimod har Kriminalretten teoretisk haft Evne til at dødsdømme den unge Mand, paa hvem Forældrenes Formaninger og Opdragelsesforsøg vare strandede, saa at han trods alt opførte sig som et slet Individ. At det nogen Sinde er kommet til praktisk Udførelse er næppe troligt; det skulde kun gælde som Skræmmemiddel, da Udførelsen var betinget af en Masse Omstændigheder, blandt hvilke den ene var, at det kun gjaldt i de første Maaneder, efter at Drengen havde fyldt sit 13. Aar, og en anden, at han først maatte have været advaret af Retten og allerede have faaet korporlig Straf.

Den derimod, der slog sine Forældre, havde Strikken i Vente. Saavidt om Opsætsighed mod Forældre. Opsætsighed mod Øvrigheden have vi tidligere omtalt. Efter de forskellige Grader idømtes man hele Skalaen af Straffe.

Kaste vi et kort Blik tilbage, faar man Øjet op for, hvor human den jødiske Ret var, ikke blot, naar man vil anstille en Sammenligning med Oldtidens Retsvæsen, men ogsaa, naar man sammenligner Princippet i det jødiske Straffevæsen med ganske moderne Staters.

Lige for lige er det første, der gør sig gældende, og vi have omtalt, hvorledes det gør sig gældende med Hensyn til Personer og Gods. Kan ved Mord af en eller anden Grund, f. Eks. mangelfuld Vidneførsel, Gengældelsesprincippet ikke bringes i Anvendelse, gør det politiske Princip sig gældende: Morderen maa dog straffes, og han faar korporlig Straf eller livsvarigt Fængsel, og Straffen i al Almindelighed skal tjene til Skræk og Advarsel for andre, som det hedder: »Den opsætsige skal dø, og hele Folket høre og se det og ikke synde«.

Det er jo allerede omtalt, at man maatte have været advaret for at kendes skyldig. Den mosaiske Ret anvendte altsaa ikke det moderne Princip, at Ukendskab til Loven ikke frir for Straf — tværtimod! Først den, der efter at være advaret handler paa Trods af Loven, hjemfalder til Straf. Mere lemfældigt kan man vanskelig tænke sig, at en Ret skulde gaa til Værks.

Der kendes ikke til Fængsel, man igen slipper ud af, intet Forbedringshus. Biblen forudsætter, at en Mand ikke bliver bedre, fordi han spærres inde nogen Tid, og vi se jo ogsaa stadig nu til Dags, hvorledes Folk, der én Gang have været i Tugthuset, snart søge Ly inden for dets fire Vægge igen, saa at et stort Antal af dem, hér findes, er Stamgæster.

Hvad endelig Dommen og Eksekutionen angaar, saa var det den hurtigste Retsforfølgning, man kunde ønske sig. Her var ingen lang Arrestation, ingen Tortur eller Inkquisition, ved hvilken de ulykkelige lige saa meget maatte bøde for Dommernes menneskelige Ufuldkommenhed som for den Brøde, de muligvis slet ikke havde begaaet, og var endelig Dommen fældet, saa fulgte Eksekutionen umiddelbart ovenpaa, saa at den domfældte fritoges for den kvalfulde Ventetid, og selve Eksekutionen foregik saa hurtig og let som blot mulig uden forudgaaende Pinsler.

Den paagældende skulde straffes, men ikke pines, og ikke mindst under saadan alvorlig Handling gjaldt Lovens Ord: Du skal elske din Næste som dig selv.

Om Anvendelse af Straffanger til Friluftsarbejde i Danmark.

Spørgsmaalet om Anvendelse af Straffanger til Arbejde i fri Luft har i de seneste Aar beskæftiget mange af de i Fængselsvæsenets Udvikling interesserede.

Flere og flere Lande have efterhaanden forsøgsvis indført dette Arbejde, og næsten overalt, hvor man har gjort Forsøget, har det faaet et saa heldigt Udfald, at man har optaget det som fast Led i Straffuldbyrdelsen. I Tyskland, i Østrig-Ungarn, i Svejts, Frankrig og England anvender man nu i større eller mindre Omfang Straffanger paa denne Maade, adskillige Steder endog fjernt fra selve Strafanstalterne, idet de paagældende Fanger med deres Bevogtere ere udstationerede i de saakaldte Fangelejre. De Friluftsarbejder, hvortil man navnlig anvender Straffanger, ere Vejanlæg, Jærnbane- og Kanalarbejder, Agerbrug, Mosekultur og Hedeplantning samt undertiden ogsaa Bygningsarbejder; men en nødvendig Forudsætning for, at Fanger overhovedet kunne anvendes til saadanne Arbejder, er det, at de foregaa paa Steder, der ligge ret isolerede; thi ellers vilde det blive for vanskeligt, hvad der af disciplinære Grunde er nødvendigt, at holde Fangerne afsondrede fra Samkvem med frie Personer, og umuligt at forhindre, at de stilledes til Skue for et stort Publikum, hvilket som bekendt har en demoraliserende Indflydelse paa de straffede.

Man er nu ogsaa i Danmark i Færd med at gøre et Forsøg paa Anvendelse af Straffanger til Arbejde uden for Strafanstalten, og da dette Forsøg har Krav paa Opmærksomhed hos den Kreds, til hvilken nærværende Tidsskrift henvender sig, skal det her gøres til Genstand for Omtale.

Forinden turde nogle orienterende Bemærkninger om Friluftsarbejdets Stilling i Nutidens Straffuldbyrdelse formentlig ikke være uden Interesse.

Anvendelsen af Straffanger til Friluftsarbejde har været kendt, længe førend der var Tale om nogen systematisk Fangebehandling. Men naar man i ældre Tid benyttede Fanger paa denne Maade, skete det udelukkende af praktiske Hensyn. Det var særlig de elendige lokale Forhold i Fortidens Fængsler og Manglen paa passende indendørs Arbejder, der førte til Fangernes Anvendelse uden for Fængslerne. Nu derimod indgaar Friluftsarbejdet som et Led i Straffesystemet, saaledes som det af det nedenstaaende nærmere vil ses. Forholdene med Hensyn til Bevogtningen af Fanger, der anvendes uden for Fængslet, har ogsaa ganske skiftet Karakter. Tidligere var Ilæggelse af Lænker og en stærkt bevæbnet militær Bevogtning en Nødvendighed; nu om Stunder benyttes kun de sædvanlige Fængselsbetjente som Vagt, og om Lænker er der ikke Tale. Det er den udviklede Fængselsdisciplin og Fangernes moralske Standpunkt, der nu danner Garantien for, at de under Opholdet uden for Strafanstalterne opføre sig tilfredsstillende, og denne Garanti har mangfoldige Steder vist sig at være tilstrækkelig.

Hvad der først og fremmest taler til Gunst for Friluftsarbejdets Anvendelse i Straffuldbyrdelsen, er, at det er til stor Gavn i hygieinisk Henseende for Flertallet af Fangerne. Det er nemlig indlysende, at alle saadanne Fanger, der ere vante til Landarbejde eller andet anstrengende Arbejde i fri Luft — og af dem findes der stedse et stort Antal i Strafanstalterne — ved daglig i flere Aar at arbejde i støvopfyldte, indelukkede Rum, hvor ofte et stort Antal Mennesker

samtidig opholde sig, efterhaanden svækkes i legemlig Henseende. Som medvirkende Aarsag til denne Svækkelse bidrager ogsaa den Omstændighed, at det Arbejde, hvorved Fangerne beskæftiges i selve Anstaltens Lokaler, jævnlig er af en saadan Beskaffenhed, at det kun i meget ringe Grad lægger Beslag paa deres Kræfter, hvilket ganske særlig gælder saadanne Arbejder, som udføres ved Maskinkraft. Naar man saa yderligere erindrer, at Fangerne under Opholdet i Strafanstalterne kun tilbringe en ganske kort Tid daglig i fri Luft, kan det ikke undre, at Fanger, der før Indsættelsen vare vant til Arbejde og Ophold i fri Luft, ved et længere Fængselsophold blive blege og anæmiske, ofte begynde at lide af forskellige Fordøjelsessygdomme og undertiden af Sygdomme af skrofuløs eller tuberkuløs Natur. Hvad der her er sagt om Fanger, hvis tidligere Levevis har givet dem rigelig Adgang til Ophold i frisk Luft, gælder ogsaa i Almindelighed om Fanger, der have hensiddet i Strafanstalt i mange Aar. Paa disse tynger i Reglen Straffen haardt i legemlig Henseende, hvilket vel nok for en Del skyldes et psykisk Moment, nemlig den gennem mange Aars Indespærring forhøjede Frihedslængsel; men det turde være indlysende, at ogsaa den sparsomme Adgang til Ophold i fri Luft er en medvirkende Aarsag til disse Fangers medtagne legemlige Tilstand.

Autoriteter paa Fængselshygieinens Omraade ere derfor ogsaa enige om at betegne Friluftsarbejdet som et fortrinligt Middel til at bevare Helbredet hos Fanger af de ovennævnte Kategorier og til at forbedre Sundhedstilstanden hos saadanne af dem, der allerede ved nogen Tids Fængselsophold have paadraget sig sygelige Tilstande som Blodfattigdom, Fordøjelsesbesværigheder, almindelig Afkræftelse m. m.

Men Friluftsarbejdet er ikke alene af Betydning for Fangerens legemlige Vel, ogsaa i aandelig Henseende har det en gavnlig Indflydelse. At det saaledes modvirker psykiske Depressionstilstande, behøver næppe nogen For-

klaring, og at den aandelige Træghed og Slaphed, som er et Særkende for saa mange Fanger, navnlig naar de have opholdt sig længere Tid i Fængslet, svinder bort ved Friluftsarbejdet, er en Kendsgerning. At det endelig ogsaa fremmer det reformatoriske Moment i Straffen for de paa-gældende Fangers Vedkommende, paastaas af adskillige af de Fængselsembedsmænd, der have haft Lejlighed til at høste Erfaringer paa dette Omraade. Dette er vel i og for sig ogsaa naturligt, naar Friluftsarbejdet — hvad der er det sædvanlige — benyttes som Belønning for udvist godt Forhold under den allerede udstaaede Del af Straffen; thi da Friluftslivet er et relativt Gode for de paagældende Fanger, vil Ønsket om at opnaa det være en Spore for dem til at udvise god Opførsel og Flid, og, naar de endelig have opnaaet at blive udtagne til Arbejde uden for Strafanstalten, vil denne Begunstigelse hos de bedre Elementer blandt Fangerne vække en Følelse af Taknemmelighed og Lyst til at vise, at de ogsaa fortjene den Tillid, der er vist dem. Selve Opholdet og Arbejdet i den fri Natur synes ogsaa i Stand til at indvirke heldigt paa Fangerne i moralsk Henseende. Gode Tanker og Følelser vækkes hos dem og navnlig Lysten til og Agtelsen for det sunde og nyttige Arbejde. Dette er f. Eks. nærmere paavist i en i nærværende Tidsskrifts 14de Aargang, Side 16—23, offentliggjort Artikel »Om Anvendelsen af Fanger til offentligt Arbejde i Marken i Østrig«.

I Forbindelse med Friluftsarbejdets gode Indflydelse i hygieinisk Henseende staar det, at det for mange af Fangerne er af Betydning for Bevarelsen af deres Arbejds-kraft. Naar Arbejdsmænd eller andre med haardt Arbejde beskæftigede Personer gennem en lang Straffetid have været sysselsatte ved Virksomheder, der kun i yderst ringe Grad lægge Beslag paa deres Kræfter, ere de ofte ved Løsladelsen saa uvante med anstrengende legemligt Arbejde, at de ikke kunne gøre Fyldest i deres hittidige Virksomhed, og have derfor ofte betydelig Vanskelighed ved at faa Ar-

bejde. Naar de derimod i den sidste Del af Straffetiden have været beskæftigede med anstrengende Arbejde i fri Luft, ere de ved Løsladelsen i deres fulde Arbejdskraft og kunne da med Lethed paatage sig deres sædvanlige Arbejde. Dette er af største Vigtighed; thi ikke alene ere de løsladte herved i Stand til straks at tjene deres Udkomme, men de undgaa tillige den, navnlig umiddelbart efter Straffetidens Udløb saa farlige Lediggang, der saa ofte fører til slet Selskab og Drikkeri og derigennem let til Tilbagefald.

Friluftsarbejdet er endvidere — naar det først tilstaas paa et senere Stadium i Straffen — et Middel, hvorved der kan skabes en Lempelse i denne, og passer derfor særlig godt ind som Led i det progressive System. Heri ligger, navnlig naar det anvendes ved de længere Straffe, en stor Fordel, idet det ikke alene holder Haabet oppe hos Fangerne, men ogsaa, som allerede foran berørt, fremmer Disciplinen i selve Fængslet.

Man har endelig anført, at Anbringelsen af Fanger til saadant Arbejde vilde formindske Fængselsarbejdets skadelige Konkurrence med det frie Arbejde, idet Antallet af de Individuer, der i Fængslerne blive oplærte i industriel Virksomhed, herved vilde blive mindre, og de Fanger, der anbringes ved Friluftsarbejdet, ikke vilde skabe nogen ny Konkurrence, idet de — eller i hvert Fald de fleste af dem — erholde Beskæftigelse ved deres oprindelige Virksomhed. Teoretisk er dette vel rigtigt nok, men i Praksis spiller den saa meget omtalte Fængselskonkurrence næppe saa stor en Rolle, som man saa ofte har villet tillægge den.

Friluftsarbejdet har saaledes mange gode Sider: det er sundt i legemlig og aandelig Henseende, det fremmer det reformatoriske Moment i Straffen, det bevirker, at den løsladte staar bedre rustet i Kampen for Tilværelsen, og det kan endelig benyttes som Belønning for udvist godt Forhold og som Middel til at skabe en Progression i Straffen. Der er saaledes mange vægtige Grunde, der tale for dets Anvendelse i Straff fuldbyrdelsen; men der er dog ogsaa

adskilligt, der kan indvendes derimod. At Straffens Intensitet i en ganske væsentlig Grad svækkes derved, er utvivlsomt. Efter den betydelige Udvikling, som Fængselsvæsenet i dette Aarhundrede har gennemgaaet, er den Tid lykkeligvis forbi, da et selv kortvarigt Fængselsophold i et overvejende Antal Tilfælde medførte den største Fare for Liv og Helbred. Ved Fuldbyrdelsen af Frihedsstraffen ligger i Nutiden den egentlige materielle Straflidelse ikke i haard og umenneskelig Behandling, i Ophold i sundhedsfarlige, mørke og smaa Rum eller i mangelfuld Kost og Beklædning, saaledes som det næsten overalt var Tilfældet i tidligere Tider, men derimod i selve Frihedsberøvelsen og den strengt gennemførte Fængselsdisciplin. Men det er en Selvfølge, at Frihedsberøvelsen kun i ringe Grad føles af de Fanger, der Dagen igennem ere beskæftigede ved Arbejde i Mark og Skov. Selv om al Forbindelse med den frie Befolkning er dem forbudt, og selv om de staa under stadigt Opsyn af Fængselsbetjente, forsvinder for en væsentlig Del Følelsen af at være Fanger hos saadanne Individuer. Og hvad Disciplinen angaar, er det indlysende, at det for det tilsynsførende Personale er forbundet med store Vanskeligheder at gennemføre den med samme Strenghed som i Fængslet. Forholdene medføre i sig selv en større Frihed; Faren for Undvigelser, Komplotering og andre disciplinære Forseelser bliver større, og med Følelsen af den mindre Tvang vaagner Lysten til yderligere Frihed. Ofte er det paa Grund af Forholdenes Natur umuligt at gennemføre den sædvanlige Isolering af Fangerne om Natten, hvilket i høj Grad rummer Fare for Orden og Disciplin. Jo længere bortfjernede fra Strafanstalten de udsendte Fanger arbejde, desto større Betydning maa der tillægges disse Betæneligheder; thi med den større Afstand vokser i Almindelighed Frihedsfølelsen hos de paagældende.

Man maa derfor ved Valget af Fanger til saadant Arbejde gaa frem med den største Varsomhed. Fanger paa kortere Straffetid bør saaledes være ganske udelukkede fra

at komme i Betragtning, og af Fanger paa længere Straffetid bør kun saadanne vælges, som ved deres Opførsel og hele Forhold i Strafanstalten have gjort sig fortjente dertil, og som allerede have afsonet en væsentlig Del af Straffen.

Det er klart, at der overhovedet kun kan være Tale om at anvende saadanne Fanger til Arbejde uden for Strafanstalten, som afsone Straffen i Fællesskab. Cellefanger maa efter Forholdenes Natur være udelukkede. Endvidere egner Friluftsarbejdet sig i Almindelighed ikke for Kvindefanger, og det er altsaa kun Mandfællesfanger, der i Reglen ville kunne anvendes dertil. Der bør derfor drages snævre Grænser for Anvendelsen af Fanger paa den her omhandlede Maade, og det er sikkert et Misgreb, naar man enkelte Steder i Udlandet er gaaet saa vidt, at man har set bort fra de her omtalte Betæneligheder og har anvendt Friluftsarbejde som almindelig Virksomhed for Straffanger lige fra Straffetidens Begyndelse.

Man staar nu, som ovenfor berørt, ogsaa i Danmark i Begreb med at realisere Tanken om Fangers Anvendelse til Friluftsarbejde, idet det i Tiden fra Midten af Juli til Midten af Oktober Maaned d. A. er Hensigten at gøre et Forsøg med at beskæftige Mandfællesfanger fra Horsens Strafanstalt ved Plantningsarbejde paa Jyllands Heder.

Det, at anvende Fanger til Arbejde uden for Fængslet, er i og for sig ikke noget ganske nyt i den danske Straffuldbyrdelse. Allerede i mange Aar have Fanger, der høre til Overgangsstadiet, i Horsens Strafanstalt været benyttede til Arbejde af denne Art, idet saadanne Fanger om Sommeren have dyrket Anstaltens, uden for Ringmuren beliggende Køkkenhave og om Vinteren af og til været beskæftigede med Snekastning, Vejarbejde m. m. i Anstaltens Nærhed; men efter Forholdenes Natur har Antallet af Fanger, der ere blevne benyttede til dette saakaldte Udarbejde, kun været ringe, i de senere Aar 4 Fanger daglig. Mellem det sidstnævnte Arbejde og det paatænkte Hedearbejde er der imidlertid en meget væsentlig Forskel. De

Fanger, der hidtil ere blevne anvendte til Friluftsarbejde, have som anført arbejdet i Anstaltens umiddelbare Nærhed og have tilbragt saavel Spisetiderne som Natten i Fængslet, hvorimod de Fanger, der skulle anvendes til Plantningsarbejde paa Heden, skulle arbejde mange Mil fra Strafanstalten og komme derfor baade Dag og Nat, saa længe Arbejdet varer, til at danne en fra selve Anstalten fuldstændig isoleret Fangeafdeling.

Tanken om at anvende straffede Personer til Opdyrking af Hederne i Danmark har allerede for 8 Aar siden været fremme. Det var de danske Fængselsselskaber, som oprindeligt rejste dette Spørgsmaal, idet det paa det af disse i September Maaned 1891 i København afholdte Fællesmøde blev gjort til Genstand for Drøftelse. Her var det navnlig den nu afdøde Formand for Hedeselskabet, Oberstløjtnant Dalgas, der varmt anbefalede Sagen. Det var imidlertid ikke ved Straffanger, han havde tænkt sig Tanken realiseret, men derimod, ved de efter endt Straf løsladte Personer, som Fængselsselskaberne toge sig af. Af saadanne Personer foreslog han oprettet Landbrugskolonier, der hovedsagelig skulde beskæftiges ved Mosekultur, idet en saadan Kultur forbruger en meget betydelig Haandkraft og giver Anledning til Beskæftigelse paa omtrent alle Aars-tider. Uagtet Dalgas' Udtalelser paa det nævnte Møde bleve modtagne med den største Anerkendelse, blev der dog ikke i de første Aar efter Mødet gjort noget for at sætte Foretagendet i Gang, hvortil vel nok Dalgas' Død i 1894 var en medvirkende Aarsag. For et Par Aar siden har Hedeselskabet imidlertid selv paa ny rejst Sagen, idet der da fra Funktionærer under dette Selskab skete en Henvendelse til Overinspektør for Fængselsvæsenet og Formand for Fængselsselskabernes Fællesbestyrelse Gehejmetatsraad Goos om Planens Realisation. Det var de under Hedeselskabet staaende Plantningsselskaber »Steen Blicher« og »Jydsk Myremalms- og Plantningsselskab«, der nu bragte Sagen frem, og det, de ønskede iværksat, var ikke Anlæg

af Landbrugskolonier, der skulde drive Mosekultur, men derimod Udstationering af Mandskab til Plantningsarbejde i den Del af Aaret, der særlig egnede sig dertil. Der kunde derfor ikke være Tale om Oprettelse af faste Landbrugskolonier, idet Plantningsarbejdet kun giver Beskæftigelse i 2—3 Maaneder af Aaret, og Tanken om at anvende løsladte til Hedearbejdet lod sig saaledes ikke realisere, idet saadanne efter Forholdenes Natur kun kunde anvendes dertil, naar Arbejdet er stadigt hele Aaret rundt. Overinspektionen for Fængselsvæsenet optog imidlertid Sagen og lod foretage en indgaaende Undersøgelse af, hvorvidt Planen lod sig iværksætte med Fanger fra Horsens Strafanstalt. Det, der særlig skulde undersøges, var først og fremmest, hvorvidt Udtagelsen af Fanger til Hedearbejdet kunde bringes i Overensstemmelse med de Principper, der ligge til Grund for den for Udstaaelse af Strafarbejde i Fællesskab gældende Anordning af 13de Februar 1873, endvidere, om der blandt Fangerne i de Klasser, hvorfra de skulde udtages, virkelig fandtes et tilstrækkelig Antal til Hedearbejde kvalificerede Fanger, dernæst om Forholdene med Hensyn til Fangernes Bevogtning og Husning kunde ordnes paa betryggende Maade, og endelig, om de nødvendige Udgifter til Foranstaltningen kunde afholdes uden Ekstrabevilling, idet en saadan ikke burde søges, saa længe det kun drejede sig om et Forsøg. Resultatet af denne Undersøgelse blev, at de forskellige Vanskeligheder lod sig overvinde, og at Forsøget burde gøres. Overinspektionen lod derfor udarbejde et Forslag til en Række Lempelser i den nysnævnte kgl. Anordning med Hensyn til Behandlingen af de Fællesfanger i Horsens Strafanstalt, der forsøgsvis skulle anvendes til Plantningsarbejdet. Dette Forslag indsendtes med Skrivelse af 3dje Juni d. A. til Justitsministeriet, der ved Skrivelse af 20de s. M. meddelte Overinspektionen, at Lempelserne vare approberede ved kgl. Resolution af s. D.

De saaledes approberede Lempelser ere følgende:

§ 1.

»Til Plantningsarbejde paa Karup Flader vil der forsøgsvis i Tiden fra Midten af Juli 1899 til Midten af Oktober s. A. kunne anvendes 15 Fællesfanger i Horsens Strafanstalt. Valget af disse Fanger maa kun ske blandt dem, der ere dømte til en Straffetid af mindst 2 Aar, og som ved Flid og Opførsel have gjort sig fortjente dertil. Udelukkede fra at komme i Betragtning ere derhos — foruden skørhovedede og meget svagelige Fanger — professionelle Vagabonder, voldsomme Personer og saadanne Fanger, der stadig vandre ind og ud af Strafanstalten. Valget foretages — paa Grundlag af Erklæringer om hver enkelt Fange af Inspektør, Præst og Læge — af Overinspektionen for Fængselsvæsenet. Fangerne udtages fortrinsvis af Overgangsstadiet, og navnlig bør Fanger med lang Straffetid i Reglen kun udtages, naar de befinde sig paa dette Stadium; men naar der paa dette ikke findes et tilstrækkeligt stort Antal kvalificerede Fanger, vil Resten være at udtage af Tvangsstadiets 5te Klasse og, hvis det er uundgaaeligt nødvendigt, af dettes 4de Klasse. De Fanger, der udtages af 5te og 4de Klasse, skulle dog have afsonet mindst $\frac{7}{12}$ af den dem idømte Straf.

§ 2.

Fangerne behandles, saa længe de ere beskæftigede med Hedearbejdet, alle paa samme Maade i Overensstemmelse med de nedenstaaende Regler og de Bestemmelser i kgl. Anordning af 13. Februar 1873 § 15, der ikke ere forandrede ved disse, uden Hensyn til, at de høre til forskellige Klasser eller Stadier, dog ikke for saa vidt angaar Arbejdsdusøren, idet denne tildeles dem efter Anordningens Regler for de Klasser, hvortil de høre. For udmærket Flid kan der derhos af Overinspektionen efter Indstilling af Strafanstaltens Inspektør tilstaaes Fangerne Ekstradusør udover den ved Anordningen hjemlede. De maa ikke komme i Forbindelse med andre frie Personer end deres foresatte samt Hede-

selskabets mandlige Funktionærer, og de skulle arbejde under stadigt Tilsyn af de med Afdelingen udsendte 3 Opsynsbetjente, hvoraf en fungerer som Overbetjent. Der opmønstres Kl. 5¹/₄, og Arbejdet varer med Afbrydelse af de efter Forholdene afpassede Spisetider fra Kl. 6 Morgen til Kl. 7 Aften om Hverdagen, ogsaa om Lørdagen. Dog ophører Arbejdet i fri Luft i vedholdende Regnvejr, i tæt Taage samt ved Mørkets Frembrud, hvis dette indtræder før Kl. 7. Under saadanne Forhold sysselsættes Fangerne i Arbejdstiden med Husflidsarbejde inden Døre. Afmønstringen finder Sted ligesom i Strafanstalten Kl. 8¹/₂ Aften.

§ 3.

Den i Anordningens § 2 givne almindelige Regel om, at Fællesfanger skulle tilbringe Natten i Enkeltcelle, bortfalder for de udsendte Fangers Vedkommende. Af Bestemmelserne i § 15 bortfalder Reglen om Undervisning. Fangerne kunne i deres Fritid faa udleveret Skrivematerialier og enkelte Bøger af belærende Indhold til Selvstudium. Hvad i øvrigt Adgangen til Bogsamlingen angaar, da indskrænkes den til, at Fangerne om Søndagen kunne faa udleveret et begrænset Antal Bøger af underholdende Indhold. Gudstjeneste finder kun undtagelsesvis Sted; men den i Anordningens § 4 omhandlede Morgen- og Aftenbøn oplæses ligesom paa Afdelingerne i Strafanstalten, og Fangerne skulle ligesom i Anstalten være i Besiddelse af Salmebogen og det Ny Testamente.

For Opførsel og Flid ved Arbejdet gives der paa sædvanlig Maade og til sædvanlig Tid de udsendte Fanger Karakterer og Vidnesbyrd, eftersom de høre til Tvangsstadiet eller Overgangsstadiet. Halvdelen af Arbejdsdusøren kan foruden at benyttes paa sædvanlig Maade — dog først efter Tilbagekomst til Anstalten til Understøttelse af Hustru og Børn — tillige anvendes til Anskaffelse af Pibe og Røgtobak. Tobaksrøgning er dog kun tilladt under Iagttagelse af særlige Forsigtighedsregler paa det dertil anviste Sted og

maa kun finde Sted i Tiden fra Kl. 7—8 om Aftenen paa Hverdage samt paa Søndag Eftermiddage. Fangerne maa ikke selv være i Besiddelse af Tændstikker o. l.

§ 4.

I Sygdomstilfælde behandles de paagældende Fanger, naar Sygdommen er af lettere Beskaffenhed og uden Smittefare, i Fangelejren. Er den af alvorligere Beskaffenhed, tilbagesendes den paagældende til Strafanstalten, hvis Forholdene tillade en saa lang Transport; i modsat Fald indlægges han paa det nærmeste Sygehus. Er Lægetilsyn nødvendigt, tilkaldes den nærmest boende Læge.

§ 5.

De almindelige for Strafanstalten gældende Regler angaaende Disciplin og Orden gælde ogsaa for de ved Hedearbejde beskæftigede Fanger. Begaar nogen af Fangerne en disciplinær Forseelse, bliver han i Reglen snarest mulig at tilbagesende til Anstalten, hvor Straffen dikteres ham paa sædvanlig Maade. Indtil dette kan ske, interneres han i Detentionslokalet i Lejren. Er han voldsom i Optræden, kan der paalægges ham Spændetrøje, dog ikke i længere Tid end højst 12 Timer ad Gangen.

Tilbagetransporten af Fanger, der ere syge, eller som have forset sig, sker ikke ved Lejrbetjentene, men ved Strafanstaltens Foranstaltning.

§ 6.

Den fungerende Overbetjent afgiver daglig til bestemte Tider Telefonmelding til Strafanstalten. Saadan Melding afgives i øvrigt ogsaa straks, naar der er særlig Anledning, f. Eks. ved Undvigelse eller Begaaelse af andre disciplinære Forseelser, ved Ulykkestilfælde, Sygdom, Ildløs m. m.

Til ubestemte Tider foretager Inspektøren eller paa dennes Vegne Inspektionsassistenten Tilsynsrejser til Fangelejren, ved hvilke Lejligheder Fangerne kunne begære at faa den inspicerende i Tale.

§ 7.

Efter Fangeafdelingens Tilbagekomst til Strafanstalten tilgaa de til Overgangsstadiet hørende hjemvendte Fanger atter dette Stadium og behandles sammen med de Overgangsfanger, der ere beskæftigede ved Arbejde i Anstaltens Have m. m. Af de hjemvendte til Tvangsstadiets 4de og 5te Klasse hørende Fanger, hvis tilbagestaaende Straffetid udløber før det Tidspunkt i Aaret 1900, til hvilket Hedearbejde ved Fanger atter foretages, oprettes der en særlig Afdeling, der under stadigt Tilsyn beskæftiges med Grusgravningsarbejde paa Anstaltens Mark samt med Husflidsarbejde paa Arbejdssalen, naar Vejrforholdene eller andre Omstændigheder lægge Hindringer i Vejen for det førstnævnte Arbejde. For disse Fanger ophører Arbejdet ligesom for Fangerne paa Overgangsstadiet Kl. 7 Aften. I øvrigt sker Behandlingen efter Reglerne for 5te Klasse, dog saaledes, at de 4de Klasses Fanger, der eventuelt findes paa Afdelingen, kun erholde deres sædvanlige Klassesudsør. De af de hjemvendte 4de og 5te Klasses Fanger, hvis tilbagestaaende Straffetid er længere end ovenfor angivet, skulle, hvis de fremdeles ved deres Forhold gøre sig fortjente dertil, og hvis Plantningsarbejdet fortsættes efter Forsøget, deltage i næste Aars Hedearbejde, og anvendes indtil da saa vidt muligt uden at komme sammen med Fanger, der ikke have deltaget i dette, til Arbejde i Anstaltens Køkken, Viktualiekælder eller Vadskeri eller ved Rengøringsarbejde i Anstalten, saaledes at der saa vidt muligt sørges for, at de Fanger, der arbejde sammen, høre til samme Klasse.

Det vil næppe være nødvendigt her at fremkomme med en nærmere Redegørelse af de til Grund for disse Bestemmelser liggende Principper, idet disse i det væsentligste ere fremsatte foran ved den almindelige Omtale af Straffangers Anvendelse til Friluftsarbejde. Der skal derfor her kun citeres nogle af de Bemærkninger, hvormed Overinspektionen for Fængselsvæsenet i Skrivelse af 3dje Juni d. A. til

Justitsministeriet ledsagede sit Forslag, idet disse Udtalelser ere af Betydning for Forstaaelsen af de enkelte Punkter i Lempelserne. Bemærkningerne knytte sig, som det vil ses, til de enkelte ovenfor anførte Paragraffer.

»Ad § 1. Da det har været Overinspektionen magtpaaliggende ved Valget af de Fanger, der skulle anvendes til Hedearbejdet, at gaa saa forsigtigt frem som muligt, har det været nødvendigt at opstille en Række Betingelser, hvorved en stor Del Fanger paa Forhaand udelukkes. Dette har imidlertid medført, at det tilstrækkelige Antal kvalificerede Antal Fanger som Regel ikke vil findes paa Overgangsstadiet, og man har derfor maattet medtage de 2 højeste Klasser af Tvangsstadiet, dog saaledes, at Fanger i 4de Klasse kun udtages, naar det er uundgaaelig nødvendigt. For at en Fange med lang Straffetid dog ikke i en alt for lang Aarrække skal kunne udtages til Hedearbejde, hvorved Progressionen i Straffen vilde modvirkes, indeholder Paragraffen den Bestemmelse, at saadanne Fanger som Regel kun bør udtages, naar de befinde sig paa Overgangsstadiet.

Fanger, hvis Straffetid er ganske kort, bør ikke anvendes til Hedearbejde. De korte Straffes Intensitet vilde svækkes for meget deryed, og det hygieiniske Hensyn kan ikke gøres gældende for saadanne Fanger. Minimalstraffetiden for Fanger, der kunne udtages til Hedearbejde, er derfor ansat til 2 Aar. Det vilde have været ønskeligt, om Grænsen havde kunnet sættes noget højere, men dette kan ikke ske, naar Kravet om, at Antallet ikke bør være mindre end 15 Fanger, fastholdes, hvilket er nødvendigt, for at Foranstaltningen ikke skal blive alt for uøkonomisk.

Af Hensyn til Progressionen findes der i Slutningen af Paragraffen en Bestemmelse om, at de Fanger, der udtages af 5te og 4de Klasse, skulle have afsonet mindst $\frac{7}{12}$ af den dem idømte Straf.

Ad § 2. Det er selvfølgelig nødvendigt, at alle Fangerne under Hedeopholdet behandles paa samme Maade; dog kan Klassesondringen opretholdes paa et væsentligt

Punkt, nemlig med Hensyn til Ydelsen af Arbejdsdusør. Dette bør ubetinget ske paa Grund af, at de fleste Fanger efter Hedearbejdets Afslutning skulle vende tilbage til fortsat Strafafsoning i Strafanstalten.

Bestemmelsen om Ekstradusør for udmærket Flid er indsat efter indtrængende Anmodning af Plantningsselskabernes Bestyrelser, idet disse antage, at en saadan Dusør vil være den væsentligste Drivfjeder til Fangernes Arbejdsiver. For at man imidlertid kan være sikker paa, at denne Dusør kommer til at staa i et passende Forhold til den almindelige Arbejdsgodtgørelse, er den endelige Afgørelse angaaende Tildelingen af den lagt i Overinspektionens Haand.

Ad § 3. Det er indlysende, at der i de 2 à 3 Maaneder, Hedearbejdet varer, hverken kan finde nogen egentlig Undervisning eller stadig Gudstjeneste Sted for de paa-gældende Fangers Vedkommende. Som Surrogat for Undervisningen er det paatænkt at give Fangerne Adgang til at faa udleveret Skrivematerialier og Bøger af belærende Indhold. Gudstjeneste tænkes afholdt 1 a 2 Gange, enten ved Fængselspræsten, der selv ønsker at foretage en Rejse til Fangelejren, ogsaa for at samtale med Fangerne om Sjælesørgørelser, eller ved en nærboende Præst, der vel næppe vil undslaa sig for at afholde en enkelt Gudstjeneste med de udsendte Fanger.

Det Arbejde, der vil kræves af Fangerne paa Heden, vil ganske sikkert blive af en langt mere anstrengende Natur end det tilvante Arbejde i Strafanstalten. Man har derfor ment, at det som en Opmuntring til at udvise Flid og Iver ved Arbejdet vilde være hensigtsmæssigt — selvfølgelig under lagttagelse af de nødvendige Forsigtighedsregler — at tillade Fangerne en maadeholden Brug af Røgtobak. En saadan Begunstigelse vilde vistnok ogsaa virke hemmende paa Tilbøjelighed til Undvigelse eller andre disciplinære Forseelser, idet den vilde bidrage til, at Opholdet paa Heden følte som et relativt Gode af de paa-gældende Fanger.

Ad § 4. En af de Betjente, der deltage i Bevogtningen af Fangeafdelingen, vil være uddannet som Sygepasser, og et Husapotek vil blive medbragt fra Strafanstalten.

Ad § 5. Det er ikke anset for heldigt at give den fungerende Overbetjent nogen disciplinær Straffemyndighed. Derimod vil det være nødvendigt, at der i det Vaaningshus, der indrettes til Brug for Fangeafdelingen, indrettes et Detentionslokale, som frembyder fuld Sikkerhed mod Udbrud.

For ikke at svække Tilsynet med de udsendte Fanger vil al Tilbagetransport af syge Fanger eller af Fanger, der have forset sig, ske ved Strafanstaltens Foranstaltning.

Ad § 6. Det maa anses for særdeles vigtigt, at Fangelejren sættes i Forbindelse med nærmeste jydsk Telefonstation. Herved vil der ikke alene regelmæssig kunne afgives Melding til Strafanstalten, men de tilsynsførende Betjente ville ogsaa i vanskelige Tilfælde kunne indhente Ordre pr. Telefon fra Strafanstaltens Inspektør. Tillige vil en saadan Telefonledning være af den største Betydning ved Undvigelser, Mytteri, Ildløs, Sygdom o. s. v., idet den nødvendige Assistance i saadanne Tilfælde ved Forbindelse med nærmeste Politiværgenhed hurtigt vil kunne rekvireres.

Ad § 7. Da de fleste af de Fanger, der skulle anvendes til Hedearbejdet, efter Afslutningen af dette atter skulle fortsætte Strafsoningen i selve Strafanstalten, er det af Betydning, at der træffes særlige Bestemmelser for deres fremtidige Behandling. Det vil nemlig i al Almindelighed ikke være heldigt atter at anbringe dem paa de Fangeafdelinger, hvorfra de ere udtagne; thi dels vilde dette i Reglen af de hjemvendte føles som en Tilbagegang i Behandlingen og altsaa være i Strid med Tanken i det progressive System, dels vilde det vistnok have uheldige Konsekvenser for Disciplinen paa de almindelige Fællesafdelinger, hvis de tilbagekomne Fanger atter kom sammen med et stort Antal Fanger, der ikke have deltaget i Hedearbejdet. En Undtagelse herfra kan kun gøres for de til Overgangstadiet hørende Fanger. Det er nemlig naturligt, at disse

efter Plantningsarbejdets Ophør behandles sammen med de Overgangsfanger, der beskæftiges med Friluftsarbejde ved selve Anstalten, da Behandlingen af begge disse Grupper af Overgangsfanger er nogenlunde ens. Hvad de øvrige hjemvendte Fanger angaar, er der skelnet mellem dem, der løslades inden næste Aars Hedearbejde, og dem, der have en længere Straffetid tilbage. Af den førstnævnte af disse 2 Grupper, der utvivlsomt vil udgøre største Delen af de til Tvangsstadiet hørende hjemvendte Fanger, tænkes dannet en særlig Afdeling, der beskæftiges med Friluftsarbejde (Grusgravning) og Husflidsarbejde, naar Forholdene ikke tillade det førstnævnte Arbejde. Dette vil sikkert være den bedste Maade, paa hvilken Systemet kan ske Fyldest, selv om det ikke herved kan undgaas, at enkelte Fanger, der høre til Tvangsstadiets 4de Klasse, før Tiden blive behandlet efter Reglerne for 5te Klasse; dog er ogsaa her Klasse-sondringen opretholdt med Hensyn til Arbejdsdusør. For den anden Gruppe, der bestaar af de — sikkert kun meget faa — Fanger, der have en længere Straffetid tilbage, vilde Beskæftigelsen med Friluftsarbejde og Opholdet paa den ovennævnte Afdeling være for stor en Begunstigelse og en for stor Lempelse i Straffebehandlingen. Progressionen er for disse Fanger tænkt opretholdt dels ved, at der gives dem Udsigt til at deltage i næste Aars eventuelle Hedearbejde, dels ved, at der anvises dem Beskæftigelse ved forskellige Arbejder i Anstaltens Økonomi, hvorved de vilde blive noget friere stillede end paa de almindelige Fællesafdelinger, og hvorved det i Reglen vil være muligt at holde dem borte fra Samkvem med andre Fanger eller i hvert Fald at indskrænke Antallet af de Fanger, de vilde komme sammen med, til nogle ganske faa. —

Ved Justitsministeriets ovennævnte Skrivelse af 20de Juni d. A. bemyndigedes Overinspektionen for Fængselsvæsenet til at afslutte Kontrakt med Bestyrelserne for Plantningsselskaberne »Steen Blicher« og »Jydsk Myremalms-

og Plantningselskab om Leje af Straffanger til Arbejde paa Selskabernes Territorium. Denne Kontrakt blev derefter under 12te d. M. underskrevet af begge Parter og er af følgende Indhold:

§ 1.

Selskaberne overtage Arbejdskraften af ca. 15 Fanger fra Horsens Strafanstalt i 2 à 3 Maaneder i 1899, dog ikke ud over d. 15de Oktober.

§ 2.

Fangerne skulle arbejde alle Søndage ved alt forefaldende Friluftsarbejde paa Selskabernes Territorium under Overledelse af Selskabernes Plantører. Til den daglige Ledelse af Arbejdet levere Selskaberne fornødne Arbejdsformænd.

Arbejdstiden er fra Kl. 6 Morgen til Kl. 7 Aften eller Mørkets Frembrud. Til Indtagelse af Maaltider tilstaas der Fangerne lignende Arbejdsophold som Egnens Arbejdere.

§ 3.

Paa Regnvejrsdage eller til andre Tider, hvor Friluftsarbejde ikke er muligt, sysselsætte Selskaberne Fangerne inden Døre med andet passende Arbejde efter eget Valg.

§ 4.

Selskaberne levere og vedligeholde de fornødne Arbejdsredskaber.

Beskadiger en Fange med Forsæt eller ved grov Uagtsomhed de ham betroede Arbejdsredskaber, kan der tilstaas Selskaberne Erstatning af hans Overarbejdspenge, saa vidt disse kunne tilstrække.

§ 5.

De Personer, som paa Selskabernes Vegne tilse og lede Arbejdet, maa ikke have anden Forbindelse med Fan-

gerne. end Arbejdet udkræver, og navnlig ikke overlade Fangerne utilladte Genstande, særlig Brændevin og Penge. Gøre de sig skyldige i Overtrædelse af denne Forskrift, ere Selskaberne pligtige til straks paa Anfordring at fjerne de paagældende.

Andre frie Folk i Selskabernes Tjeneste eller Arbejde maa ikke have noget som helst Samkvem med Fangerne, og ingen frie Personer maa i Selskabernes Arbejde komme Fangernes Opholdssted eller Arbejdsplads nær.

§ 6.

I Arbejdsleje betale Selskaberne 1 Kr. daglig pr. Fange. Beløbet erlægges maanedsviis efter Opgørelse af Strafanstaltens Kasserer.

Betaling for en hel Dag erlægges, naar en Fange af en eller anden Grund maatte blive arbejdsudygtig efter Kl. 12, hvorimod der intet betales, naar Fangen før den Tid maatte komme fra Arbejdet.

Skulde Selskaberne finde sig foranledigede til at ville give særlig flittige og dygtige Fanger en Dusør for deres Arbejde, kan en saadan, hvis Størrelse i hvert enkelt Tilfælde maa aftales med Strafanstalten, indbetales til Anstaltens Kasse og vil komme Fangen til gode ved Løsladelsen.

§ 7.

Den disciplinære Myndighed over Fangerne tilkommer udelukkende Strafanstalten, men Selskabernes Folk ere pligtige til i forefaldende Tilfælde paa Anmodning af Bevogtningen at bistaa denne med Ordens Overholdelse.

Er en Fange doven eller uvillig ved Arbejdet, kan Selskabernes tilsynsførende ved Arbejdet ikke bortvise ham fra Arbejdet, men kan klage til den øverstbefalende paa Strafanstaltens Vegne. Passende Forholdsregler ville saa blive tagne fra Strafanstaltens Side, men der kan ikke af Selskaberne paa egen Haand holdes Arbejdsleje tilbage for nogen Fange i saadan Anledning.

§ 8.

Til Husning af Fangerne og deres Bevogtere stille Selskaberne til Disposition Stuehuset i »Gedhuset« i den Stand, hvori det forefindes, saaledes at Fængselsvæsenet selv maa foretage ønskede Forandringer samt eventuelt overtage Vedligeholdelsen, nemlig hvis Fangerne udlejes til Selskaberne det følgende Aar.

§ 9.

Fængselsvæsenet stiller ca. 15 Fanger fra Horsens Strafanstalt til Selskabernes Raadighed til det ovenomhandlede Arbejde og sørger for Fangernes Underhold i enhver Retning, for at de møde paa Arbejdspladsen i rette Tid, arbejde uafbrudt i Arbejdstiden efter de dem af Selskabernes Folk givne Anvisninger og for Orden og Disciplin baade i Arbejds- og Fritid. De paa Arbejdspladsen medfølgende Opsynbetjente skulle stadigt have Opsyn med den hele Fangestyrke og navnlig vaage over dennes Tilstedeblivelse og kunne derfor ikke paatage sig nogen Undervisning af eller Arbejdstilsyn med den enkelte Fange, hvilket er Selskabernes Arbejdsformænds Sag. Men saa vidt det kan forenes med Betjentenes fornævnte Pligt, ville de efter Evne bistaa Selskabernes Folk med Hensyn til Arbejdsledelsen.

§ 10.

Strafanstalten udvælger til det her omhandlede Arbejde blandt de Fanger, som overhovedet efter de gældende Regler kunne bruges til Arbejde uden for Strafanstalten, efter eget frie Skøn saadanne sunde og arbejdsdygtige Fanger, som den antager egne sig bedst til Arbejdet, og Selskaberne kunne ikke øve nogen Kritik i saa Henseende. Kun om Dovenskab eller Uvillighed fra de leverede Fangers Side kunne de gøre Paatale som ovenfor i § 7 ommeldt.

§ 11.

Enhver Tvist angaaende Fortolkningen af de efter nærværende Kontrakt stiftede Forpligtelser og Rettigheder afgøres endeligt af Amtmanden for Ringkøbing Amt.

§ 12.

Arbejdslejen antages ikke for hele Tidsrummet at ville overstige 1000 Kr.◄

Som det af Kontraktens § 6 vil ses, er Arbejdslejen pr. Fange ret høj; nemlig 1 Kr. om Dagen. Den sædvanlige Arbejdsleje, der betales for en Fange i Horsens Strafanstalt, er 33 Øre daglig foruden Fangens Dusør og kan vel i det hele ansættes til 40 Øre om Dagen. Hedeselskabet kommer altsaa til at betale 2¹/₂ Gang saa meget; men det maa herved erindres, at der er betydelige Udgifter forbundet med Fangernes Ud- og Hjemtransport, hvilke Udgifter skulle afholdes af Strafanstalten, og at ogsaa selve Opholdet — det er anset for nødvendigt at give Fangerne en noget rigeligere og bedre Kost end den sædvanlige — og Bevogtningen er bekosteligere i Fangeleiren end i Strafanstalten.

Arbejdet, der navnlig bestaar i Gravning af Huller til Plantning af Naaletræer, skal, som anført i den ovennævnte kgl. Resolution af 20de Juni d. A., foregaa paa Karup Flader, de store øde Hedestrækninger, der ligge Nord for Herningegnen, og som udgøre et Territorium af adskillige Kvadratmiles Størrelse. Denne Egn er en af de faa i Danmark, hvor Beboelsen er saa ringe, at Fangeafdelingen, hvad der er af Vigtighed, kan færdes over store Strækninger uden at vække Opsigt. For indeværende Aar er Arbejdet henlagt til Eftersommeren, da Sagen ikke tidligere har kunnet bringes i Orden; men det er i øvrigt Hensigten, hvis Forsøget lykkes, at henlægge Hedearbejdet til Foraars-tiden, der er den bedste Aarstid til dets Udførelse. Det Arbejde, som Fangerne skulle beskæftiges ved paa Regnvejrdsdage eller til andre Tider, hvor Friluftsarbejde ikke er muligt, er Husflidsarbejde, navnlig Kurvefletning.

Det i Kontraktens § 8 omhandlede Hus »Gedhuset«, hvor Fangerne og deres Bevogtere skulle have Kvarter, er en grundmuret Bygning, der af Fængselsvæsenet indrettes saaledes, at de Rum, hvor Fangerne skulle tilbringe Natten,

gøres sikre mod Udbrud, idet Vinduerne tilgитres, Dørene forsynes med udvendige Slaar, Observationsglas indsættes og Lofterne forstærkes. Fra Gedhuset er — efter derom med Fængselsvæsenet afsluttet Kontrakt — Statstelegrafvæsenet f. T. i Færd med at opsætte en Telefonledning til Herning — en Strækning, der er ca. 2½ Mil lang — ved Hjælp af hvilken Ledning det vil være muligt for de tilsynsførende Betjente at komme i næsten øjeblikkelig Forbindelse med Strafanstalten.

Forinden disse Bemærkninger afsluttes, skal Opmærksomheden henledes paa to særlige Fordele, der — under Forudsætning af Forsøgets heldige Udfald — ville opnaas ved Indførelsen af Friluftsarbejdet i den danske Straffuldbyrdelse. Den ene er den, at Progressionen i Straffen i langt højere Grad end hidtil kommer til sin Ret, idet de Individier, der ved hele deres Forhold have gjort sig fortjente dertil, i den sidste Del af Straffen virkelig ville komme under Vilkaar, der danne en passende Overgang til det frie Liv. At danne et saadant Led mellem Fængslet og det frie Liv har som bekendt været Hensigten med det i den kgl. Anordning af 13de Februar 1873 § 15 omhandlede Overgangsstadium. Men saaledes som Fangerne paa dette hidtil have været behandlede, burde dette Stadium vel snarere have været benævnt Tvangsstadiets 6te Klasse. Det ligger nemlig i Forholdets Natur, at Overgangsstadiet, naar det findes i selve Strafanstalten, faar en alt for fængselsmæssig Karakter, idet praktiske Hensyn kræve, at Behandlingen, hvor der ikke udtrykkeligt er gjort Undtagelser ved Reglementer o. l., maa være den samme for alle Fanger i Strafanstalten. For at undgaa dette var Overgangsstadiet i det System, der danner Forbilledet for det danske progressive System, det irske, ogsaa henlagt til særlige Anstalter, og det var kun praktiske Grunde, særlig det forholdsvis ringe Antal Fanger, der befinde sig paa Overgangsstadiet her i Landet, der bevirkede, at der ikke i Danmark blev oprettet saadanne særlige Overgangsanstalter.

Den anden væsentlige Fordel bestaar deri, at der ved Friluftsarbejdet for Fangerne paa de højere Stadier skabes en Virksomhed, der virkelig passer for Mænd i den kraftige Alder, og paa saadanne Arbejder har det hidtil skortet stærkt i Strafanstalten. De Arbejder, Hovedmængden af Fangerne i Horsens Strafanstalt beskæftiges med, er Fabrikarbejde af tekstilindustriell Natur, Bobining, Trikotagearbejde, Opplukning af Spild o. l. samt Halmfletning, og det behøver næppe nogen Forklaring, at disse Arbejder, af hvilke største Delen i det frie Samfund udrettes af Kvinder, kun i ringe Grad ere egnede som Strafarbejde for Mænd.

Af nærværende korte Redegørelse vil det sikkert fremgaa, at der fra Fængselsvæsenets Side er nedlagt et betydeligt Arbejde i Ordningen af denne Sag, og at der navnlig er gjort, hvad der paa Forhaand kan gøres for at skabe de største Garantier for et heldigt Udfald. Det maa nu haabes, at det forestaaende interessante Forsøg maa lykkes; thi herpaa vil det jo bero, om Anvendelsen af Straffanger til Friluftsarbejde skal blive et fast Led i den danske Straffuldbyrdelse. Og at dette ikke alene vilde være til Gavn for Straffesystemet, men ogsaa af største Vigtighed for Bevarelsen af Fangernes legemlige og aandelige Sundhed og tillige af ikke ringe Betydning for Hedesagens Fremme, derom kan der ikke være nogen Tvivl.

Christianshavn i Juli 1899.

V. From.

En Recidivist.

Christen Pedersen Egebjerg, hvem omstaaende Oversigt gælder, var født i Egebjerg ved Horsens den 11. April 1819 og døde i Horsens Strafanstalt den 21. Januar d. A., blev altsaa næsten 80 Aar gl.

Han havde dog i de sidste 61 Aar saa godt som ikke hørt til denne Verden, idet han efter sit 18de Aar havde tilbragt paa det nærmeste 59 Aar i Fængsel og kun været paa fri Fod godt 2 Aar i alt, hvoraf endda en Tid falder paa Fattiggaarde etc.

Af de c. 59 Fængselsaar ere de c. $8\frac{1}{2}$ Aar tilbragte i Varetægtsfængsel, c. $35\frac{1}{2}$ Aar i Horsens og 7 Aar i Viborg Strafanstalt, c. $5\frac{1}{2}$ Aar i Kronborg Fæstning og c. $2\frac{1}{2}$ Aar i Københavns Stokhus.

Hans Operationsfelt var ikke stort, egentlig kun Egnen Horsens — Aarhus — Randers — Silkeborg — Skanderborg, og hans Forbrydelser vare — afset fra Politiforseelser — kun Ejendomsforbrydelser, i de sidste 57 Aar kun Tyverier. Nogen egentlig Specialitet havde han ikke; han stjal stort og smaat, Penge og Effekter, lejlighedsvis eller efter forud lagt Plan, om Dagen eller om Natten, ved Indbrud eller ikke, alt som det kunde falde sig. En Tid lang var han særlig ude efter Tøj paa Blegepladser, i de senere Aar synes derimod Kirketyverier at have tiltalt ham mest, og det var da ogsaa for et saadant, at han sidste Gang trods ihærdig Benægtelse idømtes 8 Aars Tugthusarbejde ved

Højesteret paa overvældende Indicier, bl. a. det, at han, der trods sine 75 Aar var krøben gennem et Kirkevindue $3\frac{1}{4}$ Alen over Jorden, havde været saa uheldig paa Gerningsstedet at tabe en meget ejendommelig Benknap, der ad anden Vej kunde oplyses at have været i hans Besiddelse kort før Tyveriet.

Overhovedet nedlod han sig, efter at han var bleven rigtig voksen, ikke til at nøjes med underordnede Retters Domme, men gik stadig til Højesteret, hvad han ogsaa havde den personlige Grund til at anse for klogt, at den engang trods mange og vægtige Indicier havde frifundet ham for en Række Kirketyverier, der af Underdommeren var takserede til 10 Aars Tugthusarbejde.

Hvad der gør ham mærkelig blandt Forbrydere, er imidlertid ikke hans store Tillid til Højesteret, de mange Aars Fængsel, hans Forbrydelsers Mængde eller Udførelsesmaade, hvilket alt ikke er uden Sidestykker, men det er hans ustandselige og ualmindelig hurtige Tilbagefald.

Som det af Oversigten detailleret fremgaar, har han nemlig i c. 61 Aar kun været paa fri Fod i alt i 2 Aar 16 Dage og i alle disse Aar uafbrudt kun 1 Gang i godt $\frac{1}{2}$ Aar og i øvrigt 1 Gang i c. 4 Maaneder, 2 Gange i c. 3 Maaneder, 3 Gange i c. 2 Maaneder, 2 Gange i c. 1 Maaned og 1 Gang i 8 Dage. Selv de 3 forskellige Indespærringer paa 13—14 Aar formaaede ikke at gøre ham lovydig mere end 2—3 Maaneder, skønt han endog den ene Gang (1869) var benaadet for Tugthusarbejde paa Livstid paa den Betingelse, at han, hvis han begik ny Forbrydelser, vilde være at indsætte til Udstaaelsen af denne Straf, og skønt han hverken var drikkædlig, arbejdsudygtig eller ubegavet og ikke havde nogen Forestilling om den nyere samfundsfjendtlige Retning, der skaber Principforbrydere.

Mon ikke Troen paa den blandt Folk i Almindelighed saa højt vurderede »Afskrækkelse« kunde bringes til at vakle en Smule ved et slikt Eksempel, og det tilmed fra en

Arresteret	Forbrydelse	Varetægtsfængsel	Straf
13 Oktbr. 1837	Tyveri, Falsk, Løsgænger og Betleri	> Aar 8 Mdr. 9 Dage	6×5 Dages Fængsel paa Vand og Brød
30 Jan. 1839	Bedrageri	> Aar 3 Mdr. 12 Dage	80 Dages Fængsel paa sædvanlig Fangekost
19 Septbr. 1839	Bedrageri	> Aar 3 Mdr. 24 Dage	2 Aars Forbedringshusarbejde
12 Febr. 1842	Tyveri	> Aar 8 Mdr. 8 Dage	5 Aars Forbedringshusarbejde 8 Aars Fæstningsarbejde
29 Jan. 1856	Tyveri	1 Aar 7 Mdr. 15 Dage	
10 Juli 1869	Tyveri	1 Aar 11 Mdr. 23 Dage	Tugthusarbejde paa Livstid
3 Juni 1883	Tyveri	> Aar 9 Mdr. 22 Dage	,
3 April 1884	Overtrædelse af Polititilhold	> Aar > Mdr. 1 Dag	12 Dages Fængsel paa sædvanlig Fangekost
25 Maj 1884	Tyveri, Løsgænger og Betleri	1 Aar > Mdr. > Dag	8 Aars Tugthusarbejde
3 August 1893	Sigtet for Tyveri	> Aar 2 Mdr. 24 Dage	,
26 Febr. 1894	Tyveri	> Aar 9 Mdr. 3 Dage	8 Aars Tugthusarbejde
I alt...		8 Aar 4 Mdr. 21 Dage	50 Aar 8 Mdr. 2 Dage

Tid, da der i Strafadøvelsen lagdes en ganske anden Vægt paa dette Moment, end paa det opdragende, som man nu til Dags sværger til og stræber mere og mere at udforme efter Individets og Livets Krav?

Løsladt	I Frihed inden næste Arrestation	Anmærkninger
21 Juli 1838	6 Mdr. 8 Dage	
1 Aug. 1839	1 Md. 18 Dage	
12 Jan. 1842	1 Md. » Dag	
20 Oktbr. 1855	3 Mdr. 8 Dage	Undvegen fra Viborg Strafanstalt 5—19 Novbr. 1843 og 26 Febr. til 2 Marts 1846
8 April 1869	3 Mdr. 1 Dag	Benaadet efter Forløbet af 11 Aar 6 Mdr. 25 Dage
10 April 1863	1 Md. 23 Dage	Undvegen fra Horsens Strafanstalt 26 Novbr. til 27 Decbr. 1869. Benaadet efter Forløbet af 11 Aar 9 Mdr. 7 Dage
26 Marts 1884	» Md. 8 Dage	Frifunden ved Højesterets Dom af 11 Marts 1884.
16 April 1884	1 Md. 8 Dage	
30 Maj 1893	2 Mdr. 3 Dage	Undvegen fra Arresthuset i Skanderborg 29 Aug. til 2 Septbr. 1884.
27 Oktbr. 1893	3 Mdr. 29 Dage	Løsladt af Mangel paa Bevis.
† 21 Jan. 1899	„	Udstaaet 4 Aar 1 Md. 23 Dage.
	2 Aar 16 Dage	

Og mon ikke ogsaa Kriminalister med en overdreven Frygt for at stemple en Person som uforbederlig og derfor kun skikket til Uskadeliggørelse for Livstid i dertil egnede Anstalter kunde lære noget af dette spildte Liv?

Tilhængere af Cellesystemet ville naturligvis med Glæde konstatere, at »Egebjerg-Drengen«, som han stadig kaldtes, aldrig har været i Cellefængsel, og det er jo muligt, at han var bleven en anden, hvis han som 20-aarig var kommen i Celle og bleven behandlet efter Nutidens Metode i Stedet for at sættes til at væve i Viborg Strafanstalt sammen med en Mængde gamle Forbrydere. Sandsynligt er det dog ikke, thi han var fra sin tidlige Ungdom en inkarneret Vagabondnatur af den her til Lands stadig sjældnere, uforfalskede Art, som ingen Opdragelse eller Afskrækkelse i Længden formaar at knytte til noget bestemt Sted, til fast Arbejde, regelmæssigt Erhverv eller anden Interesse af den Slags, som gør andre Mennesker til gode Borgere. De maa strejfe om, ubundne af alle Pligter, naar det paa nogen Maade ligger inden for den fysiske Muligheds Grænser, og saa stærk er deres Trang til Friheden, at de formaa at hengive sig til dens rent umiddelbare Nydelse uden Tanke paa Tugthus for og Tugthus bag.

At de dog — som Egebjerg-Drengen — kunne tilbringe mange Aar i Fængsel uden at aflive sig eller miste Forstanden, men endog befinde sig tilsyneladende relativt vel og opføre sig upaaklageligt i det ydre, ligger vel i, at deres Uro, som maaske er dem selv en Lidelse, dulmes af Umuligheden og kun vaagner op, naar Muligheden atter skimtes. Saadanne Anfægtelser havde i alt Fald Egebjerg-Drengen, og fire Gange lykkedes det ham virkelig at vinde en stakket Frihed, idet han 2 Gange (1843 og 1846) undslap fra Viborg Strafanstalt, 1 Gang (1869) fra Horsens Strafanstalt og 1 Gang (1884) fra Arresthuset i Skanderborg; det varede dog kun henholdsvis 14 Dage, 4 Dage, 1 Maaned og 5 Dage, førend han atter paagrebes i sin sædvanlige Egn, og den ene Gang (i 1843) idømtes der ham yderligere for de under Undvigelsen begaaede Forbrydelser 8 Aars Fæstningsarbejde.

At han blev, som han blev, har vel nok til Dels sin Grund i, at han som født af en Tjenestepige uden for Ægteskab fik den for slige Børn — ikke mindst i den Tid —

almindelige, forhutilende Opdragelse, der giver deres Liv et vist rodløst Præg, saa at de intetsteds føle sig hjemme, men allesteds tilovers, og skaber det uheldigst mulige Milieu for den i dem maaske alt ved deres Oprindelse nedlagte, flygtige Disposition.

Havde man i Strafanstalten i Tide haft Sands for den Interesse, det har at høre en gammel Forbryders eget Syn paa sig selv og de Midler, man har anvendt paa ham, kunde der være kastet et skarpere Lys over hans sørgelige Livs Historie og dets dybere Sammenhæng, end det nu lader sig uddrage af hans Akter, der som sædvanlig vidne om et stort Arbejde for at faa Forbrydelsernes faktiske Omstændigheder behørig konstaterede og juridisk klassificerede men kun vise ringe Anstrængelse for at oplyse Forbryderens Personalialia og psykiske Ejendommeligheder.

S. Grundtvig.

Literatur.

Love, Resolutioner, Reglementer, Instruxer, Skrivelser m. v. vedkommende Fængselsvæsenet 1814—97 udgivet af *Expeditionschefen for Fængselsvæsenet*. Christiania 1898. 380 Sider.

Nytten af en Bog som denne for det paagjældende Lands Fængselsetat behøver ikke nærmere at paavises. Forsynet, som den er, med Henvisninger til nyere Bestemmelser, der ændre eller supplere det i sin Tid Givne og med et omhyggeligt udarbejdet, særdeles velordnet Register vil den for højere og lavere Fængselsmænd i Norge blive en uundværlig Haandbog, i hvilken det falder let at finde, hvad der paa det penitentiære Omraade i det nævnte Land er gjældende Ret eller Praksis, hvorledes dette eller hint tvivlsomme Tilfælde i sin Tid er blevet afgjort af de højeste Myndigheder, hvilke Pligter eller Rettigheder vedkommende Funktionær maatte have og saa fremdeles. Udgiveren har saa langt fra at drage for snevre Grændser for, hvad der skulde medtages, tværtimod lagt for Dagen en i visse Maader maaske lidt for ængstelig Forsigtighed for ikke at udelade noget, der selv blot i videre Forstand havde Indflydelse paa Fængselsvæsenet. Bogen bringer saaledes forholdsvis udførlige Uddrag af de forskjellige Love om Pensionskassen for Statens Bestillingsmænd og om den norske Enkekasse, der jo ogsaa have Betydning for Fængselsfunktionærer, af Loven om Udgivelse af en offentlig Kundgjørelsestedende, af Lovene om Postvæsenet (særlig paa Grund af Reglerne om Portofrihed for offentlige Post-

forsendelser) eller f. Ex. af Loven af 17. August 1848 om Sindssyges Behandling og Forplejning, fordi denne er Rets-snor ogsaa for Kriminalasylet. Bestemmelser, der senere ere ændrede, og som ikke i deres første Form fastslog noget helt nyt, synes at være udeladte, medens saadanne Resolutioner eller Instruxer, der have fastslaaet noget principielt nyt, ere medtagne, selv om de senere ere forandrede i Enkeltheder. Hvorom alting er, maa det, særlig af Hensyn til Bogens praktiske Anvendelighed for de mindre Fængsleres Funktionærer, kunne gjøres gjældende, at det er bedre at medtage for meget end for lidt, og det fortrinlige Register bevirker ialfald, at Stofmængden ikke føles som besværliggjørende.

Ikke blot som Haandbog og ikke blot for norske Fængselsmænd har imidlertid denne Bog Interesse. Den giver jo tillige et historisk Overblik over Fængselsvæsenets Udvikling i Norge siden Adskillelsen fra Danmark, som baade i sig selv interesserer og frembyder adskilligt Materiale til lærerig Sammenligning for Læsere i de andre nordiske Lande. Temmelig hurtig efter hin Adskillelse kommer Samlingens første Stykke, nemlig kgl. Resolution af 22. Juni 1814 om Indsendelse af aarlige Indberetninger angaaende de til Fæstningsarbejde og Tugthusene hendømte Forbryderes Forhold. Bogens første 100 Sider omfatte Aarene 1814—81, altsaa et Tidsrum af 68 Aar, medens de følgende 16 Aar, fra 1881—97, lægge Beslag paa ikke mindre end 250 Sider eller forholdsvis det Tidobbelte. Dette maa naturligvis væsentlig tilskrives den stærke Bevægelse, der i disse Aar har hersket i Norge, saavel paa det strafferetlige som paa Fængselsvæsenets Omraade. Blandt de mange Resolutioner Skrivelser m. m., der altsaa spænde over det meste af et Aarhundrede, findes ikke faa vedrørende Sjølesorg for og Undervisning af Fanger, der, om end hjemmehørende i Norge, dog tilhøre andre Nationaliteter, nemlig Finner (Kvæner) og Lapper. Iøvrigt gjøre Landets ethnografiske eller geografiske Særegenheder sig mindre stærkt gjældende,

end man mulig kunde have ventet. De spores mest i nogle af Forskrifterne for Fangeforplejningen og i Reglerne vedrørende Skydsvæsenet.

Fangetransporten har i Norge som andetsteds jevnlig voldet Myndighederne Besværigheder af forskjellig Art. At det for henved et halvt Aarhundrede siden saae lidet lysteligt ud, hvad dette Punkt angaaer, viser et Cirkulære fra Justitsdepartementet til de civile Overøvrigheder af 2. Marts 1854, der i skarpe Udtryk paataaler den Uskik, at Vagtkarlene, som føre Arrestanter til Strafanstalter, Retssteder og Arrestere, undervejs hyppig selv hengive sig til og tillade Arrestanterne at hengive sig til Nydelse af berusende Drikke, saaat de komme frem til Bestemmelsesstedet i drukken Tilstand, ligesom Vagtkarlene ikke sjeldent indlade sig i Handel om Klædningsstykker og Andet samt i Kortspil om Penge eller Penges Værd med Arrestanterne. Langt senere, nemlig ved et Cirkulære af 8. Februar 1892, maa Justitsdepartementet paany skride ind mod Misligheder og Utilbørigheder, der ombord i fangeførende Dampskibe finder Sted lige overfor kvindelige Fanger, idet disse af Skibspersonalet inviteres til at tilbringe Natten i dettes Lugarer og der beværtet rigelig.

Den øverste Ledelse af det norske Fængselsvæsen følger, kan man skjønne, det fornuftige Princip ikke at gribe altfor detailleret ind i Strafanstalternes og Fængslernes daglige Ledelse. For Overbestyrelsen maa det jo i endnu stærkere Grad end for det enkelte Fængsels Bestyrelse gjælde om ikke at udarbejde saa minutiøse Forskrifter for, hvorledes der af de Underordnede i hvert eneste lille konkret Tilfælde skal handles, at de, for hvem Rettesnoeren gives, enten slet ikke kunne overskue Mangfoldigheden af Instruxer og Befalinger, eller at de ledes til den fejlagtige Anskuelse, at Alt, hvad der ikke udtrykkelig er forbudt, maa være tilladt. Under begge Forudsætninger vilde den højst fornødne Evne til i paakommende Tilfælde at kunne handle resolut og i Overensstemmelse med Tjenestens sande

Tarv blive sløvet eller kvalt. Paa den anden Side kan det naturligvis heller ikke undgaaes, at Sager af undertiden ret kuriøse Beskaffenhed maa føres frem for og afgjøres af den øverste Myndighed for at stoppe en Misbrug, der er ved at blive gængs, i Fødselen eller forhindre en fejlagtig Fortolkning fra at brede sig i videre Kredse. Det er i Norge særlig Distriktsfængslerne, der med visse Mellemrum kræve saadan Indskriden fra Justitsdepartementets Side, f. Ex. en Skrivelse af 12. November 1887, der angaaende et Distriktsfængsel udtaler, at det paa ingen Maade bør tilstedes, at nogen Celle, selv om den ikke maatte være tjenlig til Brug efter sin Bestemmelse, benyttes til Klædekammer for Vagtmesterens Pige! En snurrig Reprimande paadrager Christiania Byret sig i en Skrivelse fra samme Departement af 5. Oktober 1891, hvori det meddeles Retten, at medens det vel paahviler Christiania Distriktsfængsels Betjente som saadanne at fremstille dersteds hensiddende Fanger under Forhører og kriminelle Rets-sessioner, der afholdes i Byrettens Lokaler, at bevogte Fangerne under Opholdet i Retten og at føre dem tilbage til Fængslet, er det en Vildfarelse fra Rettens Side, naar den mener sig beføjet til at lade de nævnte Betjente fungere som Rettens Bude, indkalde Vidner fra Forværrelset eller Byen, passe Kakkellovnene m. v.!

Ikke sjældent yde Justitsdepartementets Cirkulærer Vejledning overfor Spørgsmaal af principiell Betydning, og om end man i det Hele og Store maa henvise Læseren til selv at gjøre sig bekendt med de mange gode og kloge Udtalelser af denne Art, Bogen indeholder, skulle dog et Par Exempler fremdrages.

Paa den nordiske Penitentiaerforenings Møde i Christiania i Juli 1882 fremkaldte, som det vil være dette Tidsskrifts Læsere bekendt, Tugthuspræst Hval en Forhandling om, hvorledes man i Fangebehandlingen bør stille sig overfor Fangens Haab om Benaadning. Man var fra alle Sider enig om at tilraade enhver, der kom i Berøring med tiltalte eller dømte Forbrydere, stor Tilbageholdenhed over-

for Benaadningsspørgsmaalet for ikke at vække et Haab, der baade let kunde blive skuffet, og som hindrede den tilsigtede moralske Virkning af Straffen, idet Fangen da ofte kun opførte sig godt med Benaadningsmuligheden for Øje. Forhandlingen endte med, at den daværende Expeditionschef for det norske Fængselsvæsen oplyste, at man i Justitsdepartementet havde haft Spørgsmaalet under Overvejelse og kun havde ladet Sagen ligge for at afvente den bebudede Forhandling derom paa Penitentiaerforeningens Møde. Et Cirkulære af 2. Oktober s. A. tager ogsaa Stilling til Emnet i Overensstemmelse med de faldne Udtalelser og indprenter saavel Fængselsmænd som Dommere og Sagførere, at de ikke uden Nødvendighed bør indlade sig med Forbryderen om Benaadningsspørgsmaalet, og at de særlig maa undgaa at udtale noget om, hvorvidt han kan gjøre sig Haab om Benaadning efter nogen Tids Hensiddende i Strafanstalten. Til dette Cirkulære slutter sig en Skrivelse af 2. November s. A. til Strafanstalterne, hvori der anvises Veje til at indskrænke Antallet af Benaadningsansøgninger.

I det i Tidsskriftets 20. Aargang aftrykte Uddrag af Motiverne til det norske Udkast til Lov om Fængselsvæsenet betones det kraftig, at et ordnet, velindrettet Fængselsvæsen først og fremmest kræver en Fængselsetat med Adgang til Oplærelse i underordnede og Oprykning til overordnede Poster, og at Hensynet hertil er en af de væsentligste Aarsager til Forslaget om, at Distriktsfængslerne bør overgaa fra kommunal Forvaltning til Statens. En hermed beslægtet Tankegang finder man i et Cirkulære fra Justitsdepartementet til Amtmændene af 21. April 1893, der fastslaaer, at velanbefalede Fængselsbetjente (fra Strafarbejdsanstalterne og Christiania Distriktsfængsel) fortrinsvis bør komme i Betragtning ved Besættelsen af Vagtmesterposterne ved Rigets Distriktsfængsler. Departementet betoner Betydningen heraf saavel for Strafanstalterne som for Distriktsfængslerne. For Strafanstalterne, fordi der saaledes aabnes Betjentene Udsigt til fordelagtigere og selvstændigere Poster, hvilket i

høj Grad vil bidrage til at opmuntre dem og anspore dem i deres anstrengende Gjerning og sikkert ogsaa bevirke en rigere Tilgang af dygtige Folk til de lavere Stillinger. For Distriktsfængslerne, fordi erfarne og i Fængselstjenesten uddannede Mænd bedre kunne bestride Vagtmesterposterne end Mænd, der mangle den omhandlede Indsigt og Øvelse. Det tilføjes, at Erfaringen har vist, at Distriktsfængsler, ved hvilke velanbefalede Fængselsfunktionærer ere blevne ansatte som Vagtmestre, gennemgaaende styres meget godt, medens den specielle Uddannelse ofte nok savnes ved andre Fængsler, skjøndt Vagtmestrene i og for sig ikke mangle Dygtighed.

Et af de sidste Stykker i Samlingen er det i Tidskriftets forrige Aargang omtalte Cirkulære fra Justitsdepartementet til Amtmændene af 14. August 1897, hvori disse og Fængselsbestyrerne varmt opfordres til at arbejde for Oprettelsen af nye Fængselselskaber eller Udvidelse af de bestaaende Selskabers Virksomhed. Man kunde føle sig fristet til af den rige Stofmasse at fremdrage endnu adskillige andre Punkter til Sammenligning med Ordningen paa tilsvarende Omraader i de andre nordiske Riger, saaledes de af den ved Loven af 1887 forandrede Rettergangsmaade i Straffesager følgende Lempelser overfor Varetægtsfanger, at bl. a. saadanne Fangers, særlig Ægtefællers, Ønske om at sættes i samme Celle fremtidig kan imødekommes i større Udstrækning end tidligere, eller den af Fængselsstyrelsen i Skrivelse af 1. November 1893 godkendte Praxis ved Strafanstalterne, at det ikke tillades Fangerne at anvende de af dem optjente Arbejdspenge til Anskaffelse af »visse nyttige og gavnlige Gjenstande udenfor de reglementerede«, fordi Arbejdspengene hovedsagelig skal anvendes til Fangens Bedste ved Løsladelsen. Det Anførte maa imidlertid være tilstrækkeligt til at give et Indtryk af, hvor oplysende og lærerig Gjennemlæsningen af Samlingen vil kunne være for Enhver, der interesserer sig

for penitentiære Spørgsmaal og for Fængselsvæsenets Udvikling i Norden.

Medens de norske Fængselsmænd, som fremhævet, ved denne Bog have faaet en let og bekvem Adgang til at efterslaa Love, Instruxer osv., der have Betydning for deres Gjerning, ere deres danske Kollegaer i lignende Fald endnu væsentlig henviste til Jürgensens Lovlexikon. Det giver god Besked i mange Tilfælde; men det har ikke Alt med, hvad man kan faae Brug for, og det er ikke enhver Fængselsmand, som har Raad til at anskaffe det eller Adgang til at benytte det. En dansk Samling svarende til den her anmeldte norske vilde derfor blive hilset med stor Glæde, og Tilvejebringelsen af en saadan har ogsaa i længere Tid været paa tænkt af Overinspektionen for Fængselsvæsenet. Saa længe denne i Ministerialbygningen er saa overordentlig uheldig installeret som nu, hvor der ikke er Plads til det nødvendige Kontorpersonale, endsige til en hensigtsmæssig Opstilling af Overinspektionens Arkiv, kan det planlagte Arbejde imidlertid desværre ikke udføres. Det vil ellers, saavidt vides, være Tanken, om de fornødne Midler dertil bevilges, at medtage alt, hvad der har Betydning, fra Chr. V's danske Lov til vor Tid, og Materialet vil blive fremdraget fra de forskjellige Arkiver. Foruden i Overinspektionens Arkiv og i Strafanstaltternes Arkiver vil der mulig kunne findes et enkelt Dokument af Interesse i Fattigvæsenets Arkiv eller i Raadstuearkivet (store Sager bliver det næppe for disse to Arkivers Vedkommende); men for øvrigt vil for den ældre Tid Rigsarkivet, specielt Kancelliarkivet under dette, sikkert kunne yde et fyldigt Materiale, tildels erstattende, hvad de store Ildebrande have berøvet de andre Arkiver. Selvfølgelig vil den paa tænkte Samling begrænde sig til Fængselsvæsenet i Danmark, og det kunde da være særdeles ønskeligt for det historiske Overblik, om fra Norges Side den alt udgivne Samling blev suppleret med en lignende Samling fra Chr. V's norske Lov til 1814, bygget paa, hvad der maatte

findes i det norske Rigsarkiv og mulig i mindre stedlige Arkiver rundt om i Norge. Foreløbig lykønskes imidlertid den øverste Ledelse for Fængselsvæsenet i Norge til, at den Del af Arbejdet, der uimodsigelig har størst praktisk Betydning, er fuldbragt i en saa god og omhyggelig Form, som Tilfældet er.*)

Johan Grove.

*) Den alt udkomne Fortsættelse af Værket, indeholdende Bestemmelser fra 1898, har ikke foreligget Anmelderen forinden Anmeldelsens Trykning.

Forskellige Meddelelser.

Norges Strafarbejdsanstalter

fra 1. Juli 1896 til 30. Juni 1897.

De 4 norske Strafarbejdsanstalters samlede Fangetal var i dette Beretningsaar 1125, hvoraf 961 Mænd og 164 Kvinder; Tilgangen udgjorde 396 Mænd og 72 Kvinder, dog at 1 Mand indkom fra Sygehuset. Beregnet efter Folkemængden den 31. December 1890 faldt der 3,71 Fanger paa hver 10,000 af Landets mandlige Indbyggere, medens de tilsvarende Tal for kvindelige Indvaanere og for Indvaanere af begge Køn under et vare henholdsvis 0,88 og 2,13. Af de inddømte vare 37 Mænd og 5 Kvinder tidligere samme Aar løsladte fra Strafanstalterne.

Fangedagenes Tal var ialt 240,764, hvoraf det største Tal, 85,417, faldt paa Akershus Fællesanstalt for Mænd. Det gennemsnitlige daglige Belæg var 659,83 mod 639,04 Aaret forud.

Benaadning meddeltes 17 Fanger, 13 Mænd og 4 Kvinder.

Med Hensyn til de Forbrydelser, der bragte Aarets Tilgang ind i Anstalterne, ses det, at Tyveri som sædvanlig staar langt øverst med 66,3 % for Mænd og 55,6 % af Kvinderne. Næst heretter kommer for de kvindelige Fanger Barnemord, Fosterfordrivelse og dermed beslægtede Forbrydelser med 23,6 %, medens Løstgængersprocenten for Kvinder er falden fra 22,1 i næstforegaaende og 17,0 i foregaaende til 9,7 % i nærværende Beretningsaar. For to eller flere forskellige Forbrydelser, der hver for sig kunde paadrage Strafarbejde, inddømtes 5,57 %.

Straffetiden var for den største pCt. af Fangetilgangen — ligesom i foregaaende Beretningsaar — under 1 Aar, nemlig for 56,4 % af de mandlige og 54,1 % af de kvindelige Forbrydere. Over 5 Aar var Tiden for 2,0 % af Mænd og 5,6 %, af Kvinder. Paa Livstid inddømtes 1 Kvinde.

Hvad angaar de i Aarets Løb indkomne Fangers Alder, ses det, at Hovedstammen af saavel den mandlige som den kvindelige Tilgang falder paa Alderen mellem 30 og 40 Aar med henholdsvis 21,3 og 27,8 %; dette stemmer for Kvindernes Vedkommende med Forholdet i de to sidste Beretningsaar, medens af Mandsfangerne i næstforrige Aar Hovedtallet, 25,6 % faldt paa Alderen mellem 21 og 25 Aar. Mellem 15 og 18 Aar var 4,3 % af mandlige Fanger, idet her har fundet en stadig Stigning Sted i de 3 sidste Beretningsaar, og 1,4 % af kvindelige; mellem 18 og 21 Aar var 18,5 % af mandlige og 13,5 % af kvindelige Fanger, en Stigning med henholdsvis 3,6 og 6,8 % fra forrige, 5,7 og 5,1 % fra forforrige Aar.

Tilgangens Fødested var for 89,6 % af Mændene og 90,3 % af Kvinderne i Norge. Ugifte var henholdsvis 72,9 og 56,9 %; barnløse Enkemænd havde som i tidligere Beretningsaar det laveste Tal, 1,3 % Fødte uden for Ægteskab var henholdsvis 12,7 og 9,7 %. Hjemstedet var for henholdsvis 40,5 og 38,9 % Kristiania.

Om Tilgangens Livsstilling og tidligere Vandel oplyser Beretningen, at — ligesom i tidligere Aar — af Mandsfangerne Klasserne Daglejere og Haandværkssvende og Læredrenge have de højeste Tal, henholdsvis 32,7 og 21,3 %, og af Kvindefangerne Klasserne Tjenestetyender og Daglejersker med 36,1 og 19,4 %. Tidligere straffet var af de ved Aarets Begyndelse hensiddende 74 % af Mændene og 38 % af Kvinderne, hvoriblandt henholdsvis 53,3 og 23,9 % havde været anset med Strafarbejde; af Tilgangen var tidligere med Strafarbejde anset henholdsvis 38,7 og 31,9 %, af hvilke Tal Mændenes er noget lavere, Kvindernes en Del højere end de forrige Beretningsaars. Udførlige Oplysninger foreligge for Bodsfængslets Belæg, og disse have særligt Krav paa Interesse, da denne Anstalt jo optager alle mandlige Straffanger under 21 Aar; det fremgaar heraf, at af de i Aarets Løb indkomne 243 Fanger vare 173 eller 71,2 % tidligere straffede, og heraf 42 Fanger eller 17,3 % med Bodsfængsel — 1, 2 eller 3 Gange — eller andet Strafarbejde. Af samtlige 471 Fanger, som i Beretningsaaret hensad i Bodsfængslet, havde 70 Fanger eller 14,86 % forhen hensiddet i denne Anstalt.

Frømedles indeholder Beretningen Oplysninger om de i Aaret fra 1. Juli 1893 til 30. Juni 1894 løsladte Fangers Tilbagefald. Tilbagefaldsprocenten for dem, der paa ny dømtes til Strafarbejde, bliver for Mænd 34,02, for Kvinder 20,75 %, for begge Køn under ét 32,22 %, hvilket Tal overstiger det forrige og forforrige Beretningsaars med henholdsvis 0,47 og 4,39 %. Af de for Tyveri dømte udgjorde Recidivisterne 39,15 %, af de for andre Forbrydelser dømte 15,04 %, hvilket sidste Tal er betydelig højere end i de to foregaaende Beretningsaar. Medtages ogsaa de, der

ved Tilbagefaldet dømtes til anden Straf end Strafarbejde, stiger Recidivisttallet til 34,26 %.

For Disciplinærforsøelser er der paa Mænd for 216 Forsøelser anvendt 225 Straffe, paa Kvinder for 30 Forsøelser 35 Straffe; i Bodsfængslet var indbyrdes Meddelelse eller Forsøg herpaa, i Fællesanstalterne Opsætsighed og Ulydighed de hyppigste Overtrædelser. De mest anvendte Straffe vare i Bodsfængslet Nedsættelse i lavere Klasse, i Fællesanstalterne Hensættelse i lys Straffecelle paa halv Kost. Ialt udstod 13,8 % af det samlede Fangebelæg Disciplinærstraf. Aaret har ikke bragt nogen Undvigelse, men vel i Trondhjems Strafanstalt et Rømningsforsøg, der straffedes med 20 Slag Rotting samt 14 Dage i lys, ensom Celle paa halv Kost og uden Arbejde.

Om Sundhedstilstanden oplyser Beretningen, at 3 Fanger i Aarets Løb ere døde i selve Anstalterne, og at 4 andre afgik ved Døden efter Indlæggelse paa Sygehuset; af disse 7 Dødsfald skyldtes de 4 Tyfus. Syge have 388 Fanger været, hvilket er gennemsnitlig 25,89 Personer pr. Dag eller 3,92 % af det gennemsnitlige daglige Belæg. Sindsygdомstilfældenes Antal var 19, hvoraf 10 i Cellefængslet.

Gennemsnitlig 78,70 % af samtlige Straflanger have drevet indtægtgivende Arbejde, 146 Mænd Snedkergerning, 63 Kvinder Spinding og Vævning. Indtægten af Arbejdsvirksomheden var 318814 Kr. 74 Øre Brutto, 183,310 Kr. 61 Øre Netto, hvilket giver et dagligt Nettoudbytte af godt 55 Øre pr. Fange; i Arbejdspenge have 855 Fanger tjent 8828 Kr. 41 Øre, hvilket for hver giver en Gennemsnitsfortjeneste af 3 Øre pr. Arbejdsdag.

Udgiften til Strafanstalterne androg i det forløbne Aar 672,589 Kr. 16 Øre, Indtægten 332,385 Kr. 60 Øre, Statstilskuddet 340,203 Kr. 56 Øre. Pr. Fange var den aarlige Udgift 732 Kr. 57 Øre, den daglige 2 Kr. 1 Øre, hvilke Tal ere lavere end i de to foregaaende Beretningsaar; Statskassens Tilskud til disse Beløb var henholdsvis 509 Kr. 90 Øre og 1 Kr. 40 Øre. Sammenlignet med de tilsvarende Tal i 1895—96 er den aarlige Udgift pr. Fange formindsket med 37 Kr. 29 Øre, den daglige med 9 Øre.

Olaf Haack.

Norges Distriktsfængsler

i 1897.

Ifølge Beretningen om Distriktsfængslerne i 1897 var Fangerummenes Antal 835, hvoraf 691 Enkeltceller, 76 Fælles-

rum og 68 oprindelig til Straf- eller Gældsarrester bestemte Rum; i Kristianias Fængsel, hvor en følelig Pladsmangel ofte har gjort sig gældende, tilvejebragtes der ved Til- og Ombygning 40 nye Fangerum; selve Bygningsarbejderne medførte imidlertid Nødvendigheden af at overføre 683 Fanger til Anstalten i Trondhjem. To Fængsler, Levanger og Namsos Distriktsfængsler, nedbrændte i Aarets Løb.

Antallet af Straf- og Varetægtsfanger var 13,457, hvoraf 12,080 Mænd og 1377 Kvinder, med 118,362 Fangedage, 104,223 for Mænd og 14,139 for Kvinder; Tallene ere for Mandfangerne betydelig højere end i 1895 og 1896. Den gennemsnitlige Fængselstid var 8,⁸⁰ Dage. Af det samlede Belæg var 9784 Straffanger med 60,639 Fangedage, 3673 Varetægtsfanger — herunder Personer paa Transport til Straffestedet — med 57,723 Fangedage; disse sidstes gennemsnitlige Fængselstid var altsaa c. 15,⁷ Dage mod c. 6,² for Straffangerne. Paa Kristianias Distriktsfængsel falde 3371 Straffanger med 17,322 Dage og 1434 Varetægtsfanger med 29,658 Dage, ved hvilke Tal dog erindres det ovenfor om Overførelse af et større Antal Fanger til Trondhjem bemærkede.

Fængsel paa sædvanlig Fangekost udstod 665 Personer i 16,887 Dage; heraf traadte hos 139 Personer i 1656 Dage denne Straf i Stedet for Bøder.

Vand- og Brødstraf afsønde i Aarets Løb 8754 Personer, 7867 Mænd og 887 Kvinder, i tilsammen 42,640 Dage, hvori dog samtlige Mellemlister ere medregnede; heraf traadte for 6817 Personer denne Straf i 23,699 Dage i Stedet for Bøder.

Samtlige Tal for begge Arter af Fængselsstraf ere betydelig højere end forrige og næstforrige Beretningsaars.

I Forhold til Folkemængden den 31. December 1890 var det samlede Fangetal omtrent som 1 : 149, Straffangernes Antal omtrent som 1 : 205, de egentlige Varetægtsfangers omtrent som 1 : 629.

Det gennemsnitlige daglige Belæg var omtrent 324, for Straffangerne omtrent 166 og for Varetægtsfangerne omtrent 158. I Kristianias Distriktsfængsel var det gennemsnitlige daglige Belæg omtrent 129.

Om Alderen meddeler Beretningen, at 961 Personer, hvoriblandt 865 af Mandkøn og 96 af Kvindekøn, med i alt 21,367 Fangedage vare under 18 Aar, og af disse atter 142 Drengene og 12 Piger under 15 Aar. Medens Pigeres Antal har været nogenlunde konstant i de sidste 3 Aar, viser Tallet af Drengene en uhyggelig stigning fra 82 i 1895 til 98 i 1896 og det nysanførte Tal, 142, i 1897; mellem 15 og 18 Aar var i 1895 i alt 674 Fanger mod 735 i 1896 og 807 i nærværende Aar. Af de unge Fanger havde Kristianias Fængsel godt og vel 42%. Af Fangerne under 15 Aar

hensad c. 20 % af Drengene og c. 33 % af Pigerne i Straffængsel efter Dom, medens af Fangerne mellem 15 og 18 Aar af begge Køn den tilsvarende Procent var 45; Resten af de unge og Børne-Fangerne vare Varetægtsarrestanter eller afsonede Bøder.

Straf af Ris er i Distriktsfængslerne eksekveret paa 74 Personer.

For Disciplinærforseelser har der i Aarets Løb været anvendt 35 Revselsler paa lige saa mange Personer; blandt Forseelserne findes 7 Tilfælde af Rømning.

Regelmæssig Gudstjeneste har været afholdt i Kristiania, Hamar og Bergens Distriktsfængsler. Undervisning meddeltes i 15 af de 55 Fængsler til 1106 Fanger i 3879 Timer, altsaa c. 3 $\frac{1}{2}$ Time til hver Fange. I Kristianas Fængsel, hvor der er givet Undervisning ved religiøse og historisk-geografiske Foredrag samt i Folkeskolens Fag, har gennemsnitlig hver Fange faaet c. 4 $\frac{1}{4}$ Time.

Sundhedstilstanden har været god, og ingen skadelig Virkning paa Helbredet af Vand- og Brødstraffen er konstateret i noget Fængsel.

Fangerne have i 40 Fængsler været beskæftigede ved regelmæssigt, nyttigt Arbejde. I Kristianas Distriktsfængsel have 588 Fanger drevet forskellige Haandværk, Mændene navnlig Snedkeri (136), Kvinderne især Strikning (160); i Arbejdsgodtgørelse have disse Fanger tjent 580 Kr. 5 Øre; Underskuddet ved Arbejdsdriften i dette Fængsel var 1517 Kr. 74 Øre eller dobbelt saa stort som i 1895.

Understøttede ved Løsladelsen med Beklædningsgenstande til en Værdi af 6851 Kr. bleve 950 Fanger.

Statskassens Andel i Udgiften udgjorde 119,548 Kr. Fængselsdistrikternes Udgifter var 219,162 Kr., hvilket sammenlignet med de forrige Aar betegner nogen Stigning, især paa Lønningskontoen. Distrikternes virkelige Udgifter — altsaa med Fradrag af Indtægten — beløb sig til 192,653 Kr., hvilket i Forbindelse med Statskassens Tilskud giver en samlet Udgiftssum af 312,201 Kr. Dette bliver pr. Fangedag 2 Kr. 64 Øre, hvoraf Statskassen har baaret c. 1 Kr. 1 Øre og Fængselsdistrikterne 1 Kr. 63 Øre; i 1895 vare de tilsvarende Tal henholdsvis 3 Kr. 3 Øre, 1 Kr. 2 Øre og 2 Kr. 1 Øre.

Sluttelig meddeler Beretningen om de norske Fængselselskaber, at Stortinget paa Budgettet for 1897-98 har bevilget et Beløb af 4900 Kr. — 400 Kr. mere end i 1895 — til Fordeling blandt 6 Selskaber, og at det af „Kristianas Brændevinssamlag“ oprettede Arbejdskontor for løsladte Fanger stadig fungerer med Held; dets Udgifter i Aarets Løb, 2911 Kr. 22 Øre, afholdtes af Samlaget.

Olaf Haack.

Om Resultaterne af Deportationsstraffen.

Blandt moderne Kriminalpolitikere indtager jo Tanken om for bestandig eller i det mindste paa ubestemt Tid at isolere det Individ, som ved en begaaet Forbrydelses Karakter viser sig uegnet for det sociale Samliv, en fremragende Plads, og det har derfor sin Interesse at erfare, hvad man i de Lande, der kende Deportationsstraffen, mener om dennes Resultater; efter „Revue pénitentiaire“ hid sættes nogle Udtalelser desangaaende.

Ruslands Deportationssteder ere dels hele Sibirien, dels specielt i den senere Tid Øen Sakhaline. Efter Straffens Udstaaelse forblive de dømte som Kolonister paa Territoriet, hvorved man altsaa søger at kombinere de penitentiære Formaal med almindelige koloniasatoriske; Spørgsmaalet er, hvilket Udbytte disse Bestræbelser give. Professor I. Legras, der personlig har berejst disse Egne, er kommet til et meget trist Resultat: Administrationen sørger ikke for en passende Fordeling paa Steder, hvor de forhaandenværende Erhvervskilder passe med de deporteredes individuelle Livsvaner og tidligere Vilkaar, hvorfor de føre en kummerlig Tilværelse, der er lige langt fra at fremme en „Socialisering“ af Forbrydere og fra at fyldestgøre de koloniasatoriske Øjemed. Følgen er, at de deporterede søge at raade Bod paa deres Stilling ved nye Forbrydelser eller ved Flugt: i Sibirien flygtede i 1896 snarere over end under Halvdelen af dem fra deres anviste Bopladser, for at føre en lyssky, halvt røveragtig Tilværelse rundt i dette umaadelige Land, eller for atter at indfanges og indespærres i disse sørgelige Fængsler, som Dostojewsky har skildret i „det døde Hus“, og som, naar man ser, hvor langsomt penitentiære Reformen trænge igennem i Europa, vel næppe siden hans Tid ere blevne meget bedre i det fjerne Sibirien. Paa Sakhaline vare Forholdene heller ikke lyse: Klumpet sammen paa vilkaarlig valgte Steder levede disse Kolonier af frivogne, hvor Kvinderne udgjorde et alt for forsvindende Tal, og hvor som en Følge heraf Ægteskabet snart gled ud i at være en Erhvervskilde for Manden gennem Prostitution, hvis Udbytte omsattes i Spiritus; de faa Børn, der fødtes — næsten alle med „pater incertus“ — vare fra Fødselen legemlig og sjælelig degenererede; strengt og uvant Arbejde, et usundt Klima, ussel Betaling fra Statens Side — disse Faktorer skabte et ganske andet Billede end det, Teoriens skønne Fantasier havde udmalet af en Skare moralsk rettede, alvorlige Pionerer i Civilisationens Udmærker, omtrent vel som Raskolnikow og hans Sonia. Og Forf. ender med den Bemærkning, at Forbrydernes „Socialisering“ ikke kan ske

en saadan Udmark, men kun i en Landsby i Moderlandet. „Men“ — tilføjer han — „hvem vil driste sig til at anbringe dem dér?“

Mod disse nedslaaende Betragtninger træder en anden Forf., Professor Leveillé, op. Han indrømmer Kendsgerningen, det magre Resultat, men han lægger Skylden herfor paa Deportationens Udførelse, ikke paa dens egen Natur. Støttet paa Tal viser han, hvad der kan udrettes af og med de frigivne i Kolonierne, naar de nemlig bringes under ordentlige Vilkaar. Medens Staten kun faar ringe Udbytte og Gavn af dem, fordi den lønner og nærer dem slet, hundser og forsemmer dem, kræver for meget og yder for lidt, have private Entreprenører, der have faaet Lov at engagere dem til Arbejde, opnaaet ganske andre Resultater ved at byde saadanne Vilkaar, at Arbejdet faar sin Tilløkkelse for de deporterede, og at de kunne høste virkelige Frugter af det. Og han støtter sig paa Opgivelser fra selve Mr. Legras, der ser saa pessimistisk paa Sagen: Eksempelvis anføres fra Anlægget af den transsibiriske Jærnbane, at medens 300 deporterede under Statens Ledelse i 4½ Maaned tilvirkede 50,000 Jærnbanesveller, have 100 andre, der vare engagerede af private Entreprenører paa gode Vilkaar, i samme Tidsrum forfærdiget 76,000, en Forskel, det vel er værd at lægge Mærke til. Og Forf. fastholder derfor Deportation som en sikker Vej ogsaa for Fremtiden, naar den ordnes med Omhu, og der bydes de deporteredes Arbejde menneskeværdige Vilkaar. Det skal dog her bemærkes, at han øjensynlig mere tænker paa Institutionens kolonisatoriske Udbytte for Landet end just paa Besvarelsen af det Spørgsmaal, om denne Straf kan fremme et egentlig penitentært Øjemed ud over dette at feje de usociale Elementer af Vejen — om den, med andre Ord, kan gøre disse egnede til eventuelt en Gang igen at leve i deres oprindelige Milieu uden at true dette.

Et Spørgsmaal af Betydning vedrørende den kolonisatoriske Deportation er dette, om Kolonierne skulle bestaa udelukkende af deporterede, eller om de skulle anlægges paa Steder, hvor ogsaa frie og frivillige Nybyggere have slaaet sig ned. I Frankrig, der som bekendt deporterer til Guyana og Ny Caledonien, findes der Talsmænd for hvert af disse to Alternativer. Til Fordel for det første fremhæves den Foragt, Mistro og naturlige Skyhed, hvormed de frie Kolonister ufravigelig ville betragte de andre, og som let lader disse synke ned til et sløvt, forkuet Proletariat, lige saa „usocialt“ som før Straffen. Paa den anden Side er der store Betæneligheder ved de ublandede Deportationskolonier, som mangle al højnende Indflydelse, og, hvad der er af stor Betydning, normalt ville være blottede for Anlægskapital og for den Støtte, som frie Nybyggere baade pekuniært og moralsk vilde kunne yde dem. Endelig findes der ogsaa Talsmænd for den Anskuelse, først kun

at anvende Straffekolonister for saa, naar de have bragt Kultivering til et vist Punkt, at flytte disse hen til et nyt Pionerværk og aabne den af dem bearbejdede Landstrækning for den frie Kolonisation — en ubarmhjertig Teori, der byder den deporterede Arbejdet, men ikke dettes Frugter, og minder om Hedens første Beplantning med Træer, der kun skulle give Jorden Næring til at kunne bære senere og ædlere Sorter.

I øvrigt klages der over de samme Mangler ved den franske Deportation som ved den russiske: Mangel paa Omhu i Valget af Bopladser, mangelfuld Klassificering af Kolonisterne, Mangel paa forstandig lagte og gennemførte Arbejdsplaner, hvorfor Kolonisationen ikke paa langt nær giver det forventede Resultat.

Olaf Haack.

Arbejdshjem i Paris.

Paris har et meget stort Antal Selskaber og Komiteer, der virke i Præventionens Tjeneste, bl. a. baade Natasyler for hjemløse og Arbejdsværksteder for ledige Mænd, og der er i dette Foraar med godt Resultat gjort Forsøg paa at kombinere disse to Arter af Institutioner. Af en Indberetning herom til „la comité central des œuvres d'assistance par le travail“ fremgaar det, at der fra 3 Natasyler er sendt i alt 171 Mænd til 3 Arbejdsværksteder, for dér at fuldføre en 10 Dages Arbejdsperiode; 115 gennemgik denne Periode for derefter at drage bort, anbragte i Tjenester hos private, hjemsendte til deres Fødestavn, eller forsynede med en lille Driftskapital paa 10 fr. Medens nemlig de to Arbejdsinstituter drage Omsorg for, naar 10 Dages ordentligt Arbejde er præsteret, saa vidt muligt at anbringe Folkene i faste Tjenester, eller, i Mangel heraf, at bekoste deres Hjemrejse, følger det 3dje det Princip at give Betaling for Arbejdet, 1,50 fr. for en 6 Timers Arbejdsdag, hvoraf 50 cent. hver Middag udbetales til at købe Mad for, medens Resten spares op og udleveres ved Afgangen fra Instituttet. Nu viser Beretningen, at denne sidste Anstalt har langt det højeste Tal — 55 af 60 indkomne Individuer — for dem, som have fuldført Arbejdsperioden, og at de andre, hvor der ingen Penge gives, have endog betydelig lavere Tal, en Kendsgerning, der noget svækker Resultatets Glædelighed, da det jo var langt bedre at vide disse Individuer anbragte i faste Tjenester eller i deres Hjemstavn paa Landet, end at have sendt dem ud i Paris med 10 fr. paa Lommen, ligesom man i første Tilfælde med langt større Sikkerhed af Arbejdsperiodens Fuldførelse kan drage gunstige Slutninger for deres Fremtid end i sidste, hvor Lysten til at faa fat i disse 10 fr. maaske snarere er Arbejdsmotivet end et

alvorligt Ønske om et fremtidig regelret og arbejdsomt Liv. Mr. Rivière, Beretningens Forfatter, har i øvrigt gjort sig den Uøjelighed ved Forespørgsel hos og Samtale med hver enkelt at erfare, hvortil de agtede at bruge den erhvervede Sum; de fleste have straks erklæret at ville forskafe sig Klæder, Værktøi eller en Bolig — alt Basis for et ordentligt Liv; kun to ere Aftenen efter Udbetalingen vendte berusede tilbage til Natasylet og have derved tilstrækkelig gjort Rede for deres Anvendelse af Beløbet. Men naturligvis maa man regne med, at en stor Del af de 53 andre, naar Paris atter fanger dem i sine farlige Arme, glemmer de gode Forsætter og, efter at have sat Pengene over Styr, synker ned i deres tidligere Liv: Vagabondering og Tiggeri — Onder, som Frankrig stadig mere og mere lider under. O. H.

Preussiske Strafanstalter.

En med sædvanlig tysk Grundighed og Udførlighed udarbejdet Statistik for Aaret 1. April 1897—98 udviser, at Forvaltningen af de penitentiære Anstalter er fordelt saaledes, at 35 Tugthuse og lignende Institutioner samt 17 store og en Del mindre Fængsler sortere under Indenrigsministeriet, hvilket ligeledes er Tilfældet med Opdragelsesanstalterne for unge Forbrydere, medens 1026 Fængsler høre under Justitsministeriet. I Aarets Løb opførtes i Breslau to Cellefængsler til 508 Mænd og 303 Kvinder; ved Mandsfængslet her ligesom ved Strafanstalterne i Moabit samt to andre Steder har man truffet den hensigtsmæssige Foranstaltning at bygge særlige Afdelinger for sindssyge, hvor dels „tvivlsomme Tilfælde“ kunne observeres, dels lettere, helbredelige sindssyge Straffanger kunne behandles.

Det samlede Antal Tugthusfanger var 23,867 med 5,983,619 Fangedage, Tilgangen 5618, hvoraf 4694 Mænd og 924 Kvinder, hvilket giver 3,08 Fanger for hvert 10,000 attenaarige Individ i Preussen, eller det laveste Tal, der har været siden 1869; af Tilgangen vare ikke mindre end 3913 Personer tidligere straffede over 3 Gange. Af de 4694 Mænd indkom den største Gruppe, 1464, for gentaget Tyveri, medens ikke mindre end 602 straffedes for Voldtægt og lignende Forbrydelser („Unzucht mit Gewalt“); Straffetiden var 2 Aar og derunder for c. 53,3 %, over 5 Aar for c. 10,5 %; for den største Gruppe, c. 30,3 %, var Alderen mellem 30 og 40 Aar. For de 924 kvindelige Tugthusfanger stille de tilsvarende Forhold sig saaledes, at 412 inddømtes for gentaget Tyveri, 124 for Mened; deres Alder var for c. 27,3 % mellem 30 og 40, medens c. 24,7 % var mellem 40 og 50 Aar; for mere end to Tredjedelen Vedkom-

mende var Straffetiden 2 Aar eller derunder. — Af samtlige Aarets Løb indkomne Tugthusfanger havde 1427 Mænd og 251 Kvinder, i alt 1678 eller c. 29,9 %, ikke aflagt Tilstaalelse.

Enkeltcelle anvendtes i Tugthusene paa 27,5 % af Fangerne i 8027 Rum; uden Fangens Samtykke kan der ikke anvendes over 8 Aars Cellestraf. — For 25,815 Disciplinærforseelser straffedes 9778 Tugthusfanger, hvoraf kun 63 Mænd udstod legemlig Straf; næsten alle Forseelserne vare Brud paa Arbejdsreglementet, og kun 10 Tilfælde af Opsætsighed fandt Sted. — Med den ovenomtalte Grundighed giver Statistikken Beretning om Antallet af afsendte og modtagne Breve samt aflagte Bøssøg i hver Anstalt, hvoraf fremgaar, at c. 35 % af Fangerne ikke paa nogen af disse Maader have staaet i Forbindelse med Yderverdenen. — Kun 20 Benaadninger fandt Sted i Tugthusene, hvoraf de 9 gjaldt militære Forbrydere.

Arbejdet i de preussiske Tugthuse bestaar ikke blot i Hjemmegøring af Artikler til Anstaltens eller Statens Brug, eller til Forhandling, men Fangerne anvendes ogsaa i Marken og paa Vejen, til Vandbygningsarbejde og Skovkultur, til Udbedring af Skade, sket ved Oversvømmelse eller andre Naturbegivenheder, ligesom de ogsaa efter offentligt Udbud afgives til industrielle Entreprenører; denne sidste Anvendelse er dog stærkt i Aftagende. Fangerne kunne i „Arbejdsbelønning“ erholde godskrevet indtil 20 Pf. pr. Dag, af hvilket Beløb der under Straffetiden kan udredes Understøttelser til deres Familie, ligesom de, naar Summen er naaet op over 10 M., faa Lov til at anvende Halvdelen af det overskydende til Ekstraførplejning, Bøger, Porto eller Klæder, men derimod ikke Tobak. Af Haandværk synes det mest praktiserede at være Skræderi, hvoraf Nettoudbyttet var 316,395 M. 4 Pf. I øvrigt var Tugthusenes samlede Indtægt 1,968,958 M. 19 Pf., Udgiften 5,435,592 M. 29 Pf., Statstilskuddet 3,468,634 M. 10 Pf.; pr. Individ blive de tilsvarende Tal: 119 M. 22 Pf., 329 M. 45 Pf. og 210 M. 23 Pf. Til Sammenligning med det mellemste af disse Tal, den gennemsnitlige aarlige Udgift pr. Fange af 329 M. 45 Pf., anføres: 549 Kr. 66 Øre for Danmarks Strafanstalter i 1896—97, 732 Kr. 57 Øre for Norges i samme Aar.

Tvangsopdragelse finder i Preussen Sted dels over for Børn under 12 Aar, som have begaaet en kriminel Handling, eller ere udsatte for Depravation, dels over for Personer mellem 12 og 18 Aar, hvem Domstolene have frikendt paa Grund af manglende Indsigt. Den første Klasse opdrages i private Familier samt i private eller offentlige Opdragelsesanstalter; for de 12—18aarige findes der 4 Statsanstalter, 2 for Katoliker og 2 for Lutheranere. Ved Aarets Udgang rummede disse 4 Anstalter 530 Individuer, 474 af Mandkøen og 56 af Kvindkøen; Aarets Tilgang var 170 mandlige og 20 kvindelige Individuer, og her, som i Tugthusene, bragte For-

brydelserne Tyveri og Utugt det største Kontingent; c. 38,8 % af Tilgangen var mellem 13 og 14 Aar, c. 19,3 % mellem 12 og 13 Aar. Om deres Fødested, Optragelse og Undervisning, legemlige og aandelige Habitus, om deres Forældres Sundhed, Trosbekendelse, Vandel og Formueforhold gives — alt i statistisk Form — meget indgaaende og oplysende Meddelelser. O. H.

De danske Fængselselskabers Anvisningskontor.

Ved det af Fængselselskaberne oprettede Kontors Foranstaltning er i Femaaret fra 1. April 1892 til 1. April 1897, ialt paa forskellig Maade hjulpet 2263 Personer.

Af de 2263 hjulpne Personer vare 1835 Mænd og 332 Kvinder samt 96 Børn.

Nedenanførte Oversigter udvise dels under hvilke Straffeforhold Kontorets Medvirkning er benyttet, og dels det formodede Resultat efter Hjælpens Ydelse. Resultatet af Hjælp ydet til: 1) *oftere*, 2) *kun én Gang* og 3) *ikke forhen straffede* Personer, ere følgende:

Hjulpne Mænd.

De Hjulpnas Straffeforhold	Antal Forhjulpne	Deraf		Efter at være hjulpne straffede	Formodet reddede
		til Bortrejse	paa anden Maade		
Oftere straffet	1182	99	1083	634	548 ell. 46,36
Kun 1 Gang straffede...	620	49	571	104	516 ell. 83,23
Ikke forhen straffede...	33	5	28	2	31 ell. 93,94
Ialt...	1835	153	1682	740	1095 ell. 59,67

Hjulpne Kvinder.

De Hjulpnas Straffeforhold	Antal Forhjulpne	Deraf		Efter at være hjulpne straffede	Formodet reddede
		til Bortrejse	paa anden Maade		
Oftere straffet	160	4	156	54	106 ell. 66,25
Kun 1 Gang straffede...	165	3	162	17	148 ell. 89,68
Ikke forhen straffede...	7	"	7	1	6 ell. 85,71
Ialt...	332	7	325	72	260 ell. 78,31

Hjulpne Børn.

Hjulpne straffede	Straffede efter at være hjulpne	Formodet reddede	Hjulpne ikke straffede	Straffet efter at være hjulpen	Formodet reddede
48	16	32 ell. 66, ⁶⁷	48	1	47 ell. 97, ⁹²

Kontorets Bestyrer er A. E. Castella.

Sveriges fångvård år 1897.

Af fångvårdsstyrelsens officiella berättelse för år 1897 framgår, att antalet straffanstalter i riket under nämnda år utgjorde 55. Af dessa voro 46 enrumsfängelser (med sammanlagdt 2,580 ljusa och 98 mörka celler) 3 centralfängelser för män, ett centralfängelse för kvinnor, 4 centrala arbetsanstalter för män och en central arbetsanstalt för kvinnor.

Antalet fångar utgjorde vid årets början 3,235 och vid dess slut 3,159; tillkomne under året voro 23,696 och afgangne 23,772. Af de vid årets slut kvarvarande voro 265 tilltalade för brott, 1,505 voro straffarbetsfångar, 252 dömde till urbota fängelsestraff, 343 till fängelsestraff i saknad af tillgång till böter, 36 häktade för lösdrifveri och 758 hållne till tvångsarbete.

Bland straffarbetsfångarne voro vid årets slut kvarvarande 165 lifstidsfångar, och af de återstående voro 605 dömde öfver två år och 735 till två år och derunder. De senaste tio åren förete en ej obetydlig minskning i straffarbetsfångarnes antal. Vid 1888 års slut funnos sålunda 2,183 fångar af nämnda slag i rikets fängelser förvarade, hvadan antalet minskats med 678, deraf med 99 på lifstiden och 579 på viss tid dömde.

Procenten af återfall i förhållande till antalet nykomne straffarbetsfångar utgjorde för berättelseåret 35,7 samt för tioårsperioden 1888—1897 31,4. Särskildt af dem, som undergått straffarbete för stöld, återföllö år 1897 39,5 pct. män och 34,8 pct. kvinnor samt under nyssnämnda tioårsperiod i genomsnitt 36,6 pct. män och 34,8 pct. kvinnor.

Af de under året nykomne voro 1,644 (1,449 män, 195 kvinnor) dömde till straffarbete från 2 månader till och med 2 år; dömde från 2 till och med 4 år voro 128 (106 män, 22 qv.), från 4 till och med 10 år 56 (53 m., 3 qv.) och öfver 10 år på viss tid 2 män.

Af lifstidsfångarne voro under året nykomne 3 män, och

af de vid årets slut kvarvarande 165 (129 m., 36 qv.) hade 11 män förut hållits till straffarbete för lifstiden men blifvit benådade.

Antalet fängelsefångar utgjorde under år 1897 18,283 (17,046 m., 1,237 qv.), deraf 1,826 (1,245 m., 81 qv.) undergingo urbota bestraffning och 16,957 (15,801 m., 1,156 qv.) förvandlingstraff i saknad af tillgång till gäldande af ådömda böter. Nykomna urbota fängelsefångar voro 1,132 (1,064 m., 68 qv.) och bötesfångar 16,591 (15,457 m., 1,134 qv.). Den förstnämnda kategorien företer sedan år 1888 en ökning af 514 (477 m., 37 qv.) och den sistnämnda af 2,428 (2,084 m., 344 qv.).

För sysslolöst kringstrykande och bettlande häktades under året 2,136 personer, af hvilka 916 komma på Stockholms stad och 1,220 på rikets öfriga delar.

Antalet tvångsarbetsfångar uppgick vid 1897 års slut till 758 (565 m., 193 qv.). Under året nykomne voro 1,157 (791 m., 366 qv.), af hvilka 1,125 (770 m., 355 qv.) voro dömda enligt lösdrifverilagen och 32 (21 m., 11 qv.) enligt fattigvårdsförordningen.

Af nykomne straffarbetsfångar i förhållande till folkmängden i riket kom år 1888 1 på 3,277 inv. och år 1897 1 på 2,818 inv. Beträffande nykomne tvångsarbetsfångar var samma förhållande år 1888 1 på 3,448 inv. och år 1897 1 på 4,349 inv.

Af de under året nykomne straffarbetsfångarne voro 12 (11 m., 1 qv.) ådömda förlust af medborgerligt förtroende för alltid och 1,144 (998 m., 146 qv.) på viss tid. Bland de brott, för hvilka de under året å fängelserna intagne personer blifvit dömda till straffarbete, märkas 1,117 fall af stöld, 70 af mened och förfalskningsbrott, 46 af barnamord, 35 af dråp, 26 af mordbrand och annan skadegörelse å egendom och 3 af mord. De för undergående af urbota fängelsestraff i straffanstalt insatte personer voro bland annat dömda för misshandel (407 fall), brott mot offentlig myndighet (175), snatteri (120) och stöld (85). Af yngre ålder än tjuguar voro vid årets slut kvarvarande 119 (118 m., 1 qv.) straffarbetsfångar och 35 (21 m., 14 qv.) tvångsarbetsfångar.

Beträffande ordningen och disciplinen vid straffanstalterna uppgick antalet extra judiciella bestraffningar, som ålades fängpersonalen vid läns- och kronocellfängelserna, till 165, af hvilka 16 bestodo uti inneslutning i mörk cell, 142 uti mistning af sängkläder eller annan bekvämlighet, 2 i förknappning af kost, 1 i förlust af sysselsättning och 4 i varning. De flesta af dessa bestraffningar voro ålagda för vildsinthet och oljud (3), för hotelser och sturakhet mot bevakning (13), för olydnad och oskickligt uppförande (11), för okynne och missvård af fängelsets tillhörigheter (34) samt för olofligt meddelande med medfänge (59). De straffades antal utgjorde 10,3 pct. af det i dessa fängelser förvarade medeltalet fångar. Under året begingos vid förenämnda fängelser 2 sjelfmord, båda medels hängning, hvarförutom 9 försök till sjelfmord föröfvades.

Vid straffängelserna för män ålades fängpersonalen 55 bestraffningar, hvaraf 9 bestodo uti ljus cell med arbete, 3 uti ljus cell dels med, dels utan arbete, 2 uti ljus cell utan arbete, 24 uti ljus cell i förening med mistning af sängkläder, 14 i mörk cell och 3 i prygel. De vanligaste anledningarne till bestraffning voro förseelser mot bevakning (7), trots, olydnad m. m. (10), oskickligt uppförande (18), olofligt innehavande af gods och penningar (3), vägran att förrätta ålagdt arbete (2) samt lättja (1). Procenten af antalet straffade i förhållande till medeltalet fångar utgjorde 6,9. Vid dessa fängelser togo tvenne fångar sig af daga, en genom knifsnitt i halsen och en genom hängning.

Vid straffängelset för kvinnor undergingo 3 personer eller 6,8 pct. af medeltalet fångar sammanlagdt 3 bestraffningar bestående uti ljus cell dels med, dels utan arbete (1) och ljus cell i förening med mistning af sängkläder (2). Besträffningarna voro ålagda för skadegörelse och falsk angivelse mot kamrat (1), olydnad (1) samt trots och oskickligt uppförande (1).

Antalet bestraffningar vid arbetsanstalterna för män utgjorde 93 eller 14,2 pct. af medeltalet fångar. Bland dessa märkas prygel (i 8 fall), mörk cell (2), ljus cell utan arbete (20) samt ljus cell i förening med mistning af sängkläder (58). Besträffningarna voro bland annat ålagda för förseelser mot bevakning (37), olydnad och oskickligt uppförande (18), kif och slagsmål med kamrat (7) samt lättja eller vägran att förrätta ålagdt arbete (19). Sjelfmord, genom strypning, förekom i ett fall.

Vid arbetsanstalten för kvinnor fingo under året 62 personer eller 40,8 pct. af medeltalet fångar vidkännas 75 bestraffningar, bestående uti ljus cell utan arbete (8) och ljus cell i förening med mistning af sängkläder (67). Förseelserna voro bland andra trots, olydnad samt ohöflighet och hot mot bevakning m. m. (35), arbetsvägran, fusk i arbetet m. m. (8), gräl och våld å medfänge (8), skadegörelse å anstaltens tillhörigheter (5).

Vid de centrala straff- och arbetsanstalterna utgjordes under år 1897 sammanlagdt 406,169 dagsverken, deraf med inkomst 307,747 och utan inkomst 98,422. Hindrade voro 107,002 dagsverken. De manliga fångarne sysselsattes förnämligast med väfnad, stenhuggeri, skrädderi, skomakeri, snickeri, korgmakeri, smide och borstbinderi; de qvinliga med tillverkning af trikarbeten, sömnad, strumpstickning och tvätt.

Vid läns- och kronohäkterna utgjordes under berättelseåret tillsammans 394,740 dagsverken; icke utgjorda dagsverken uppgingo till 141,457. De flesta utgjorda dagsverken kommo på förfärdigande af tändstickslådor, skrädderi- och sömnadsarbeten, skomakeriarbeten, korgmakeriarbeten, fjäder- och dunspritning, rensning af säd, bönor m. m., strumpstickning, borstbinderi, drefredning samt tillverkning af papperspåsar.

Beträffande religions- och skolundervisningen vid rikets fängelser ingingo under år 1897 meddelanden om, att fyra till fängvårdsanstalt ankomne fångar saknat all kunskap i kristendom och innanläsning. Kristendomskunskapen hos de vid årets slut kvarvarande var god hos 18,9 pct., försvarlig hos 63,1 pct., ringa hos 17,1 pct. och saknades alldeles hos 0,9 pct.

Af de vid årets slut kvarvarande fångar hade enligt inkomna uppgifter 75,6 pct. manliga och 9,8 pct. qvinliga straffarbetsfångar samt 73,9 pct. manliga och 5,6 pct. qvinliga fängelsefångar begått sitt brott i rusigt tillstånd eller före brottets begående varit befäna på dryckenskap.

Under året erhöles 1,145 från fängvårdsanstalterna frigifna personer understöd af fängvårdsföreningar, fängelseförvaltningen eller enskilde och kommuner.

Besparingskassornas behållningar vid rikets samtliga fängvårdsanstalter utgjorde vid 1897 års utgång 325,975 kronor. Af dessa medel utgick till åkerbrukskolonien Hall ett bidrag af 50 öre för dag för hvar och en gosse till ett antal af högst 175. Antalet underhållsdagar för dessa barn uppgick till 62,282.

Sammanlagda beloppet af de under året frigifnes vid frigifningen i postsparbanken innestående premiemedel utgjorde 23,953 kronor 88 öre. Af dessa medel förverkades genom återfall 391 kronor 56 öre, som tillföll anslaget till fångars vård och underhåll.

Beträffande helsovården vid rikets fängelser visar år 1897 en sjukprocent af 3,57 mot 3,83 under tioårsperioden 1888—1897. Med undantag af influensa förekommo epidemiska sjukdomar endast i spridda fall. För sinnessjukdomar vårdades 28 individer (1896: 49). Dödlighetsprocenten af fångarnes medeltal var 1,11. År 1896 uppgick den till 1,17 och under tioårsperioden 1888—1897 till 1,04. Dödsorsakerna voro i de flesta fall bröstsjukdomar.

Fängvårdens utgifter belöpte sig år 1897 till 1,719,063 kronor 4 öre, hvilken summa öfverstiger den från föregående år med 15,398 kronor 84 öre.

Arbetsinkomsten uppgick år 1897 till 80,345 kronor 80 öre (mot 84,123 kronor 45 öre år 1896). Dagportionen kostade i medeltal 29,92 öre (mot 27,89 öre under år 1896).

Albert Montgomery.

Om enrummsstraffets inflytelser inom svenska fångvården.

Utlåtande, afgifvet till fångvårdskongressen i Brüssel 1900.

Af *Sigfrid Wieselgren*.

L'expérience faite jusqu'à ce jour du regime de l'emprisonnement cellulaire, qu'il ait été appliqué soit comme mode unique d'exécution de toutes les peines privatives de la liberté ou de certaines de ces peines seulement, soit durant le cours entier ou pendant une certaine période des dites peines, a-t-elle donné des resultats qui permettent d'apprécier la valeur de ce regime et de chacun de ses divers modes d'application au point de vue notamment:

- a) de son influence sur l'état de la criminalité et de la recidive dans les pays où il est, intégralement ou partiellement, appliqué;
 - b) de ses conséquences sur la santé physique et mentale des détenus qui y sont soumis pendant un terme plus au moins long?
-

I den skrift »Om straff och straffanstalter«, genom hvilken dess författare, Sveriges dåvarande tronföljare, sedermera dess konung, Oscar I, utstakade vägen för svenska fångvårdens utveckling, upptog han till skärskådande då (1840) gängse straffmetoder och fängelsesystem samt visade hurusom företrädet bland dem alla borde tillerkännas det philadelphiska ensamhetsystemet. Han fann detta genom

dess djupgående inflytelser å den bestraffade likasom ock genom dess i allmänhet afskräckande och varnande beskaffenhet fullt uppfylla de villkor, samhället måste med ett straff förbinda; han styrkte medelst då tillgängliga erfarenheter att dess inverkan å den bestraffades inre menniska var fördelaktig och för hans helsotillstånd icke menlig samt att det i högre grad än något annat straffsystem borde motverka den frigifnes återfall. Då till dessa högst väsentliga skäl jemväl kunde fogas andra af ganska mycken vikt såsom dermed förenad lätthet att upprätthålla ordningen inom fängelset och att utan fara för samhällets trygghet kunna förminska både fängbevakning och strafftider, tillstyrkte han på det bestämdaste att på detta philadelphiska ensamhetssystem grunda ombildningen af svenska fångvården.

Hans råd följdes. Men man gick icke så långt som han ansett sig böra tillstyrka. Maximitiden för straff i enrum bestämdes icke såsom han föreslagit till sex år utan allenast till två år. Sveriges straffsystem blef således blandadt; af de brottsliga, som ådömts frihetsstraff i två år eller derunder, aftjenades straffet i enrum, af de öfrige i gemensamhet, ehuru längre fram äfven för dessa, genom lagen af den 30 maj 1873, så ordnades, att de vid bestraffningens början hade att i enrum aftjena en sjettedel af den ådömda strafftiden, dock icke under sex eller öfver tolf månader.

I enlighet med lagen af den 29 juli 1892 blef emellertid från 1893 års början maximitiden för straff i enrum för alla utsträckt till fyra år, dervid dock bestämmelsen om reduktion af enrumsfånges strafftid med en fjerdedel, faktiskt begränsar sagda maximitid till blott tre år.

Icke destomindre har i följd af denna lag Sveriges fängelsesystem blifvit i det allra närmaste ett fullt genomfördt ensamhetssystem. Genom i lagen af den 20 Juni 1890 stadgad minskning af maximistrafftiderna för vissa brott, särskildt för upprepad tjufnad, har nämligen åstadkommits, att det öfvervägande största antalet af sedan dess

dömde förbrytare ådömts strafftider, hvilka skolat helt af-
tjenas i enrum. I den mån förut på längre tid dömda
fångar afgått, har antalet i gemensamhetsfängelset förvarade
fångar så minskats, att de numera utgöra blott omkring
200 män och något öfver 40 qvinnor; och denna minsk-
ning torde ännu icke hafva uppnått sin yttersta gräns.

Vid besvarandet af den uppställda frågan har jag så-
lunda att i vidgad mån tillgå erfarenheter, hvilka svenska
fångvården under mer än ett halft sekel samlat.

Hvilka dessa erfarenheter varit, må ju kunna slutas
redan deraf, att den utsträckta tidsgränsen för enrummsstraff
föranledts af ett i vår riksdag år 1880 af dåvarande chefen
för rikets fångvård, generaldirektören Almquist, derom
väckt och af fångvårdsstyrelsen sedermera efter hans af-
gång, i utlåtande af den 24 April 1889 på det kraftigaste till-
styrkt förslag. Det är klart att förslaget hvarken skulle af
fackmän väckts eller förordats, derest icke ensamhets-
systemets gynnsamma inflytelser varit för dem otvifvel-
aktiga och genom iakttagelser under de gångna åren fullt
bestyrkta.

Om än de flesta gemensamhetsfängelserna i Sverige
under 1870: talet blifvit försedde med nattceller, voro icke
ens de dermed fritagna från de djupgående olägenheter,
som visa sig vara med gemensamhetsystemet öfverallt för-
bundna. De voro alltjemt uppfostringsanstalter i det onda.
De hänsynslösaste och i sedligt afseende mest förvildade
bland fångarne öfvertogo alltid ledningen, den de visste
sköta med en slughet och en energi, som manade kamraterna
till underkastelse och åtminstone de mindre modige inom
bevakningspersonalen till en af omtanken om deras per-
sonliga säkerhet betingad respekt, som kunde förmå dem
att understundom hvarken se eller höra hvad de dock både
bort och kunnat såväl iakttaga som motsätta sig. Ställ-
ningen inom fängelset blef på detta sätt mer eller mindre
osäker; befälet visste icke huru långt det kunde våga lita
på sina underlydande och ibland dessa rådde inbördes

misstroende. Utöfver fångarnes qvarhållande och sysselsättande kunde under sådana förhållanden fångelset knappast fullfölja sin uppgift. Fångelsepredikanterne kände sig arbeta i det närmaste förgäfves, och äfven bland fångarne funnos vekare sinnen, som djupt ledo af sitt gemensamhetslif. Med nattcellerna aflägsnades väl utöfningen af det särskilda slag af skändlig osedlighet, som förr i de gemensamma sofsalarne hört till vanligheten, likasom ock möjligheten till obehindradt utförande af de kamratbestraffningar, som åtföljde vägran att åtlyda ledarnes beslut; men osedligheten afskaffades icke och de der bestraffningarne sökte sig blott nya vägar. För en oförvillad uppfattning var det klart, att ett fångelsesystem af detta slag icke kunde låta sig förlika med vare sig fångens menniskorätt eller samhällets skyldighet att vid sina förvillade söners eller döttrars bestraffande undvika allt som skulle kunna ytterligare förderfva dem.

»Var det nåd,« svarade mig en gång en gammal lifstidsfånge, hvars önskan om benådning jag icke kunde förorda; han hade ju ock, påminde jag, redan en gång fått nåd, då hans dödsstraff mildrades till straffarbete å lifstiden. »Det hade varit mig vida bättre,« fortsatte han, »om jag då hade sluppit den der »nåden«; ty ännu vid den tiden var jag, om än djupt sjunken, likväl en menniska, nu är jag en djefvul — det är därför ni icke vill se mig lös. Men hur skulle jag kunnat blifva annat, då man alla dessa år haft mig instängd i ett helvete?«

Enda utvägen att verksamt minska gemensamhetsfångelsets fruktansvärda inflytelser torde vara att i möjlig mån nedbringa antalet af de fångar, som därför skulle komma att utsättas. Detta sker genom ensamhetssystemets utsträckta tillämpning. Ju flere fångar man låter i cell af tjena straffet, desto färre återstå för gemensamhetsfångelset; och ju mera begränsadt gemensamhetsfångarnes antal är, desto mindre känna de sig betydta, desto lättare går det ock att försvaga de ledande viljornas inflytande genom att

vare sig separera dem eller genom bättre urval ordna deras omgifning; i samma mån stiga ock utsigterna för de öfrigas påverkande till det bättre, om än vanligen inträffar att ledare-platserna hastigt nog intagas af nya viljor, hvilka genom de äldres aflägsnande känna sig få luft. Men i hvad fall som helst måste ju en personal af gemensamhetsfångar känna sig ega en helt annan ställning inom fängelset om den reduceras med, såsom här hos oss under senare åren skett, ända till 75 % af sin gamla styrka än om den fortfarande behåller sitt höga nummertal. I detta fall vet den sig vara en magt, med hvilken man måste räkna; i andra fallet har den förlorat sin magt.

Hvad än man må hafva att säga om ensamhetsfängelssets förmåga att fylla sin uppgift — ett är dock visst: uppfostringsanstalter i det onda äro de icke. Redan häruti representera de ett utomordentligt framsteg i penitentiärt afseende. Den värst förvildade, den djupast sjunkne kommer icke i tillfälle att inom ensamhetsfängelset spela sin gamla roll af hjelte, herrskare och undervisare; han har ingen att påverka, ingen för hvilken han skryta och skrälla, ingen, hvilken han vare sig genom löften eller hotelser kan göra till sin bundsförvandt och som lyder och tjänar honom. Ensam sitter han i sin cell; de, som besöka honom, låta honom icke känna sig såsom något annat än hvad han är. Och detta finner han ej blott ledsamt, han finner det fruktansvärdt: ty det ställer honom öga mot öga med sanningen. Men det är just den magten, han hatar värst af allt och den han stadigt söker undfly.

Också verkade underrättelserna om bestämmelserna i 1892 års lag nästan förstelnande på de till straffarbete öfver två år dömda recidivister, som, sedan sagda lag trädt i kraft, återkommo till fängelserna. Vana vid att endast någon kortare tid hållas i cell för att sedan utgå i gemensamhetsfängelset, togo de sitt öde lätt och obesväradt; de der månaderna i cell skulle ju nu som förr kunna uthärdas, om de än voro tråkiga. Möter dem så meddelandet,

att äfven af deras strafftid de tre första åren skulle aftjenas i cell. Det var en förkrossande nyhet! Icke få förklarade öppet att derest de vetat det, skulle deras brott varit ogjordt. Och nog låg det sanning i den känsla, som i de orden bröt sig fram, om än de vexlar den drog å deras viljestyrka måhända icke alltid så lätt blifvit inlösta.

I detta deras vitnesbörd ligger emellertid svaret å första delen af den föreliggande frågan. Cellstraffet har utan tvifvel en afskräckande verkan, utöfvar ett straffhot af ganska allvarlig beskaffenhet — men dock, der det icke förenats med annan penitentiär tillsats utan tillämpas allenast såsom frihetsstraff, blott under den förutsättningen att strafftiden är tillräckligt lång. I annat fall förmår ju icke det penitentiära inslaget i straffmetoden, ensamhetstrycket, att på afsedt sätt göra sig gällande. En kort enrumstid är visserligen tråkig; men man har då och då tråkigt äfven såsom fri och det ena får uthärdas så väl som det andra. Räknar man sin strafftid i dagar, såsom hos oss tiotusental af bötesförvandlingsfångar, möter heller ingen svårighet att uppfatta enrumsstraffet såsom en hvilotid, en tid af recreation, af helsovård, derunder man knappt känner ens ledsnad öfver sin inspärning, enär man i sitt innersta erfar densamma såsom välgörande och nyttig för den mer eller mindre illa medfarna kroppen. Samma uppfattning kan utan svårighet uppbära cellfångens sinnesstämning sålänge mellan honom och hans frihet blott stå några veckor eller månader; och när han sedan slipper ut, genom inflytelserna af fängelsets förträffliga diet styrkt och förbättrad, kan han verkligen, utan att träda sin uppfattning af sanningen för nära, för sina närmaste, för sina kamrater, för hvem som helst förklara att det »straff» han undergått var blott att skratta åt. Hur det går med dessa hans åhörarens åsigt om enrumssystemets »straffhot», torde icke behöfva närmare kommenteras.

Men jag behöfver ju heller icke påpeka att det korta frihetsstraffet, aftjenadt i ett gemensamhetsfängelse, lider af

aldeles samma svaghet, ja, att dess brist på straffhot är till och med ännu större, der man icke vill låta detta hot förstärkas genom de hemska följder, samvaron med andra fångar inom fängelset kan för framtiden draga med sig. Men detta slags straffhot är samhället ovärdigt och bör ej ifrågakomma. Tvärtom länder det ju enrumsstraffet, äfven såsom kortvarigt, till förtjenst, att det, om det än i och för sig skulle bedömas — med eller utan skäl — såsom straff onyttigt, dock icke kan ådraga samhället någon skuld genom att mellan fånge och fånge under strafftiden hafva knutit förbindelser, hvars ödesdigra inflytelser ingen är i stånd att förutse.

I och med detsamma enrumsstraffet utsträcker öfver en tidslängd, som medger ett fullt utvecklande af hvad det i sig innebär, förvandlas emellertid den uppfattning deraf fången under motsatta förhållanden hyser. I det ögonblick han ej längre förmår undandraga sig ensamhetstrycket, känner han ock hvad som menas med cellsystemets straffhot. Och nu skrattar han icke deråt.

Linné, vår berömde naturforskare, benämde människan ett »animal sociale»; han hade fullt skäl dertill — hon är, såsom naturvarelse betraktad, ett »sällskapsdjur», hvilket lefver i flock. Eremitlifvet är icke ett naturlif, det är vanligen ett andelif, som söker döda naturen. Hvad skall då icke den känna, som utan minsta smak för något andelif, intvingas i ensamt för detta njutbara eremitförhållanden?

Svenska fångvårdens erfarenheter fulltyga, att det till inemot ett år och derutöfver utsträckta enrumsstraffet är ett mäktigt verkande straff, hvars förmåga af afskräckande inflytelse är, vid en ändamålsenlig tillämpning deraf, fullkomligt obestridlig, likasom det i följd af sin anordning, särskildt vid jemnförelse med gemensamhetssystemet, kraftigt motverkar återfall i brott.

Jag vill dock icke härmed hafva sagt att denna allmänna regel gör sig gällande i hvarje enskildt fall. Enrumssystemet är ingen förtrollningsmekanik, ingen mot fån-

gens fria vilja riktad suggestionsmetod; det är en på pedagogiska grunder anordnad straffverkställighet, hvilken, under det fången bestraffas med och genom förlust af sin frihet, söker påverka honom i syfte att förekomma nya missbruk af hans fria vilja, sedan han återfått friheten. Men tydligt är ju att dessa försök kunna misslyckas. Så förderfvad kan ju en personlighet vara att den trotsar hvarje möjlighet af påverkan till det goda. Ärftlig belastning, försummad eller rent af förvriden uppfostran från den tidigaste barn- domen, ohjelpiga familjeförhållanden med mera dylikt kunna ju utgöra oöfverstigliga hinder för äfven den mest handlingskraftiga barmhertighetskänsla, den mest välrustade uppfostringsmetod. Jemfördt med de uppfostrande inflytelser, äfven det bäst ordnade gemensamhetsfängelse må vara i stånd att utöfva, äro dock enrumsfängelsets dem betydligt öfverlägsna. I det förra öfverväldigas samhällets sträfvan- den i god riktning af vaxelundervisningen bland fångarne; i det senare finnes icke den sistnämnda, och samhällets arbete får derfor ostördt rikta sig mot hvar enskild inom fång- personalen. Det är klart att detta arbete bör ernå större resultat.

Framför mig ligger i detta ögonblick en moralstatistik, förd under åren 1888—1898 vid cellfängelset i Kalmar, ett af våra största provinsfängelser. Hvarje straffånge har der sina särskilda kolumner, innefattande föreskrifna upp- gifter; till dessa har den synnerligen intresserade fängelse- predikanten fogat biografiska notiser och redogjort för karaktäristiska drag hos ifrågavarande fångar. Hvad som särskildt faller i ögonen är den ofta återkommande anteck- ningen: »fadern drinkare»; bland de femtio, som först förtecknats, hafva elfva varit söner af drinkare och tjugufem utgått ur torftiga, utblottade eller rent af dåliga hem, som ej förmått gifva dem någon uppfostrande vård, någon stöd- jande ledning. Trettioen af de 50 hafva ock under rus eller såsom sjelfva begifna på dryckenskap begått de brott, för hvilka de i fängelset undergå bestraffning. Under det

jag genomögnar biografierna för de hundratal, som här passera revy, nödgas jag i de flesta fall återupprepa samma iakttagelser; om än skiftande i vissa detaljer visa dessa taflor öfver hufvud taget i de flesta fall likartade drag. Det vanligaste bland dessa är en vårdslösad barndom, som följes af en utsväfvande och regellös ynglingaålder; så kommer af än en, än en annan anledning den situation, i hvilken det vinddrifna sjelfvet sammanstöter med samhällsviljan och, betvingad af denna, beröfvas bruket af sin frihet och öfverlemnas åt den penitentiära myndighet, som skall verkställa dess straff men samtidigt söka åstadkomma dess rättande. Jag erinrade nyss att detta än af ett skäl, än af ett annat icke alltid är möjligt; se här ett och annat bevis derå. Nr. 304, född af fattiga föräldrar, som båda dogo innan gossen fyllt tre år. Blef derefter å fattigauktion »såld» än till den ena, än till den andra af sockenboarne; fick röna föga kärlek men desto mera hjertlöshet och obarmhertighet. Svält, fick stryk, for illa på många sätt. Förledd af en kamrat att lemna sin tjenst i hemsoken, dref han en tid, tiggande och stjälande, kring i bygderna, tills han i närheten af Kalmar greps för stöld. Ännu ej fyllt 15 år. Af-sändes härifrån till sin hemort.« — Vidare Nr. 264. dömd för hemfridsbrott: »Ogudaktigt och rått föräldrahem, försummad uppfostran, försummad skolgång. I hemorten fruktad såsom en samhällsvådlig person, farlig i synnerhet när hans lidelser uppeldats af bränvinet, till hvilket han har starkt begär. Utan alla religiösa erfarenheter och otillgänglig för alla andliga intryck. Karaktären rå och obändig. Förstörde här en del af cellböckerna. Gick härifrån efter sin korta strafftid lika sorglös som han kom.« — Nr. 232, dömd för femte resan stöld: »Uppfostrad i ett dåligt hem; fadern drinkare. Aldrig besökt någon skola. Tidigt begifven på dryckenskap, deraf slarfvig och fallen för dagdrifveri. Synes uteslutande under inflytelse af rus hafva stulit, alltid till obetydligt värde. Hitkom förstörd till kropp och själ af dryckenskap, led af delirium. Ytterligt svag till

karaktären. Sköt skulden för sitt elände å hustru och barn. Synes vara oförbätterlig och alldeles oskicklig att lefva i frihet.* — Nr. 268, dömd för sjette resan stöld: »Benådad lifstidsfånge. Ett ovanligt godt hufvud, men till den högsta grad förhärdad. Fullständig gudsförnekare. Intagen af förbittring mot samhället. En afskräckande bild af gemensamhetsfängelsets resultat; likasom ett bevis på dess olämplighet, dess omöjlighet att förbättra. Reste under hot härifrån.* Och nr. 223, dömd för första resan stöld: »Amanda J., född och uppfostrad i ett fattigt och sedeslöst föräldrahem, till dess hon af barmhertiga qvinnor omhändertogs och utlegdes för att få en smula skolbildning och andlig vård. Efter några års förlopp återfordrad af modern, har hon sedermera genom dennas elakhet blifvit sedligt förvildad, så att hon hemfallit både åt otuktssynd och tjufveri. Här har hon betygat djup ånger. Huruvida den skall blifva fruktbar är mycket tvifvelaktigt, enär hon vid sitt utträde ur fängelset åter tagits om hand af sin moder.** — Jag frågar: är det tänkbart att under dessa eller likartade förhållanden enrumssystemet, om än på det mest samvetsgranna sätt tillämpadt, skall vara i stånd att under en jemförelsevis kort tid vrida rätt hvad som från början och under många år oafslåtligen snedvridits?

Under år 1890 finner jag å samma blad bredvid hvarandra antecknade tre personer, samtliga ådömda sitt straff för utöfvad misshandel. Om två af dem anmärkes att de äro ovanligt råa och djuriska, oemottagliga för alla högre intryck, begifna på dryckenskap och alltigenom förhärdade. Den tredje, född i oäkta säng, vanvårdad under sin uppväxt, hade vid 14 års ålder kommit till sjös och sedermera lefvat ett vildt lif i allsköns osedlighet och dryckenskap. Hans karaktär angifves dock vara öppen, tillgänglig och ärlig. Under strafftiden vaknade hans samvete; ångerfull, såg han sitt förflutna lif förfeladt och sökte nu under tårar att komma in på en annan väg. Predikantens anteckningar visa ock att han om honom hoppades det

bästa. — Men spørjer jag: huru skulle det artat sig med denne ångerfulle, om han med de två kamraterna insatts icke som nu i ett enrumsfängelse utan i ett gemensamhetsfängelse? Jag hemtar svaret från en tilldragelse, som egde rum vid en mönstring för många år sedan i ett af våra ännu då qvarvarande gemensamhetsfängelser. Jag stod, omgifven af fängelsebefälet, under rådslag om någon fängelsets angelägenhet, då en fånge framstörtade, kastade sig på knä för mig och bad med af tårar halfqväfd stämma att han skulle få mitt tillstånd att behålla och läsa en bok, den han nu framdrog ur tröjan och räckte mig. Det var en liten skrift med religiöst syfte och å första bladet försedd med en teckning af ett människohjerta, derinom dettas olika laster och syndfulla begär voro på ett rätt naivt sätt förtecknade. »Jag har lärt att känna mig sjelf af denna bok,« sade han, »jag behöfver att få läsa den, ty jag vill så innerligt gerna blifva en annan människa!« — Hvem hindrar dig? frågade jag. »Kamraterna taga den ifrån mig och hota mig så grufligt,« klagade han; »vågar du understå dig, säga de, att vilja blifva bättre än vi?«

I ett stort antal fall finner jag i förevarande moralstatistik antecknad hurusom under enrumsstraffets gång tydliga bevis på en genomgripande sinnesändring hos till och med ifrån början rätt nackstyfva och hårda personligheter yppat sig. I flera andra fall, der någon verklig sinnesändring icke förekommit, antecknas dock såsom en under celltiden vunnen frukt, att vederbörande kommit till tydlig besinning af det otillbörliga i sin framfärd och till fast föresats att icke vidare beträda brottets väg.

Man skulle emellertid med ett visst fog kunna anmärka att uppgifter från fängelser, i hvilka fångar med strafftid blott intill högst två år förvaras, icke kunna tillmätas representativ betydelse. Dit komma ju icke de svåraste brottslingarne. Men af största intresse borde ju vara att få veta huru enrumsstraffet just i fråga om dessa inverkat.

Erkännande befogenheten af en sådan anmärkning har jag från centralfängelset i Malmö begärt att få del af der vunna erfarenheter i några representativa fall. Jag tillåter mig här anföra nedanstående redogörelser:

x. Tjensteman. Af naturen rikt utrustad i alla afseenden, hade lätt för att lära och var intresserad för allt vetande, angenämt umgängessätt och stor arbetsförmåga. Tidigt kom han till — som man trodde — en väl aflönad anställning, ingick äktenskap och fick en talrik familj.

Ekonomiska trångmål kommo, karaktären visade sig svag, tillgrepp ur kassor och förfalskningar gjordes — till en början med tanke på återbetalning och sedan i försviflan.

Full af qual var tiden under förbudan på upptäckt. Den kom. Häpnad slog alla. Skulle den allmänt betrodde mannen vara en brottsling! Ransakningen, som varade länge, blef en tid af nya qual. Så föll domen och lydde på straffarbete i 5 år. Fångenskapen förflöt sedan i sin helhet å detta centralfängelse och började med en 3-årig cellperiod. Direktören, som kände honom från hans välmaktstid, förundrade sig öfver, att han tycktes taga saken så lätt. Förklaringen gaf han sjelf så, att nu var den långa oron och ovissheten borta, och han tagen undan i ensamheten och stillheten för 3 år. Han kände — har han sagt — »här får jag plats och tid att en gång fullt tänka öfver mitt lif.» Allvarliga tankar uteblefvo ej. Han böjde sig, kom till sig sjelf och blef ödmjuk och stilla som ett barn.

Allvarligt studerade han bibel och religiösa skrifter. Fast han med sin beläsenhet, bildning och begåfning hastigt kunnat »se igenom» böcker, hörde han till dem, som mest läste men minst ofta begärde ombyte af böcker. Karaktären kom så till mognad och stadga. Hel och fullständig blef ock hans andliga omskapelse. Många bekymmer för den talrika familjen skulle naturligtvis tynga honom,

men han lädre ock, hur Gud hörer bön. Vid celltidens slut yttrade han: »cellen har blifvit mig kär, ty här har jag ändå haft mina lyckligaste stunder hittills.» Bland gemensamhetsfångarne kände han det mycket svårt den första tiden och nästan grät af längtan efter cellen. De öfriga fångarne förnärmade honom visst icke, utan alla hyste stor respekt och aktning för den ödmjuke och allvarlige mannen. Flere annars förhårdade bofvar sade efter hans afgång, att han var »en mycket snäll man». Hvad som plågade honom var andan, den bittra och hatfulla andan, som är så vanlig bland gemensamhetsfångar.

Efter fängelsetidens slut har han fått anställning i närheten, så att jag kunnat följa hans senare lefnadsförhållanden. Hans lif har fortgått i samma allvarliga riktning, som det fick under celltiden.

Y. Sjöman. Föräldrarne, som båda egde teoretisk bildning — fadern var juris doktor — lefde i konkubinat, och barnen blefvo uppfostrade som tjänstegvinnans söner d. v. s. de skulle gömmas undan än i hemmet och än borta. Sonen Robert var en liflig och stojande gosse, som störde fadern ofta och blef därför tämligen hårdt behandlad. Det ena med det andra gjorde, att han rymde ifrån hemmet, vandrade omkring i landet som sotarepojke m. m. och förde ett oregelbundet lif. Man försökte sedermera med att sätta in honom på arbetskolonien Hall, men der rymde han allt emellanåt. Han har erkänt, att han en gång umgicks med tankar att mörda direktören. Utan något resultat kom han derifrån. Sedan dess har han rest öfver nära nog hela världen, varit sjöman, men ständigt rymt från fartyg, vistats i det inre af Australien, haft anställning på Samoa-öarne, rest hit och dit i Amerika, vistats i Vestindien och på olika sätt färdats genom fäderneslandet. En obetvinglig äfvertyrslustnad beherrskade honom.

För 2 resor stöld har han förut varit straffad här hemma och många mindre brott har han begått på sina

många äfventyr, men förundrar sig öfver, att så många planlagda grofva brott aldrig blifvit utförda. Hit kom han den 1. febr. 1896, dömd för rån och 3dje resan stöld. Vid rånets föröfvande sköt han med revolver på tvänne personer och sedan på sig sjelf. Han anser det som ett Guds under, att icke alle tre blefvo dödade. För egen del tänkte han dock fullborda sjelfmordet, sedan domen blifvit i högre domstols instans afkunnad.

Under den tid han på härvarande länsfängelse inväntade den, visade han sig käck och glad i sinnet — har han sagt — var mycket stolt, fast äfven stoltheten var konstlad. Synnerligen förargad blef han, då till honom lemnades böcker af religiöst innehåll. Dem kastade han i väggen. Så kom julen. Bland böcker, som då utdelades, var en helt liten skrift, som handlade om en fånges upprättelse. Aldrig stora nog tyckte han böckerna vara i allmänhet, men denna, den minsta af alla böcker, som lemnades honom, hade största betydelsen, ty den tände i hans sinne hoppet att en gång bli upprättad. Sjelfmordstankarne veko ej helt. Utslaget från högre domstols instansen kom och han flyttades till centralfängelset. Än var det något af det öfverspända lynnet kvar, men snart började det falla, han gret ofta i ensamheten, snart äfven vid besök och samtal — gret öfver sitt vilda lif och många synder — äfven sjelfmordstankarne.

Fast han var öfver 30 år, hade han aldrig varit så mycket stilla, att han hunnit bli konfirmerad. Nu begärde han att få konfirmationsundervisning för att kunna få begå H. H. Nattvard, ty han kände sig så väl behöfva all Guds nåd.

Som han egde stor fallenhet för läsning och god fattningsgåfva, tillagnade han sig lätt hvad som meddelades honom. Under denna tid med dess många och allvarliga samtal fördjupades de andliga intrycken. Grundligt sjelffördömande genomgick han sitt lif med dess många för-

vilelser men fann ofta anledning att acka Gud, som så underbart räddat och bevarat honom.

Celltiden är slut och han har öfvergått till gemensamhetsafdelningen. Ännu hafva verkningarne af ensamhetstiden i cell förblifvit. Han för ett stilla, arbetsamt och exemplariskt lif. Han hoppas med Guds hjälp, att denna långa strafftid, 10 år, skall vara slutet på hans villovägar och begynnelsen till en ny tid.

Fr. Jordbrukare. Fadern, ehuru egare af en mindre jordegendom, supig och rå till seder och tänkesätt; modern likadan. Sonens uppfostran därför ytterst vanvårdad. Han fick lära sig att dricka och slåss. Hemmets dåliga inflytelser förstärktes genom umgänget med byns och hela traktens lika illa uppfostrade, våldsamma ungdom. Han rustade sig med lifsfarliga vapen till alla »nöjen» och folksamlingar. Den som kunde dricka tapprast och utdela de farligaste slagen, var den »duktigaste karlen». Isynnerhet brukade han sön- och helgdagarne infinna sig i Kyrkbyn för att erhålla tillgång til rusdrycker och tillfälle till slagsmål.

Auktion hölls en dag i hans hembygd. Ett sådant tillfälle borde icke försummas, i synnerhet som en af hans vänner trodde, att en af hans bittraste fiender nog komme dit. Han och hans sällskap utrustade sig då med olika vapen: han sjelf med knif, en annan med en hammare, som för ändamålet blifvit slipad, en tredje med blydag. Därvid öfverenskommo de, att Fr. skulle börja gräl med »fienden» och att de andra sedan skulle öfverfalla denne. De måste nämligen gå försigtigt till väga, emedan motståndaren var känd för att vara en farlig slagskämpe. För att utmana denne, började Fr. att ofreda en svag, så godt som värnlös broder till »offret». Den äldre, starkare brodern skyndade då till för att bistå den öfverfallne; men då vände sig hela skaran mot den förstnämde. Han fick först ett slag med blydaggen, sedan med hammaren, hvilka slag

fullständigt bedöfvade honom. Fr. sprang då fram till mannen, som låg sanslös på marken, och skar honom ett djupt snitt i halsen, på samma sätt som vid djurslakt. Den öfverfallne dog af misshandeln.

Fr. dömdes för misshandel till 2 år 8 dagars straffarbete. Genom läkares utlåtande konstaterades, att de slag, den misshandlade redan erhållit, innan Fr. tilldelade honom knifhugget hade varit lifsfarliga.

Fr. har aftjänat sitt straff i enrum å härvarande centralfängelse. Såvidt i mänsklig förmåga står att bedöma har detta cellstraff blifvit af genomgripande betydelse för hans hela lif. Den obändige ynglingen har blifvit en stilla, foglig natur. Bibeln och religiös litteratur äro hans käraste läsning. Öppet omtalar han sitt brott men utan att — som ofta annars sker — känna stolthet däröfver utan uppriktig ånger. Han ansåg själf »att straffet i enrum var en Guds nåd mot honom för att han skulle få tillfälle att ångra och afbedja sina synder samt kunna bli en ny människa«. Närhelst man kom in till honom, var han glad och efter allt att döma hade denna glädje sin grund i den nya lifsåskådning han vunnit. »Fängelsetiden kommer jag att med tacksamhet minnas, emedan jag därunder lärde mig känna min Gud och Frälsare.« I skolan var han mycket uppmärksam, sitt arbete fullgjorde han villigt. Af fängelsets tjänstemän och bevakning fick han de bästa vitsord. Af allt att döma afgick han den 24 sistledne April från fängelset som en fullständigt förändrad människa.

C. Jordbrukare. Fadren en tämligen burgen hemmansegare. Flera syskon. Fadern och brodern, särskildt fadren, hemfallna åt dryckenskap: Fadern har ett grymt, otygladt sinne, som icke skyr nästan någonting. Uppfostran och föredömen i hemmet voro synnerligen dåliga. Att den unge sonen kunde »tåla« mycket brännvin och »reda« sig för starka slagskämpar, betraktades af fadren med glädje och stolthet. Kamraterna voro af samma be-

skaffenhet: att supa och slåss deras hjälte-dater. C. har vistats i hemmet ända tills han blef häktad. Han blef snart en starkare både dryckes- och slagskämpe än fadren och de flesta af kamraterna; var fruktad af alla för sin kroppsstyrka och grymhet. Till »staden» hade han ofta ärenden: för att sälja landtmannaprodukter. Dessa stadsresor begagnades såsom synnerligen lämpliga tillfällen att erhålla sprit och verkan däraf visade sig regelbundet däri, att C. misshandlade sin häst och körde som en vanvettig vägen fram. Den som mötte honom då, visste, att det var bäst att hålla sig undan: C. skydde då intet. Under en sådan stadsresa blef han ovän med en likasinnad person. De inmundigade starka drycker i stora mängder och började därunder gräl. Kommen ett stycke utanför staden, blef C. öfverfallen af den andre, drog fram sin käpp, som var försedd med blykula och tilldelade sin motståndare ett fruktansvärdt slag, som spräckte pannbenet. Då hade C. riktigt råkat i berserkalynne och svor på, att han skulle slå ihjäl hvar och en, som vågade sig fram till honom. Detta tilldrog sig den 18 september 1897. Den vilde sällen blef snart häktad och alla i hembygden kände det som en lättnad att för en tid vara befriade från den fruktade slagskämpen. Han dömdes den 22 november 1897 till 2 år, 6 månaders straffarbete för misshandel med lifsfarligt vapen.

Strafftiden uttjänar han å detta centralfängelse. Den slutar den ¹⁵/₁₀ 99 och har aftjänats i enrum. »Att han blef tagen ifrån de dåliga kamraterna och tillfällena till att supa, har gifvit honom tid att tänka öfver sitt lif, ångra hvad han brutit och bli en ny människa.» Vildnaden är förändrad, så långt en människa kan se. Ensamheten, stillheten som cellstraffet medför, hafva utöfvat stort, förbättrande inflytande på honom. När han egde sin frihet, utgjordes hans tal i hög grad af svordomar och hån mot religiösa ting, nu för han själf gärna samtalet in på religiösa ämnen och hans käraste bok är bibeln. I sina bref till föräldrar och anhörige talar han öppet om att han

i fängelsecellen kommit till besinning och förmanar dem att också lämna sig åt Gud. Man hör honom icke knota öfver olika ting i fängelset, annars ofta fångars sed. Alltid synes han glad och anger som skäl härtill: »Jag tackar Gud, som hejdat mig på min syndaväg och fört mig hit för att jag skulle få besinna mig och lära känna min Frälsare.» Därjämte uttalar han — som ganska många fångar föröfrigt, de där verkligen vilja söka bevara de goda inflytanden, de under fångenskapen vunnit — sin glädje öfver att få aftjäna hela straffet i enrum och slippa gemensamhetsfängelset.

Det må vara nog med dessa bevis att enrumsstraffet äfven på de svårare förbrytarne förmår utöfva samma inflytelse som på dem, hvilka ådömts mindre långa strafftider. Under redan antydd förutsättning öfverensstämma erfarenheterna från de olika fängelserna deri att enrumsstraffet i ett stort antal fall just verkar den besinning, den sjelfransakan och ånger, som man dermed afser att framkalla, och att det dermed på ett synnerligen kraftigt sätt motverkar återfall i brott.

Af stort intresse skulle varit, om man i hvart särskildt fall kunde hafva följt de ur fängelset utgåendes vidare öden för att derigenom vinna tillfälle att kontrollera i hvad mån der fattade föresatser allt framgent förverkligats. Men en dylik kontroll har utöfver enstaka tillfällen icke visat sig lämplig. Dets kan den verka ofördelaktigt med hänsyn till omgifningens uppfattning af den frigifne; dels vidhåller denne i allmänhet blott ogerna sina förbindelser med sådana »minnen«, som återföra hans tankar till fängelset, och man må ju ej undra öfver, om han skulle visa sig ömtålig för åtgöranden i ett syfte, som för honom lätt ställer sig såsom ett slags på misstro grundadt spioneri.

Luckan i hvarje särskildt fängelses moralstatistik fylles ock i icke ringa mån af fångvårdens allmänna statistik öfver återfallen.

För att kunna med hvarandra jemföra enrums- och gemensamhets-systemens verkningar i fråga om straffångars återfall i brott, måste vi hos oss gå tillbaka till de erfarenheter, hvilka i slutet af 1830: talet och i början af 1840: talet här förelågo; ännu då egde vi för dessa fångar ett oblandadt gemensamhetssystem. I fängvårdsstyrelsens år 1837 till Konungen afgifna berättelse om rikets fångvård uppgifves, att af de under hvart af åren 1835—1837 frigifna hade till fängelserna återkommit: 85 % år 1835, 97 % år 1836 och 68 % år 1837. Under åren 1840—1842 återkommo af de frigifna 62—79 %. Det var icke minst dessa siffror, som här framdrefvo öfvertygelsen om det nödvändiga i en förändring af fängelsesystem.

Sedan genom en k. förordning af den 4 maj 1855 bestämmelser gifvits, hvarigenom för vissa tjufnadsbrott stadgats straff i enrum, blef det för fångvårdsstyrelsen möjligt at i fråga om denna förbrytaregrupp beräkna återfallsprocenten af enrumsfångar. Af dem, som efter 1855 års k. förordning och intill 1859 års slut i cell aftjenat straff för första resan stöld, hade för aftjenande af straff för andra resan stöld vid utgången af år 1859 blott 9 % återkommit. Styrelsen betvivlade dock på goda grunder att denna gynnsamma siffra skulle allt fortfarande kunna uppvisas. Vid 1866 års slut hade ock återfallen inom denna grupp stigit till nära 15 %. Då enrumsstraffet för dem, som ådömts ansvar för andra resan stöld allt sedan dess blifvit om än icke uteslutande så dock med blott få undantag användt, kan det vara af intresse att se utfallet af en sammanställning mellan siffrorna äfven för senare år.

	Dömda män:		Således återfall: %	Dömda qvinnor:		Således återfall: %
	1sta resan	2dra resan		1sta resan	2dra resan	
1878	642	197	30,685	113	30	26,549
1882	761	198	26,019	133	39	29,323
1887	562	157	27,936	73	19	26,027
1892	591	158	26,784	104	24	23,077
1897	639	181	28,326	104	18	17,308

Tillser man huru återfallsprocenten ställer sig i förhållande till antalet nykomne, i enrum förvarade straffarbetsfångar, således utan att inskränka undersökningen till någon viss grupp af brott men med vidhållande af den strafftid af två år, som hos oss utgjort gränsen emellan enrums- och gemensamhetsfängelset, visar sig utfallet sålunda:

	Nykomna straffarbetsfångar, dömda till strafftid af 2 år eller derunder:		Af dessa förut till straffarbete hållna:		Således återfall:	
	män	qvinnor	män	qvinnor	män	qvinnor
1878	1118	186	268	43	23,061	23,118
1882	1356	236	317	53	23,378	22,458
1887	1155	143	292	34	25,281	23,776
1892	1226	204	346	56	28,222	27,481
1897	1449	195	507	57	34,99	29,721

Frånser man jemväl den numera utflyttade två-årsgränsen och söker återfallsprocenten i förhållande till hela antalet nykomna straffarbetsfångar, blir resultatet följande:

	Nykomna straffarbetsfångar:	Förut hållna till straffarb.:	Således återfall %:
1878	1658	526	31,7
1882	1942	569	29,3
1887	1619	473	29,2
1892	1640	493	30,1
1897	1833	656	35,7

För senaste tioårsperioden 1888—1897 har antalet nykomna straffarbetsfångar utgjort 101 listidsfångar, 2238 straffarbetsfångar på viss tid öfver två år och 14,492 straffarbetsfångar på viss tid under två år, tillsammans 16,831 personer, af hvilka 5285 förut undergått straffarbete. För ifrågavarande tioårsperiod har således antalet återfall uppgått til 31,4 %.

Innan ännu någon slutsats drages af de siffror, jag här anført, ber jag att få meddela ännu en tablå, utvisande

antalet af de enrumsfångar, hvika under nedanstående år ådömts strafftider till högst ett år eller derunder:

	1878		1882		1887		1892		1897	
	mån	qv.	mån	qv.	mån	qv.	mån	qv.	mån	qv.
Från 2 till och med 3 mån.	263	46	345	56	286	34	389	54	375	66
» 3 » » 4 »	104	28	159	27	127	18	182	34	253	34
» 4 » » 5 »	47	7	44	12	50	5	77	8	109	17
» 5 » » 6 »	135	25	154	36	138	17	146	30	195	18
» 6 » » 7 »	59	5	78	9	72	7	52	4	63	5
» 7 » » 8 »	103	15	107	21	109	15	58	10	67	9
» 8 » » 9 »	52	7	49	6	45	5	35	2	51	1
» 9 » » 10 »	28	2	31	8	33	5	22	4	27	4
» 10 » » 11 »	8	1	8	»	2	1	3	2	6	»
» 11 » » 12 »	113	15	137	34	100	13	102	24	119	19
	912	151	1112	209	962	120	1061	172	1265	173

Blott ett ögonkast — och man ser ju hvilket öfvervägande antal af dessa enrumsfångar undergått bestraffning under en så kort tid att enrumsstraffet derunder icke haft tillfälle utöfva någon å dess ensamhetstryck beroende inverkan å vederbörande fångar.

Och detta förhållande är icke blott i och för sig liktydigt med en i de enskilda fallen förfelad bestraffning; det verkar äfven indirekt till befordrande af återfall i brott. Ty sämre än det salt, som förlorat sin sälta, är ett straff, som förlorat det hot, hvilket skulle å detsamma bereda respekt och fruktan; det är ej blott onyttigt, utan det är rent af skadligt, derigenom att det höjer brottslingens känsla af sitt oberoende af samhällsviljan och äggar honom till manifestationer af detta sitt oberoende. Som en obesegrad hjelte vet han sig skola utträda ur det fängelse, der han några månader »hvilat ut«; och de ovationer, med hvilka hans stallbröder vid hans utträde genom fängelseporten möta honom, vitsorda i grunden ingen ting så säkert som det förakt för samhällsmagten, hvilket dennas misslyckade bestraffningsmetod ingifvit den klass, ur hvilken förbrytarskaran till största delen rekryteras.

Men i trots af denna de korta enrumsstraffens ofördel-

aktiga inflytelse, visar sig ju dock, att återfallsprocenten under vårt cellsystem undergått en betydande minskning emot hvad förhållandet var under de år, vi ännu hade kvar vårt oblandade gemensamhetssystem. Just i detta hänseende hafva vi på förändringen vunnit utomordentliga fördelar.

Det måste dock vara fullkomligen klart att man i förhållanden af denna beskaffenhet har att göra icke blott med ändrade fångvårdssystem utan ock med de ändringar, som under årens lopp försiggå inom sjelfva samhället och yttra sig i förbättringar af dess kulturella, ekonomiska och allmänt sociala tillstånd. Det är obestridligt att, i kraft af dessa förbättringar, vår återfallsprocent under de gångna femtio åren skulle kunnat rätt mycket förminskats, äfven om icke sagda utbyte af fängelsesystem egt rum. Ändrade lagar spela ju i frågor af denna beskaffenhet äfvenledes den mest ingripande roll. Men man må taga sig till vara att skänka för stor hänsyn till förhållanden af detta slag. Ty oberoende af alla skiftningar i samhällsförhållandena fortlevver i menniskonaturen den hos och med hvarje enskild samhällsmedlem nyfödda sjelfviskhet, från hvars källsprång brottet vinner näring; och erfarenheten har lärt oss icke blott att samma slags brott kan föränledas af och florera under de mest olika ekonomiska samhällstillstånd, utan äfven att skilnaden emellan de sjelfviska viljornas sätt att emot lagen tillgodose sina intressen i många fall är mera formell än materiell. Man antager till exempel att tider af ekonomiskt betryck företrädesvis skola alstra tjufnadsbrott. Men ehuru vårt folk väl aldrig åtnjutit ett sådant välstånd som nu, hafva tjufnadsbrottens antal ökats. Huru förklara detta? Helt enkelt så, att då man under forna betryckta tider stal af nöd, stjal man nu för att tillfredsställa sin ökade njutningslystnad. Och om än bedrägeribrottet formellt skiljer sig från den simpla stölden, gå dock båda brotten materiellt ut på att frånhända en annan hans egendom. I betraktande af den enorma virtuositet man i våra dagar utvecklar vid att utföra detta frånhän-

dande så slugt att lagen ej lyckas finna någon möjlighet att ingripa, torde vara försigtigast att ej för högt uppskatta den inflytelse, ett ökad ekonomiskt välstånd utöfvar på den allmänna sedligheten i denna del. Och då man ansett okunnighet och råhet företrädesvis föranleda våldsbrott, men vårt folk under det senast gångna halfseket genom förbättrad själavård och ett förträffligt undervisningsväsen så betydligt höjts i allmän bildning och förmildrade seder, står man ju äfven här inför en fråga, som kräfver förklaring. Man vinner den utan svårighet vid granskning af fångelsernes biografiska anteckningar om der förvarade fångar. I den mån de manstarkaste lagren inom samhället beredt sig ökade arbetsinkomster och minskade arbetstider, öka de ock vanligen sin förbrukning af rusdrycker; och häraf är särskildt våldsbrottens ökning en fullt naturlig, en, snart sagdt, oundviklig följd. Jag behöfver ju blott erinra om den fruktansvärda siffra, som berättar om alkoholens kända medskyldighet vid brott af ifrågavarande slag. Och slutligen har ju i följd af de lägre samhällsklassernas ökade kunskap och höjda betydelse i politiskt afseende, deras sjelfkänsla kraftigt stegrats, hvaraf åter vållats en betänkelig minskning af auktoriteternas förmåga att tillvinna sig respekt. Detta bidrager i icke ringa mån till ökning af brotten, allra helst denna minskade respekt för auktoriteten gör sig gällande icke minst inom de enskilda hemmen, der en åsidosatt föräldramyndighet vållar sjelfrådiga, tygellösa, illa uppfostrade barn, hvilka redan under sin uppväxt såsom »ligapojkar» och sedermera såsom »förvildad ungdom» vänja sig att trotsa samhällsordning och lag.

Ehuru det visserligen är mig omöjligt att fullt noggrant med siffror mäta skillnaden emellan vårt enrumssystem och ett eventuellt bibehållet gemensamhetssystem återfallsprocenter, är jag dock icke helt i saknad af utvägar att åstadkomma en jämförelse i detta stycke. Våra tvångsarbetsanstalter äro nämligen ännu alltjemt ordnade i enlighet med gemensamhetssystemet, om de än numera alla äro försedda

med nattceller. Den vaxelundervisning, som förr utmärkte våra straffängelser, pågår ännu alltjemt i våra tvångsarbetsanstalter; sjelfva behandlingsmetoden af inom dem internerade fångar är densamma som användes för gemensamhetsfångar inom straffängelset. Jag tror mig därför icke sakna fog för anställande af en jemnförelse emellan å ena sidan enrumssystemets och å andra sidan gemensamhets-systemets återfallsprocent, dervid jag emot de för enrumssystemet redan anförda siffrorna ställer rörande återfallen bland våra tvångsarbetsfångar följande uppgifter, hvilka jag hemtar ur en detta år af fångvårdsstyrelsen til Konungen ingifven framställning rörande behovet af vissa ändringar i 1885 års lösdrifvarlag.

Under år 1897 behandlades vid våra centrala tvångsarbetsanstalter, med frånräknande af ynglingar under 21 år, ett antal af tillsammans 1306 personer. Af dessa voro 23 % nykomna och 77 % recidivister.

Af de fullt arbetsföre tvångsarbetsfångarne (anstalten i Karlskrona) tillsammans 363, voro 285 förut dömda, således 78 %; af de mindre arbetsföre tvångsarbetsfångarne (anstalten i Landskrona) tillsammans 179, voro 166 förut dömda, således 94 %; af tvångsarbetsfångarne å Svartsjöanstalten, tillsammans 406, voro 255 förut dömda, således 62 %; och af de 358 qvinliga tvångsarbetsfångarne (anstalten i Norrköping) voro förut dömda 291, således 80 %.

Af de ynglingar under 21 år, som under perioden 1887—1897 undergått tvångsarbete å Östra anstalten vid Nya Varfvet, tillsammans 189, hafva 99 eller 52 % återfallit i lösdrifveri samt 100 föröfvat brott. Frånräknas de 42, som först under åren 1896—97 blifvit i anstalten intagna och om hvilkas återfall ännu ej lära kunna dömas, visar det sig, att af de återstående 147 allenast 35 icke återfallit i vare sig lösdrifveri eller brott. Recidivisternas antal uppgår således till 76 %.

De ynglingar, som under åren 1887—1897 undergått tvångsarbete vara sig å Vestra anstalten å Nya Varfvet

eller å Svartsjö, utgöra till antalet 346. Af dessa hafva 179 eller 51 % återfallit i lösdrifveri och 134 föröfvat brott. Frånräknas de, som först dömts 1896—97, återstå 285; af dessa hafva blott 83 hvarken återfallit i lösdrifveri eller begått brott, således blott 29 %, under det motsatsen inträffat med återstående 71 %.

Med fullt erkännande af den skiljaktighet, som i rent typiskt afseende förefinnes emellan förbrytaren och lösdrifvaren och som äfven, ja, alldeles särskildt i fråga om återfallen gör sig gällande, vågar jag dock tillerkänna de i syfte af jmförelse nu anförda siffrorna en långt ifrån ringa betydelse. Ty om än, teoretiskt sedt, en karaktärsåtskillnad kan upprätthållas emellan förbrytaren och lösdrifvaren, försvinner den dock, praktiskt taget, i en mängd af de enskilda fallen; förbrytaren har varit eller blir lösdrifvare, lösdrifvaren har varit eller blir förbrytare, och faktiskt är ju ock, att lösdrifvaren hos oss i tvångsarbetsanstalterna behandlas på samma sätt som gemensamhetsfången i de centrala straffanstalterna. Då nu återfallsprocenten af de under gemensamhetssystemet behandlade straff- och tvångsarbetsfångarne visar sig vara ungefär lika, ehuru siffrorna hemtas för de förre från 1830—40: talen och för de senare från i går, anser jag mig ega fullt fog för min åsigt att då återfallssiffran ifråga om de efter enrumssystemet behandlade straffångarne nedgått till omkring 31 %, — den för år 1897 anförda står alldeles enstaka — under det den med hänsyn till de efter gemensamhetssystemet behandlade straff- och tvångsarbetsfångarne hållit sig så oerhördt mycket högre eller, för att stanna vid totalsiffran från 1897, vid 77 %, deraf ovillkorligen måste styrkas enrumssystemets synnerligen fördelaktiga inflytelse vid fångbehandlingen.

Jag bör emellertid icke underlåta att nämna, hurusom äfven vår lagstiftning mot lösdrifveriet i hög grad beröfvats sin varnande och verkande kraft derigenom att tvångsarbetstidens minimilatitud blifvit satt alldeles för låg. Den

har satts till en månad. Efter beräkning af förhållandena år 1897 uppgick tvångsarbets tiden för de då för första gången dömda till, i medeltal, fyra månader och en dag. Hvilket resultat kan väl väntas af ett till så kort tid inskränkt uppfostringsarbete med oftast värre än ouppfostrade äldre eller yngre lösdrivare och lättingar? Hufvudpunkten i fångvårdsstyrelsens ofvannämnda framställning rör ock behovet af en vida högre minimilåttid för det tvångsarbete, hvarom sagda 1885 års lag stadgar.

* * *

Återstår nu att besvara den uppställda frågans senare del, den, om enrummsbehandlings inflytelser å fångarnes sinnestillstånd och kroppsliga helsa.

Bakom denna fråga ligger antagligen den mångenstädes ännu herrskande föreställningen att enrummsstraffet, der det utsträcket öfver någon kortare tid, till exempel ett år, skulle vara liktydigt med någon slags tortyr, för hvilken enrummsfången måste till kropp och själ duka under.

Den erfarenhet af cellstraffet, Sveriges fångvård under mer än ett halft århundrade kunnat draga af dess tillämpning å tiotusentals fångar af skilda kön och åldrar, har icke gifvit stöd åt sagda föreställning. Med hänsyn till enrummsstraffets större intensitet ansågs från början af dess tillämpning att strafftider, hvilka ådömts efter en lag, som vid straffmåttens bestämmande förutsatt gemensamhetsfängelset såsom det normala eller generelt anlitade, borde vid straffverkställigheten efter viss regel förkortas; och detta föranledde nog bland folket den uppfattningen, att med enrummsstraffet någon särskild fara för fången vore förenad; hvad som var en billighetsåtgärd, hvilken, der ej lagens straffsatser bestämts efter en annan måttstock än cellstraffets, aldrig behöft ifrågakomma, uppfattades verkligen rätt allmänt såsom en af svårigheten för fången att uthärda enrummsvistelsen framtingad hygienisk begränsning,

förutan hvilken han skulle löpa den största fara att förderivas. Men detta berodde på ett missförstånd, som numera, efter att ganska länge hos oss hafva förstärkt enrumssystemets straffhot, icke minst genom de korta enrumsstraffens motsatta verkningar, fullständigt skingrats. Så mycket är ock visst att om någon fara skall anses förenad med undergående af enrumsstraffet, måste man förlägga denna fara till straffets första år. Efter förloppet af detta, torde cellvistelsens kritiska tid i allmänhet vara förbi.

För att dock icke underlåta något, som af hänsyn till fängpersonalens intresse skulle kunna påfordras, förstärkte fängvårdsstyrelsen genom skrivelse af den 2 jan. 1893, med hvilket år utsträckningen af tiden för straff i enrum tog sin början, direktörer och läkare vid de fångelser, der enrumsfångar skulle mera än två år förvaras, att egna synnerlig uppmärksamhet åt enrumsstraffets inverkan på fångarnes helso- och sinnestillstånd samt att, der detta straff syntes utöfva sådant menligt inflytande på fångarnes helse, att dess upphörande kunde af omständigheterna påkallas, derom hos styrelsen göra anmälan samt dervid foga en af fångelseläkaren affattad noggrann beskrifning å förevarande fallet, på det styrelsen måtte bli i tillfälle att taga under ompröfning, hvilka åtgärder för hvarje särskildt fall kunde påfordras. Derjemte föreskrefs att särskild journal vid fångelset borde föras, i hvilken de besök, direktör jemte andra fångelsefunktionärer eller särskildt bemyndigade personer hos enrumsfånge gjorde, borde förtecknas; derigenom skulle när som helst kunna kontrolleras att enrumsfånge icke utsattas för en skadlig isolering, hvilken icke med enrumsstraffet vore afsedd. Och slutligen fastställdes ock stadgar för de föreningar af enskilda för fångarnes väl ömmande personer, hvilka efter erhållet tillstånd kunde vara villiga att genom besök hos enrumsfångarne biträda fångelsets tjänstemän i arbetet för deras förbättring. I hvarje cell upphänges ock inom kort anvisningar med illustrationer för beredande af nödig ledning åt cellfångarne

för utförandet af lämpliga kropprörelser i enlighet med Lings system för fristående gymnastik.

Under de sedan dess förflutna mer än fem åren hafva tre anmälningar om fånges behof af förflyttning från cell- till gemensamhetsfängelse till fångvårdsstyrelsen inkommit. I två af dessa fall rörde anmälningen qvinnor, af hvilka den ena led af ett svårartadt kroniskt nervlidande, den andra af någon sinnesrubbnig, hvilken antagligen förefunnits redan vid det hon begick sitt brott. Det tredje fallet gällde en yngling, hvars sinnestillstånd heller icke var normalt. I samtliga fallen skedde förflyttning från cell- till gemensamhets-fängelse.

Den märkliga fåtaligheten af dessa fall gifver vid handen att erfarenheten af enrummsstraffets inflytelser å därför utsatta fångars helsokick och sinnestillstånd varit den bästa. Förhållandet bestyrkes jemväl af de särskilda undersökningar, som anställts i de fängelser, der enrumsfångar för längre tid undergått sitt straff. Icke blott hafva de skiljda fängelsefunktionärerna enstämmigt vitsordat att enrummsstraffet fortfarande verkat på afsedt vis utan att menligt inverka på fångarnes helsa till kropp eller själ; utan har derjemte vid granskning af läkarjournalerna visat sig att der gjorda anteckningar rörande hvar enskild fånges helsotillstånd, med sagda uppfattning fullkomligen öfverensstämde. Jag tillåter mig i detta afseende hänvisa till bifogade utdrag ur den vid centralfängelset å Långholmen år 1894 upplagda vägningsjournal, deruti redogöres för 118 under sagda år i fängelset intagna och före 1897 års slut ur fängelset frigifna fångars kroppsvigt vid emottagandet i och frigifvandet ur cellen likasom ock af läkare och direktör afgifna vitsord rörande deras helsotillstånd vid celltidens slut och den inflytelse å deras helsokick, cellstraffet utöfvat. Deraf framgår att af sagde 118 enrumsfångar under celltiden 76 ökat sin kroppsvigt, 11 bibehållit den oförändrad och 31, af hvilka sex under strafftiden dött, lidit minskning deruti; vidare att af de 112 fångar, som ur fän-

gelset efter undergången bestraffning frigifvits, 110 då varit vid godt helsoskick; samt att cellstraffets inverkan på ifrågavarande fångars helsotillstånd visat sig för 100 af dem vara god, under det att det i 9 fall vållat öfvergående oro, i ett fall melancholi och i två fall kronisk magkatarrh. Då dessa två sjukdomsfall likasom de sex dödsfallen likaväl torde kunna hafva inträffat under en strafftid i gemensamhet och man således icke gerna kan lägga cellsystemet dem till last, lära de anförda uppgifterna på det tillförlitligaste bestyrka grundlösheten af de antydda föreställningarna om enrumsstraffets farlighet, der det utöfver någon kortare tid användes.

De erfarenheter, man i samma afseende inhemtat vid fångelser, der qvinnofångar intill tre år förvarats i enrum, äro med de sagda likartade. Det öfvervägande största antalet har icke lidit något men af straffbehandlingen i cell; i de fall der helsotillståndet varit mindre godt, har anledningen ganska sällan varit att söka i enrumsstraffet.

Öfvertygelsen om detta straffs stora fördelar synes ock allt mera börja sprida sig bland fångarne sjelfva. Det är ganska vanligt att fångar, hvilkas strafftid öfverstiger fyra år, och hvilka således efter aftjenad celltid skulle öfversändas till gemensamhetsfångelse, hos Konungen söka att han af nåd må medgifva dem att få undergå äfven deras återstående strafftid i enrum. Till en början gällde det kanske oftast blott mindre långa öfverskottstider; men då dessa, efter vunnit tillstånd, utan men i enrum aftjenats, har man sedermera gått längre; och för några dagar sedan insände fångvårdsstyrelsen till Konungen en ansökan, deri en i Uppsala cellfångelse förvarad qvinnofånge, som ådömts sju års straffarbete, begärde att få i enrum undergå hela denna sin strafftid. Då fångelsets läkare intygade att hon, som allt sedan sin intagning för snart tre år tillbaka >ständig varit vid god helsa och visat sig af enrumsvistelsen ej på ringaste sätt vare sig till sinnesbeskaffenhet eller i kroppsligt hänseende hafva tagit skada, utan fara för sin

framtida helsa fortfarande kunde i ensambetsfängelse fullgöra hvad af straffet ännu återstode, fann sig fångvårdsstyrelsen böra tillstyrka bifall till hennes begäran. I alla dylika fall af benådning tillämpas dock äfven lagens bestämmelser om reduktion af strafftid, som undergås i enrum, hvadan strafftiden i dess helhet härigenom för fången förkortas. Men att denna vinst icke af alla på samma sätt uppskattas, visar sig bäst af den längtan, med hvilken i synnerhet forna gemensambetsfångar, som återfallit, motse celltidens slut; de vilja icke hafva denna förlängd med en enda dag — dertill skatta de för högt kamratlivet i gemensambetsfängelset.

För att styrka min åsigt att det kritiska stadiet för fångens sinnestillstånd under enrumsstraffet är att förlägga till första året, tillåter jag mig meddela följande siffror rörande fallen af sinnessjukdomar i de svenska fångvårdsanstalterna under nedanstående år.

	Ransakningsfångar			
	vid årets början qvarvarande:	nykomne:	under året af- gångne:	qvarvarande:
1878:	239	2513	2499	253
1882:	309	4186	4258	237
1887:	295	3305	3346	254
1892:	255	3299	3289	265
1897:	229	4384	4353	260

	Straffångar med straff i enrum		
	under 1 år:	mellan 1 och 1½ år:	mellan 1½ och 2 år:
1878:	1063	147	94
1882:	1321	145	126
1887:	1082	114	102
1892:	1233	110	87
1897:	1438	120	86

År:	Vid årets slut:				
	Antal fall:	Deraf utskrifne:	obotade:	död:	förda till hospital:
1878	34	14	8	•	12
1882	33	12	4	•	17
1887	50	14	12	•	24
1892	43	5	15	•	23

År:	Antal fall:	Deraf utskrifne:	obotade:	död:	förda till hospital:
1893	49	14	19	„	16
1894	39	11	15	„	13
1895	46	17	14	„	15
1896	49	15	18	1	20
1897	28	7	10	„	11

Af samtliga fallen inträffade:

Ar:	i centralfängelse:	i länscellfängelse:	i tvångsarbetsanstalter:
1878	3	31	„
1882	2	31	„
1887	7	39	4
1892	4	38	1
1893	6	35	8
1894	5	32	2
1895	5	39	2
1896	9	34	6
1897	4	21	3

I länsfängelserna förvaras fångar, som, såsom synes, till allra största flertalet ådömts frihetsstraff på kortare tider, likasom ock ransakningsfångar, hvilka utgöra den vida öfvervägande delen af dessa fängelsers fångpersonal; i centralfängelserna förvaras från och med år 1893 ej blott gemensamhetsfångar utan ock sådana enrumsfångar, som ådömts en strafftid af mer än två år. De anförda siffrorna visa emellertid, att det största antalet fall af sinnessjukdomar förekommer i de fängelser, der de kortare cellstraffen undergår; vidare, att någon ökning af antalet sinnessjukdomar icke medföljt den år 1893 försiggångna ändringen i fråga om centralfängelsernas fångbesättning; samt slutligen att då under åren 1893—97 i de svenska centralfängelserna med sina enrumsfångar på längre tid tillsammans 29 fall af sinnessjukdom inträffat, hafva under samma tid 21 fall af sådan sjukdom inträffat inom våra tvångsarbetsanstalter, ehuru derstädes någon cellbehandling icke eger rum.

I betraktande af det lastbara lefnadssätt, ganska många af fångpersonalen före sitt inträde i fängelserna lefvat,

kunna de anförda siffrorna långtifrån anses höga, helst ju tydligt är att de i detta afseende bestämmande talen återfinnas i kolumnen: förda till hospital. Men jag anser mig dock böra omnämna en mening, som bland fångvårdsmännen rätt ofta bryter sig fram och som af en fackman å det medicinska området under sistlidna året i ett arbete af synnerligt intresse förfäktats — den nämligen att domstolarne icke alltid göra sig fullt reda för de anklagades sinness tillstånd utan döma till straff icke få, som hellre bort öfverlemnas till behandling å hospital. Om så skulle vara händelsen, gifves deraf en förklaring med hänsyn till måhända rätt många fall, som nu uppfattas såsom tillhörande enrumstraffets skuldkonto.

För att möjliggöra en öfverblick öfver helsoförhållandet i allmänhet inom de svenska fångelserna tillåter jag mig slutligen meddela följande båda tablåer öfver sjuk- och dödlighetsprocenten inom dem under nedannämnda tid:

Sjukprocenten af fångarnes medeltal å

Centralfångelser:				Tvångsarbetsanstalter:			
1887—1896			1896	1887—1896			1896
medeltal:				medeltal:			
Långholmen	3,65	3,67	5,85	Svartsjö	2,17	2,69	2,41
Malmö	4,21	4,72	5,15	Karlskrona	2,55	3,51	2,85
Nya Varfvet	2,82	3,82	3,29	Landskrona	3,24	3,53	3,30
Göteborg	2,19	2,38	2,96	Nya Varfvet	1,67	0,11	0,77
				Norrköping	—	4,52	3,22
Medeltal:	3,75	4,11	4,67			4,20	2,79

Länsfångelser:		
1887—1896	1896	1897
medeltal:		
4,21	4,13	3,57

Det allmänna medeltalet för åren 1886—1897 stannar således, ehuru upprepade influensaepidemier under dessa år härjat icke blott inom landet utan ock inom fångelserna, vid 3,83.

Dödlighetsprocenten af fångarnes medeltal å

Centralfångelser:				Tvångsarbetsanstalter:			
	1887—1896	1896	1897		1887—1896	1896	1897
	medeltal:				medeltal:		
Långholmen	1,18	2,05	2,90	Svartsjö	0,16	—	0,70
Malmö	3,27	4,17	3,54	Karlskrona	0,57	1,05	—
Nya Varfvet	1,43	3,68	2,27	Landskrona	1,00	—	1,14
Göteborg	1,31	4,76	—	Nya Varfvet	0,24	—	—
				Norrköping	—	—	—
Medeltal:	1,90	3,12	2,75				

Länsfångelser:			
	1887—1896	1896	1897
	medeltal:		
	0,74	0,61	0,61

Det allmänna medeltalet för dödlighetsprocenten bland fångpersonalen i riket under åren 1887—1896 ställer sig således vid 1,04 %/o, under det dödlighetsprocenten bland rikets innevånareantal i gemen för åren 1871—1880 utgjorde 1,82 samt under åren 1881—1890 besteg sig till 1,69.

* * *

Det svar jag härmed tillåtit mig afgifva å den framställda frågan, gifver vid handen, att den svenska fångvårdens erfarenheter i allt hufvudsakligt tillfullo bekräftat riktigheten af de åsigter, dess reformator i sitt förut omfördälda arbete för snart sextio år sedan häfdade. Det »philadelphiska ensamhetssystem» han förordade, har upptagits, försigtigt utvecklats och befunnits godt. Det har såsom allt menskligt sina svaga sidor; och dessa framtråda särskildt i dess användning vid kortvariga frihetsstraff. Det återstår att pröfva, huruvida olägenheterna af dem kunna tillräckligt verksamt förekommas genom att anlita de villkorliga domar, hvilka i stället för två korta åvägabringa ett längre frihetsstraff, eller om ännu andra hjälpmedel låta sig uttänka och genomföra. Men i hvad fall som helst har svenska fångvården att tacksamt erkänna de stora för-

delar, som kommit den samma till del, genom de beslut, på grund af hvilka enrumssystemet blifvit fastslaget såsom hufvudmomentet för behandlingen af straffångar här i landet. Och jag tillåter mig uttala den tanken, att i den mån man vill äfven till åtminstone den unge lösdrivaren utsträcka samma pedagogiskt riktiga behandlingsmetod, som kommit straffången till del, skall samhället säkerligen ock bland den afdelningen af sina olycksbarn kunna i vida högre grad än nu tillrättaföra vilsekomna och förebygga deras återfall.

Utdrag ur vägningsjournalen vid Centralfängelset å Långholmen.

Fångens Nr.	Strafftidens längd	Celltidens		Fångens vikt i kilogr.		Helsotillståndet vid frigifningen	Cellstraffets inverkan på helsotillståndet	Anmärkingar
		början	slut	vid ankomsten	vid sista vägningen			
339	3 år, 2 m.	5/1 1894	21/5 1896	53,5	53	Godt	God	
10	3 år, 3 m.	21/1 1894	10/7 1896	82	70	Godt	God	
306	2 år, 6 m.	27/1 1894	21/12 1895	76	76,5	Godt	God	
334	3 år.	7/2 1894	7/5 1896	52	56	Godt	God	
357	3 år, 8 m., 31 d.	4/2 1894	27/11 1896	63	62	Godt	Öfvergående oro	
340	4 år, 2 m.	19/2 1894	19/2 1897	64	75	Godt	God	
286	2 år, 6 m.	16/2 1894	2/1 1896	73	71,5	Godt	God	
403	3 år, 6 m.	5/2 1894	22/10 1896	78	66	Godt	God	
265	2 år, 6 m.	16/2 1894	21/1 1896	71	71,5	Godt	God	
24	5 år.	15/2 1894	15/2 1897	85,5	75	† 18 21/2 97	i ansigtskräfta	
25	2 år, 6 m.	16/2 1894	2/2 1896	75,5	74,5	Godt	God	
263	2 år, 6 m.	16/2 1894	2/2 1896	65,5	71,5	Godt	God	
258	2 år, 6 m.	21/2 1894	7/2 1896	58,5	62	Godt	God	
30	2 år, 7 m., 3 d.	2/4 1894	14/3 1896	73	70	Godt	God	
333	3 år.	5/4 1894	5/7 1896	63	68	Godt	God	
32	2 år, 6 m.	9/4 1894	24/2 1896	61	61	Godt	God	
291	2 år, 6 m.	16/4 1894	2/3 1896	56	57,5	Godt	God	
26	2 år, 6 m.	16/4 1894	2/3 1896	62	66	Godt	God	
44	4 år, 6 m.	21/4 1894	21/4 1897	68,5	77	Godt	Öfvergående oro	
1	5 år.	22/4 1894	22/4 1896	93	93	Godt	God	
214	2 år, 8 m.	2/5 1894	2/5 1896	61	72	Godt	God	
39	3 år.	2/5 1894	2/5 1896	62	62	Godt	God	
29	4 år.	4/5 1894	4/5 1897	73	72	Godt	God	
324	3 år.	1/5 1894	1/5 1896	60	61	Godt	God	
47	2 år, 6 m.	4/5 1894	21/3 1896	66	73	Godt	God	
67	3 år.	21/5 1894	21/5 1896	59,5	59	Godt	God	
65	2 år, 6 m.	25/7 1894	11/4 1896	51	65,5	Godt	God	
78	3 år.	1/6 1894	1/9 1896	82	87	Godt	God	
58	2 år, 6 m.	28/11 1893	14/10 1895	60	63,5	Godt	God	
114	2 år, 8 m.	11/6 1894	11/6 1896	55,5	61	Godt	God	
106	6 år.	9/6 1894	9/6 1897	73	85	Godt	God	

Fångens Nr.	Straftidens längd	Celltidens		Fångens vikt i kilogr.		Helsotillståndet vid frigifningen	Cellstraffets inverkan på helsotillståndet	Anmärkningar
		början	slut	vid ankomsten	vid sista vågningen			
75	2 år, 6 m.	7/6 1894	28/4 1896	65	67	Godt	God	
120	3 år, 2 d.	11/6 1894	12/9 1896	66	70	Godt	God	
62	3 år.	18/6 1894	18/9 1896	65	68	Godt	God	
180	4 år.	18/6 1894	18/6 1897	65	73	Godt	God	
115	2 år, 3 m.	15/6 1894	22/2 1896	53	64	Godt	God	
174	4 år, 6 m.	18/6 1894	18/6 1897	58	52,5	† 18 ¹² / ₁₀ 96	† 96 i lungsot	
175	3 år.	9/6 1894	9/9 1896	66	65	Godt	God	
111	lifstid.	24/6 1894	24/6 1897	73	79	Godt	God	
129	4 år.	5/7 1894	5/7 1897	45	56	Godt	Öfvergående oro	
186	6 år.	5/7 1894	5/7 1897	68	72	Godt	God	
190	2 år, 4 m.	29/6 1894	2/4 1896	71	75	Godt	God	
168	4 år.	18/7 1894	18/7 1897	72,5	82	Godt	Öfvergående oro	
139	4 år.	18/7 1894	18/7 1897	64	64	Godt	God	
125	2 år, 6 m.	21/7 1894	7/6 1896	73	64	Godt	God	
199	3 år, 6 m.	24/7 1894	10/8 1897	61	59,5	Godt	God	
86	4 år.	6/8 1894	6/8 1897	73	76	Godt	God	
153	4 år.	6/8 1894	6/8 1897	73	75	Godt	God	
183	3 år.	6/8 1894	6/11 1896	69	68,5	† 18 ¹⁰ / ₁₀ 96	† 96 i lungsot	
328	8 år, 15 d.	6/8 1894	6/8 1897	69	69	Godt	God	
418	3 år, 6 m.	6/8 1894	28/8 1897	66	68	Godt	God	
412	5 år.	13/8 1894	18/8 1897	67	68	Godt	God	
154	2 år, 6 m.	10/8 1894	26/6 1896	63	68	Godt	God	
188	3 år	14/8 1894	14/11 1896	69	79	Godt	God	
417	3 år.	15/8 1894	15/11 1896	73	78	Godt	God	
420	lifstid.	18/8 1894	18/8 1897	72	70	Godt	God	
401	2 år, 2 m., 15 d.	24/8 1894	20/4 1897	63,5	64	Godt	God	
4/5	4 år.	27/8 1894	27/8 1897	47	51	† 18 ²⁰ / ₁₂ 95	† 95 i organiskt hjertfel	
450	4 år.	27/8 1894	27/8 1897	55	57	Godt	God	
57	2 år, 1 m., 27 d.	28/8 1894	5/4 1896	60	60	Godt	God	
419	3 år.	29/8 1894	29/11 1896	62	75	Godt	Öfvergående oro	
441	2 år, 1 m.	23/8 1894	16/8 1896	70	78	Godt	God	
430	2 år, 1 m., 21 d.	29/8 1894	7/4 1896	70	73	Godt	God	

Fångens Nr.	Strafftidens längd	Celltidens		Fångens vikt i kilogr.		Helsotillståndet vid frigifningen	Cellstraffets inverkan på helsotillståndet	Anmärkningar
		början	slut	vid ankomsten	vid sista vägningen			
409	4 år, 1 m., 1 d.	²⁹ / ₈ 1894	²⁹ / ₈ 1897	73	75	Godt	God	
455	4 år.	³ / ₉ 1894	³ / ₉ 1897	63	63	Godt	God	
456	3 år, 6 m.	⁶ / ₉ 1894	²² / ₄ 1897	58	63,5	Godt	God	
428	2 år, 8 m.	⁶ / ₉ 1894	⁶ / ₉ 1896	63	64	Godt	God	
443	2 år, 6 m.	⁶ / ₉ 1894	²³ / ₇ 1896	76	75	Godt	God	
451	6 år, 7 m., 15 d.	⁷ / ₉ 1894	¹ / ₃ 1896	62	64	Godt	God	
483	2 år, 6 m.	¹⁷ / ₉ 1894	³ / ₈ 1896	59,5	59	Godt	God	
461	5 år.	¹⁰ / ₉ 1894	¹⁰ / ₉ 1897	63	70	Godt	God	
463	4 år.	²¹ / ₉ 1894	²¹ / ₉ 1897	65	75,5	Godt	God	
469	3 år, 6 m.	⁸ / ₁₀ 1894	²⁰ / ₅ 1896	75	75	Godt	God	
439	6 år, 2 d.	⁵ / ₁₀ 1894	⁵ / ₁₀ 1897	66	71	Godt	God	
460	2 år, 8 m.	¹⁰ / ₁₀ 1894	¹⁰ / ₁₀ 1896	96	81	Godt	God	
467	2 år, 6 m.	⁸ / ₁₀ 1894	²⁵ / ₈ 1897	66	65	Godt	God	
486	3 år, 6 m.	⁸ / ₁₀ 1894	²⁴ / ₅ 1897	50	53	Godt	God	
482	3 år.	³ / ₁₀ 1894	³ / ₁ 1897	67	73	Godt	God	
484	4 år.	⁶ / ₁₀ 1894	⁶ / ₁₀ 1897	65	66	Godt	God	
488	5 år.	¹² / ₁₀ 1894	¹² / ₁₀ 1897	60,5	63	Godt	God	
487	2 år, 2 m.	⁸ / ₁₀ 1894	²⁵ / ₅ 1897	61	69	Godt	Öfvergående oro	
490	2 år, 3 m.	⁸ / ₁₀ 1894	¹⁷ / ₆ 1896	58	60	Godt	Öfvergående oro	
491	10 år.	¹² / ₁₀ 1894	¹² / ₁₀ 1897	62	59	Godt	God	
492	2 år, 2 m.	⁸ / ₁₀ 1894	²⁰ / ₅ 1896	66	70	Godt	Öfvergående oro	
499	3 år.	¹⁹ / ₁₀ 1894	¹⁹ / ₁ 1897	43,5	40,5	Godt	God	
493	3 år.	¹⁹ / ₁₀ 1894	¹⁹ / ₁ 1897	69	73	Godt	God	
485	4 år, 6 m.	¹⁶ / ₁₀ 1894	¹⁶ / ₁₀ 1897	57	55	Dåligt i följd af kronisk magkatarrh		
494	8 år.	²⁴ / ₁₀ 1894	²⁴ / ₁₀ 1897	56	62	Godt	God	
496	3 år, 3 d.	²⁰ / ₁₀ 1894	²² / ₁ 1897	58	64	Godt	God	
495	2 år, 2 m.	²⁴ / ₁₀ 1894	¹⁰ / ₆ 1896	67	67,5	Godt	God	
504	2 år, 2 m.	²⁷ / ₁₀ 1894	¹³ / ₆ 1896	62,5	68	Godt	God	
506	2 år, 2 m.	²⁴ / ₁₀ 1894	¹⁰ / ₆ 1896	78,5	78,5	Godt	God	
489	2 år, 6 m.	²⁴ / ₁₀ 1894	¹⁰ / ₉ 1896	70	69	Godt	God	
505	2 år, 11 m., 3 d.	¹ / ₁₁ 1894	¹⁸ / ₁ 1897	70	58	Dåligt i följd af kronisk magkatarrh		

Fångens Nr.	Straftidens längd	Celltidens		Fångens vikt i kilogr.		Helsotillståndet vid frigifningen	Cellstraffets inverkan på helsotillståndet
		början	slut	vid ankomsten	vid sista vägningen		
507	3 år.	2/11 1894	2/2 1897	66	61	Godt	God
511	2 år, 10 m.	2/11 1894	19/12 1896	54,5	55	Godt	God
497	2 år, 6 m.	1/11 1894	17/9 1896	56	56	Godt	God
503	2 år, 6 m.	28/10 1894	14/9 1896	58	60	Godt	God
414	4 år, 6 m.	27/10 1894	27/10 1897	56	58	Godt	God
508	2 år, 1 m, 7 d.	8/11 1894	6/6 1896	65,5	72	Godt	God
500	3 år.	12/11 1894	12/2 1897	64	67,5	Godt	God
509	2 år, 2 m.	6/11 1894	23/6 1896	73	65	† 18 26/9 95 i	lungсот
498	2 år, 6 m.	21/11 1894	7/10 1896	73	70	Godt	God
502	3 år.	17/11 1894	17/2 1897	54	65	Godt	God
514	3 år.	26/11 1894	26/2 1897	69	69	Godt	God
515	4 år.	22/11 1894	22/11 1897	63	64	Godt	Melan- cholia
516	2 år, 6 m.	26/11 1894	12/10 1896	71	82	Godt	God
513	4 år.	23/11 1894	23/11 1897	65,5	66	Godt	God
510	2 år, 6 m.	30/11 1894	15/10 1896	63	69	Godt	God
512	3 år.	30/11 1894	28/2 1897	82	83	Godt	God
517	2 år, 4 m.	3/12 1894	3/9 1896	63	70	Godt	God
518	3 år.	3/12 1894	3/3 1897	74	83	Godt	God
519	4 år.	28/11 1894	28/11 1897	55	51	† 18 15/9 95 i	Arteri- oscleros
520	3 år.	5/12 1894	5/3 1897	77	75,5	Godt	God
523	4 år.	20/12 1894	20/12 1897	71	70	Godt	Öfvergä- ende oro
522	6 år, 1 m.	20/12 1894	20/12 1897	57	60	Godt	God
525	4 år, 3 d.	18/12 1894	20/12 1897	50,5	65	Godt	God
521	2 år, 6 m.	25/12 1894	11/11 1897	63	64	Godt	God

Långholmen den 8 Juli 1899.

L. Dannquist,
t. f. skolförest.

Fångvårdsmannaföreningen i Finland

har i Dagene 2—3. Oktober afholdt sit 8de Aarsmøde i Aabo; det var besøgt af nogle og tyve Fængselsmænd, deriblandt som Gæst Direktør *Palm* fra Stockholm.

Foreningens Sekretær, Direktør for Tugthuset i Aabo *V. Nybergh*, aabnede Mødet med sympathetiske Mindeord over de siden sidste Møde afdøde Mænd, der havde staaet Foreningen nær, idet han først nævnte dette Tidsskrifts Grundlægger *Frederik Stuckenberg* og efter Omtale af hans Virksomhed, hans Kærlighed til Finland og hans Skuffelse i Ønsket om at blive Fængselsdirektør bl. a. udtalte: »Det var emellertid lykkligt för nordens fångvårdsväsen, att Danmark icke hade behof af en så eminent förmåga som hans, ty hade han vunnit målet för sina önskningsar, skulle tidsskriften sannolikt icke hafva kommit til stånd.« Efter Omtale af den afdøde Nestor blandt Finlands Fængselsmænd, Direktør *Ferdinand Selén*, og Pastor *L. J. Molander* samt Professor ved Universitetet i Helsingfors *Jaakko Forsinans* Fortjenester af de penitentiere Interesser meddelte han, at Bestyrelsen havde besluttet at skænke et Exemplar af Pragtværket »Finland i 19de seklet« »såsom en gård af tacksamhet till dem af nordens fångselsedirektörer*), hvilka haft det störste besväret af finnarne«.

*) Modtagerne overbringe herved Fångvårdsmannaföreningen deres oprigtigste Tak for denne smagfulde Op-

Forhandlingerne omfattede iøvrigt følgende Æmner:

1. Är icke vaktnektens arbetsdag för närvärende altför lång och huru kunde den förkortas?

Det oplystes af Skoleforstander *Nikko* og Direktør *Castrén*, at Betjentenes Tjenestetid var gennemsnitlig 14—15 Timer, ja stundom endog 19 Timer i Døgnet, hvilket med Rette karakteriseredes som altfor længe, hvorfor det besluttedes at indgaa til Fængselsbestyrelsen med Andragende om Tjenestetidens Forkortelse, helst ved Ansættelse af særlige Natvagter eller Tjenestens Inddeling i 3 Vagter paa 8 Timer; det fremhævedes under Diskussionen, at Betjentene i andre skandinaviske Lande med Undtagelse af Danmark ikke havde det bedre, ja i Tyskland endog værre.

Der valgtes derhos en Komite bestaaende af D'hrr. *Roos* og *Castrén* til at indhente nærmere Oplysninger om Forholdene i andre Lande.

2. Huru kunde finskspråkig fångvårdslitteratur åstadkommas?

Der bevilgedes efter Forslag af Skoleforstander *Nikko* 200 Mark (c. 140 Kr.) aarlig til derfor at erholde originale eller oversatte Afhandlinger paa det finske Sprog til Forningens Tidsskrift, af hvilke Artikler Særtryk skulde udeles til det underordnede Fængselspersonale.

3. Är det sätt på hvilket öfverläggningsämnen vid våra möten dryftas och afgöras fullt tillfredställande? Om icke, huru kunde bristerna afhjelpas?

Det vedtoges efter Forslag af Pastor *Kalinen* fremtidig at vælge 2 Referenter til hvert betydeligere Spørgsmaals Behandling.

mærksomhed, saa meget mere paaskønnet som de altid har følt »Besværet» rigelig opvejet ved den Glæde og Interesse, de har haft af at gøre personligt Bekendtskab med finske Fængselsmænd og gennem dem træde i nærmere Berøring med et Land og et Folk, der har deres dybe Sympathi og udelte Højagtelse.

4. Vore det icke skäl att för gemensamhetsfångarne införa fristående gymnastiska öfningar under den halfva timme de dagligen böra hållas till promenad?

Diskussionen inleddes af Dr. *Kyrklund*, der fremhævede, at den ensformige Promenade i Spaseregaardene kun ydede en utilstrækkelig Bevægelse, hvorimod selv mere usammensatte gymnastiske Øvelser afgav en langt alsidigere Motion, krævede Eftertanke og Paapasselighed og udgjorde en haardt tiltrængt Afvexling i det ensformige og stille-siddende Liv.

Efter nogen Forhandling besluttedes det at besvare Spørgsmaalet bekræftende og anbefale enkelte fritstaaende gymnastiske Øvelser for Fangerne i Centralfængslerne samt i Cellerne og Spadseregaardene at opslaa de af Major *Palm* i de svenske Fængsler indførte, af Professor *Tigerstedt* udarbejdede Vægtavler med Afbildninger af passende Øvelser.

5. Om förhöjning af bevakningspersonalens vid fängelserna i landet aflønning.

Herom skulde Overdirektør *Gripenberg* have talt, men var bleven forhindret i at være tilstede. Det oplystes imidlertid, at Fængselsbestyrelsen havde en Lønningsforbedring under Overvejelse, og der førtes en kort Diskussion om den ønskelige Ordning.

6. Vore det möjligt att ordna verksamheten vid fängelserna så, att betjeningen kunde årligen beviljas åtminstone en veckas ledighet?

Dette Spørgsmaals nærmere Behandling udsattes til næste Møde.

7. Likformighet emellan våra centralfängsellers officiella och icke-officiella benämningar borde fås till stånd.

Direktør *Castrén* gjorde opmærksom paa, at Fængslernes officielle Navne ikke havde vundet Borgerret i det daglige Sprog, som derimod benævnedes Fængslerne efter det Sted, hvor de laa. Disse folkelige Benævnelser paa enkelte Fængsler gik derhos undertiden over til at blive Fælles-

navne, saa at man f. Fks. var paa Veje til at kalde alle Fængsler Kakola efter Tugthuset i Aabo, der i Folkemunde kaldtes saaledes efter den Klippe, hvorpaa det laa. Efter nogen Diskussion vedtoges det at indgive Forslag til Fængselsbestyrelsen om at ændre Fængslernes officielle Navne, saa at de blev mere overensstemmende med de i daglig Tale anvendte.

Det besluttedes endelig at afholde næste Aarsmøde i Helsingfors i Maj 1900.

S. Grundtvig.

Direktør Peter Soelberg.

Bag Fængselsmurene øves der blandt ulykkelige Mennesker en Gjerning, som er skjult for den store Mængde; den er derfor ogsaa miskjendt og undervurderet af mange, forstaaet og skattet af desto færre. Selv blandt dem, som i Straffens Fuldbyrkelse gjerne vil have indlagt et Moment af Forbedring, er der endnu adskillige, som ikke er kommen længere end til at hævde det gamle Princip: »Wer nicht geschunden wird, wird nicht erzogen«, og som derfor i Fængselsmanden nærmest ser en »Stokmester«. Imidlertid anser nu de fleste udenforstaaende Fangebehandlingen for en ganske ligefrem og let Sag; den kan laves ved blot at tillempe det frie Livs Forhold paa Fangelivet. At skabe penitentiære Theorier er ganske vist ingen særdeles vanskelig Sag. Men nogen personlig Erfaring vil snart godtgjøre, at Fængselsgjerningen kræver »mere Indhold, mindre Kunst«, at den stiller Opgaver, hvis Vigtighed vi først lærer at begribe, naar vi tillægger den ulykkelige Fange det rette Menneskeværd, og hvis Vanskelighed voxer, jo alvorligere vi søger at bringe Fangen til at vurdere sig selv som Menneske og som Lem af et menneskeligt Samfund. Er der nogen Livsstilling, som kræver »the right man in the right place«, saa er det uden Tvivl Fængselsmandens. Og fornemmelig gjælder dette Direktøren, den ledende Kraft, som gennem sine daglige Dispositioner skal give Fængsels-

lovene og Reglementerne Liv og Virkning paa forskjellige Omraader. For ham gjælder det fremfor nogen at have baade Hoved og Hjerte.

Den daglige Fængselsgjerning er og bør være ubemærket af den store Mængde; men den bør dog undertiden drages frem i Lyset — fordi den bør være bekjendt og forstaaet —, særlig naar dette kan ske ved Billeder af mere fremtrædende Personligheder, der gjennem et langt og trofast Arbeide har fyldestgjort de Fordringer, som man stiller til en dygtig Fængselsmand, og til hvis Navn Fængselsvæsenets Udvikling er knyttet. Til at fremdrage et saadant Billede foreligger der nu en bestemt Opfordring, idet en af de norske Strafanstaldtledere, nemlig Direktør for Akershus Strafanstalt, Peter Soelberg, nylig kunde feire sit 25 Aars-Jubilæum som Direktør, hvorhos det i Høst er 40 Aar, siden han begyndte sin Løbebane i Statens Tjeneste.

Direktør Peter Herman Emil Soelberg er født i Kristiania den 24. September 1837. Fra 8 Aars-Alderen til 1854 frekventerede han Nissens Latin- og Realskole, hvis Realafdeling han gennemgik. Det var hans Forældres Ønske, at han skulde blive Officer; men hertil havde han ingen Lyst, hvorfor han efter endt Skoledannelse begyndte at uddanne sig til Ingeniør, dog uden synderlig at drages til dette Fag, for hvilket der desuden dengang manglede Uddannelsesanstalter her i Landet. I Høsten 1859 søgte han — som han har udtalt, uden egentlig selv at vide hvorfor — en Vogterpost ved Gaustad Sindssygeasyl, hvor han 2 Aar efter blev Overvogter. Den praktiske Uddannelse, han herigjennem fik, er senere under hans lange Fængselsgjerning kommet ham tilgode. I Høsten 1863 kom han over i Fængselsvæsenet, idet han ansattes som Overvagtimester ved Bods-fængslet, hvor vor Fængselsetats høiagtede Nestor, R. Petersen, var Direktør. Den dygtige og varm-hjertede Direktør med det skarpe Syn for Evner og Anlæg øvede utvivlsomt en betydelig Indflydelse paa den unge Overvagtimester, der ogsaa altid siden har betragtet sin

Tjeneste under Direktør Petersen som grundlæggende for sin Udvikling og senere Virksomhed. — Den 16. September 1866 fratraadte han sin Stilling som Overvagtimester ved Bods-fængslet og ansattes som Vagtmeister (Bestyrer) ved Gjøviks Distriktsfængsel, der i 1872 blev kombineret med en Arbejdsanstalt i Kristians Amt med Kjøbstæderne Lillehammer og Gjøvik. Under sin Virksomhed som Bestyrer af disse kombinerede Anstalter var han Medlem af Gjøviks Kommunebestyrelse og i flere Aar Formandskabets Ordfører sammesteds, derhos Medlem af en Komite til Oprettelse af den Kauffeldtske Arbejdsstiftelse, der ved Hjælp af et af afdøde Verkseier Kauffeldt oprettet Legat grundlagdes ved kgl. Res. af 3. Juli 1869. I den nævnte Stilling forblev han, indtil han den 12. September 1874 beskikkedes til Forstander for Kristiansands Tugthus. Dermed var Soelberg bleven Direktør for en af vore Strafanstalter*).

Hans Virksomhed i denne nye Stilling blev imidlertid af kort Varighed. Udviklingen fremkaldte paa den Tid forskellige Reformer paa Strafanstaltvæsenets Omraade. Ved kgl. Res. af 31. Januar 1875 oprettedes under Justitsdepartementet et eget Expeditionschefsembede for Strafanstalt- og Fængselsvæsenet. Til denne Stilling udnævntes daværende Bureauchef, senere Borgermester i Kristiansand, C. C. Smith, og med den Udvikling, Forholdene havde undergaaet, siden Bods-fængsels- og Fængselslovene samt Straffelovens Revision af 1874 havde begyndt at virke, blev det den energiske og for sin Gjerning varmt interesserede Expeditionschefs Opgave at søge Strafanstaltvæsenet — saavel af Hensyn til Budgettet som til Fangebehandlingen — i væsentlig Grad forenklet. Det første Skridt i denne Retning var Nedlæggelsen af Kristiansands Tugthus ifølge kgl. Res. af 20. April 1876, hvoraf Følgen var, at samtlige Funktionærer ved Tugthuset blev opsagte og fratraadte 12.

*) Ved kgl. Res. af 28. Oktober 1888 blev det bestemt, at Bestyrerne af Rigets Fællesanstalter skulde benævnes Direktører.

August s. A., efterat Fangerne var overførte dels til Bods-fængslet dels til Kristiania Tugthus. Den ledige Forstander blev tilbudt og modtog Stillingen som Underinspektør ved Kristiania Tugthus, hvilken han tiltraadte allerede den 15. August.

Der er imidlertid Grund til at antage, at Fængselsstyrelsen allerede da ansaa denne hans Stilling for midlertidig. Det var kun et Tidsspørgsmaal, naar Overinspektørposten ved Trondhjems Tugthus blev ledig, hvorpå der forestod Reformer, hvorunder der trængtes praktiske Fængselsmænd. Ved Lov af 30. April 1877 angaaende Forandring i Straffelovens Kap. 2 § 6 ophævedes Forskjellen mellem Strafarbeide i Fæstningerne (Slaveri) og i Tugthusene. Derpaa fulgte Nedlæggelsen af Kvindeafdelingen i Bergen og Fangernes Overførelse til Kristiania (kgl. Res. af 29. August 1877), Udvidelse af Bods-fængslets Distrikt til hele Bergens Stift (kgl. Res. af s. D.) samt Nedlæggelse af Bergens Fæstnings Strafanstalt og Fangernes Overførelse til Bergens Tugthus (kgl. Res. af 3. Decbr. 1877). Under denne Begyndelse af Forandringer søgte og erholdt Overinspektør ved Trondhjems Tugthus, forhenv. Kaptain J. M. Busk, Afsked, der blev ham given ved kgl. Res. af 2. Aug. 1877, og under 19. Oktober s. A. blev Soelberg udnævnt til hans Eftermand, hvilken Stilling han tiltraadte den 24. Novbr. næstefter.

Dermed havde Direktør Soelberg faaet den rette Jordbund for sin Dygtighed og Virkelyst. Efter nøie at have sat sig ind i de Forhold, som herskede i Anstalten, begyndte han langsomt, men sikkert sit Reformarbeide. Det gjaldt fra Grunden af at skabe en rationel Fangebehandling og at faa alle Funktionærer med i Arbeidet. Det første, han omlagde, var Arbejdsdriften. Tidligere var Fangerne væsentlig beskæftiget med det saakaldte »Fabriksarbeide«, som Spinding af Haar, Væveri m. v. Direktør Soelberg greb Initiativet til at skabe en alsidig Haandverksdrift; hvorved ikke alene Fangernes Arbeidskraft

kunde bedre udnyttes, men fremfor alt Fangerne oplæres til en praktisk, for det frie Liv nyttig Gjerning. Med dette for Øje rekruterede han ogsaa efterhaanden de underordnede Funktionærer. Samtidig hermed havde han Opmærksomheden henvendt paa det utvivlsomt svageste Punkt ved vore Fællesanstalter, nemlig Fangernes Fordeling paa Sove-lokalerne. Det gjaldt derfor ogsaa at skaffe flere Sove-lokaler. Dette lykkedes først, da Trondhjems Fæstnings Anstalt nedlagdes og Fangerne overførtes til Trondhjems Tugthus, hvis Kvideafdeling førtes over til Fæstningen. Da denne Overflytning, der bestemtes ved kgl. Res. af 9. Novbr. 1878, var gennemført i Løbet af 1879, blev hver Krog i det gamle Tugthus udnyttet, dels til Arbejdslokaler dels til Sovelokaler. Der blev ogsaa af Fængselsstyrelsen givet Direktøren en udstrakt Frihed til at rumstere, som han vilde; thi det viste sig snart, at, naar han nedbrød en Væg, reiste han to i Stedet, saa Arbejdet gav praktiske Resultater. Samtidig hermed tog Direktøren Sigte paa en mere gennemført Fangebehandling, der dog først senere kunde tages fat paa med fuld Kraft og med Støtte i det nye Reglement for Fangebehandlingen af 8. Januar 1881.

Ved kgl. Res. af 29. Juni 1881 besluttedes bl. a., at Mandsafdelingen ved Kristiania Tugthus skulde nedlægges, og de dersteds hensiddende Mandsfanger overføres til Akershus Strafanstalt, samt at Kvindefdelingens ved Trondhjems Tugthus skulde nedlægges og overføres til Kristiania Tugthus, hvor for Eftertiden alle til Strafarbejde dømte kvindelige Forbrydere fra hele Riget skulde indsættes. I samme Aar overførtes fra 19. Juli til 3. August 36 Fanger fra Åkershus Strafanstalt, et Udvalg af ældre fordærvede Riddister og andre Forbrydere med lange Straffetider. Disse Forhold medførte en usædvanlig Aarvaagenhed og streng Konsekvens i Fangebehandlingen. Ud paa Høsten skred Direktøren til en Slags Klassifikation af Fangerne, idet han med det ikke ubetydelige Antal Sovelokaler, som han havde bragt istand, og ved et udmerket Samarbejde med de

øvrige Funktionærer, grupperede Fangerne efter den Regel: »Lige Børn leger bedst«, saaledes at de rolige og mindre fordærvede sattes for sig, de øvede og forslagne Forbrydere sammen for sig, de larmende og urolige sammen for sig. Af Interesse kan det være at berette, at navnlig de mest fordærvede følte sig mest trykkede af denne Gruppering. Det hændte saaledes, at hver eneste Mand af »Udskudsbarakken« kom til Presten og klagede over det utaalelige Liv deroppe. En af disse sagde under en Pause smilende: »Det er mærkeligt ogsaa; det er akkurat, som de er støbte i én Form allesammen«. Fængselsstyrelsen, der i samme Aar var lagt i Hænderne paa Expeditionschef, tidligere Høiesteretsadvokat Birch-Reichenwald, gav med Justitsdepartementets Samtykke Direktøren en udstrakt Frihed til at ordne sin Anstalt efter nævnte Princip.

Et Skridt videre i samme Retning kunde man gaa det følgende Aar, da der af Hensyn til Lokalernes Uhensigtsmæssighed i Akershus besluttedes overflyttet 100 Fanger til Trondhjems Tugthus, af hvilke de fleste tilhørte Landets værste Forbrydere. Disse blev indsatte i Trondhjems Fæstning, der betegnedes som Anstaltens Afdeling B; og efterhaanden som man lærte de nye Fanger at kjende, førtes der Fanger fra den ene Afdeling til den anden, hvorved den paabegyndte Gruppering yderligere kunde fortsættes. Det var livligt i Trondhjems Strafanstalt i den Tid, indtil det nye Belæg havde lært at finde sig i de nye Forhold. Det var imidlertid nødvendigt at tage strenge Forholdsregler, saaledes endog at rydde hele Lokalet og sætte Belægget i Sikkerhedscelle. Det var ikke frit for, at man i Trondhjem var en Smule ængstelig over at have Afdeling B derude i Fæstningen. Sæt, at de en vakker Dag brød ud! Saa skete dog ikke, takket være den moralske Magt, som Direktøren og hans udmerkede Underinspektør øvede! Men der stod ogsaa Skræk af Direktøren. Engang, medens Fangerne var indelukkede, viste han et Par Damer om i

Strafanstaltens Arbejdslokaler. De fik Øje paa en Del Spanskør, som stod stablet op i en Krog. Med ængstelig Nysgjerrighed spurgte den ene af Damerne, hvortil disse brugtes. »De skjønner da vel — svarede Direktøren tørt —, at det er Stokkene, hvormed Fangerne bankes«. De stakkels Damer blev aldeles betagne af Medlidenhed, skjønt de nok troede paa den Regel: »Ver nicht geschunden wird, wird nicht erzogen«. Aa nei, saa galt var det dog ikke. Direktøren var streng og nøieseende og greb undertiden, men kun i Nødsfald, til de strengeste Forholdsregler. Men efter Stormen blev det roligt i Anstalten; og det er vel navnlig fra det Tidspunkt, Direktør Soelberg kan notere sit mildere og friere Syn paa Fangebehandlingen, idet det værste Rydningsarbejde var over og Funktionærerne med fuld Forstaaelse og Interesse arbejdede med. Samarbejdet fremmedes ikke alene ved den ugentlige officielle Funktionærforsamling, men ret ofte samlede Direktøren alle Funktionærer enten paa sit Kontor eller i sin private Bolig til at paahøre et Foredrag eller til Diskussion om et eller andet Anliggende.

Saaledes gik Aarene indtil 1885, da Bergens Strafanstalt besluttedes nedlagt og Fangerne — 65 i Tallet — overførtes til Trondhjem i September Maaned. Dette medførte dog ikke nogen væsentlig Forandring i Anstaltens Forhold. Derimod indførtes ved kgl. Resolution af 20. Januar 1886 »Reglement for Klasseinddeling og Arbejdspenge m. v. i Fælles-Strafanstalterne«. Direktør Soelberg lagde strax Haanden paa Værket og havde allerede i Februar Anstalten organiseret efter det givne Reglement. Dets fulde Virkning fik han dog ikke Anledning til at se for denne Anstalts Vedkommende. Overinspektør ved »Strafanstalten i Kristiania for Kvinder«, Kaptain Jensen, afgik ved Døden 26. September 1886, og under 21. Februar 1887 udnævntes Direktør Soelberg til Overinspektør ved Kvindeanstalten. Men denne Stilling kom Direktør Soelberg ikke til at tiltræde. Under 8. Januar næsteften havde nemlig Overinspektør i Akershus Strafanstalt, Ritmester Schjold-

ager, paa Grund af Sygdom efter Ansøgning erholdt Afsked fra sit Embede. Efter Justitsdepartementets Anmodning overtog Direktør Soelberg indtil videre Bestyrelsen af sidstnævnte Anstalt, hvor det gjaldt at søge gennemført det ovennævnte Reglement for Klasseinddeling, Arbeidspenge m. v. Dette vanskelige Arbeide paatog Direktøren sig, skjønt det væsentlig var af Helbredshensyn, han søgte Direktørposten ved Kvindeanstalten. Det var imidlertid Fængselsstyrelsens Ønske, at han definitivt skulde overtage Direktørposten ved Akershus. Nærværende Forfatter erindrer, at Expeditionschefen for ham udtalte dette Ønske, men tilføiede, at han delte Direktør Soelbergs Betænkeligheder med Hensyn til hans Helbred. Hertil bemærkedes: »Det er muligt, at Direktør Soelberg ikke er saa stærk som før; men han har noksaa gode Kræfter endnu. Jeg har ofte lagt Merke til, at naar Soelberg klager mest over at være aldeles udslidt, gaar han og ruger over en eller anden Plan, som han derpaa iverksætter med al ønskelig Kraft«. Expeditionschefen var heri enig. Ved kgl. Resolution af 23. Juni 1888 udnævntes han til Direktør for Akershus Strafanstalt.

Her fik han i de første Aar af sin Virksomhed — med den bedste Støtte i den nuværende Expeditionschef — Anstalten indrettet efter lignende Principer, som han gennemførte i Trondhjem. I Akershus var dog Opgaven ulige større og vanskeligere. Fangerne laa her i et Antal af indtil 60 paa hvert Sovelokale, og der havdes kun 10 Celler. Nu er alle store Fælleslokaler for længst sløfede. Hver Fange har ligesom i Trondhjem sin Sovebox, og Cellernes Antal er forøget til 50. Efterhaanden er den gamle Stab af Funktionærer afløst af yngre, dygtige Mænd; og under det udmerkede Samarbeide mellem Direktør og de underordnede Funktionærer er der nu etableret en Disciplin saa god, som det overhovedet vel er muligt under vore Forhold ved Fællesanstalterne.

Hvad der ved Siden af den Dygtighed og Indsigt, Direktør Soelberg er i Besiddelse, har bevirket, at han

med saa stort Held har virket i sin Gjerning, er ikke alene det Initiativ, han har forstaaet at gribe, men fornemmelig den Maade, hvorpaa han selv tog Ansvaret for Anstaltens Anliggender. Han gav enhver Funktionær den Plads, som han krævede røgtet; men selv tog han Ansvaret for Alt, hvad der skete. Det blev af Venner sagt ham, at den Maade, hvorpaa han paasaa alle Detaljer gennemført, vilde slide ham ud; men han kunde ikke opgive denne Arbeidsmaade. Det bragte ogsaa altid Tryghed i Anstalten og Tillid til hans Ledelse.

Ogsaa udenfor sin egentlige Fængselsgjerning har Direktør Soelberg nydt almindelig Tillid og Hengivenhed samt deltaget i en Række filantropiske og kristelige Gjøremaal. Han var en af Trondhjems Fængselselskabs Stiftere og blandt de første, som optog Arbeidet for Oprettelse af en nordenfjeldsk Opdragelsesanstalt, Medlem af Bestyrelsen for Kristiania og Trondhjems Distriktsfængsler. Formand i Bestyrelserne for Fængselselskaberne i begge disse Byer, Medlem af Tilsynskomiteen for »Spareskillingsbanken« i Kristiania, Formand i Bestyrelsen for Barnehjemmet »Salem« og »Læreguthjemmet« i Kristiania samt Medlem af den norske Kriminalistforenings Bestyrelse. I 1885 og 1887 var han Deputeret for Trondhjems Stift ved de frivillige kirkelige Landsmøder og er Medlem af den permanente Arbeidskomité for kirkelige Landsmøder, Medlem af Kristiania Indremissions Bestyrelse og af Bestyrelsen for Kristiania Kreds af »det norske Missionsselskab«. Han er derhos Medlem af Videnskabernes Selskab i Trondhjem og siden 1887 Ridder af St. Olafs Orden for Fortjeneste af Fængselsvæsenet.

Direktør Soelbergs Helbred har i de sidste Aar ikke været god. Men det er vort Haab, at der endnu maa forundes ham en lang Arbeidsdag i vort Fængselsvæsen, hvor han har været »the right man in the right place«, og hvor han endnu — ved forestaaende Fængselsreformer — visselig har sine Opgaver at løse.

A. Hval.

Dansk Kriminalistforening.

Under dette Navn er der den 14. November d. A. stiftet en Forening, der har udsendt følgende Opraab:

De stærke Brydninger, som navnlig i de sidste Aartier ere opstaaede indenfor Strafferettens Omraade, og som, tildels i Sammenhæng med de store sociale Problemer, have bragt saa godt som ethvert kriminologisk Emne under fornyet Diskussion, har ført til Dannelsen af en alle Nationer omfattende Forening, *Union internationale de Droit pénal* hvis Opgave er den videnskabelige Undersøgelse af Forbrydelsen, dens Aarsager og Midlerne til dens Bekæmpelse, og hvis Grundopfattelse kortelig udtrykt er, at Strafferetten saavel theoretisk som praktisk bør bygges paa empirisk Grund, med Benyttelse af og under fuld Hensyntagen til de sociologiske og antropologiske Videnskabers samt Straffuldbyrdelsens Resultater. I Tilslutning hertil har der i mange Lande, deriblandt i vort Naboland Norge, dannet sig lokale Kriminalistforeninger som Afdelinger af International kriminalistisk Forening.

Da en Revision af vor gældende Straffelov, der ogsaa af andre Grunde maa anses betimelig, med Nødvendighed vil paatrænge sig, naar den paatænkte Reform af Straffeprocessen gennemføres, og da det under disse Omstændigheder maa anses for særlig ønskeligt, at der i saa vide Kredse som muligt vækkes Interesse for og Forstaaelse af

Strafferettens Problemer og særlig de nævnte moderne Bevægelsers Betydning for samme, have vi Undertegnede besluttet at stifte en Dansk Landsgruppe af International kriminalistisk Forening og i Forbindelse hermed en Dansk Kriminalistforening, omfattende dels Landsgruppens Medlemmer dels andre, som maatte ønske at deltage i Foreningens Møder, begge under en fælles Bestyrelse, valgt blandt Landsgruppens Medlemmer.

Foreningens Formaal, der fremgaar af ovenanførte, ville vi i Overensstemmelse med International kriminalistisk Forenings Grundbetragtning søge fremmet gennem Samvirken mellem Jurister, Fængselsmænd, Læger, Sociologer samt Praktikere og Videnskabsmænd af andre Fag, der direkte eller indirekte medføre Kendskab til Forbrydelsen og dens Aarsager, Forbryderen og hans Psykologi.

I Henhold til dette foreløbige Program, der vil blive drøftet, eventuelt nærmere præciseret paa Dansk Kriminalistforenings første Møde, opfordre vi Undertegnede, der til foreløbig Bestyrelse have valgt d'Hrr. Professor, Dr. jur. C. Torp som Formand, Overlæge, Dr. med. Friedenreich, Fængselslæge, Dr. med. C. Geill, Fuldmægtig i Københavns Politi Aug. Goll, Kriminalretsassessor, Dr. jur. R. Gram, Fængselsinspektør S. Grundtvig og Kriminalretsassessor, Dr. jur. C. Ussing, enhver, der har Interesse for de antydede Opgaver, til at indmelde sig i Dansk Landsgruppe af International kriminalistisk Forening og i Dansk Kriminalistforening, eventuelt alene i den sidste, idet vi angaaende Foreningens Virkemaade bemærke:

at Dansk Kriminalistforening tænkes at skulle afholde et aarligt Møde, strækkende sig over nogle (2—4) Dage, første Gang Aar 1900. Forhandlingsemnerne ville forud blive bekendtgjorte. Et stenografisk Referat af Forhandlingerne vil blive trykt og omdelt til Medlemmerne. Kontingentet er foreløbig sat til 4 Kr. aarlig, første Kontingent gældende for Aar 1900; og

at Medlemmerne af Dansk Landsgruppe af International

kriminalistisk Forening have Ret til at vælge en Repræsentant til International kriminalistisk Forenings Fællesbestyrelse samt erholde denne Forenings Tidsskrift (30—40 Ark aarlig) frit tilsendt. Kontingentet er 10 Francs (ca. Kr. 7,20) aarlig, første Gang for Aar 1900.

Indmeldelse bedes sendt til et af Bestyrelsens Medlemmer.

Medlemskontingent bedes indbetalt inden 1. Marts 1900 til det nordiske Forlag, Købmagergade 18. Efter dette Tidspunkt ville ikke betalte Kontingenter blive indkrævede, eventuelt ved Postopkrævning.

Kjøbenhavn i November 1899.

Axel Bang,	V. Bentzon,	Chr. Brun,	L. Budde,
Overretssagfører.	Professor.	Overretsassessor.	Forstander.

Frits Bülow,	Frantz Dahl,	Friedenreich,
Overretssagfører.	cand. jur.	Overlæge. Dr. med.
		Vendersgade 28, 2.

M. P. Friis,	Th. Gad,	Chr. Geill,
Expeditionssekretær	Auditor.	Fængselslæge, Dr. med.
i Justitsministeriet.		Vesterbrogade 114, 1.

Aug. Goll,	R. Gram,	S. Grundtvig,
Fuldm. i Kbhvns. Politi,	Kriminalretsassessor,	Fængselsinspektør,
Frederiksborggade 38, 4.	Dr. jur. Kastelvej 9, 4.	Vestre Fængsel.

C. Gyldenfeldt,	Olaf Haack,	K. Hammerich.
Politiassistent.	cand. jur.	Fuldm. i Justitsministeriet.

Octavius Hansen,	Carl Herold,	Harald Høffding,
Højesteretssagfører.	Overretssagfører.	Professor, Dr. phil.

Sv. Høgsbro,	V. Ingerslev,	J. Ipsen,
Højesteretssagfører.	Justitiarius i Kbhvns.	Justitiarius i den kgl.
	Kriminal- og Politiret.	Landsover- samt Hof-
		og Stadsret.

H. A. Jacobi,	D. E. Jacobsen,	Osc. Johansen,
Borgmester, Etatsraad.	Dr. med., Læge ved	Overretssagfører.
	Christiansh. Straffeanstalt.	

P. Koch,	O. A. Larsen,	Jul. Lassen,
Justitiarius i Højesteret.	Fængselspræst.	Professor, Dr. jur.

N. Lassen,
Højesteretsassessor, Dr. jur.	Osc. Lehmann,
Overretssagfører.	Otto Liebe,
Højesteretssagfører.
Henrik Madsen,
Politiinspektør.	J. N. A. Madvig,
Formand i Sø- og
Handelsretten.	Carl Meyer,
Overretssagfører.
H. V. Munch-Petersen,
Docent, Dr. jur.	C. V. Nyholm,
Højesteretsassessor.	V. Oldenburg,
Birkedommer.
Eyvind Olrik,
Assistent i Justits-
ministeriet.	Eugen Petersen,
Politidirektør.	G. Philipsen,
Boghandler, cand. jur.
C. F. Ricard,
Departementschef
i Justitsministeriet.	O. J. Rohmell,
Overlæge, Professor.	M. Rubin,
Direktør for Statens
statistiske Bureau.
Rüdinger,
cand. jur.	C. H. Shaw,
Højesteretssagfører.	F. Schrøder,
Assistent i Justitsministeriet.
V. C. Thomsen,
Overretsassessor, Dr. jur.	C. Torp,
Professor, Dr. jur.
Nørre Farimagsgade 11, 8.	
E. Tybjerg,
Kriminalretsassessor.	C. Ussing,
Kriminalretsassessor, Dr. jur.
Hornbæk.	

Idet Tidsskriftet hilser den nye Forenings Stiftelse med Glæde som et Tegn paa den stigende Interesse for Kriminalistik blandt vore Jurister, forbeholde vi os i et følgende Hæfte at komme nærmere ind paa Foreningens Program og dens Opgaver.

Litteratur.

Foreningen til Forsorg og Beskyttelse for de fra Kristiania Strafarbejdsanstalter løsladte Forbrydere. 1849—1899.

Ovennævnte Forening fejrede den 5. Oktober d. A. sit 50 Aars Jubilæum og har i den Anledning udsendt en historisk Redegørelse for sin Udvikling i det nævnte Tidrum, en Udvikling, der i det væsentlige falder sammen med Udviklingen af Fængselsselskabssagen i Norge, af hvilken Selskabet har stor Fortjeneste, og for hvilken den staar som den ældste Repræsentant.

Det første egentlige norske Patronageselskab stiftedes ganske vist 1827 under Navnet »De Nødlidendes Venner« i Trondhjem; dets Formaal var væsentlig at antage sig trængende, der ikke nød Fattigunderstøttelse, men understøttede dog fra 1827—1837 ogsaa løsladte Straffanger med Arbejde og Tjeneste; fra sidstnævnte Aar arbejdede det imidlertid saa godt som udelukkende for Asylsagens Fremme. Først efter Kronprins Oskars berømte Skrift: »Om Straf og Strafanstalter« (1840) og Afslutningen af den store Strafanstaltkommissions Arbejder 1841 kom der ret Liv i Bestræbelserne for at række de løsladte en hjælpende Haand. Disses Stilling var da ogsaa paa den Tid en saadan, at den medførte de største Farer baade for dem selv og Samfundet. Indtil 1838 blev de løsladte Fanger forsynede med et Pas til deres Hjemsted og eftersom det var Slaver eller Tugt-

husfanger henholdsvis med 2 og 4 Skilling for hver Mil, de havde at tilbagelægge hertil, i Tvangstilfælde de nødvendigste Klædningsstykker — det var alt, hvad der fra det offentlige Side blev gjort for den løsladte Fange. 1838 forhøjedes Marchpengene til 6 Skilling pr. Mil, hvorhos det foreskrevs, at der i Tvangstilfælde kunde tilstaaes et Beløb af indtil 2 Speciedaler (8 Kr.) til enhver udgaaende Fange, der formedelst Svagelighed eller af andre Grunde ikke havde været i Stand til at erhverve dette Beløb ved sit Arbejde i Strafanstalten. Det nævnte Beløb skulde dog først udbetales (af Politimesteren), naar den løsladte havde naaet sit Bestemmelsessted. Da den paagældende kgl. Resolution tillige ophævede den ældre Forskrift om, at Fangen skulde forføje sig til sit Hjemsted, og tillod ham at tage Ophold, hvor han vilde, blev Følgen, at de løsladte erklærede at ville søge Arbejde paa Løsladelsesstedet, henvendte sig derpaa paa Politikammeret og fik deres 2 Speciedaler (Overarbejdsfortjeneste synes altsaa kun undtagelsesvis at have tilkommet Fangen ved Løsladelsen), hvorpaa han levede i Herlighed og Glæde, saa længe Pengene slog til. Kristiania blev paa Grund af denne Ordning som den største By med de fleste og største Strafanstalter et Asyl for de allerfleste af Landets Forbrydere, og de samtidige Aviser klagede stærkt over disse Forhold, som, om end i ringere Grad, ogsaa medførte Ulemper i de andre Byer, hvor Strafanstalter vare beliggende.

Baade Tidsaanden, almindelig Humanitet og Samfundsinteresse maatte saaledes mødes i Erkendelse af, at her var et Onde at afhjælpe. 1841 stiftedes i Bergen et Selskab, hvis Opgave blandt andet var at bære Omsorg for de fra Strafanstalterne løsladte Forbrydere, og den 25. Marts 1845 stiftedes i Kristiania »Centralforeningen til Afhjælpelse af offentlig Elendighed«. Kort efter sin Stiftelse fik denne Forening indrettet et Kontor, hvor bl. a. Personer af begge Køn, der maatte være løsladte fra nogen af Byens Strafanstalter eller Fængsler, kunne henvende sig for at faa Arbejde. Dette

Arbejdsanvisningskontor, som først i 1893 skulde finde Efterligning, udøvede i de første Par Aar en meget gavnlig Virksomhed, men Manglen af Pengemidler og det overordentlig stigende Antal løsladte, der var et selvfølgelig Resultat af Straffangernes foruroligende Tiltagen (480 i 1815, 1810 i 1845) nødsagede snart Foreningen til at nedlægge Arbejdet.

Blandt selve Fængselsautoriteterne var der imidlertid opstaaet Interesse for Stiftelse af et Fængselselskab, og den 26. April 1849 indeholdt Hovedstadens Blade Opfordring til Publikum om Dannelsen af et saadant Selskab, hvis Opgave skulde være »at vaage over de løsladte, sørge for, at de ikke aldeles løsrive sig fra Forbindelse med gode Mennesker samt fremfor alt snarest mulig søge dem anbragte i nyttig Virksomhed«. Opraabet var undertegnet af 7 ansete, med Fængselsvæsenet bekendte Mænd, og den 5. Oktober s. A. stiftedes Foreningen under det Navn, som findes i Overskriften paa nærværende Artikel.

Foreningen bestod af bidragydende, tilsynsførende og arbejdsgivende Medlemmer. Af tilsynsførende Medlemmer havde Foreningen alt ved sin Stiftelse faaet 97, medens 25 havde tilbudt at skaffe løsladte Beskæftigelse. Det første Aar blev 14 Fanger hjulpne, 1850 allerede 127 eller paa faa Undtagelser nær alle dem, der havde ønsket Bistand. Hjælpen bestod væsentlig i Arbejde, Værktøj og Underhold den første Tid, 3 vare forhjulpne til Udvandring. De tilsynsførendes og Arbejdsgivernes Tal var henholdsvis 106 og 29. 1851 blev 226 hjulpne, og i de følgende Aar er Tallet stadig stigende, navnlig begrundet ved det voksende Antal Løsladelser fra Bodsfængslet, som 1850 havde begyndt sin Virksomhed. Samtidig virkede Foreningen ivrig for at skabe Lokalforeninger, til hvilke de ikke i Kristiania hjemmehørende løsladte kunde henvises, og det lykkedes ogsaa at faa stiftet Fængselselskaber i Drammen (1850), i Bergen og Trondhjem (1853), og i Fredrikshald (1856), med hvilke der førtes et livligt Samarbejde. 1856 tilfaldt

der Foreningen et Legat, og 1858 gaves der ved kgl. Resolution Foreningen Ret til at oppebære de 2 Speciedaler, der ifølge Resol. af 1838 kunde fordres udbetalte af enhver fra Strafanstalterne løsladt Fange, en Ordning, der gælder endnu.

Indtil 1859 var Foreningen i stadig Fremgang og virkede med sit store Apparat af Bestyrere, tilsynsførende, Arbejdsgivere m. v. som det synes med en betydelig og heldbringende Kraft. Fra det nævnte Aar begynder en Dekadenceperiode, aabenbart paa Grund af en lad og uduelig Direktion. De tilsynsførendes Korporation sygnede hen, kontant Hjælp til de løsladte erstattede enhver personlig Virksomhed fra Foreningens Side, Medlemmernes Antal tog stadig af, Kontingenter indkrævedes ikke, og 1867 indgav Bestyrelsen endog den selvmorderiske Ansøgning til Regeringen, at de 2 Speciedaler, som tilkom Foreningen for enhver løsladt, foreløbig ikke maatte indbetales til Foreningen — hvad selvfølgelig beredvillig blev imødekommet. I Juli 1868 vare som Følge heraf alle Foreningens Midler opbrugte, kun ca. 100 Kr. fandtes i Kassen, og man opnaaede da — mærkelig nok — paa ny at faa de 2 Spd. for hver løsladt Fange udbetalte af Statskassen. Om at virke for nye Foreninger var der ikke Tale, de endnu bestaaende i Drammen, Bergen og Trondhjem førte som Moderforeningen en hensygnende Tilværelse.

1877 oprettedes i Justitsdepartementet en egen Afdeling for Strafanstalts- og Fængselsvæsenet, og fra dettes Chef udgik samme Aar en indtrængende Opfordring til Landets Politimestre og Fængselsbestyrere om at oprette Fængsels-selskaber. Hermed begyndte et nyt Liv. 9 Fængsels-selskaber oprettes rundt om i Landet, og Foreningen af 1849 holder — for første Gang siden 1859 — en ny Generalforsamling. Her vedtoges nye Statutter, da de ældre, hvori Tilsynsinstitutionen var hjemlet, ikke længer kunde anses for tidssvarende, Direktionen fik en forandret og mere hensigtsmæssig Sammensætning, og Udstedelsen af en

Opfordring til Almenheden om at yde Foreningen Støtte vedtoges. Dette Opraab bevirkede Indmeldelse af et betydeligt Antal nye Medlemmer, og det følgende Aar opnaaede Foreningen — ligesom de øvrige Fængselselskaber — direkte Statstilskud (1600 Kr. aarlig). Paa de følgende Aars Generalforsamlinger var det Genstand for Diskussion at oprette midlertidige Arbejdsasyls for løsladte Mænd og Kvinder, indtil varig Beskæftigelse kunde skaffes dem, men nogen Enighed opnaaedes ikke ud over et Tilskud, der ydedes til et privat oprettet Asyl for løsladte mandlige Forbrydere, som imidlertid snart maatte nedlægges. 1881—1884 engagerede Foreningen en lønnet Mand, tidligere Lærer ved Distriktsfænglet, A. Mathissen, til at bistaa Direktionen med at undersøge de løsladtes Forhold, besøge dem i Hjemmet og paa alle Maader hjælpe dem, saa vidt muligt uden at yde kontante Beløb, og paa Forslag af denne lejedes 1882 et Værelse for løsladte Mænd til Ophold og Forplejning for en kortere Tid, hvorhos der afsluttedes Kontrakt med 4 Brændeskærerier om at antage løsladte i Arbejde mod billig Betaling for det præsterede Arbejde. Denne Ordning stod ved Magt i 10 Aar, men gav ikke synderlig tilfredsstillende Resultater; det til midlertidig Ophold lejede Værelse benyttedes kun i ringe Grad. 1887 tildelte Brændevinssamlaget Kristiania Fængselselskaber 2000 Kr. til Oprettelse af et Arbejdssted for løsladte, og de følgende 4 Aar hvert Aar et tilsvarende Beløb, men de saaledes opsamlede 10,000 Kr. blev foreløbig henstaaende ubenyttede, da man var betænkelig ved at samle løsladte fra Distriktsfængslerne og Strafanstalterne i et fælles Asyl, og derfor hellere vilde se Tiden an. Først 1893 blev en endelig Ordning truffen. Den 17. April nedsattes en Komité til at afgive Indstilling angaaende Pengenes Anvendelse, og den 13. December s. A. afgav denne Komité Indstilling. I denne fremhæves stærkt de praktiske Betæneligheder ved Oprettelse af saadanne Arbejdshjem, og i Stedet for anbefaledes Oprettelse af et Arbejdsanvisningskontor i Lighed

med de danske Fængselselskaber og under Ledelse af en særlig dertil ansat Mand. Den 30. August 1894 aabnedes i Overensstemmelse hermed Kristiania Fængselselskabers Arbejdskontor, der siden har været i Virksomhed og udgiver aarlige Beretninger. Kontorets Bestyrer er cand. theol. Axel Smedal, Overbestyrelse Ekspeditionschef Woxen, og Formændene i de to Fængselselskabers Bestyrelser, Direktør Soelberg og Fængselsbestyrer Segelke Thrap. I de forløbne 5 Aar har Kontoret været søgt af ca. 1500 løsladte Fanger, og til dets Drift har Brændevinssamlaget ydet et aarligt Tilskud af 3000 Kr.

Om Resultaterne af Foreningens Arbejde i de 50 Aar giver Beretningen ikke nærmere Oplysninger, men indskrænker sig til at udtale sin Tro paa, at der i Aarenes Løb er udrettet ikke lidet til de løsladtes Vel, hvorpaa man i Aarenes Løb har set mange Beviser. Af de med Beretningen følgende Uddrag af Foreningens Regnskaber ses det, at der i det hele Tidsrum er uddelt 25,409 Understøttelser til samlet Beløb 146,049 Kr., og at det hele forvaltede Beløb har udgjort ca. 174,000 Kr. Det største Beløb er udbetalt løsladte fra Akershus Strafanstalt (ca. 39,000 Kr.). Af de øvrige Bilag fremgaar, at der for Tiden i Norge findes 10 Fængselselskaber, medens 10 andre i Tidens Løb ere ophørte at eksistere. Samtlige Fængselselskabers Statutter meddeles i Beretningen.

Aug. Goll.

Forskellige Meddelelser.

Børneforbrydelser i England.

Oberst Howard Vincent har forelagt Underhuset Forslag til en Lov om dette Emne, hvis Indhold i Hovedsagen gaar ud paa:

1. Dommeren kan alene (o: uden Jury) fælde Dom i alle Sager mod unge Forbrydere, undtagen Manddrabsager.

2. For alle Forbrydelser, undtagen Manddrab, kan Retten ikende Straf af Ris i Stedet for Fængsel for mindreaarige. Maksimum er 6 Slag for Børn under 7 Aar, 12 Slag indtil det 14de Aar, 18 Slag ud over denne Alder. Anvendes saadan Straf, undgaar den domfældte de Følger, som ellers ere knyttede til Domfældelse for en større Forbrydelse (*felony*), navnlig Anbringelse i en Industri-skole.

3. Forældres og Værgers pekuniære Ansvarlighed skærpes. I Tilfælde af et Barns Anbringelse i Opdragelsesanstalt kan dets legale Forsørger tilpligtes at betale et ugentligt Bidrag af indtil 5 Shillings. Staten tilskyder Resten.

4. For Fremtiden skal kun Assiseretterne kunne udøve den Beføjelse, som tidligere har tilkommet 2 Fredsdommere, til at bestemme et Barns Anbringelse hos en Husbond eller i en Opdragsesskole.

Lovforslaget er af Underhuset vedtaget til nærmere Behandling. — Skulde det ophøjes til Lov, forbeholde vi os at komme tilbage til den.

Kriminaliteten i England.

Quarterly Review 1899 indeholder en interessant Artikel herom. Medens det hele Fangetal gradvis aftager, er Antallet af tidligere straffede langsomt stigende. Recidivprocenten for alle Klasser af Forbrydelser, store og smaa, udgør 58 %, af de dømtes Totalsum, hvilket Tal har været konstant i de sidste 3 Aar. Ca. 70 % af de domfældte vende ikke mere tilbage til Fængslet efter den første Domfældelse. Resten udgør Vaneforbrydere, hvis atter og atter gentagne Forbrydelser paavirke Recidivprocenten. Langt fra at betragte dette betydelige Recidiv som et beklageligt Tegn, betegner Generaldirektøren for de engelske Fængsler, *Ruggles Brise*, det som et relativt glædeligt Bevis paa, at Forbrydelsen lokaliseres og begrænses til en enkelt Klasse Individider.

Betleri i Algier.

Man kan opstille som Princip, at alle Børn under 15 Aar, Arabere eller Kabylere, Drengene eller Piger, i Algier ere Betlere. Turisten, som gaar i Land i Algier, angribes øjeblikkelig af Skarer af tiggende Smaadrenge og Smaapiger, hvis eneste Klædningsstykke er en rudimentær og hullet Særk; Drengene græde eller slaas Kolbøtter; Pigerne le, aabne deres sorte Øjne, saa højt de kunne, og vise deres hvide Tænder. Forsøger den rejsende en eller anden Udflygt, er hans Vogn ledsaget af Bander af de ynkeligste, mest pjaltede Børn, man kan tænke sig. Næsten nøgne løbe de efter ham, raabende af fuld Hals: En Sou, en Sou. Kaster man en saadan til dem, styrte de sig øjeblikkelig over den som Spurve over et Stykke Brød; man ser en Dynge, som tumler i Støvet og slaas med Raseri; Lussinge, Slag og Spark regne ned omkring Sou'en, som mangfoldige Gange skifter Besidder, før den naar sin endelige Ejer. Intet standser de smaa vilde; om man kaster Pengene ind i Tjørnene eller Kaktushække paa Vejens næsten lodrette Skraaninger, i dens dybeste Søle, kaste de sig med samme Hidsighed over dem, og altid lykkes det en eller anden at lægge Haanden paa det attraaede Bytte. Sætte Hestene i Trav, gør Banden det samme, de, som generes af en lang Særk, løfte den op med Tænderne eller skille sig simpelthen af med den for at løbe bedre; mange løbe paa den Maade adskillige Kilometre, uophørlig raabende: En Sou, en Sou. Banden sækker lidt af, efterhaanden som Vejen fortsættes, men indhenter den paa ny ved hver Stigning eller Sænkning, hvor Kørslen bliver langsommere. — De voksne Tiggeres Tal er ogsaa meget betydeligt. Algier har det særgelige Privilegium at være det Land i Verden, der har de fleste blinde; arvelige eller smitsomme Sygdomme medføre i Forening med et indgroet Hang til Urenlighed hos den indfødte Befolkning overmaade mange Tilfælde af Blindhed; ægyptisk Øjensyge, Skarlagensfeber og Syfilis skille hvert Aar Tusinder af Mennesker af med deres Syn. Alle disse i Forening med Krøblinge og Personer, hvis Ansigter erhvervet Syfilis har hærget paa det skrækkeligste, udstille daglig deres uhyggelige Træk ved Byens Porte for at fremkalde Medlidenskab. Desuagtet er Betleri en Forbrydelse, der kun undtagelsesvis straffes af de franske Domstole. Disse ere nemlig overbebyrdede med andre Forretninger; de 16 Domstole dømme gennemsnitlig 1500 Personer aarlig og forsømme derfor alle Delikter, der ikke synes dem tilstrækkelig grove, og hertil hører Betleri, for saa vidt som det begaas af indfødte; de Tilfælde, hvor Betleri straffes, ere saa godt som altid saadanne, hvor Franskmand eller andre Europæere begaa denne Forseelse. Det lokale Fattiggæsen er ogsaa alt for utilstrækkelig organiseret til, at man kan hindre Krøblinge og andre havarerede Existensers Tiggeri.

Derimod synes det ikke at være korrekt, at man uden Indskrænkning taaler det organiserede og vidt forgrenede Betleri, som drives af den indfødte Befolknings Børn uden Hensyn til virkelig Trang.

A. G.

Imod Dømmer Lynch.

I Missouri har et Medlem af Folkeforsamlingen foreslaaet, at Sherifferne skulle være forpligtede til at forsyne enhver Fange, som er truet med Lynchning, med Vaaben, og at enhver Sheriff, hvem det paahviler at sørge for Fangens Sikkerhed, men som undlader at forsyne ham med Midler til at forsvare sig mod Lynchmændene, skal miste sit Embede og straffes med høje Bøder.

Lovforslaget er vistnok det mærkeligste, som endnu er blevet forelagt noget Parlament i den gamle eller nye Verden.

Rusland.

Den russiske Afdeling af International kriminalistisk Forening har i Princippet billiget den betingede Domfældelse og vedtaget en Resolution, hvori udtrykkes Ønsket om, at Lovgivningsmagten straks vil gennemføre denne Reform i Statens, Befolkningens og Retfærdighedens Interesse.

— Generaldirektøren for de russiske Fængsler, A. Salomon, har foretaget en Inspektionsrejse paa 5 Maaneder i Siberien. Beretningen herom er indleveret til Kejseren og konstaterer en utrolig Uorden og uudholdelige Tilstande, særlig i de østlige Kolonier, ligesom Minearbejdernes slette Forhold skaanselløst kritiseres. Direktøren foreslaar en betydelig Indskrænkning i Deportationens Omfang og Nedlæggelse af adskillige Kolonier. — Kejseren synes at være tilbøjelig til at approbere Forslaget.

Verdensudstillingen i Paris 1900.

Ogsaa Fængselsvæsenet faar sin Afdeling paa Udstillingen, og skal udgøre en særlig Afdeling efter følgende Inddeling:

Fængselsvidenskab. — Videnskabelige Foreninger af denne Art. — Tvangsopdragelse. — Fængsler til Udtaaelse af korte Straffe. — Fængsler til Udtaaelse af langvarige Straffe. — Deportation og Relegation. — Hjælp til frigivne. — Fængselselskaber. — Selskaber til Forsvar for unge Forbrydere.

Hertil skal knyttes en retrospektiv Udstilling over Fængselsvæsenets Udvikling, alt kompletteret og illustreret med Planer, Tegninger, Monografer m. v.

Det højtfortjente Selskab „Société générale des prisons“ er indtegnet mellem Udstillerne.
